

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ DUCHOVENSTVO.

WYDÁWÁN

OD

KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ.

KONSISTORE.

PATNÁCTÝ ROČNJ BĚH.

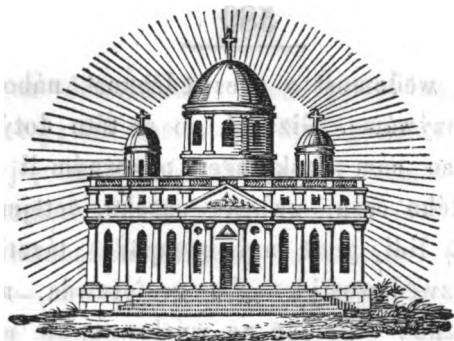
Swazek čtvrtý.

W PRAZE, 1842.

W knjžecj arcibiskupské knihutiskárně, u Anny owdowělé Špinkowé.

Sicut in radice arboris nulla prorsus apparet pulchritudinis species; et tamen quidquid est in arbore pulchritudinis vel decoris, ex illa procedit: sic ex fidei humilitate quidquid meriti, quidquid beatitudinis anima susceptura est, ex fidei fundamento procedit.

S. Augustinus
super Joann.

P o g e d n á n j .

1. Cjrkew katolická gest slaup a utwrzenj prawdy. (I. Tim. 3, 14.)

Od

Josefa Bjlého,

alumna čtvrtého roku w Brně. *)

Quid est veritas?

Joann. 18, 38.

§. 1. Co gest prawda?

Tak prohobil druhdy lhostegně Pilát, nechtěge wěřiti, že udůstogněn byl widěti před sebou prawdu samu wtělenau. A tak bychom i za našich dnů diwných odpowědj nashjrali, kdybychom se gednotliwců, co gim se prawdau býti widj, a na gakém základě gi stanowj, poptáwati chtěli. Mluwjme-li totiž o prawdě: rozumjme leč shodnost našeho pozuanj s předměty, genž poznáwagicnost lidskau zagsmagj; gsautě to: Bůh, duch lidský a přjroda; leč — gelikož od prawě pochopeného potahu k Bohu wšeckeru giné záwisj a otdad gasnosti a zřetedlnosti

*) Když nám obstárlij spisowatelowé umjragj: po mladšch se ohljžjme a ge woláme.

Red.

nabývá — vědomost a přesvědčenost náboženskau pravdu nazýváme. Giž pak co se této dotýká, troj výgew se nám naskytuge, pozorným-li duchem ducha každého času, zvláště našeho, šetrjme. Poznáme totiž lidi, gimž ani nenapadá, tázati se pochybliwau zwédawostj: „Co ge prawda, a kde gi nalezti možno?“ Oni, ač ne výslovně, ale milostnau swau bezpečnostj zdagj se nám dowoláwati: *My wjme, že přišel Syn Božj na swět, a dal nám wědomost o pravém Bohu.* (I. Jan 5, 20.) Gsau to ony uslechtilé dušinky, kteréž w poswátném poklidu wnitřnjm se kochagjce a wěrowraucjcm názorem na wznešené děge křesťanstwa patřjce každé pátránj za zbytečné kladau tam, kde rozhodnutj neomylné neydůležitějšjch otázek před očima sobě položené a dle srdce swého wyložené widj. Ony s miláčkem Páně w láskyplném zatonutj k swému Učiteli se přitulugjce radostně wyznáwagj: *Tys swětlo naše, a kdo w tom swětle chodj, nej w temnostech.* (Jan 8, 12.) Toť poklidná doba *předůwážnosti* (Unmittelbarkeit.) Giné nalezti lze, u kterýchž gak rozum kypěti počjná wnitřnj rownowáha, wnitřnj ucelistwěnj se rozpadá, tu všude na pochybnostech wáznau, tu gim wšecko neshodno, wšecko se rozbjrá, co se ljbj wybjrá, bádá, zawrhuge, rozmjtá, zamjtá. Na to pak gedni s Pilátem newšjmawě kwákagj: „Ay, což gest prawda? kdo pak to může wěděti; na neyweyš gsau to subjektivnj předstawy, což nám o Bohu a t. d. powjdate!“ — Ginj gestě dál se odwáziwše: „zdaž co gistého?“ nás se pochybně tázj, a kdybys gim

newjm gak dokazowal, wšude geštè negaké „kdo wj“ přiwěsj; toť nešťastný staw, w němž se naleza-gj newěřejej fariseowé, newšjinawj Pilátowé, wrtkawj Pyrrhonisté a Humowi staupenci a celé heyno nestálých rationalistů. Rozum — zákupný a přeludný bohužel — na těchto anskaljch často wázne, a běda, když tauže dobau uwolněnému úsudku hlavy srdce se poddá a vládu nad smyslnostj popauštj; pak obyčegně hlava, srdci oddána zůstawši, za přjčinau a k wůli tomuto zraděwšjmu úsudku a náhledu průchod dáti nesmj. Nešťastnj! kdož na tomto stupni uwázne a zakrsá — onť mrtew nawždy! — Toť kluzká, nebezpečná doba *negacj, rozpadnutj, zápornosti, rozboru*. Neyšťastněgšjm wšak bych nazwal toho, kdož zmužile tento bog rozumu překoná, drže se pewné wjry, že Pán dá *we všem rozumu* (I. Tim. 2, 7.); tomu neyšlechetněgšj štěstj kyne, na wjře založená wědaucnost. On se nehrozj, tisknauti se do swatyně wědectwa, ale, negda za nesličnými záměry, osudu Saiského ginocha, o němž básnjk pège, se nebogj; neboť on kljčem pokory chrám wědy si otewřtj wolj, a kde se w záwratných wýškách rozum kolotá, tam mu platj Pawlowo: *Wjra gest důkaz wěcj newiditedlných*. (Žid. 11, 1.) Tak každý prawý myslitel sobě počjná, aby se octnul na stupni *smjřenj* neb *mjru wybogowaného*. To na myslj magjce chceme slabaunký pokus učiniti, w čem si rozum lihuge, by se stálého a bezpečného základu domakal, na kterémž by geho wědaucnost založena a zakotwena, nebyla podrobena osudu nowěgšjch wěd a

nauk, kteréž druhdy zmjtány býwajj každým wětrem uměnj. (Efes. 4.)

Každý člověk, chtěge se pustiti na pole rozmyslu, musj počjti sám od sebe a ze sebe. *Γνωθι σεαυτον* giž prastaré prawidlo maudrého, kterýž radil, aby se nehledal půwod všeho w ohni, we wzduchu atd., ale w člověku samém aby začátek učiněn byl. Též weleslowútný mudrec nowau wědě proklestil dráhu swým: *Cogito, ergo sum*; kteráž wýpowěd se dá také tak wyslowiti: *Cogito, uti sum*. Gakým pak ale se nalezá býti člověk, zkaumage se. Pozná zagisté neyprwé, že gest bytostj, kteráž dwa swěty w gednotě wědomj spoguge; duch a přjroda žiwým, srostlým u něho gsau celkem; člověk totiž nenj tělem, ani dušj samau, nýbrž žiwým, *organickým slévkem, saubarem abau w gednotě swědomosti*.

Gak to přišlo, gest a zůstane mu tagemstwjm, že tomu ale tak gest, nelze mu pochybowati, pakli gen tyto bytně rozdjlné prwky w bytosti swé dle wýgewu gegich ošetřuge, dle kterýchž se k sobě magj, gako: časné a wěčné; proměnlivé a stálé; wýgew a základ; nižšj a wyššj; nutné a wolné; sobě nepowědomé a wědomé.

Dále zpozoruge, že ani tělesný ani dušewnj žiwot *sán sebau* neprocitnul, nobrž gen působenjm nědeho, *wně geho* se nacházegjcgjo, a sice *tělo* že k činnosti pobjzeno býwá djlem *přjrodau*, gjžto dle powahy přináležj, a s kteraúz úzce spogeno gest; djlem *duchem*, genuž žiwotně sgednoceno gest (duše); — *duch* wšak leč od slauzjcgjo mu *těla*, leč od gi-

ných saubytugjejch *duchů* popud k činnosti dostává. Zvláště ale to w oči bige, že duch sice, by se duchem ukázal, předně gistého dozránj a wywinutj těla požaduge, a pořád o přjrodě, zewněgšjm to swětlo, genom za prostředkowánjm tohože těla se dowjdá: ale *prwopočátečně* gen giným saupodstatným, k powědomosti sebe giž dospělým *duchem* k žiwotu a činnosti sobě vlastnj a náležej probuzen — pro switem *sebewědomstwa* oblažen býti může a také w toto swětlo probuzen býti *musj*, nemá-li zwjřetem zůstati. Odtud ta prawda, že přjroda k dušewnosti wynešti t. g. wychowati nemůže. A gakby mohla, gelikož čehož sama nemá, ani zděliti nemůže. Toto wšeccko (Dualismus, odwislost a wymjnečnost) gen wjce rozdráždj myslného ducha, skaumati a pátrati po půwodu a základu bytj swého; neb on takto zawjrá: „Bytost, kteráž we wýgewech žitj swého tak zawislá gest, i *sama na sobě* od někoho zawiseti *musj*, gelikož wymjněný twor w tom okamženj, w kterémž se takowým býti prokazuge, sám w sobě žiwau gest otázkau po bezwymjnečném. Kdo gest tedy, od koho zawisjm, gjmž wymjněn, na němž založen gsem?“ — Nahljžj člověk, že tato otázka gest ona sama *wymjnečnost* k gasnému uwědoměnj se prodjragjce, a *wolnost*, po doplněnj a zdokonalenj swém taužjcej, a to proto, poněwadž bytnosti bezwymjnečné tato otázka ani napadnauti nemůže a nesmyslna gest; a protože wolná bytost gen tenkrát auplně wolna gest, t. g. myšlénku swau auplně uskutečňuje, když se byla we swém poslednjm základu nalezla a upewnila (když má *poyem* o sobě.)

Kdo gest to tedy, od něhož závisjm? ptá se člověk. Tato bytost musj býti rozdjlna od člověka, neobmezena, neodwisla, newyminečna, — gesto on we swé obmezenosti, odwislosti a wyminečnosti sám sobě záhodným, newyslowitelným gest tagemstwj, — a gest tedy Duch, gako duch člověka, ale neskončeně a newýměrně nad něj wyneslegšj.

Wšak tu mi namjtne někdo: *Což tedy myslětku neysurchowanějšjho Boha rozmyslem a závěrkau nalezáme? — Nikoliw! Kdož zawjrá, gest rozum; zawjrá pak z předeslané, w sobě samé gisté prawdy. Odkud tedy tato? — Odpowjdam: Tať w člověku ležj, an toho powědom nenj. Má totiž člověk wzácný dar od Twůrce swého, we kterémž tento obraz swůg wytisknauti ráčil, tak že, kdykoliw a gak brzo paprsky poznánj Prawzora naň padnau, utkwěwše w něm, na wěky wyřeny a wymazány býti nemochau; ale z tohoto střediska se rozslonugjce w nebeskau krásu známosti Twůrce a půwodce swého switagj — a tento wýborný dar gmenugeme rozumu neb zor (Vernunft), proto že zjrá nebeské, nadsmyslne. — Gak tam ale zaswitnau prwnj poblesky toho nebeského slunce? — O tom gsme již dřjwe promluwili, totiž: wychowánjm, kteréž gest ustawičným, pokolenným probuzowánjm zorku nazjránj a mlowanj swěha wěčného prawzoru, po-čjnagje od prwnjho zorem nadaného zeměbytowatele, genuž když swrchowaný Twůrce a Pán Duchu wtechnul (Gen. 2, 7.) a geg na bjledeň swědomosti postawil, w tom samém okamženj se mu zgewiti a známost o sobě uděliti ráčil.*

§. 2. **Wjra.**

Gak brzo lidský duch se dowj o neyvyššj Bytosti, kteráž gest neskončena, nezáwisla, sama sebau gsaucj, skrze kterau gest, co gest; nemůže se neodewzdati na tuto dobroty tak plnau bytost, a we-gjti s nj w zágemuý potah, gjnzto swau nestrannau odwislost na gewo dáti chce. Toto samowolné, ze swobodného přeswědčenj wyrostlé odewzdánj se Bohu, tato z wolnosti pošlá přeswědčenost o Bohu gmenuge se *Wjra*. Gako wúbec objektivismus (wy-stappenj ze sebe a uznánj předmětů mimo sebe), tak a proto také wjra gest přiměřena a shoduge se gak wúbec s *přirozenostj* lidskau tak s *náboženstwjm*, s *mraownostj*, s *wědau*, gelikož gen tjnto způsobem se wyložiti dá, odkud ělowěčenstwo wznešené wzq-ry (Ideen) *dobra*, *krásy* a *prawdy* obdrželo, kterýchž pomocj rozumu z onoho nadsmyslného swěta na tento swět přenášjme, a gichž gen gako w podobenstwj zde wyobrazowati nám propůgčeno gest. Milerád wyznává učenec, že geho uměnj a učenost gest kusá, že (Kor. 13.) *widjme gen gako w zrcadle a w podobenstwj*, a přede rád nasazuje čas, gměnj a zdravj na wyskaumánj prawdy, proto že wj, že nelapá stjny, že nemáchá u wjtr, nobrž že geho znalostem wěcnatosti se nedostává. — Srdnatau odwahau zastává *právěnj* swaté zásady práwa, proto že wj, že gich důstognost obrazu Božjho, kterýž ělq-wěku wtisknut gest, nezadatelně si žádá; neunawenau setrwanliwostj a mezi newyslowitelnými překážkami a obtjžnostimi podmaňuje *pobožnj* tělo duchu,

a ducha Bohu, poněwadž silně a pevně wěťj, že geho práce nenj daremna w Pánu, a že cokoliw w tele nasil, gedenkráté kljđiti bude; swatau nadše-
nostj wyobrazuge nám *umělec* nebeské wzory w smy-
slných, konečných představách, a cit náš na pohle-
du gich zahřjwá a w nebeské přjbytky zanášj. Z
toho posudme wplyw a působnost těchto wzorů, gichž
nám wjra podává, saustředugje všechny w Bohu,
neyvyššjm dobru, neydokonalegšj prawdě a ney-
stkwělegšj kráse, kterauž na weškerau přjrodu wylit-
tau widj, aby byla obleskem sláwy a krásy geho.
Z toho patrno, že prawý *Objectivismus* gen boho-
slovnj gest, dle kteréhož Bůh gakožto absolutnj,
neydokonalegšj, neywrchowaněgšj předmět, prawda
w nás a my w prawdě *gme, žigeme a trwáme, ge-
gjjžto* zřetelné poznánj a poznané milowánj sobě zj-
skati a wždy w tom růsti a pokračowati máme.

Co gest tedy základ wšj prawdy? — *Wjra w
gednoho Boha, osobného, nad světem a mimo svět a
obmezených duchů bytugjcjho a žiwaucjho.*

§. 3. Náboženstwj.

Z této přesvědčenosti wplywá přjmým během
gsaucnost *náboženstwj*. Krásné to zagisté gméno, a
gestě ljbezněgšj wýznam a pogem. *Na Boha uwázanu
býti!* Gestit tedy náboženstwj wzágemný potah a poměr
myslného (zde lidského) twora k Bohu, co základu
a původu swému. Protož zde hlavně dwau stran
šetřiti slušno; *wýsobné* (Bůh) a *ausobné* (člowěk).
Snadnost pak: dle poměru obapolué wzágemnosti
wždy, wšudy a we všem se zachowáwati, gmenugeme
nábožnost.

Kdo gest tedy původcem náboženstwj?

Dle toho, co posud řečeno bylo, žádnému nemůže býti pochybno, že *gediné Boha* samého původcem náboženstwj gmenowati smjme. Tuto prawdu dokazuje: *1. poněťj o náboženstwj, 2. historie.*

Co gest náboženstwj? — Wolné, wědomé, činné uwazowánj se člowěka na Boha, t. g. twora konečného, obmezeného na základ a půwod swůg neskončený, neobmezený. Giž gsme však byli dokázali, že by twor, w sobě obmezený, a mimo sebe gen obmezenost a wzágemnau odwislost pozorujcej, ani myšlěnkú neobmezené, wěčné, neydokonalessj, neywyšsij bytosti — Boha — nalezti nemohl, kdyby mu gj tento sám nebyl wštjpati ráčil; neb ginák, může-li konečné neskončeného důwtipem postihnauti? A proto i náboženstwj, kteréz na wědomé, wolné přeswědčenosti o gestotě Boha záležj, ne důwtipu a domyslu lidskému, ale neywyšsij dobrotě a showjwagjcej lásce Twůrcowě děkowati máme, dle kteréz takowého mezi sebau a myslným tworem poměru zawěsti a ustanowiti ráčil, by od tohto poznán a milowán býti mohl. Wšeliký pak úkon (děg), w němžto činnost lidská hlawnjho účastenstwj nemá, nýbrž giž stáwagjcejho uznáwá a pogjmá, gmenugeme *positivnjm*, t. g. ne lidskau činnostj ustrogeným, zawedeným, nýbrž wyšsij mocnostj položeným, stanoweným. Tedy náboženstwj, *co děg w historii člowěka*, Bohem samým ustanoweno gest.

To také pěkně *historie* dokazuje; nebo čjm dále k začátku našeho pokolenj postupugeme: tjm

přesnějšj, tjm čistějšj pogemy a známosti nábožen-
ské nalezáme, kdežto vynalezenj wěd a uměnj po-
zdějšjmu wywinowánj se člowěčenstwa děkugeme,
kterěz tau měrau, gak w těchto pokroky činilo, tau-
že měrau, co se náboženstwj dotýká, zpátky zale-
zati se widělo. Wzpomeňme gen na Řeky a Řjma-
ny, gakož i na wědectwo nowějšj, mimo Cjrkew
kwetaucj. — Těz pamětihodno gest-pozorowati, že
u wšech wšudy národů wlákna wšeobecného wyučo-
wánj náboženského nalezáme; zde temněgi a zamo-
taněgi, tam gasněgi a zřetelněgi zachowaná; což o-
wšem o témž zdrogi a pramenu wšeho náboženské-
ho wědomj newýwratné swědectwj wydává.

Z toho gak lehkó poraziti a w posměch uwesti
se dagj námjtky, gakowých weždy mělké hlavy pro-
ti zniku náboženstwa, námi doljčenému, pronášegj:
žádného neugde. Neb těch, kteréž náboženstwj za
plod důmyslu a wtipu lidského wyhlašugj, kterýž pry
lehce od záwislého na něco wyššjho zawjrá, giž shůry
gsme odbyli. Rowně ne gen smjtnauti, ale i w po-
směch uwesti se nám dagj známé nechutué námjtky:
Primos in orbe Deos fecit timor; nebo: *Newědomost*
a surowost si zplodila wyššj bytosti, a kterékoli
rowně nemotorné, gako bohaprázdne a rauhawé
smyslénky o klamu kněžj a mocnářů, básnjků, a t. d.
w oběha byly a gsau.

My přestáwáme na neomylné prawdě, že ná-
boženstwj nám od Boha samého neydobrotiwěgi pro-
půgčeno bylo. Giž tedy by se nemělo řjkati: *přiro-
zené* náboženstwj naproti *nadpřirozenému*, gako by

ono přirozeným během nalezeno a zavedeno, toto ale shůry dáno a propůgčeno bylo. Gak gednau newýwratně dokázáno stogj, že gen za milostiwan pomocj Twůrce konečný twor o Bohu wědeti může a tedy člowěčenstwo náboženstwj Bohu děkowati má: náboženstwj přirozené wadj, leč bychom tjmto auslowjm znamenati chtěli, že gednau zgewené a propůgčené přirozeným během (wychowánjm) *se rozšiřuje*; nebo že myslný twor od přirozenj swého giž k náboženstwj, k poznánj a milowánj Boha uschopněn a powolán gest, t. g. že, gak mile gen duch giný naň aučinkowati a obraz Božj w něm oswětlowati počjná, hned myslénce o Bohu, swém prawzoru, aniž se wyhnauti, aniž ubrániti a zprostiti nemůže.

Že pak *wšickni k náboženstwj powoláni gsme*, t. g. že tjm swé na Boha uwazowánj se dokazowati máme, že myslénku geho o nás (to, čjm nás býti chce) uskutečňugeme: o tom se lehce přeswěďjme, pakli gen poněkud woljme setřiti *obecnu, stálaw, nekogitelnau, a nepřemožitelnau* tauhu člowěka po Bohu, kterauž geden slowůtný milownjk Boha takto wyslowil: *Fecisti nos ad Te, Deus! Irrequietum est cor nostrum, donec quiescat in Te. Obecni* gest tauha a snaha tato; nenj mjsta, nenj času, kdež bychom gj nenalezli; co však wždy, u wšech wšudy se nacházj: to nenj časné, lidské, to gest božské. Takowého přeswěďčenj byl giž onen oswjcený pohan, kterýž napsal: *Opinionum commenta delet dies. Co však obecně, to prawdivé; neboť obecnost a gdnota* zuámky gsau prawdy.

W náboženstwj tedy má twor wolný swau *pravdu, dobrotu, wolnost, blaženost*.

a) *Prawdu*; neb gest zagisté úloha každého stwořenj, by swé určenj pochopilo a uskutečnilo. Kámen, bylina, žiwočich nerozumný, newědauce — určenj swé vyplňugj. Člowěk, nepochopj-li se w poměru swém k Bohu: z prawdy wypadne; gako ďábel odpadem swým od Boha *w prawdě prý nestál*. (Jan 8.)

b) *Dobrotu*; wěda totiž, odkud gest, a kam cjlj a pjlj, schopen gest, dostáti určenj, sobě od Boha wytknutému.

c) A gelikož wj, že od přjrody bytně rozdjlný gest: nabýwá přesvědčenosti, že toto swé určenj nebude moci dosáhnauti, gako přjroda, kteráž newědomky a nutným zákonem k ejli swému — rozmnožovánj sláwy Božj — wedena býwá: brž, že určité poznawý cjl *samowolnau* ctnostj sledowati powinnován gest; má tjm býti *wolně*, čjm gest přjroda nutně, t. g. wtělenau myšlénkau Božj, kterauž na sobě zgewowati má. Z toho upowědoměnj vyplýwá neskončená

d) *blaženost*, způsobená totiž poznánjm a octnutjm se we *prawdě* — w základu. *Ευρηκα!* wolá radostně duch lidský, wěda se w prawém wzduchu pohybowati, w řjši to duchů, znage se postawena býti co prostřednjm a kněz mezi Bohem a tworstwem, aby i toto wolnau službu Pánu swému neyswchowáněgšjmu skrze něg wykonáwati a vzdáwati mohlo. To gest a to působj náboženstwj!

§. 4. Zgewenj.

„Kdyby se to všecko prawdau býti pustilo,“ řekne snad někdo, „předce prý mnoho nesnadnostj nadělá rozumu zahrnutá. w tom we všem podpowěd (hypothesis), že se *Bůh člověku zgewil: gak prý to možná?* —

Owšem! wyznáváme, že gsaucnost náboženstwj nutně podkládá, skutečně se udalé zgewenj Boha, člověku, a bez této prawdy ať nám někdo wyložj, gak prwnj člověk duchownosti své wědomým učiněn byl; gak dále Bohowědomstwa účastným se stal; tak že toto obé postupem času negen newymizelo, ale i s člověčenstwem rostlo; gelikož historie člověka w ustawičném, ano bezprostřednjm s Bohem obcowánj nám představuge. Což když gisto gest a newywratno: kterak by někdo pochybowati mohl, že to, co skutečně se dalo a děge, *také možno gest?* Gestit to, gako kdyby kdo pochybowati chtěl, zda-li to možná, aby duch newiditelný s hmotau w gedné osobě spogen byl, aby na tuto působil, kdezto gen tanto spogitostj na člověku wůčihlednau se státi může; že tuto otázku z úst wypaustj?

Gestota a gistota náboženstwj tedy gsaucnost zgewenj negen za *možnau*, brž i za *gestotnau* (skutečnau), ano i *nutnau* pokládá. Prawjm-li nutnau, nebuď tomu tak rozuměno, gak to rádi nowěgsj Pantheisté berau, že totiž Bůh, aby sebe powědomým se stal, ze sebe vycházj, a w tworech neb *skrže* twory myslné se zgewuge; nýbrž w tom smyslu, že by děg stwořenj člověka, pána zemského, dokonalým slauti

nemohl, kdyby se mu byl Twůrce nebyl zgewiti ráčil. Ge-li tedy nutné zgewenj (w smyslu nadpowědném), ge-li skutečné a gestotné dle vůčihledných a nezáporných děgů w historii člowěčenstwa: kdoby ještě pochybowal, že gesti možné? — A proč přede tolik lidj práwě na tom auskalj wázne? — *Proto že si xpůsob, gakým by se dělo, předstawiiti, a zcela pochopiti němohau!* Owšem, ginák bude, zpomene-me-li sobě, že gen kljčem pokory chrám wědaucnosti odwjratl máme; ten nás připomjná, že ne wšecko, o čem pewně přeswědčení gsme, že se to stáwá, také, gak se to děge, wyswětliti sobě můžeme! Anebo ať nám někdo wyswětlj, gak se děge wychowánj, ono tagemné a zahalené zgewowánj se ducha ginému duchu? Gest to děg wšednj, o němž se každý přeswědčuje, a na sobě samém zakusuge; může-li ale řjci, gak se to dělo, že se duchem stal, an při narozenj pahým na pohled žiwokem byl? Gak se tedy děge to wplýwánj ducha na ducha, duchů lidských wespolek a wzágemně, w národech a w gednotliwejch; gak opět wplyw ducha lidského na tělo lmotné, s njm w gednotu spogené? Ať neďjm o tisjcerých wýgewech, kterýchž před sebou každodenně, každoročně wjdáme, gichžto wšak, *gak se stáwajj, gak se děgj?* neznáme, aniž kdy o tom se dowjme. Krátce, kdokoliw w Boha Stwořitele, Zachowatele a Ředitelē wšech wěcj wůbec a člowěka zwlášť, wěřj: ten w pokoře možnost a potřebnost zgewenj uzná, a skutečně poskytnutého s djkůčine-njm se uchopj. Proto prawj prawdiwě a krátce slo-

wútný Dr. Klec: *Zgewenj* (zdjlenj se Boha člowěčenstwu) *gest doymem člowěčenstwa*, bez kteréhož historie wýznamu a wyswětlenj nemá. Máme-li tedy *zgewenj*, tedy zapotřebj, bychom se po geho *wnitřnj* i *zewnitřnj* gestotě neb skutečnosti, gako i po obsahu geho poptali a pátrali, a sice cestau gediné možnau, dēgepisem. Kdož *nechce skaumati* a pátrati, ten se prohřešuge proti Bohu a proti sobě samému; kdož ale *nechce skaumati nadřecěným způsobem*, t. g. cestau historickau, takéž prohřešuge se, an se gedná o dēg wolný prozřetelné lásky Božj. Indifferentista a skeptik neskaumá — rationalista, naturalista skaumagj, ale nepravým způsobem.

§. 5. Křestanstwo.

Widěli gsme, že náboženstwj w člowěčenstwu se nacházegjej *zgewenj* se Boha člowěku nutně podkládá. Též starého i nowého zákona pjsemné památky, gakožto historické knihy, stranu swé přesnosti a wěrohodnosti nade wši pochybnost wyneslegšj, k této závěrce swým přístupugj swědectwjm. Tak čteme: *Pán stwořil ze země člowěka; mysl i řeč i oči, uši i srdce citedlné dal jim; naučenjm rozumnjm též naplnil je, a dobré i zlé ukázal jim; obracel wždy oko na srdce gegich; učinil, aby se na wěky chlubití mohli diwy geho, aby wyprawowati mohli skutky geho wtipně, a gméno swatosti geho chwáliti wždy, gsauce wywoleni. Přidal jim uměnj, a zákon žiwota w podjl odkázal jim, by porozuměli, že giž smrtelnj gsau nynj. W smlawcu wěcnau wšel také s nimi, a úsudky swé ukázal jim. . . .* (Eccles. 22, 5.) A tak postupem

času neopauštel gich, nýbrž zvláště k wywolenému lidu swému, k Židům, se laskawě schyloval, a ga-ko giž dříve patriarchy, tak pozděgi tento bu-daucjho swětla paprsky oswěcowati ráčil, až koneč-ně (Žid. 1, 1.) *w poslednjch dnech nám mluwil skrze Syna swého.* A na to my radostně wjru swau zaklá-dáme, twrdjce: *Byl geden, neywyšj známky wěroho-dnosti do sebe majjcy, kterýž Boha widěl, a se Pánem přjrody a duchů býti prokázal.* (Gal. 3.) *Ten gsa Bo-ken od wěčnosti w plnosti času, způsobu lidskau na sebe wzal, a zewnitř člowěkem učiněn byl, takto o so-bě řjkaye: Což wjme, to mluwjme, a což gsme widěli, to swědějme.* (Jan 3, 11.) — *Mé učenj nenj mé, ale Toho, kterýž mne poslal.* (7, 16.) — *Když powýšjje Syna člowěka, poznáte, že gá gsem* (Syn Božj), *a sům od sebe nic nečinjm, ale gakž mne naučil Otec, tak mluwjme.* (8, 28.) — *Nebo gá sám od sebe ne-mluwil, ale ten, kterýž mne poslal, Otec.* (12, 49.) — *Tento pak wyslanec Božj prawil o sobě: Gá u Otec gedno gsme.* (10, 23.) *Co gest Otcowo, to gest mé.* (Jan 15, 15.) *Dána gest mi wšeliká moc na nebi i na zemi.* (Mat. 28.) *Toto zgewenj, kteréž se od Kri-sta Pána křesťanstwo gmenuge, gest zgewenj xaz' ěš-oxrv, auplněk a zówerek wšeho zgewenj, gelikož w něm Bůh sám, gakožto Prawda a Žiwot, stwořenj swému a we stwořenj swém se zgewil; neb Syn Božj (2. Filipp.) nepoložil sobě toho za laupež, rovný býti Bohu: ale samého sebe zmařil, způsob služebnjka přigaw, podobný lidem učiněn a w způsobu nalezen, gako člowěk ponjžil se. . . . Geli křesťanstwo auplň-*

kem a zázraku všeho zgewenj: wšecky známky prawého zgewenj na sobě w neydokonalejšim způsobu nésti musj. To když ukážeme, zřegma bude prawá zgewenj starého zákona k nowému poměrnost, a neprawdiwost a lidský půwod všech giných náboženstwj, kteréž se zgewnými nazýwagj, na bjledni postawena bude.

1. *Známky zevnitřnj gsau: Diwy a zázraky.* Neb za zgewenj, od Boha propůgčené a zpečeténé, wždy toliko to se pokládati může, kteréž k neobyčejným, zázračným událostem gest přiřázané, k událostem, gimíž Bůh své nad njm zaljbenj zřegmě pronesl, a nám geho prawdiwost patrně osvědčil. Chceme-li se tedy ugistiti, že zgewenj křesťanské Bohem gest osvědčeno: pilně skaumati musjme předně *zázraky*, přjčinau geho se stalé. Jezš Kristus zřegmě wyznáwal, že nemluj sám od sebe, nobřž že od Boha poslán gest a Božské hlásá učenj. Nenj tedy žádné pochybnosti, že Bůh obzwláště geg wšelikými diwy oslawil, a Božskau prawdu učenj geho množstwjm zázračných znamenj swětle ukázal. Tyto diwy a zázraky, gichž se dočjsti lze w knihách nowozákonujcb, potahowaly gsau se:

a) na věci bezžiwotné, na řjši duchů, na lidi, na geho vlastnj osobu, a na proroctwj, na něm splněná.

b) Tito pak diwové w skutku se přihodili; neb gich konal Jezš weřegně, před očima všech lidj, ano i nepřátel swých; pak od geho uředlnjků napsány a od žádného w podezřenj wzaty nebyly.

c) Nikoliw od učenj Jezjšowa odtrhnauti se nedagj, ale w skutku Božskau prawdu učenj geho doličugj, neb on se na ně zřegně odwoláwá. *Bychi byl skutků nečinil mezi nimi, hřjchu by neměli, zawrhugjce učenj mé.* (Jan 15, 24.) — Kdyz Lazara z mrtwých wzkršil, prawil, že to řekl pro zástup, kterýž okolo stogj, aby věřil, že geg Otec poslal (Jan 11, 42.); a když ho Otec hlasem s nebe osvědčil: *ne pro mne hlas tento se stal, ale pro vás.* (12, 30.) — *Byl gste pak ani mně newěřili, aspoň wěřte skutkům, abyste poznali, že Otec we mně gest, a gá w Otcí.* (Jan 10.) — *Wěřte mi, že gá w Otcí a Otec we mně; aneb aspoň pro ty mé skutkywěřte mi.* (14.) — *Skutkové, kteréž mi dal Otec, abych ge wykonal, ti skutkové, kteréž gá činjm, swědčj o mne, že mne Otec poslal,* (5, 36.) — K tomu považme geho powahu mrawnj, z kteréž geho nadpřirozená bytnost wyswjá, bez njšto by neywějšjm diwem sama w sobě byla. Dále musjme

2. i wnitřnj známky šetřiti, gichž dwogj gest powaha; gsautě:

a) *Záporné.* Giž pak w celém náboženstwj křesťanském ničehož se nenacházj, což by se gakýmkoliwěk prawdám, buď w tomže zgewenj, buď od ginud známým a gistým přjčilo; aniž gakého sporu a neshodnosti s vlastnostmi a powahau Božj tam naleznauti lze. A wěru, gakbychom přeswědčení gsauce o božském původu tohoto zgewenj nadjti se mohli, že opravdowých odporů w něm se nalezati může? Gsau-li pak nicméně, gak o tom časté hádky a rú-

znice gednotliwcu i celých sborů truchliwau gistotu dáwagj, zdánliwé toliko gsau, swědčjce o nemotornosti neb zlomyslnosti a zpozdilosti lidské, kteráž ani we swatyně nadužitj se stříjci nechce. Ostatně gen na to se odwoláwáme, že od zniku křesťanstwa, wtipných i učených posměwačů dost se wyrogilo, kteříž se všemožně o to pokaušeli, aby toto swaté zgewenj u lidu w posiněch a lehkost uwe-dli, že ono posud w swé wáźnosti, sličnosti a gasnosti se stkwj, wšecky námitky důkladně smjtnuwši.

b) *Kladné**) pak známkj nám oswědčngj, že toto zgewenj všem potřebám rozumowým, mrawnjm a náboženským wýborně wyhowuge a zadost činj.

Wystawugj se nám w něm prawdy, časného i wěčného blaha se týkagjcj, tak krátce, zřegmě a ur-čité, že gim každý lehkó porozuměti, sprosták na nich přestati může, učený ale u wnitřnj gich shodnost a podiwu hodnau důslednost radostně wnikati lákán býwá. Točny wšak, okolo kterýchž se celá saustawa těchto prawd pohybuge, gsau :

1. Bůh, geden w podstatě a trogj w osobách, gest náš neydobrotiwěgšj Otec, my geho djtky, we-spolek ale bratřj — On nás cjl a konec we wěčnosti radostné. Protož zákon lásky nám dán: Milug Boha nade wšecko, a bližnjho gako sebe samého. Wěru, newywažitelný to k rozmejšlenj poklad!

2. Učenjm o *původu hrjchu*, gakožto počátku wšeho dušewnjho a tělesného zla, wšeliká temnost

*) Kladné — *positae* — *zugegeben*.

a negistota w bytosti našj se rozptyluge; hřjch tento na wšeccko potomstwo od prwnjch rodičů přecházej, skrze něgž my wšickni nešťastni učiněni gsme; ale práwě tjm, že Bůh přecházenj a děděnj tohoto hřjchu dopustil, zawjráme: že nám odpuštěnj a odnitj geho neodepřel; o čemž

3. nčenjm o *wykaupenj* pokolenj lidského Synem Božjm auplné gistoty nabýwáme; neb tak *Bůh milował swět, že Syna swého gednorozeného wydal, aby žádný, kdo wěrj w něho, nezahynul, ale měl žiwot wěčný.*

4. Z tohoto dobrodinj zase, gako hřjch prwnjho Adama, tak i druhého Adama zásluhy na wšecchno potomstwo lidské přecházej, abychom tauto pomocj nabjdnuti činnost swau zásluhám Kristowým připogiti mohli, té gsauce naděge, že ten, *kterýž dáwá wůli, i skončenj nám neodepře.* Tyto milosti, k zewněgšjm znamenjm přiřázané, částkami gsau spolu *pocty zewnitřnj* Boha dostogné a lidské powaze přiměšené.

5. Poslěz toto zgewenj takowé gest powahy, že *wšech, wšudy a wždy* gměnjm býti a státi se může.

Wšecbecnost ale známkau gest prawdy.

§. 6. **Cjrkow.**

Když gsme prawdu zgewenj křesťanského dokázali, gestě nám zbýwá, abychom odpowěděli na otázku:

Mnoho gest saustaw a sborů náboženskyh, z nichžto gedenkazdý prawau wěrau, prawým křestanstwjm se honosj. Kterému wěrěti, ku kterému se při-

znáwati dlužno? — Zbytečno se mi býti widj, slow šjítí o tom, což každému myslnému bez snadu pochopno gest, že totiž prawá Cjrkew gest *Řjmsko-Katolická*, a že w rukau gegjho *Učitelského Sboru Petro-Apoštolského* neomylná *Prawda* položena gest.

Zde se gen kratičko o tom zmjnjm:

Co byl Kristus pro sawrstewnjky swé: toť gest Cjrkew pro lidstwo po něm. Neb ge-li ta powaba prawdy, že nepřináležj gen gednomu wěku neb pokolenj: tedy každému, kdož člověkem a křesťanem býti chce (a kdo by tjm býti nechtěl?), podána býti musj. Protož pogem a úkol Cjrkwe gest: *náměstnicj Kristowau a wěčné mezi lidstwem trwagj-cjm Kristem býti*. Gako ale Kristus Pán, gakožto swědek toho, že gen mluwj to, co s nebe přinesl a čjm sám gest — *Prawdu*, na to se odwoláwal, že to, co prawj, sám widěl a slyšel, tedy na vlastnj widěnj w lůně Otcowě (*ἀυτοπιε*): tak se odwoláwá Cjrkew na swědectwj Kristowo, a gest takto ne sice neprostřednj, ale zprostředkugcej swědkynj, aneb dálewůdkynj prawsědectwa. Tak se nám na odiw předstawuge nepřetržená řada podánjm se wespolek zagjmagjcejch swědectwj, kterážto, gakožto sawwisjčj článkowé řetězu, sebe wespolek udržugjce neyzažšj kragnosti Boha a Člowěka wespolek spogugj.

Ustawičné tedy swědectwj Cjrkwe spočjwá na ceně swědectwj Kristowa. Dle toho gest Kristus, gak gsme s hůry se dowědělí, wěrohodný wyslanec Božj, ano, co wjce, — sám Syn Božj; protož slowo a čin geho, gakožto Boha, nutně Božský Kristus

widitedlnau Cjrkew založil*), o gegj powaze**) a úloze určitě a gisté se wygádril, a negen sám * *Cjrkwj swau až do skončenj swěta zůstati (Mat. 28.), ale i dowěčného přispěnj Ducha swatého přisljbil,***)* čjmžto celému swětu *neomylnau gest wážnostj (autoritāt). Protož prawjme: Cjrkew gest božský ústaw, tedy má Prawdu.*

Neomylnost Cjrkwe gest známkau katolické saustawy. Saustawnj známkau Cjrkwe gest gegj katoličnost času a prostory, t. g. že oua wšechny prostory zaujmá i časy; tedy ta samá Cjrkew, a tedy Prawda, kteráž oblažowala prwnj doby křesťanské, i

*) Neb ustanowil obřady a swatowládu (Luk. 22.), kteráž gen pro widitedlnau Cjrkew se hodj.

***) Co se týká powahy Cjrkwe, má býti dle aumyslu Krista P.:

1. *Gedna*; geden Bžh, gedna také prawda a cesta k nebi wedancj, a tu ukazuge Cjrkew, kteráž gest gedna, wnitř wěrau a láskau, zewnitř obřady a řjenjm, gedno tělo působcjc. Tu wyprosil Kristus na Otci, řka: Aby byly gedno, gako Ty Otče we mně a gá w tobě, aby i oni w nás gedno byli, a aby swět poznal, že tys mne poslal, (Jan 18.)

2. *Swatá*. Neb bez Prawdy ani žiwot w prawdě, t. g. swatý nelze se pomysliti. Protož prawil též Spasitel: Poswětiž gich, Otče, w Prawdě; neb Slowo Twé gest Prawda. (Jan 18.)

3. *Katolická n. wšeobecná*, mezemi prostory a času neuzawřená, nýbrž kteráž by posléz wšechny we swětě národy w sobě pogimjala a až do konce wěků potrwala. Neb gest Kristus s Cjrkwj až do skonánj swěta. Wšickni gsme powołáni k prawdě, stegných potřeb dušewnjch do sebe máme, gimž gen známost Prawdy může wyhowěti. Nenjt ona plodem času, ani gměnjm gednotliwců, protož tedy wšecken swět sobě podrobiti, všemi časy wládnauti musj.

4. *Apoštolská* t. g. nástupci Apoštolůw, od nich zřjzenými, poswěcenými a tantěž mocj, kterauž oni od Krista měli, nadanými ndržowaná a rozšjřowaná nepřetrženau wěků řadau.

***) Přisljbenj Ducha swatého wiz Jan 14, 26. 15, 26. 16, 15.

náš čas oblažowati musj. Nemůže-li se tedy Cjrkew w žádné době od přegaté prawdy pouchýliti: nikdy nezblaudj, aniž w blud uwádj, t. g. Cjrkew gest *neomylná*. Onať gest *skála* pewná, nezwrtná (Mat. 16.), *slaup* a *utwřenj Prawdy*. (Tim. 3, 14.)

W neomylné wáznosti Cjrkwe, gakožto držemném zosobňowánj Krista Jezjše, zakladatele a dokonatele gegjbo, wýsobný (objektiwnj) charakter k poznánj božské Prawdy poskytnutý gest, skrze kterýž wěda a žiwot základu a směru nabýwá.

Z toho gde:

1. Gelikož w Cjrkwi katolické Božský žiwel náboženstwj (Bůh) neywyššjho stupně wýsobnosti dosáhl (*slowo tělem gest učiněno, a přebýwalo [přebýwá] mezi námi*): weškeré obcowánj myslného, zorného twora s Twůrcem Cjrkwj gest zprostředkowane, a pořádný prostředek a nástrog *milost*. Protož nesmj Cjrkew považowána býti gako *od Boha oddělená, Bohu w odpor postawená*, nýbrž práwě ten wyššj žiwot w Cjrkwi gest *Duch swatý w nj trwagj-cj*; tento mluwj a gedná skrze ni, a sice pravidelně gen skrze ni. Protož žádného se odwoláwánj od saudnj stolice Cjrkwe nenj možno.

Proto má katolictwo mimo nadsmyslňý obsah swůg *neysmyslnějšj stranu wenkowskau*, proto že gest božským, ano we smyslňý swět wstapilo; gestiť spogenj Boha s člověkem, smjřenj ducha s pjsmenau, nebeské králowstwj na zemi. Nebe a země gako w Kristu, tak i náměstnjci geho w Cjrkwi swaté neykrásnějšjho spogenj došli. Proto ži-

wot budaucj gen stupeň aneb přestaupenj (přes stupeň staupenj) z wezdegšjho, a *obcowánj Swatých a z mrtwých wzkrjšenj* neywznešeněgšj idea katolicismu, kteráž wšecky ohrady překáčj; — přjroda člowěka a nebeštany w sauzwuk objmá.

Ale zorná wjra prý se w pjsmeně zkostnatj?

My držjme pauto pjsmeny za newyhnutelně potřebné, bychom sobě Prawdu w určitém, pewném, stálém auslowj a wyměření utkwěli a ustálili; nebo owšem na gewě gest, že každá myšlénka u zorno-smyslných tworů — gakými gsau lidé — swůg zewněgšj šat (gako duše tělo) mjtí musj, aby potřebného negen dorozuměnj, brž i působnosti nabyła, a tento šat zewnitřnj gest slowo, pjsmena. *Kdož ale má tento šat strogiti? Snad lidé?* Ale ti takowé gsau zpozdiłosti a slabosti, že ani we wšednjch wěcech mezi nimi shody nestáwá, a neymnožšjch wěcj známost pominauti by musila, kdyby gen od gegich hlavy záwisela; protož z ohledu toho object. wáznost (auctoritas) za newyhnutelně potřebnau uznáwáme, kteráž by Prawdu poznatebnau (cognoscendam) w konečné meze pjsmeny wtěsnáwala a wprawowala, a co nedoteknutelný symbol před oči postawowala; co pak se w Cjrkwi přirozeným během *zápornostj kacjřstew* překrásně wywinulo.

2. Wšecko, což Cjrkew za *podstatu králowstwj Božjho* zwěstuge, to gest Božské, dokonalá Prawda, a požaduge bezwýmínečné Wjry od člowěka. Z toho následuge nutně stranu Prawdy *rozhodujcj moc Cjrkwe*, kteráž wšak, an na *wolněm přjgmutj se za-*

kládá, na prosto žádné tyranstvo nenj; gedině prawiwy důwod a základ wjry gest uznánj neomylně prawiwosti Cjrkwe. Co wjru wěrau činj, gest prawiwdko wjry, wyslowené w slowech: *Wěř, co Cjrkew, Duchem swatým wedená, k wěřenj předkládá.*

Z toho posuďme ten mizerný staw protestantů, wzhledem na wjru sobě samým (wlastnjmu úsudku) zůstawených! — Zawázanost pak wěřjcejch nenj gen záporná (by se nepřjčili učenj a Prawdě Cjrkewnj), brž i kladná a auplná Gednota gednotliwých wědomj s wšeobecným swědomjm katolické Cjrkwe; gak to krátce wypowieděl sw. Pawel, napomjnage Koryntských (1, 10.): *Prosjm wás, bratřj, abyste gednostegně mluwili wšickni, a aby nebylo mezi wámi roztržek, ale buďte spogeni gednostegnau myslj a gednostegným smyslem.*

Proto wěda i žiwot, z něhož ona vycházj, musj býti cjrkewnj, má-li býti křesťansko-prawiwy. Bohoslowj pak, na wážnosti Cjrkwe založené, nenj než wyložej podstaty Cjrkwe. Tjm se stane Cjrkew welikau swjcej na zemi, kteráž má oswěcowati každého přicházegjeho na tento swět; wše mimo ni gest neprawda, mam a klam, an se to neděge w gegjm gméně, neboť *neujt giného gména dáno pod nebem lidem, w němž by spaseni býti mohli, než Ježjs Kristus, gchož Prawda i rozum nás wyswobodily.*

3. *Gen Cjrkew gest mathkau a pěstitelkau wšeliké prawé wědy na zemi; absolutnj wážnost gegj nečinj žádné ugmy wědeckému bádánj a snaženj. Neb*

gegj aučel gest: wšeliké sjly a schopnosti lidské poswětiti, aby byly nápomocny k rozmnoženj sláwy toho, kterýž dáwá chtěj i dokonánj. Mezi těmito schopnostmi člowěka nepatrného mjsta zaujmá rozum, neyvyššj wywinutj dušewnj; ten ale nemá žádného obmezenj swé wolnosti, než kteráž w něm samém ležj, a zdali nepřekazené wywinowánj se vlastnj podstaty nenj prawá wolnost? *Ale předce prý gakyjchsi mezej a hrážj nastawuge katolictwo rozumskému snaženstwj?* — Rozum zagisté, co w umu gest, rozebjrá, zkaumá, a tam dospěti žádá, aby, což wjra zastřeně ctj, zřetelně pochopiti mohl. A zdaž mu toho Cjrkew zabraňuje? Nikoliw, ano Cjrkew schwaluge nowěgšj pokaušenj se bystrých hlaw, z rozmyslu zastáwati prawd gegich proti odpůrcům, tauže zbranj proti nj wálčejm a zpozdilost w této stránce gj wytykagjejm. Ale tento rozum welmi nebezpečná zbraň gest, a někdy mlátj a střlj gjm osobliwost, někdy šibalstwj a lež, někdy wášeň, někdy přepiatá horliwost a láska; tak že, kolik barew wnitřnost člowěčj do sebe má, tolikrát se přetwařowati umj.

To by se w tak wážné wěci, gaká gest wěc Cjrkwe, nestáwalo; meze owšem wytknuty gsau, w kterýchž se pohybowati možno, ale právě tyto meze tak wrtkawému, nástrogi zcela spasitelné a potřebné gsau. Pak ale, což se obsahu wědectwa týká, zagisté onen obsah, kterýž swědomj cjrkewnj předkládá, překročiti nemůže, ledabychom člowěka nad Boha postawiti chtěli. Každé tedy pokračowánj wědy gen w

zřetelnějším, určitějším, rozumu dostupnějším *wystawianj prawd*, Bohem zgewených, pozůstáwati může. A tomu-li Cjrkew bránj? Zagisté ne. Nýbrž děge-li se na základu cjrkwenj wědecké bádánj: *ceny, směru a živosti do sebe tjm wjce mjti bude. Wěda k gistému cji dogde, kterýž gest: dokázati, že, což nám křesianským zgewenj podáno gest, nutným obsahem zoru se býti prokazuge.*

5. *Gen katoljk pewně chowá neporušenj pogen zgewenj.* Proto také w geho saustawě ona wnitřnj uhlazenost, shodnost a *důslednost*, kterauž i nestranj a zdrawě mysljčj protestanti w gasnějšjch okamženjch uznáwali a wyřkli. Zde tak všeco wnitř sawisj, že buď všeco přigmuto neb zawrhuto býti musj. A to opět známka Prawdy, že od gednotliwců nezawislá, wnitřnj swau důslednostj a srostlau Gednotau všem, gimž o Prawdu gde, se poraučj a zaslibuge.

6. Odtud pochopjme ono záwazj, kteréž od prawěkosti giž sw. Otcowé a ginj slowútnj mužowé Wáznosti Cjrkwe byli příkládali, čestnými a významnými názwisky gi oslawowawšj.

Giž sw. Pawel gi nazýwá *συλος και έδραιωμα της αλεθειας.*

Newěstu Kristowu, přjbytek Duchu swatého, dům Božj, město Božj, archu Noe, atd.

Knih mnoho o Cjrkwi sepsáno, k. p. O městě Božjm sw. Augustina, o gednotě Cjrkwe od sw. Cypriana.

7. Z toho všeho wylýwá posléz, že *gen Cjr-*

kew kat. gest samospasitelna, kteraužto prawdu chaulostiwci wyslowiti se zdráhagj; kterauž ale Cjrkew feřawým uhlem na čele wrytau na odiw stawj. Powážugme gen, co gest Prawda! Kde Prawdy nenj, tam nenj Boha, tam nenj Krista, kterýž prawil: *Gá gsem Prawda!* Kde však Krista nenj, tam nenj Spasitele, tam nenj spásy, ani pro rozum. Neb nač medle Kristus tuto Prawdu Cjrkwi swěřil, o gegjžto založenj tolik se nastaral, kdyby nebyl chtěl, aby se všech gměnjm stala, a sice w ústawu gjm samým zaraženém? Zagisté ti, kdož bez rozmyslu žwástagj, že Prawdu w každé Cjrkwi nalézti možná, negsaw dūslednj.

Až i o to se pokusili, Kristowo wyslanstwj za zbytečné a daremné wyhlásiti. Neb gestli různost prawd, gako nebe a peklo sobě odporných, spasenj wěčnému ugny nečinj: proč bych práwě katoljkem býti měl? tudy i žid i pohan i naposled fetišů ctitel cestu prawau do nebe nalezne. Ale takým indifferentismem k prawdě gjž w Pantheismu wázneme, kterýž každé náboženstwj nemožným činj. Neb gestli i bludu Bůh odměnu dáti musj tutěž, kteráž gest připrawena těm, kteříž milugj geg, gak on poznán a milowán býti chce: ginák si to wyložiti nemůzeme, než že i ten blud gest nutoým uchýlenjm se Boha od sebe samého; co pak nutné u Boha, to wěčné, gak on sám — co však k Pantheismu wede. Mince to powážme, zdali gjž *přirozenost* sama se proti takowému wýroku newzpjrá. Pteyme se horliwců ginonáboženských, proč swé djtky w giném nábo-

ženstwj wychowáwati zabraňugj; proč swých přátel a milých od bludných osnow a pletich Cjrkwe, gim za bludnau platjčj, odtahugj a odrazugj; proč pořád proti ginowěrcům se kasagj, — proč? — Mysljm proto, že přesvědčenj hluboce w srdci lidském zakotwené ge napomjná:

Gen Prawda blažj!

Tedy buď katoljkem, buď Pantheistau, t. g. nečłowěkem. Toť dvě možných cest, stranu prawdy důsledných.

Kterau wywoljme? Zagisté tu, kteráž nás wede k Cjrkwi, o nžto sw. Pawel prawj, že *gest slaup a utwřenj Prawdy.*

2. O modlitbě Páně.

Od

Frant. Wladislawa Heka.

auda dědictwj Swatojanského, laika.

1.

Mám modlitbu za swatau a hlawnj powinnost gednoho každého křesťana, a protože swé rannj a večernj modlenj pořádně wykonávám. — Čeho se mi geště nedostává?

Bylo by tuze zle, kdybych nepokládal modlitbu za swatau, ano za přednj powinnost čłowěka křesťanského. Djtě, kteréž by s otcem swým nikdy nechtělo mluwiti, nebylo by hodno, aby slaulo geho djtětem. A předce gsau lidé, že stwořiteli a

Otci žiwota swého, genž ge wšelikau wezdegšj potřebau wždy bohatě opatřuge, z gehožto přelaskawé štědroty mnohé a drahé dary a milosti přigjmagj, sotwa dobré slowo kdy dáwagj. A wšak negenom že za prokázaná sobě dobrodinj neděkugj; nobrž ani, magjce předce každé chwjle geho swaté pomoci zapotřebj, k němu prosebně se neutjkagj. A poněwadž přenesmjrná dobrota Božská wšeco gim potřebné i bez předcházegjcej prosby poskytuje, domeyšlegj se tito lidé zlj, že gim konečně netřeba se modliti. Přicházj gim, gako by běh swěta a w něm srownalosti lidské, gištým nawodem swým to wšeco newyhnutně přinášel, k čemuž by rovně modlenj gako nemodlenj ani přispěti ani překážeti nemohlo. A tuť wězj ten zlý háček, na němž hrubá newěra, newděčnost, pohrdánj a rauhánj držj se pospolu.

Než, snášegme těchto bjdných, wšak časem také na ně dogde. Nepotrwá zagisté dlauho, že budau Boha hledati; ale nenaleznu, poněwadž gsau daleko zaběhli od něho. Budau k němu wšjm hrdlem wolati; ale neuslyšj gich, genž tak dlauho čekal, aby ge wyslyšel, a nadarmo čekal. Tak hrozně rozmnožena gest zlost lidská, žeť sobě ani lásky ani dobroty Božj newážj!!

Ty pak se modljš, ano pochlebně prawjš, že dwakrát, i třikrát za den se modljš. Snad se nedomeyšljš, že bys w tom swau powinnost pluil zúplna, a tudjž před ginými giž něco lepšjho byl? — Ó, šetř se, prosjm, abys nebyl onomu chlaubně se modljejmu Fariseowi, o němž Pán nás u sw. Lukáše

(18, 11 a 12.) mluwiti ráčj, podoben. *Gednoho ge-
ště tobě se nedostáwá.*

Dwakrát nebo třikrát za den se modliti, gest málo: *Wždycky se modliti, a neoblewowati!* (Luk. 18, 1.) — Modlitba nenj co panská služba, kteráž na gistý čas a hodiny se wyměřuge. Prawá modlitba gest rozmlauwánj srdce s Bohem. Klademe-li sobě za milost, když nám někdy dopřáno, abychom s králem neb s welikým pánem důwěrně směli mluwiti: čjm wětšj ta milost, můžeme-li každého času, každé hodiny, ba každyčkého okamženj, s Králem všech králů, s Pánem všech pánů wolně a důwěrně mluwiti. Kdož maudrý, užjwey toho přewzácného práwa, gak mu toliko lze, co neyčastěgi.

A však mi djš: „Musjm také pracowati.“ Nemeyli se, milý přjteli, nemeyli se: Prawá modlitba nebywát práci nikdý na překážku, rowně gakož počestná práce modlitbě w ničem naprosto nepřekážj. Pomodljš-li se z rána náležitě, pūgdeš-li s srdcem nábožným po swé práci: tu pak we gměnu Božjm počna ke cti a chwále Božj konati budeš, a dokonaw gi s djkūčiněnjm w ginau powolánj swého stranu se obrátjš: wěrně, což praweno, plniti budeš: *Wždycky se modliti a neoblewowati.*

K prawé modlitbě nenj také vždycky úst a rukau potřebj. Bůh hledj na srdce. *Ti, kteříž se gemu modlj, w duchu a prawdě magj se modliti.* (Jan 4, 24.) Celičký wěrného křesťana žiwot, kterýž se na lásce Božj a na milowánj bližnjho zakládá a králowstwj Božjho hledá a sprawedlnosti geho: gest ži-

wau modlitban. *Bože můj! přes celý den wolám, i w noci nemohu se utagiti.* (Žalm 21, 3.) A protož *modlete se wšelikau modlitbau a prosbau každého času w duchu, a bděte se wšj ustawičnostj a prosenj.* (Efes. 6. 18. Luk. 21, 36.)

2.

Byt by se i ustawičně nemodlil, předce gest u mne „zkrátka a dobře.“ — Čeho se mi geště nedostává?

Kdo nerád se modlj, owšem ze Pána Boha s málem zamejšlj odbýwati. Čjm kratšj modlenj — dj zlý swět — tjm milejšj, gen když se odbude. Giž i ten Otče náš dost dlouhý; čtwtá prosba geště progde, poněwadž se toho milého chleba dotýká, při čemž splyne brzyčko myšlenj na stůl, chutný pokrm a lahodný nápoj; potom na pole, dwůr a dobytek, tak že kolikrát modljeho se mysl po wšem swětě a podiwých geho končinách — ač kolikráte dosti neslušných — se rozpanštj a roztaulává.

Tu arci modlenj krátké, proto že wěcmi swět-skými nakwašená mysl giž dáleko se odwrátila od modlenj, tak že skorem tuto na prawdě: zkrátka a dobře. Nebo způsobem tjm a podobnau powahau konaná modlitba mohla by snáze rauhánjm, nežli křesťanskau modlitbau býti pogmenována.

Těmto však neočenáškům stogj naproti přjliš prodlaužené modlenj. A však slyšme Pána řkau-cjho: *Modljce se nebudte marnomluwnj jako pohané, nebo se domnjwagj, že pro tu swau mnohomluwnost*

wyslyšáni budau. (Mat. 6, 7.) A řekniž mi někdo : Mnoho slow a málo srdce, coť prospjwá? — Rozwalugeš knihu welikau, modlitbu neydelsj wyhledáwage, a neulewugeš dokud negsi u konce. Než powaž, oči toliko že čtly, nikoli pak srdce : a sice dlauho a beze wšeho smyslu. *Přibližuge se ke mně lid tento ústy swjmi a rty mne ctj; ale srdce gegich daleko gest ode mne.* (Isai. 29, 13. — Ezech. 33, 31.) *)

Protož tedy, na tyto mnohomluwce se odwoláwage, krátké genom modlenj konáš, a genom několika slowy zcela se wygádríti zameyšljš. Dobře! a wšak gestli že i při twém krátkém modlenj srdce zůstává studené: modlenj twé gest daremné a zlé. K docjlenj prawé modlitby

Gednoho tobě se nedostává.

Prawjš sice: Zkrátka a dobře; ale neznáš, gáká w tom neskladnost. Prwjmu, totiž zkrátka, dám mjsto; než o druhém weliká se mi naskytuge pochybnost. Modljš se krátce, nemago času modliti se dlauho. Času zagisté nemáš, poněwadž hlawa twá rozličnau starostj swětskau přeplněna, tak že strach, aby tjseň marných myšlenj, aneb pro roztržitost u wnitř počasným pečowanjm zbauřené mysli, i té zkrátka konané modlitbě sám dobře

*) Rozdjl čitme, kdo modlenj gen w mnohočtenj pokládá; a kdo i to modlenjm držj, když po wykonané modlitbě něgakau dobu neb hodinu geštč dáte, obzwláštne w neděli po službách Božjch w modlicjch knihách čte. To slaužj k wzdělánj ducha (zur Erbauung); a tak čas mařiti, buď w kostele buď wně po domě, musj gen schwáleno býti. Bohužel, že ten nábožný zpřsob w rodínách přestal.

Red.

rozuměl. Srdce a ústa magj gednomyslně býti při sobě. Tenkrát gediné slowe: dobře se modliti. Má-li konaná modlitba Bohu býti wzácna a přjgemma, musj modljej se srdce býti vzdáleno od všelikých swětských a tělesných žádostj i ode všeho marného pečowánj, aby byla w něm plnost wjry a lásky Kristowj. Tjntoť štjtem wjry můžeme gediné wšecky šjpy ohniwé — kterýmiz pokušitel hledj nás od modlenj dobrého odrážeti — bezpečně uhasiti. *Tauto lebkau spasenj, totiž láskau Kristowau, i mečem Ducha, genž gest mysl wšecká gen k Bohu pozdwižená, můžeme u modlenj býti gako w oděnj Božjm, abychom mohli státi proti útokům dábelským* (Efes. 6, 11. 16. 17.), kterýž duchu nábožnému — čině mu u modlenj roztržitost — rád se protiwj.

Dále slušj připomenauti, že swatá wěc, ruce při modlitbě spjnati a k nebesům gich pozdwihowati. A však rovně gakož marná, paulými rty pronešená mnohomlnwnost ničehož k dokonalosti modlitby nepřinášj: tak i toto ruka u zdwihánj bude zcela bez užitku, nebude-li spolu i srdce modljejho se

NB. Každý katecheta dobře w rozděliti zewnitřnj modlitbu od wnitřnj, a vysoké užitky zewnitřnj modlitby djtkám na srdce položití. Bohužel! že se za našeho času tak málo na zewnitřnj modlitbu hledj; ano se stydj, swěcenau wodau se kropiti, kříž dělati, na koleno klekati, w prsa se bjeti, ruce spjnati, z modlitebnjch knížek se modlití, a t. d. Toho zanedbáwánjm hyne i wnitřnj pobožnost; a widjwáme ted' ruce křížem na zadku, neb we wlasech, a geště někde ginde; nohy roztažené, neb střjdánj nob, gednu sem a druhau tam, a obracenj se na vše strany, a t. d.

Red.

rozohnilé, duchem a prawdau, wěrau a nepochybným daufánjm k Bohu pozdwiženo. I zlost i wšelikau lest a pokrytstwj, i záwist a pochybowánj musj prawý modlitebnjk se sebe složiti, gakož Apoštol (I. Petr. 2, 1 — 5.) napomjná. Neboť dj Isaiáš prorok: *Neprawosti vaše rozlaučily wás s Bohem wašjm, a hřjchowé waši to způsobili, že skryl twář před wami, aby neslyšel.* (59, 2.) Dokládá pak přjčinu, proč nebeský Otec přeswatau twář swau skrywá před takowými modlitebnjky, řka: *Ruce vaše gsau plny krive.* A sw. Jakub w listu swém 4, 3. zawjrá aubrnem, řka: *Prosjte, a nebeřete proto, že zle prosjte.* Swéwolného a zaumyslného hřjsnjka Bůh owšem neslyšj, dokudž by se neobnyl a co znouu zrozené nemluwně k Pánu se neobrátil (I. Petr. 2, 1.); aniž toho, kdož by gako onen fari-seus (Luk. 18, 11 — 13.) do chrámu k modlenj wstpowal, leč že by co onen publikán w pokoře a sprostnosti srdce swého, w duchu a prawdě se modle, osprawedlněnj swého docházel. Tak na mysli a srdci opatřenj modlitebnjci mohau gistého wyslyšenj smele se nadjti, zvláště budau-li we gménu Ježjše prositi. Naše gméno nchodně se snášj před Bohem; gméno Ježjš gestíř gemu wánj přeljbeznan. Kdoby w swém gméně staupil před Boha, bade zahnanben; we gménu Ježjše zawjrá se wšecká modlitba, a gest „staň se, Amen, amen.“ Musjme se ale neyprwé w raacho Kristowo obléci, chceme-li při Otcí nebeském milosti a požehnánj swatého do-gjti. *Amen, amen prawjm wám, že, začkoli byste pro-*

sili Otce mého we gménu mém, dát wám. (Jan 16, 23.) Čjm wětšj w to gméno wjra, tjm hogněšj a požchnaněšj dar. *Wšecko, zač byste prosili na modlitbě, wěřjce, staně se wám. (Mat. 21, 22.)*

Nábožně tedy se modliti, swaté myslí býti, a u wjře na modlitbách trwati: to, toť gediné slowe dobře se modliti. I čičněž tak wšickni podobně!

3.

Bych pak glnáče modlití se neuměl: modlím se předce swúg Otčenáš pořádně. — Čeho se mi geště nedostává?

Byla by wěc welice nálcžitá, aby lidé uměli bez pomoci cizjch modliteb sami od sebe, gak gim vlastně gest na srdci, se modliti. Chce-li djtě kus chleba, zdali bude otcí prosbu swau z knihy něgaké řjkati, nebo odsěkud nazpamět naučeným způsobem přednáseti? — Mluwjť zagisté, gak mu welj potřeba, a co wnitřnj pocit klade mu na gazyk. Gsme podobně djtky Božj, magjce wšickni otce gediného w nebesjch; a takž nám dobře přjslušj, abychom každého času, na přjklad těchto djtek tělesných, k Otcí přemilostnému w dowěrné pokoře se injwali. Žeť pak toho přemnozj křesťané neuměgj, dęge se nazwjce tjm, že gich mysl hned z mládj nerozumným wychowánjm býwá od Boha odcizowána, učje se modlitbě gen powrchně, bezděčně, ano časem i z trestu a pokuty zwatlati: odkudž potom tento zlý a duchu modlitby na neywejš protiwný náwyk při dorůstagjejm člowěku tak mocně se twrdj, žeť i dospělým bránj a překážj, aby *wěrau při-*

gali ducha synowstwj, w němž by wolali: Abba, milý Otče! (Řjn. 8, 14. 15.) W každé ale přjpaduosti máme toho hlavně šetřiti, abychom, *wegdauce* alespoň *do pokojjka srdce swého* (Mat. 6, 6.), s přelaskawým Otcem nebeským dowěrně rozmlauwali. Než člověk chromý nemůže bez chůdek z mjsta. Cizjm perem sepsané modlitbičky gsau chůdky a wodjtka těm, genž samosrdečně se modliti neuměgj. Lépe ale kráčeti po chůdkách, než seděti na hole. A pakli žes mnoho nenaučil se nazpamět: výborně se máš, modle se náležitě, t. g. dle poukazu Páně (Mat. 6, 5 — 15.): *Otče náš!* Gestič to modlitba, kteréž nás Pán sám byl naučil, zawjragjčj w sobě wšecko, čeho nám gak časně tak i wěčně potřebj. Nebude na swětě člověka, aby podlé obsahu a potřeb našich tak dokonale uměl postawiti modlitbu. Modlitba Páně wšeho modlenj gádrem gest a korunau nepřewyšenu.

A wšak gednoho tobě se nedostává: Nemodljš se myslj pobožnau. Při modlitbách z paměti naučených nedostawuge se wždycky pobožnost tak, gako když srdce swobodně *prosj vlastnjm lkánjm*. (Řjn. 8, 26. 27.) A byť pak i mnozj modlili se srdečně: předceť modlenj gegich nebywá srdečné. Při žádné zagisté modlitbě nenj takowé ducha přjtomnosti, takowého usazenj a ztišenj myslj, anobrž i oné srdečné wraucnosti potřebj, gako při

*) Zvláště sem tam ministranti u oltáře až k pohoršenj, w čem by duchownj přjnsau káznj nawedenj dáti měl.

modlitbě Páně; a předceť, pohřjchu, welmi zhusta, ba až kolikrát dobrá duše křesťanská sobě při tom zasteskne, widěti, kterak zádna giná modlitba srdcem, gak wlažným tak i od Boha vzdáleným, a myslj, wšelikými nepřázejnostmi zahrnutau — tudjž pak bez smyslu a rozumu — se nekoná, gako tato swatě swatá modlitba Páně!! — Otázeme-li se některých tak galowých modlitebnjků, co gsau se modlili: aby prawdu řekli, newědj. Přiwlastňugj owšem těmto, gako newědomky a myslj roztraušenau wyhrkaným modlitbám negakau sjlu a moc, domejšlegjce se w zpozdilosti srdce swého, že gak gen rychle z úst se doklepau, wěci přepodiwné i hned musegj uzpůsobiti. A wšak neklamej se, duše milá; Bůh zagisté nebude nikdy posměwán. Psánoť: *Nebudeš pokaušěti Pána Boha swého.* (Mat. 4, 7.) Netoliko že Bůh modlitbu twau newyslyšj; ale zes se osmělil nehodně a ústy galowými se postawiti před neyswětějšj twář geho, a tak newážně bráti gméno geho nadarmo: tebe co rauhače přeahawného k přjsnému saudu swému powolá.

Kdož by bez wnitřnjho pocitu se modlil, a při tom na oko lidské za pobožného se stawěl: tohož modlitba ošemetna gest a klamna, tudjž pak i rauhaw, poněwadž při nj gméno Božj běře se nadarmo. A tak modlenj bez náležitě pobožnosti gest hřjchem dwognásobnjm. Nepobožné modlitby Páně řjkánj bude w den saudný proti uljčeným pobožnjkům swědčiti, a nic gim nepomůže wolati: *Wyswobod nás od zleho!* poněwadž gim tato weliká a mocná slowa nižemným toliko býwala žwatlánjm.

4.

Giát pak wolám k Bohu z celého srdce, gakožto k Otci swému, a newoljm nikdy geho swatého gména bráti nadarmo. — Čeho se mi geště nedostává?

Kdožkoli modlitbu Páně panhými ústy a srdcem wlažným odřjkává, tomu také při prwnj a druhé prosbě nic pobožného nepřigde na mysl. Zuj sice z úst: *Otče náš, genž gsi na nebesjch!* a však nenj w srdci takowého pomyslu o Božj newýmlywné lásce otcowské, aniž o nebi, kdež gest onen prawý Otec wšech, genž se k synowstwju geho hlásj. Řjkagj dále: *Poswěť se gméno twé;* a však, prwe než gsau to byli wyřkli, giž gméno Božj zlehčili, zneuctili, a tak hřjšně brali nadarmo, nemagjce giž u počátku té nábožnosti do sebe, kteráž prawým ctitelům Božjm newyhnutelně gest potřebna.

Máš sice pewné předsewzetj, gména Božjho nebrati nadarmo, wěda, že nenechá Bůh bez trestu toho, kdož by gméno geho zle wypauštěl z úst swých. Sepiatýma rukama pozdwihugeš také oči i srdce k nebi, a zdá se, wraucně že počjnnáš řjkati: *Otče náš, genž gsi na nebesjch!* —

A však gednoho se tobě nedostává: Práwa a skutku. Žádný nemá toho práwa, aby giného směl w prawdě nazýwati otcem swým. A kterak ty osmělugeš se, Boha nazýwati otcem, negsa geho djetěm? Gsauť owšem wšickni lidé geho stwořenj; a však newšickni mohau se synowstwjm geho honositi. Odstaupiliť gsau od něho, nehodnostj swau z lásky a milosti otcowské samowolně se wy-

uknauce, tak že nemagj od spravedliwého saudce nic giného než nemilost a zaslaužené pokuty k očekáwanj. *Kterjžkoli přigali geg, dal gim moc, syny Božjmi býti, tēm, kterjž wěrj we gměnu geho, kterjž we z krowj, ani z wůle těla, ale z Boha zplozeni ysau.* (Jan 1, 12. 13.) *Kterjžkoli skrže wjru w Krista Ježjše (Galat. 3, 26.) — obnowenjm se podlé ducha — oblečenjm toho nowého člowěka podlé Boha stwořeného w spravedlnosti a swatosti prawdy (Efes. 4, 23. 24.); nýbrž raděgi oblečenjm w sameho Pána Jesu Krista (Řjm. 13, 14.), a odvrženjm wšelikých skutků temnosti, a oblečenj se w oděnj swělla (Řjm. 13, 12.) synowstwj Božjho nepřigali, činj zcela neprávě, Boha Otcem swým nazýwagjce: nemohauť se nikdy tak směle k němu hlásiti. Gsauť proti Bohu. Gediné ti, kterjž duchem Božjm wedeni býwajj, gsau synowé Božj. (Řjm. 8, 14.) Tenže Duch owvědčuge duchu našemu, že gsme synowé Božj. Gestližei pak kdo ducha Kristowa nemá: teni nenj geho. (Řjm. 8, 9. 16.) A nenarodj-li se kdo tjmto způsobem z nowa, nemůže widěti králowstwj Božjho. (Jan 3, 3. 5.)*

Wěziž tedy a dobře měj se na pozor, aby ten swrchowaný, spravedliwý saudce tuž, kterauž gemu tak hrjšně přednášj prosbu, swětu a wšem rauhačům na dobrau wýstraha nesplnil na tobě, že by zřegně se widělo, kterak neugdau trestu zaslauženého, ano-brž těžké někdy pokuty ponosau všickni, kterjž wza-li geho swaté gměno w porauhánj.

Níkomu nenj wjce na srdci, aby králowstwj Božj wãudy se rozmáhalo, nežli mně. — Čeho se mi geště nedostává?

Dwoj gest králowstwj: gedno Božj, druhé satanowo. Kterjž gsau z druhého, tēm arcit maličko na tom, aby králowstwj Božj zdárný zrúst bralo; nýbrž chutněgi magj se k tomu, aby, co neywjce mohau, a gakaukoli wědj cestau a prostředkem, přibýwánj geho překázeli. A však marná těchto hřjšných snažnost a namáhánj! Nesnadno zagisté břesti proti praudu: nemohauť, co by chtěli, a králowstwj Božj předceť přigde w moci, sláwě a welebności, žet mu, nerci-li žádná lidská, ba ani ta satanowa mocnost nigak nebude moci odolati. Modljwagj se také někdy: *Přigď králowstwj twé!* a však proti sobě se modlj; neb když by přišlo králowstwj Božj, na gich zkázu by gisté přišlo: byliť by sauzeni.

Ty ale se modljš: *Přigď králowstwj twé!* a negsi z těch, kterjž králowstwj Božjmu stawj se na odpor; nýbrž tohos srdečně žádostiw, aby po všem swětě a po všech končinách země rostlo a se zináhlo; anobř netoliko to upřjmně žádáš, ale i což w twé wůli a moci, wšeligak k neylepšjmu geho zdaru a prospěchu napomáháš. Toť owšem wěc pochwalná.

Ale gednoho geště tobě se nedostává: Wlastnj oprawa, náležitě očištěnj, prawé a skutečné polepšěnj. Kážeš giným a sám w sobě gsi k slowu Božjmu hluchý, němý, slepý a wšeligak nechutný; — káráš a opravugeš

giné: sám pak *břevna w oku swém neznamenáš* (Mat. 7, 3. 4.); — weljs giným očišťowánj: mage sám ruce mrzuté, a srdce mnohými a ohawnými nepravostmi zprzněné; — napomjnáš giné k naprawenj a žiwota obrácenj: ale rozpomeň se, nepřihodilo-li se tobě to, což se w přjslowj řjkáwá: *Pes nawrátíl se k wýwratku swému, a swině umytá do kaliště bláta.* (II. Petr. 2, 22.) Chtěl bys také, aby králowstwj Božj všudy požehnaně přicházelo: nedbáš ale, aby přišlo spolu i k tobě. Giné tedy obracugeš, a sám w ohromném hřjchů kališti zůstáwáš. Giným králowstwj Božj ukazugeš, a sám slepým kwapem, skoroť gako horem patau do satanowa králowstwj se hrneš. A však prawj Bůh: *Což tobě do toho, že ty wyprawugeš ustanowenj má, a běřeš smlawu mau w ústa swá? — Poněwadž gsi wzal w nenáwist kázeň a zawrhl gsi za sebe slowa má.* (Žalm. 49, 16. 17.) Srozuměgz tedy tomu, a gdi do sebe! Soběť gedem každý neyblížj. Začni na sobě, a pak pokračug na giných! Počna od hlawy snáže opravjš andy ostatnj i wšecko tělo swé. Pros ale neyprwé Boha za dar Ducha swatého, bez něhož wšecko marné bude twé počjnanj: *Otec nebeský dá zagisté ducha swého těm, kteřjž ho prosj.* (Luk. 11, 13.) Duch tento bude pomocen mdlobám twým (Řjm. 8, 26.), že by z milosti geho srdcem upřjmnějšjm wěřil slowu Božjmu, wedaucjmu tebe po cestě toho žiwota do přebłáženého králowstwj Božjho, kdežby w Bohu se všemi milými Swatými geho wěčně se radowal. Králowstwj Božj násilj trpj, a kteřjž mu násilj činj, uchwacugjť ge.

Wcházey tedy do něho modlitbau a lkánjm srdečným, wěrau žiwau a láskau dokonalau. Milost Božj gest s tebau, a moc geho we mdlobách se dokonává. Dogdeš-li zde králowstwj milosti: wegdeš také, když hodinka powolánj twého dopadne, w ono, kdež sám Bůh w sláwě a welebnosti se všemi Swatými a wywolenými swými wěčně wěkůw přebýwati ráčj.

6.

Gsem zaupna se wšjm spokojen, cožkoli milý Bůh na mne skládá, a pročez také dowěrnau pokorau wždycky se modljm: „Buď wůle twá.“ —
Čeho se mi geště nedostává?

Mnoho gest těch, kteříž prawj: *Buď wůle twá!* málo ale takowých, že by chtěli upřjmně, aby při nich wůle Božj byla plněna. Ač vlastně Bohu ney-dokonalejšjmu málo na geho sláwě a welebnosti se ugme, chce-li člowěk či nechce, aby swatá geho wůle se plnila, poněwadž wšecko, cožkoli uložil Bůh, musj k ejli uloženému dogjti, byť byla w tom gakákoli wůle lidská. Ptá-li se lew po mrawenci a orel po komáru? — A však gen mysl, swěta marnostmi zahrnutá, srdce zatvrzelé, neustupné a twrdošigné opowážuge se Bohu všemohaucjmu stawěti se na odpor. Kdož by wůli Božj se zprotiwil, o tom wězme, že neywětsjch a neyhroznějšjch škod wezme, neboť negenom že wůlj swau ničehož neporjđj, ale konečně w mčné ruce Boha žiwého upadne. Isaiáš prorok (45, 8.) swolává hrozné běda na ně, a Micheáš prorok dokládá: *Wolati budu k*

Bohu; ale skryje twář swau od nich, a newyslyšj gich: proto že nešlechtně činili w nálezcjch swjch. (3, 4.)

Bezbožnj modlj se také proti sobě, řjkagjce: *Bud vůle twá!* a však stála-li by na nich vůle Božj: gistá zkáza a newyhnutedlná záhuda byla by neodvratitelným gegich žiwé a rauhawé modlitby výsledkem. Gsi-li tjm spokogen, čjm tě vůle Božj nadelila, a umjš-li na tom dost mjtí a přestáwati, což z rukau Božjch tobě a na tebe — buď milé či protiwné — přicházj, dobře přestati: blaze tobě!

Ale gednoho se tobě nedostává: Snášjš sice a trpjš vůli Božj, ale nekonáš a neplnjš gj. Kdož tu řjká: *Bud vůle twá*, má též o to péči mjtí, aby vůle a všeliký rozkaz Božský gak od něho samého, takž i ode všech giných co nelypnlěgi byla wykonáwána. Nečinj-li kdo tak: modle se, řjká gedněmi ústy a w gednom wzdechu pospolitě: *A no a ne.* Zlá gsau myšlenj lidská hned od mladosti gegich, a swět newolá ničeho, než všecker zlé, rovně všecker we zlaui, a neyraděgi třeba w neyhoršj stranu obracj, odkudž nepřicházj na giné, než že tak mnoho zlého dōge se w něm od lidu. Má-li při nás vůle Božj býti: bude toho hlawně potřebj, aby neyprwé wá-
le naše, pak vůle swěta, a w gednom spolu vůle satanowa byla zrušena, tak že by ani ona na nás wnadně dorážeti, aniž my gj se uchytati giž nigakž nemohli.

Poněwadž pak w našj moci nestogj, abychom

tak silnému protivníkovi platně odolali: tedy musíme vlastní vůli svou v uzdu pogjti, a Boha o udělení jeho svaté pomocné milosti — *gegž-to moc w nemoci* a nestatečnosti naší *se dokonává* (II. Kor. 12, 9.) — věrně prositi, že bychom gsauce tauto mocnau podporau posilněni, mohli dobrý bog proti tělu, světu a ďáblu bogowati, a tak gsauce spolu *silni u wjře, tomuto* kolem nás *obcházějcmu, co lew řwaujcmu, a koho by sežral hledajcemu pokušiteli* (I. Petr. 5, 8. 9.) statečně odpjрати. Dobrá, rozhodnutá vůle usnadňuje ke všemu dobrému cestu. Dáme-li se Duchem Božj m až sem westi, tedy radugme se, neboť blzko gest spasenj. *Duch tento zagisté pomocen bude mllobám nášjm.* (Řjm. 8, 14. 16.) I zazže w nás milost Božj to upřjmně chtěj, aby wždycky, wšudy a we všem vůle naše s wlj Božskau zaupna se srownáwala, žeť bychom nikdy nežádali, než to gediné, což nám Božská, naši potřebu neylépe znagcjc vůle saudj a poskytuje. Naučjme-li se pak dosti mjti, a přestáwati na tom, což z přelaskawé štědroty Božské máme: nebudeme netoliko w čem mjti nedostatku; ale co tu hlawnjho, vůle Božj bude při nás gako w nebi tak i na zemi. A tuť i Angelé, Boha z nás chwáljcjc zwolagj radostně: *Sláva na wysostech Bohu, a na zemi popokog lidem dobré vůle!* Ó, gak nám blaze, bude-li wždycky vůle Božj s námi a při nás!! —

**Prosím Boha, aby mi dal chléb vezdegáj; konám
plně svou práci, a spokojil se, čím mne swa-
tá Boží vůle naděliti ráčí. — Čeho se mi geště
nedostává?**

Tato čtvrtá prosba bývá obecně s největší pobožností konána. Byť mnohý ze všeho, co ostatuj prosby v sobě obsahuj, třeba ničeho nezádal, přeceť na milý chléb nezapomjná. Gsať ale mnozj, geště neprávě se modlj: *Chléb náš vezdegšj dey nám dnes!* — Neprávě djm, proto že nedočkáwagj, aby jim Bůh uloženu cestau pořádné práce dáwal onen chléb žáducj: oniť si ho sami odcizowánjm, lstj, podwodem, krádežj a všelikau nešlechtnau chytrostj berau; nebo bez potřeby — což podobně z části ke krádeži připadá — ošemetnau pošmurnostj wyžebráwagj. Kradený, neb gakkoli neprávě dobytý chléb chutná sice výborně, a však bývagj po něm ústa plna oblátčj; tak prawj přjslowj.

Ginj pak, mohauce pořádnau pracj chleba swého se dodělati, newydjragj sice chléb bližnjmu z krku; ale neuměgj dost mjti na tom, což jim milý Pán Bůh žehná a naděluje; nýbrž nesytau tauhau lačnj a žjznj po bohatstwj; neskcocená gich mysl dychtj dnem i nocj po množstwj statku a všelikého zbožj hognosti; i roztužuj se při tom po cti, sláwě a všeliké tohoto swěta pomnutelného rozkošnosti. Tito všickni s vůlj Boží neswornj lidé zakládagj sobě něco mnoho na těchto nestálých žiwota vezdeg-

šjho přjpadnostech, magjce ge za swau wšecku blaženost. Než kdož hlawnu wěšjš wysoko, a snad i nad sebe, hlediž také někdy na nohy. Plzkéi gest zagisté mjsto twé. Wšecká sláwa twá stjncem; — statek, zbožj a bohatstwj na čas genom tobě propůgčeno. Maličko zagisté se poblažjš, a maličko zase, a zhyne blaho twé. Nebo dotkne-li se tebe hospodář, od něbož gsi wšecko toto sice přigal, ale nehodně užjwal: zagde rychle slunce twé; připadněi na tebe saunrak, a zahyneš nenadále. Zhasne sláwa twá — přátelé nebudau tě wjce znáti — rozmece se twůg statek, a wšecko bohatstwj konečně se rozkaulj a rozprášj. Ty, prwé tak slawný a slowůtný, w prachu newšjmawosti budeš potlapán. Tak stává se mnohým, kteřjž gdauce po swé hlavě na Božjm požehnanj dost mjti nechtěgj. Ty ale přestáwago na tom, čjm tě štědrota božská naděluje, gjš s pokog-nau myslj počestně wydobyty chléb swůg.

Ale gednoho se tobě nedostá wá, totiž wjry. Modljš se sice: Chléb náš wez degšj dey nám dnes; ale newěřjš, že by tobě dáwal Bůh každého dne tolik, což by k žiwnosti a k obstaránj twých dennjch potřeb náleželo. Máš starost, a nemjrnuu pečliwostj saužen řjkáš: *Co budu gjsti, co budu pjti a čjm se odjwati?* a nepomeyšljš, že *Oleo nebeský wj, čehož tobě potřebj.* Widjš na swé oči, a sice každé chwjle, každičkého okamženj, kterako přelaskawý Otec nebeský žiwj ptactwo w powětrj, kteréz ani nesege, aniž žne, aniž shromažduge do stodol; patřjš i na kwjtj polnj, kterak roste; ne-

pracuge aniž přede, a předceť přešetřně ge Otec nebeský hledj a šatj, že ani Šalomaun we wšj sláwe swé tak odjn nebyl, gako gedno z nich. Twá ale pochybnost, twá newěra tuť wadj. Obáwáš se, člowěče malé wjry, že, ačkoli segeš, žneš a shromazďugeš do stodol swých — ačkoli že pracugeš, předeš a wjceť gsi nad ono, totiž člowěkem a tudíž žádným ptákem neb polnj *trawau, kteráž dnes gest, a zjtra do peci býwá wložena* (I. Petr. 1, 24. Mat. 6, 30.): Wšewědancj a Wšemohaucj snad by se zapomenul nad tebau? — I wěz, že snáže matka zapomene se nad plodem žiwota swého, než by se otcowská láska Božj zapomenula nad tebau. Wjceť dal tobě Bůh a Otec wšech lidj přelaskawý, než-li wšecek tento klamný a pominatný swět má a může dáti, totiž *Syna swého gednorozeného, aby každý, kdož wěřj w něho, nezahynul, ale měl žiwot wěčný.* (Jan 3, 15. 16.) Dala-liž pak nám neskonalá láska a wěčná dobrota Božská toho: i proč bychom neměli wěřiti, že také wšeho toho z milosti swé udělj, čeho nám k žiwota časnému potřebj gest. A protož *pewni gsauce u wjře, pokořmež se pod mocnau ruku Božj, wšelikau pěči swau uwrhnauce na něg.* (I. Petr 5, 6. 7.) *Hledeyme neyprw králowstwj Božjho a sprawedlnosti geho, a toto wše bude nám přidáno. Nepečugmež také o zjtřegšj den: nebo zjtřegšj den pečowati bude o swé wěci. Dostil má den na swém trápenj.* (Mat. 6, 25 — 34.)

Ačkoli nemohu zapomenouti, v čem mi ten a ten ublížil: předceť všem odpauštm. A protož věřim, že mi Bůh winy mé též odpustj. — Čeho se mi ještě nedostává?

Přemnoho gest takových modlitelůw, že od Boha i odpuštění i trestání hříchů svých pogaednan žádaj. Řikajce: *Odpusť nám naše winy, gakož i my odpauštjme našim winjkům*, prohlášuj vlastnjmi ústy, že odpuštění Božjho tenkrát očekáwaj, když by sami prvé bližnjmu swému odpaušteli. Žádajce Boha za odpuštění, nechtjce ale odpaušteti bližnjmu i trest spolu na sebe wolaj. Než *nemylmež se; Bůh nebudei posměwán.* (Galat. 6, 7.) — Onen zlý služebnj, genuž Pán odpustil deset tisíců hřiwen, on pak nalezna gednoho z spoluslužebnjků svých, pro sto peněz nelitostně s njm se hrdlowal, neušel trestu sprawedliwého. (Mat. 18, 24 — 35.)

Gestiť to wždycky sto peněz, kteréž winný bližnj nám gest dlužen; wždycky ale deset tisíců hřiwen, kteréž my gsme Bohu dlužni. Neodpustjme-li pak bližnjmu malého dlaužku: neodpustj nám Bůh dluhu welikého. Láska za milosrdenstw, pro milosrdenstw. Chceme-liž tedy lásky a milosrdenstw Božjho dogiti: slušno gest, abychom bližnjmu pro Boha též podobně učinili.

Ty ale chceš bližnjmu odpustiti, aby Bůh podobně odpustil i tobě. Dobře.

Ale gednoho gestě tobě se nedostá-

wá: Kdož odpaustj, ale nezapomjná: tohož láska a milosrdenstwj na welmi wrtkém postaweno gest mjstě. Nemjnj-li kdo bližnjho winy zapomenauti, tohož odpuštěnj gest naskrz galowé, liché, neupřjmné. Kdož nechce zapomenauti, nechce také ze srdce odpaustěti; kdož pak odpaustj srdečně, nepřipomjná bližnjmu ničeho zlého. Žádáme-li sobě, aby nám Bůh chyby a poklesky naše milostiwě odpustiti ráčil, musjme i na všeliké nám od bližnjho učiněné urážky, dotknutj a zavaděnj auplně zapomenauti, ano Boha snažnau modlitbau prositi, aby udusil w srdci našem všeliké zlosti podnět, kyselost a protiwnost z mysli našj zapndil, ducha pak lásky a snášeliwosti w nás roznjtil, tak že bychom, zproštěni gsauce všeliké w nás zakwašené hořkosti, a na přestálé protimyslnosti zauplna zapomjnjagjce, byli k sobě wespolek dobrotiwj *odpaustěgje sobě wespolek* (Efes. 4, 31. 32.), gakož žádáme, podlé wyřčenj Kristowa u sw. Matauše 6, 14 a 15., aby Bůh i nám odpaustěti ráčil. Tomu ale giž čas wrehowatý. *Slunce nezapadejž na hněwivost waši!* (Efes. 4, 26.) Kdož smjřenj na druhý den odkládá: zpozdjwá se obyčegně, tak že čas i wolnau k činěnj dobrého přjlezitost snadničece proměškává. Pozdnj ljtost neplatna; zwlášť bude-li opozdilec giž před přjnsný saud Božj postawen. A tu by se mohlo práwě přihoditi, což psáno: *Že saud bez milosrdenstwj stane se nad tjm, kdož milosrdenstwj neučinil.* (Jak. 2, 13.)

Protož wegdi w dobruu wůli s protiwnjkem swým

rychle, dokud jsi s ním na cestě: ať by snad nedal tebe protivník tvůj soudci, a soudce dal by tě služebníku, a byl by uvržen do žaláře. Amen, pravím tobě: Nevyjdeš odtud, dokudž i posledního haljře nenawrátjš. (Mat. 5, 25. 26.)

9.

Bogjm se wšelikého pokušenj, a protož z celého srdce swého se modljm: Neuwod nás w pokušenj; ale zbaw nás od zlého. — Čeho se mi geště nedostává?

Z přemnohých úst znj modlenj: *Neuwod nás w pokušenj, ale zbaw nás od zlého.* Tauto však prosbau myslj se gen dotud upřjmně, pokudž bolesti pocit těla pauze se dotýká; žádáť se snáže o zbawenj auhon, wad, zlot a nehod tělesných, než-li o sprostěnj zlého, kteréž by nesmrtelné duši strašným hrozilo nebezpečenstwjm. A nenj také každému na rozum, aby pokušenj duchownjho wjce se bál a před ním chtěl neb uměl postawiti se bezpečně. Nešťastná wěc modliteli newědancjmu, co a gak vlastně měl by se modliti! — Dokud při něm toho nebude: marné wšecko geho řjkánj. Nebo kterak může modlenj geho býti prawé a upřjmné, pokudž přede wšjm se neobává, aby zkázy nebral na duši swé?

Komuž nenj z toho strach, ten rozličnému nebezpečenstwjm wzdoruge swéwolně; anobrž nelenj, ale přiwstává raničko, aby hledal, čeho we všem zlém roztužená mysl žádá, totiž: přjležitosti k vyplněnj mrzkých žádostj a nasycenj se mlátem (Luk. 15,

16.) neprawostj přeohawných; kteréž gsau oné mrzuté swině w mrawném člowččenstwa oboru. A byt tak zauplna nehledali pokušenj: předceť gim pýcha a wysokomyslnoť nedá, aby se mu wyhýbali, neb za geho sprostěnj upřjmně prosili. Ctnost se ale pokušenjm zkaušj, co ohněm zlato. Tobě wšak strach a dēs z pokušenj. I dobře máš. Seznal's srdce swého mdlobu a wja, že pokušenj mnohý těžký pád předcházj. Gsi na dobré stopě.

Než gednoho gestě tobě se nedostává: Žiwé wjry. — Chwalitebná wěc při tobě, poznáwagjcjm, že neywětšjm a neyhroznějšjm zlým gest to, čjmž by duše mohla škodu bráti. Než co by o zbawenj toho zlého chtěl prositi, měl by také wěřiti (gestiť zagisté i modlitba bez wjry mrtwa), že prosba ta bude Otcí nebeskému přigemua, a při tom smělau daufanliwostj měl by i za to mjti, že tak má s žiwau wěrau spogená modlitba bude gisté od Boha wyslyšena. Poznánj sebe samého, a sice uwáženj swých mdlob a nestatečnosť, gest tedy přednjm stupněm k prawé modlitbě, w kteréž wěřjce prosjme, aby všemohaucj Otec, kdyby nás gakákoli lákala přjležitost k zlému, wywedl z pokušenj, a milostj swau zbawil všeho zlého. *Wěrnýť gest Bůh, kterýž nedopustj nás pokaušeti nad naši možnost, ale působjť s pokušenjm i wyswobozenj, abychom mohli snekti.* (I. Kor. 10, 13.) Onť zná mdloby srdce twého i sjlu nepřátel twých, a posilj tebe w čas potřeby z plnoťi všemohaucnosťi swé, abys mohl všemu pokušenj statečně odpjratí, až bys ko-

nečně i nad tju neysilnějšim protiwnjkem swjtězil. *Znáť Pán ty, kterjž gsau geho (II. Tim. 2, 19), a umj ge z pokušenj wytrhnauti; nepravých pak ke dni saudu potrestaných dochowati. (I. Petr. 2, 9.)*

Tomu všemu máme netoliko pevně věřiti, ale posilnjce se w Pánu a w moci sjly geho, udatně státi proti všelikému pokušenj: neboť nenj bogowánj naše proti tělu a krwi, ale proti temnosti wěku tohoto, proti duchownjm zlostem. *A protož pak wezmauce štjt wjry, kterýmž bychom mohli všecky šjpy ohnivé nešlechtnjka toho uhasiti; všelikau modlitbau a prosbau modljce se každého času w duchu, a w tom bedliwi gsauce se wšj ustawičnostj (Efes. 6, 10 — 18.), dokud by nás newýmluwná láska a dobrota božská z tohoto slzawého údolj k sobě do stanu wěčného nepowolala. *Bdětež tedy a modletež se, abyste newešli w pokušenj, prawj Pán u sw. Matauše 26, 41. A ginde: Budiž wěrný až do smrti, a dámí tobě korunu žiwota. Kdo má uši, slyš! (Zgew. 2, 10. 11.)**

10.

Mám netoliko sám modlitbu Páně i všechno pobožné modlenj u wážnosti: nýbrž i djtky swé pilně wedu k modlenj. — Čeho se mi geště nedostává?

Nebýwá všem rodičům toho mrawu spasitelného, aby djtky swé pilně mjwali k modlenj, což přicházj tjm, že nedbagjce sami o modlitbu zrozence swé k užitečnému modlenj nepřidržuj. Než běda jim někdy, žeť gsau nesrozuměli, kterak *pobožnost ke všemu gest užitečna, magjcy nynějšho i budaucjho*

žiwota zasljbenj. (I. Tim. 4, 8. a 6, 6.) Některým rodičům zdá se něco o modlitbě, tak že časem umě-
gij i dost pobožně se pomodliti; než djtek swých nemagj k tomu, aby se modlili, prawjce, že mladi-
čkých mysl nerozumj modlenj. A však wěc diwná: dáwagj mládež, sotwa že se gi gazyk rozwáže a o-
na žwatlati počne, nčiti cizjm gazykům, cpauce gj kolikráte dost úsilnan powahau wědy a uměnj do
hlaw, prawjce, z toho že djtky magj dost rozumu. Než gaký to rozum, kterýž, nemoha wěci nebeské,
w mateřském gazyku přednešené, pochopiti, wěci swěta tohoto, a při tom geště w cizotném, nesro-
zumitelném nářečj do paměti wbité, srozumitelně může chápati!! —

Nedobře zagisté se děje, když dětem wedlé gich rozumu a schopnosti s Otcem nebeským roz-
mlauwati, a lásku Spasitele swého sezuáwati se zbraňuge. *Nechte djtek, ať gdau ke mně, a nebraňte jim; neboť takowých gest králowstwj Božj. Amen, prawjm wám: kdož by koli nepřigal králowstwj Božj-
ho gako djtě, newydeť nikoli do něho.* (Luk. 28, 16. a 17.) *Nikdú-liž gste nečetti, že z úst nemluwnátek a těch, kterjž prsy požjwagj, dokonat si chwału?* (Mat. 21, 16. a Žalm 8. 3.) Spasitel náš byl také pa-
choletem a dospěl; daw tudjž sebe samého i mla-
dým i starým skrz učenj a krew swau, aby sobě wydobyl i děti i starce; a protož wěc přewelice nehodná, aby se djtky hned z gara žiwota swého měli odcizowati od Boha. *Když gsem byl djtětem, mluwil gsem gako djtě: prawj swatý Apoštol. A*

wšak i to má swé dobré mjsto, že *kteržjkoli duchem Božjm wedeni býwagj, synowé Božj gsau.* (Řjm. 8, 14.) Nechtež tedy djtky, aby mluwili, gako děti; newinný a srdečný hlahol djtek gestiť otci nebeskému wúnj přeljbeznau.

Ty pak máš djtky k modlenj, gak rychle počjnagj mluwiti, a chlubjš se s weseljm, že tak hezky znagj Otčenáš a giné rannj a wečernj modlitby z paměti odřjkáwati. Dobře!

Ale gednoho gestě se nedostává: Wedeš sice djtky k modlenj pilně, nikoli wšak náležitě. Nebo zeť modlitba lidj dospělých přečasto giného nebywá, než holé, prázdne a nerozumné řjkánj: wycházj odtud, že se z mládj gináče modliti nenaučili, a tudy gednák modlenj bez ducha a prawdy gsau nawykli. Aby pak byla modlitba dokonalá, nepostačj nigakž, abychom djtkám toliko předřjkáwali, že by odřjkáwagjce po nás slowa modlitby sobě brali na pamět: anobřž toho vlastně a neypředněgi potřebj gest, aby srdci mladistwému smysl a obsah modlitby se wyswětlił — hodnost a swatost modlenj, z působem na mladický rozum přjstupným, wyslowila — modlenj potřeba srozumitelně přednesla — láska pak a přehogná milost Toho, k němuž se koná modlenj, přjgemnau djtkám způsobnostj tak žiwě stawěla na mysl, že by djtko ne z chladného obyčege a nawyklosti, nýbřž rádo a z neywnitřněgšjho pocitu lásky a dowěry k milému Pánu Bohu swému umělo a chtělo se wždy modliti. Což aby snáze se dělo, má při modljećm

se djtku roztržitost a nepozor co neymožněgi býti odstraněn, aby se djtko samo slyšelo a wědělo i rozumělo, co se modlj, pozwolna pak se naučowalo, Boha žiwě sobě stawěti na mysl, že by ho w duchu widělo gako sobě přítomného, a mohlo s njm srdcem wraucjm, dětinskau dowěrnostj, gako s přemilým otcem swým modlitebně mluwiti, a vlastnjmi slowy potreby a žádosti swé klásti před něho. Předě wšjm ale wyproste djtkám milost Božj, obzwláště pak dar prawého a bohupilého modlenj; modlete se sami, gim na žiwý přjklad, často, hlasitě, srdečně, upřjmně, w duchu a w prawdě. Mluwiti a kázati ne wždycky mnoho prospjwá: žiwý ale přjklad mnoho, ba přemnoho působj na dětech. Nikdy ale nezapomjneyte na slowa Kristowa, řkau-cj: *Nechte djtek, ať gdau ke mně, a nebraňte gim; neboť takowých gest králowstwj Božj. Amen.*

3. O smjšených manželstwjch.

Od

Dominika Aloysia Špachty,

faráře w Kolči.

(Dokončenj.)

3. Čemu učj Cjrkew swatá wzhledem smjšených manželstew?

Kaustnému podánj, gehožto opatrownicj sw. Cjrkew gest (I. Tim. 3. 15.), náležej: spisowě

swatých Otců, wygádřenj cjrkewnjch sněmů, a gednotliwých papežů Řjmských.

1. Swatý sněm Tridentský (Sess. 4.) zakazuje něčemu učiti, což by proti gednoswornému swědectwj otců a učitelů Cjrkewnjch bylo. Protož i o manželstwjch smjšených ničemu učiti nepřjslušj, leč co gednosworným swědectwjm gegich utwrzeno gest. Poněwadž by pak gednotliwá wygádřenj ze všech stoletj uwáděti, meze přjtomného pogednánj přesahowalo, aspoň neyznamenitějšj z nich podotknuta budž:

W druhém stoletj. Sw. Ignacius Mučedlnjck († 107. po N. K.) prawj: „Slušno gest, by ženich a newěsta dle úsudku biskupowa sňatek swůg uzavřeli.“ (ep. ad Polyc.) Gaký, táži se, musj úsudek gednokždého katolického biskupa o smjšeném manželstwj býti? — **Tertulian**, wýtečný a učený muž, staw se z pohana křesťanem, opustil manželku a staužil s gegjm swo- lenjm do stawu duchownjho. Napomjnal gi, by po gehu smrti do stawu manželského newstupowala, a mělo-li by se to státi, aspoň za žádného newěřjčjho se neprowdávala; neboť manželstwj takowá gsau dle mjněnj gehu kurewstwj (*stupra*). On poukazuge dále na nebezpečenstwj, w kteréž se křesťan takowým sňatkem paušťj, řka: W čase ku křesťanským službám Božjm určeném gezdjwá pohanský manžel neyraděgi do láznj (t. g. weseljch společnostj); připadá-li den postu, dáwáť on welkau hostinu zřjdiť; a nikdý

se domáejm tolik pracj neukládá, gako když by gich křesťanská strana k wykonánj něgakého milosrdného skutku potřebowala.“ (Libr. II. ad uxor. cap. 4.) Tak též gewj Tertulián starostliwost o ztracenj wjry manželky swé, měla-li by w smjšené manželstwj wstaupiti. A w podobném smyslu mluwj všickni ostatnj učitelowé cjrkewnj. (Conf. Serarius: De catholicorum cum haer. matrim. quast. c. II. §. 7 et sequ.)

W stoletj třetjm. Sw. **Cyprián**, biskup Kartaginenský, sw. **Zeno**, biskup Veroneský.

W stoletj čtwtém. Sw. **Ambrož**, biskup Mediolánský, sw. **Athanasius**, biskup Alexandrinský, sw. **Basilius**, biskup Cesarenský, sw. **Jan Zlatoustý**, biskup Cařhradský, sw. **Jarołjm**, kněz Antiochenský, sw. **Augustin**, biskup Hipponský; gehožto zwláštnej wygádřenj k zázewerce swědectwj těchto uwesti, opominanti nemohu, by se opětně wywrátila ona námitka, gako by swatj otcowé gen proti manželstwjm, s pohany uzawřenými, byli horlili. *Kdyby, tak dj on, wám někdo z Donatistů (kacjři za času sw. Augustina) řekl: Nedám tobě dceru swau za manželku, nepřistaupjš-li k nám, rcete: Kdyby to nebylo nic zlého, s wámi se spogowati, nemhuwili by proti wám tolik duchownj pastýři naši, a nestrachowali by se tak welice bludu vašeho.* (Serm. 46. de pactor. in Ezech. 34.)

Může tedy někomu pochybno býti, gak swatj učitelowé Cjrkwe o smjšených manželstwjch smey-

šleli? — Tito učenj mužowé, z wětšj částky, gak gsme widěli, biskupowé a ředitelowé Cjrkwe swaté, nemluwili wšak gen gednotliwé o předmětu témž, nýbrž shromažďowali se we dnech nebezpečných: we dnech obecných roztržek u wjře na gednom mjstě, by wedenjm Duchu swatého učenj Božské, w půwodnj čistotě zachowali, wěřjcjm pak prospěšná nařizenj dávali. (Mat. 18, 18.) Shromážděnj tato nazýwagj se sněmi cjrkewnjmi, a že gegich wyřčenj u wěcech wjry neomylna gsau (Skut. 15, 28.), žádnému katoljku nepowědomo nenj, genž zná slowa Spasitelowa: *Gá s wámi gsem po wšecky dny, až do skonánj swěta* (Mat. 28, 20.); genž wj, co tento Božský Spasitel prawé Cjrkwi swé, by nepochybila, přisljbil. (Jan 14, 15. 16.)

2. Než i zde pro uwarowánj se obšjrnosti dosti budiž na odwołánj se na ty sněmy, w nichž se smjšená manželstwj zawrhugj.

W stoletj čtwtém. Sněm **Elwjrský** (can. 15.), sněm **Laodicenský** (can. 10 et 31.), kdež se gen pod tau wýminkau katoljkowi s kacjřem w staw manželský staupiti powoługe, pakli tento wjru katolickau napřed přigal. W ten samý smysl mluwj w stoletj pátém sněm **Chalcedonský**. (can. 14.)

W stoletj šestém. Sněm **Leridánský** (can. 14.) ustanowuge kromě giných wěcj i to, by wšecky děti w smjšeném manželstwj zplozené w katolické wjře wychowány byly.

W stoletj sedmém. Sněm Toledánský sedmnáctý (can. 20.) ustanowuge to samé, co předešlý.

Od tohoto stoletj až do tak zwaného střednjho wěku nedala Cjrkew swatá žádných nových zákonů proti smjšeným manželstwjm, djlem proto, že stará kacjřstwa zponenáhla wyhasla, z nových pak sekt, w tomto čase powstalých, žádná tak se nerozšjřila, by se byla do lidu obecného zabrala, djlem že mocnosti swětské samy kacjře sobě na starost brali, a swazky manželské s kacjři uzavřené za neplatné považowali. —

Toliko w stoletj třináctém držán byl w tom ohledu sněm w Břetislawi (Pressburg), sestáwagjcej z biskupů uherských, kteřížto manželstw j katoljka s kacjřem pod trestem kletby (wylaučenj z Cjrkwe) za žiwa, a zbawenj cjrkewnjho pohřbu po smrti zapowědli. (can. 8.)

Od šestnáctého až do polowice osmnáctého wěku byloť přes třidcet sněmů cjrkewnjch na rozličných mjstech držáno, na nichž se smjšená manželstw j zawrhowala. K těmto připočjsti slušj i náš Pražský sněm, l. P. 1605. za panowánj knjzete arcibiskupa Berky držánj, na kterémž se sice o smjšených manželstw jch zřegmě zmjnká neděge, z toho wšak, co na str. 222. druhého wydánj (Synod. Prag. reimpressa a. 1762, *Ex stat. provinc. de haereticis.*) tohoto sněmu psáno stogj, lehce gest se domysliti, co se o nich tehďáž drželo. *Hueretici, prawj se tam, quarumcunque sectarum, et credentes*

ipsorum erroribus, nec non receptatores, defensores et fautores eorum excommunicati sunt, quos universi fideles Christi, maxime Parochiales Presbyteri, Dioecetano loci, vel inquisitori haereticae pravitatis denunciare tenentur, ut pro suis demeritis ultionem recipiant, et ne fidelium corda eorum doctrinis pestiferis corrumpantur.)* A Hauck w swé *Epinomia Parochorum* I. P. 1672. w Praze po čtwtřé wydané na stránce 81. takto píše: *Non potest Parochus licite conferre benedictiones nuptiales ligatis excommunicatione majori.*

A tak widjme, že od prwnjch stoletj až na dnešnj dobu, na východě i západě, od kraginských i všeobecných (Chalcedonský) sněmů smjšená manželstwj zawrhowána byla. Giž pak co wždy, co wšudy, co ode všech w cjrkwí uznáno bylo, dle wyrčenj Vincencia Lyrinského, prawdiwé a neomylné býti musj. —

Mohlť by však kdos namjtnauti, že wyljčená až posud swědectwj nikoliw až na dobu nynějšj, nýbrž pauze do polowice osmnáctého stoletj dosahuj. — Než komu z katoljků známo nenj, že u wěcech wjry a mrawů platné wýroky činj mjstodr-

*) Podobnau zápowěd wydal I. P. 1610. sněm Aušpurský, i w tom ohledu paměti hodnj, že, co se u nás podnes swětskými zákony (posledně r. 1830.) zakazuje, i tam se giž zapowjdati za potřebné býti uznalo, totiž by rodičowé a poručnjci swěřenců swých pod záminkau naučenj se řečjm a wědám s ginák wěřjcmi w spolek giti nenechávali. — Ó, kž by tento u nás tak zhusta panujcjj, spasi- tedlné wjře a swaté národnosti tak záhubnj neřád přetržen byl! Kž by se nedostatku domácjjch ģuwarnantek podobnjmi ústawy, gakký geat panny Jaskiewičowny (Wčela 1842 čjso 19.), odpomohlo!

zjczj Krista Jezjše na zemi, a nástupnjc onoho Apoštola, k němuž řečeno bylo od Pána: *Ty gsi Petr, a na té skále wzdělam Cjrkew swau, a brány pekelne nepřemohau gj. A tobě dam kljče králowstwuj nebeského, a cožkoliw swážeš na zemi, budeš swúzáno i na nebi: a cožkoliw rozwážeš na zemi, budeš rozwázáno i na nebi.* (Mat. 16, 18 — 19.) A opět: *Gá prosil za tebe, aby nezhyula wjra twá: a ty někdy, obrátě se, potwurzug bratrj swých.* (Luk. 22, 32.) Kromě Otců cjrkewnjch tedy, kromě wygáďřenj sněmu, třeba i wěděti, gak smejšlela a smejšlj stolice Řjmská, a co wzhledem smjšených manželstew ustanowila.

3. I tu pro skrownost mjsta dosti bude, uwesti pauhá gména oněch Řjmských papežů, kteříž kdy gaké neschwalugjczj wyřčenj wzhledem smjšených manželstew učinili. Gsauť pak:

W stoletj pátém. Sw. Lew Weliký. (Serm. 82. it. 15 et alibi.)

W stoletj sedmém. Bonifacius V. (Vener. Beda hist. Angl. libr. 2. et 11.)

W stoletj osmém. Štěpán IV. (Annual. Bar. a. 770. ep. ad Carol. et Caroloman.)

W střednjm wěku, ačkoliw, gak giž řečeno, Řjmská stolice málo přjčiny a přjlezitosti měla, zákony, smjšených manželstew se týkagjczj, wydáwati a zostřowati: nieméně i tu widjme Mikuláše I., Alexandra III. a Innocencia III. práw, z té strany sobě přináležjczjch, náležitě uzjwati. — I toho zde, a sice ku potwřzenj onoho domněnj, že se swrchu

uwedené nařizenj Pražského sněmu tjm wjce smjšených manželstew tknauti muselo, připomenauti slusj, že w tomto čase k překaženj všelikého spogenj s kacjři zvláštnej saundj stolice, Inkwisičj zwané, o gakýchž i w naddotčeném mjstě se mluwj, zawedeny byly.

Po tak nazwané reformacij wywstal proti smjšeným manželstwjm:

W stoletj sedmnáctém. Kljment VIII. (Annal. Spondan. ad ann. 1600. n. V.) Urban VIII. (Litt. Apost. 22. 30. Dec. 1624.)

W stoletj osmnáctém. Kljment IX. (Ep. ad episcopum Agenensem d. 23. Febr. 1706.) Benedikt XIV. na rozličných mjstech, zvláště pak we dwau nařizenjch, biskupům polským zaslaných. (*Magnaę nobis*. d. 29. Junii 1748. *Ad manus tuas*. d. Aug. 1748.) W prwnjm z těchto nařizenj boguge proti neprawé powěsti, kteráž se w Polště téhož času roznášela, gakoby Řjm mjněj swé wzhledem smjšených manželstew byl zmjrnil. W druhém pak wywracuge mylnau důmjnku, gako by k smjšeným manželstwjm nebylo třeba swolenj vyššjho neb dispensacij od zákona cjrkewnjho proto, že se panugcjm w Polště obyčegi (do smjšených manželstew bez dispensacij papežské wstupowati) žádný neopjrá. Poněwadž w Instrukcj našj odwolánj na toto dwoge nařizenj Benedikta XIV. se nacházj, nebudeť od mjsta, ge u wýtahu (Axinger Abhandlung über die gemischten Ehen, Augsburg 1840. S. 41.) uwesti:

Neque vero necesse habemus, ea omnia in medi-

um proferre, quibus luculenter demonstrari posset antiquitas ejus disciplinae, qua semper apostolica sedes catholicorum cum haereticis conjugia reprobavit. Sed aliqua dumtaxat offerre sat erit, quibus ostendamus eandem disciplinam ac regulam ad nostra usque tempora constantiter servatam, apud nos et apostolicam sedem non minus integram vigere et religiose custodiri — — ne ullae omnino licentiae aut dispensationes concedantur pro matrimoniis inter contrahentem catholicum et alterum haereticum celebrandis, nisi abjuratio haeresis prius praecessisset. Tolerat quidem in aliquibus locis apostolica sedes matrimonia inter catholicum et haereticam, vel haereticum et catholicam, cum nequeat impedire, et ecclesiastica quadam prudentia, ne majora mala enascantur, dissimulat ac tacet: at quod Apostolicae sedis auctoritate, gratiosa in his matrimoniis dispensatio super gradu aut alio impedimento concedatur, fieri nunquam potest, nisi praecedat haeresis abjuratio, juxta ejusdem Sedis Apostolicae disciplinam.

Pius VI. (Rescript. ad Card. de Frankenberg arch. Mechlin. d. 13, Julii 1782.) Pius VII. (Rescript. ad eppos et Vicar. Capitul. Gallior. d. 17. Febr. 1809.)

Konečně w stoletj dewatenáctém. Pius VIII. (Breve d. 25. Martii 1830.) Řehoř XVI. zvláště w paměti hodné pro nás Instrukcj swé, (Instructio ad Archiepp. et eppos. Austriacae dictionis in foed. Germ. part. d. 22. Maji 1841.) o kteréž giž wjcekráte zmjňka byla, a gegjžto obsah, bez toho každému známý, zde uwáděti za zbytečné po-

kládage, raděgi k poslednjmu oddělenj přjtomného pagednánj přikročugi.

4. Pod gakými wýminkami, newyhnutelně-li toho třeba, Cjrkew katolická wěřcjm swým w smjšené manželstwj wstauptli powoluge.

Wýminky tyto gsau následugcej:

1. Nesmj býti pro katolickau stranu žádného nebezpečenstwj swědomj, nobrž spjše musj býti

2. naděge, že nekatolická strana, newyzná-li dřjwe wju katolickau, pozděgi Cjrkwi zjskána bude; konečně

3. wychowánj wšech dětj w katolickém náboženstwj. —

Poněwadž přjčiny, z gakýchž Cjrkew katolická tyto wýminky činj, djlem giž z předešlého se wywinugj, djlem pagednánj toto ne tak doğmatické nobrž spjše, gak w úvodu řečeno, pastorálnj gest: mjsto uwáděnj důwodů raděgi se ohledněme po tom, čjmž by se gak přjpowěd tak vyplněnj těchto wýminek docjliti daly.

K tomu cjli třebať učiniti rozdjl mezi katolickau a nekatolickau stranau. Co se strany katolické dotýče, poštěstj se zagisté i méně horliwému pastýři, tuto trogj přjpowěd bez welkých obtjžnostj od nj obdržeti. Aby ale přjpowěd tu náležitě splnila, gest zapotřebj kromě důkladného wy-cwičenj w náboženstwj wúbec při náboženské zkaušce zwláště na srdce wložiti:

Ad 1. bedliwost a wraucnost na modlitbách, pil-

né a horliwé poslauchánj slowa Božjho na kázanj a křesťanském cwičenj, čtenj nábožných katolických knih, častěgšj přigjmánj swátostj pokáuj a oltářnj, zwolenj sobě rozšafného a sice stálého zpowědlj-ka, wystřjhánj se dle možnosti zbytečné společnosti nekatoljků a t. d.

Ad 2. Častěgšj upamatowánj na slowa sw. apoštola Jakuba: *Gestli že by kdo poblaudil od prawdy, a někdo by geg obrátil: mái wěděti, že, kdož odvrátj hřjšnjka od bludu cesty geho, wyswobodj duši geho od smrti, a přikryge množstwj hřjchů.* (Jak. 5, 19. 20.) Tak též na slowa sw. apoštola Pawla: *Kaž slowo, nabjzgy w čas neb w nečas: trestey, pros, žehři we wšj trpěliwosti a učenj.* (II. Tim. 4, 2.)

Ad 3. Časné nawedenj dětj k nábožnosti a modlitbě, pilné odesjlánj do školy a do chrámu Páně, ostrážitá pozorliwost na gegich towaryšstwo, a t. d.

Co se wšak týká strany nekatolické, zwlášťe ge-li manžel nekatoljk, tomu, gakž se samo sebau rozumj, gen prwnj a třetj wýminka předložiti se může. Docjlenj prwnj wýminky nebudeť s welikými obtjžnostmi spogeno, nechť se od něho buď opravdu neb gen na oko připowjdá: že nechce manželce u wykonáwánj náboženských powinnostj gegjch překážek w cestu klásti, neb dokonce na swau stranu swáděti. Wětšj práce wšak bude pastýře státi, wymoci na něm, by wšecky děti w náboženstwj katolickém wychowati nechal; a snad muohdykrátě šťastná něgaká náhoda neb zewnitřnj okolič-

nost wjce wymůže, nežli wšeka wýmłownost a prozřetedlnost pastýřská. Byl-liť ale tak šťasten, docj-liti obého: třebať se mu také o to postarati, by přjpowěd také swědomitě splněna byla. Gak tohoto pogištěnj dosjci, udáwáť sice nařjzenj Wysoce Důstogné Knjžecj Arcibiskupské Konsistoře (d. d. 28. Febr. 1839 Z. 1056., 22. April 1841 Z. 2441. a 21. Febr. l. J.); nebudeť wšak nazbyt, zwlášťe kdy-by se pozorowati mělo, že nekatolický ženich nemá upřjmné wůle, danau přjpowěd splniti, na mysl mu důraznými slowy uwesti, že to bez ohledu na rozkaz Pjsma giž k hodnosti šlechetného muže přj-služj, danému slowu dostáti; a spolu poukázati na to, že, gelikož cjsaň Pán sám tyto wýminky při u-zawřenj smjšeného manželstwj činiti powoluge, swět-ská mocnost sama na vyplněnj, a kdyby toho třeba bylo, i přjsnými prostředky tlačiti bude. (Dekr. v. 12. Febr. 1793 in Helferts Rechte der Akathol. S. 29.) Čehož w odporné přjpadnosti šetřiti slušj, to-tiž, když se některá strana gedné neb druhé z těch-to wýminek aneb docela žádné podwoliti nechce, obsaženo gest w poslednjm z nadgmenowaných na-řjzenj Konsistornjch.

K zówěrce nebude nazbyt některé z obyčeg-ných námitek wywrátiti, kteréž se wzhledem smjše-ných manželstw na ugmu wěci katolické činjwagj.

Wždýť pak, prawj mnozj, i nekatoljci spaseni býti chtěggj; a člowěk může w každé wjře blaženosti wěčné dogjti, gen když dobře činj.

Že chtěj spasení býti i ti, kteříž se k náboženstwj katolickému nepřiznávají, o tom pochybnosti není. Ale jiná otázka jest, mohau-li a budau-li skutečně spasení, pakli vlastnj winau od Cjrkwe katolické se odlučuj. Nelze, aby wjce prawých, do nebe bezpečně wedaucjch cest bylo; musj gen gedno prawé křesťanské náboženstwj býti, rovně gako gen gedon prawý Kristus, a gen gedon prawý Bůh jest; neboť dle slow wýtečného učitele cjrkewnjho **Cypriána** (Libr. de unitate ecclesiae.) Cjrkew swatá jest ona lodj Noemowa, kromě kteréž wyswobozenj nalezti nelze. (Confer. s. Aug. Tract. in Joan. 120.) Nemůž mji ten Boha za otce, kdož katolickau Cjrkew za matku nemá.“ On přirovnává gednotu křesťanskau „rauchu Páně nesešjwanému, od wrchu naskrz setkanému,“ aby dokázal, že w oddělenj od Cjrkwe žádné blaženosti k dafánj není. *) — A připustj-li se, že we dwau wěrách člověk spasen býti může, proč ne i we třech, proč ne i we všech, proč ne i w židovské a mahometánské, gen když dobře činj? Geli ale tomu tak, táži se: Proč zstoupil Kristus s nebe na zemi, nač tolik trpěl, nač ukřižován byl a umřel? Gak mohl řeci, že cesta, kteráž k spasenj wede, obtjžna a brána auzka jest, (Mat. 7, 13. 14.) pakli i na pohodlné cestě lhostegnosti náboženské do nebe se dostati možno. —

2. Než učenj nekatoljků, prawj jinj, neljšj se tak přjliš od náboženstwj katoli-

*) Sem náležj též Jirsjkowo pagednánj: *Proč gsem katoljkem?* a z téhož *Bohomila* celý §. 3.

ckého. Oni wěřj zároweň s námi w gednoho Boha, w geden křest, w gedno nebe a t. d.; w hlawnjch wěcech tedy s katoljky gedno gsau.

Giz na tom gest dosti, že se s námi k gedné a té samé Cjrkwi nepřiznáwagj, neboť Kristus dj: *Kdož nenj se mnau, proti mne gest, a kdož neshromažduge se mnau, rozptylugei.* (Luk. 11, 23.) Gestli že kde, tedy zwláště tu platj slowa sw. Jakuba: *Kdo by pak celý zákon zachował, přestaupil by pak w gediném: učiněn gest wšemi winen.* (Jak. 2, 20.) A však ne geden toliko z našich článkũ wjry zawrhugj nekatoljci, gak gsme to gen z částky swrchu widěli, ale zabrali se za dnůw našich w smělosti swé tak daleko, že ta neyswětěgšj tagemstwj co powěry zawrhugj, n. p. tagemstwj neyswětěgšj Trogjce. Spasitel gim neplatj nic wjce, nežli gako kterýkoliwěk giný třeba falešný prorok, n. p. Mahomet; gehu zázraky gsau gim pauhý podwod, gehu smrt nepotřebná, gehu na nebe wstaupenj bágkau; hřjch prwotný, wečeře Páně, budaucj z mrtwých wstánj, peklo a gehu wěčné tresty negsau těm z nich, gesto se neyučeněgšjmi dělaj, nic giného, než protirozumné učenj. Nuže, geli pak tento rozdjl mezi nimi a námi tak nepatrný? —

3. Ano, i k Pjsmu swatému berau autočiště zastawatelé smjšených manželstew, odwoláwagjce se na slowa sw. Pawla: *Poswěcen gest muž newěřjckj skrze ženu wěřjckj; a poswěcena gest žena newěřjckj skrze muže wěřjckjho.* (I. Kor. 7, 14.)

Než zapomjuagj neb newědj tito, že se zde dle wýkladu cjrkwenjho spisowatele Tertulliána o manželjch mluwj, z kterýchž gedn po uzavřeném sňatku manželském křesťanem teprwa se stal, gakož to i zřegmě z následugjcjho w. 15ho dle Schnappingrowa wýkladu vyplýwá. (Schnappinger 3. S. 505.) Ostatně, gak sw. Pawel o smjšených manželstwjch smýšlel, a co z rozkazu Božjho o nich napsal, swrchu ukázáno bylo.

4. Mnozj se i nad tjm pozastawugj, že wšecky děti w smjšeném manželstwj zplozenéu wjře katolické wychowány býti magj, domnjwagjce se, že by to w pořádku bylo, aby děti gako w pohlawj tak i w náboženstwj následowaly.

Kde nagdeš, tázi se takowého, nerozumné zwjře, které by rozdjl mezi mladátky swými činjc samečky hogněgi krmilo a zabřjwalo nežli samičky, neb naopak? Nuže negedná katoljk, kterýž pod tauto wýminkau s nekatoljkem swazkem manželským spoguge, hůře nežli nerozumný žiwočich, hůře nežli newěřcj (I. Tim. 5, 8.), a negsau takowý otec neb matka podobni w ukrutnosti oné ženě, kteráž k Šalomaunowi prawila: *Ani mně ani tobě at nenj, ale buď rozdělenu?* (III. Král. 3, 26.) Kdož mimo to chce Cjrkwi katolické za zlé mjtj, že z přjčin swrchu (1, 2.) uwedených o wěčné spasenj swěřených sobě dušj w strachu gest? A že tento strach marný nenj, dokazuje bohužel smutná zkušenost. W našj vlasti žilo roku 1787., tedy sotwa šest let po pro-

hlášenj tolerancjho patentu giž 10,237 Lutheranú, a 33975 Helwetú, a hle až do roku 1834 wstaužil počet prwnjch na 27,570, poslednjch na 50,297. (Stäudlins Geographie und Statistik.) Zagisté, že se počet tento gednotliwými odstupy nezwětšil, nýbrž smjšenyými manželstwými.

5. I to mohlo by se zde namjtnauti: proč gen tenkrátě smjšená manželstwj požehnánj cjrkewnjho obdržeti magj, když se wychowánj wšech dětj w náboženstwj katolickém wymjnilo, a proč ne naopak?

Tuto námítku wywraçj welmi důkladně a krásně Martin Joseph Mack w pagednánj swém (Über die Einsegnung der gem. Ehen, Tübingen 1840.), z něhožto gen hlawnj myšlénku tuto kladu: „Požehnánj swazku manželského obsahuge w sobě wygádřenj: že se Cjrkew z uzavřeného swazku manželského těšj a geg schwaluge, že nastáwagjcej manželé božské milosti hodni gsau, a gi skutečně obdržugj.“ — I gak se může, táži se, Cjrkew těšiti z swazku, z kteréhož, gak se naše Instrukcj wygádřuge, odpúrce a protiwnjky k očekáwánj má? gak má požehnánjm swým zaurodňowati a zahrjwati ono lúno, z kteréhož časem hádata powstanau, patě gegj auklady kladaucj? (Gen. 3, 15.) Mimo to nemá ani gedna ani druhá strana práwa takowého manželského požehnánj žádati; nekatoljk proto ne, poněwadž stogj pod kletbau Cjrkwec, tedy w nižádném s nj spogenj; katolická pak

strana twrdošjnostj swau, s kterauž se předepsaným wýminkám buď sama opřela, neb nekatolické straně newčasně powolila, ztratila práwo swé, požehnánj žádati, skrze to, že sama práwa Cjrkwe uznati nechtěla. Neřekl by konečně žehnagjcej kněz prawau lež, mluwě: *Quod Deus conjunxit, homo ne separet*; aneb: *Propitiare, Domine, supplicationibus nostris et institutis tuis, quibus propagationem humani generis ordinasti, benignus adsiste, ut, quod te auctore jungitur, te auxiliante seruetur?* K čemu ostatně žádagj takowj zasnaubenci kněžského požehánj, když i gegich saukromné oddawky platny gsau?

6. Konečně i to by mohl někdo namjtnauti: že se gen sprostému lidu w uzawřenj smjšených sňatků manželských obtjžnosti w cestu kladau, gešto welicj a mocnj tohoto swěta, zwláště pak panugjcej knjžata bez těchto obtjžnostj s ginák wěřjcmi do stawu manželského wstupugj.

Nestáwá se to podnes, odpowjdam, tak zhusta gako za časů minulých; a stalo-li se to kdy, zagisté že z takowého sňatku wětšj prospěch nežli škoda powstala, gak toho dle swědectwj cjrkewnjho děgepisu důkazy máme. Tento doswědčuge, že w dřewných časech celé kraginy křesťanskými kněžnami ku Kristu přiwedené byly, n. p. Polsko našj Dombrowkau, kteráž se l. P. 960 za Polského wýwodu Mečislawa prowdašj prosbami tak dlauho na něj ulehala, až l. P. 966 pokřtjti se dal, a k témuž i poddané swé přiwedl. (Klein hist. eccl. I. p.

484.) Mimo to nacházegj lidé třjdy nižšj spjše přiměřené sobě nápadnosti, nežli osoby stawů wyššjch, neb dokonce stawu knjžecjho. I nebezpečnstwj odpadnutj u takowých mnohem menšj býwá, gelikož katolická strana, gak se mysliti dá, w náboženstwj swém důkladně wycwičena gest; odporná pak mocj pečliwěgšjho wychowánj tak syrowá a necitedlná nenj, by oné u wykonáwánj náboženstwj gegjho snad překážky w cestu kladla. Co se pak wychowánj dětj týká, i tu nenj se čeho báti, poněwadž se wychowánj to ne tak od rodičů, gako spjše od cizjch osob weđe, kteréž k tomu ejli co neypečliwěgi woleny býwagj. —

Namjtáwalo se geště druhdy, že swětské řjzenj smjšená manželstwj trpj ano i schwaluge a podporuge. Než tato námitka u nás giž žádného obsjrného wywrácowánj nepotřebuge, gelikož gi neywyššj potwrzenj papežské Instrukcij odstranilo, tak sice, že Bohu djky! z této strany nic wjce k přánj nenj; a gediné na nás to záležeti bude, bychom se této milosti cjsařské strjzliwým užjwánjm wraceneho sobě swatého práwa hodnými učiniwše, dle napomenutj Geho Knjžecj Milosti Neydůstogněgšjho Arcipastýře našeho „bedliwým a důkladným wučowánjm wěřjcejch“ od Něho nám swěřených, „probuzowánjm cjrkewnjho ducha“ a bedliwým dohledem k mrawnému chowánj osob swobodných *) k umjrněnj takowých manželstew při-

*) Co činiti duchownjmu pastýři, pakli se dvě osoby rozdjlného pohlawj a náboženstwj napřed tělesně poznali, a gedno neb wjce

spjwali, aniž se gakýmkoli hafánjm swětským od zastáwánj toho, co Cjrkew od počátku až na duešnj dobu za prawé uznala, odstrašiti dali. (Skut. 4, 20.)

4. Wěděla-li starobyllost o Kristu? — A co wěděla?

Od

Antonjna Hory,

kaplana Teynského.

(*Pokračowánj.*)

2. Šik pokřténé Synagoŷy.

Přede wšjm třeba gest powážiti znamenj časů a powahy národu Židowského wúbec, abychom přjčinu a způsob odporu proti Cjrkwi Kristowě snáze pochopili. Zagetj babilonské bylo *gako okeň přeháněgjej a gako bylina walchárů*. Po sedmdesáte let *seděl Hospodin, král Israelský, přeháněge a wyčistiŷge stříbro zwolené, a wyčistil syny Léwy a cedil ge gako stříbro a zlato.* (Mal. 3, 3.) W ohni tom shořel wšecken zárodek modlárstwj w srdci národu wywoleného; Baal a Astaroth a háge poswátnej a wýsosti bohů napotom giž nenalezali milosti před

děťj zplodili, neb dokonce w sauložnictwj pospolu žigj, nekatolický pak ženich bud' na wychowánj děťj podlé pohlawj tlačj, neb sauložnici raděgi zcela opustiti hotow gest, k rozhodnutj každému zůstawugeme. Rozuměg, pakli spogenj swé zpučně wymoci nechťj.

obličegem synů a dcer Sionských. Sedmdesátiletá pokuta otewřela oči, a sehnula twrdau šjgi národu. Potom weřil z celého srdce, že dán i potvrzen byl Zákon w prstu Božjm, w znamenjch mnohých a zázracjch welikých, skrze Mogžjše a Proroky; potom horlil s celým srdcem pro čest Boha Israelského, s důwěrnostj čekal splněnj slibů otcům učiněných, a poswátlosti swé hágil s nebezpečjm žiwota. Zákon, Chrám, Jerusalém! za toto tré mile rád cedil swau krew. Běda, dotkl-li se kdo národnjch poswátlostj těchto! Gako geden muž powstal národ weškerý. Moc i ukrutnost Antiocha Syrského a dědiců geho rozkotala se na této skále náboženské horliwosti lidu Israelského, genž i proti Řjmanům swětowládným směle wytasil meč swůg. Swatoswatě, ba přjliš aukostliwě zachowávaly se řády Zákona, gak z mnohých zpráv swatých Ewangelistů zřegmě wyswjta. Pánu našemu za zlé pokládalo se, že w sobotu mrzáky a nedůžiwce uzdrawowal, třebať i při tom ničeho nečinil, leč že gediným wšemohaucjm slowem smilowánj swé wygáďil. . . . K Mogžjšowi a k Prorokům odwolávali se Pán Kristus i sw. Apoštolé, gakožto k swědkům w očjch národu nade wšecku pochybnost wyššjm. . . . Apoštolé i po seslánj Ducha swatého býwali na každý den w chrámě, arci nazwjce proto, aby lidu zde shromážděnému Krista zwěstowali, a wšak i proto, aby se modlili. (Skut. 2, 46. 3, 1. 5, 12. a t. d.) Swatý Pawel, nechťege pohoršenj dáti Židům w Listře a Ikonij, obřezal Timothea (Skut. 16, 3.);

sám pak nápotom w Jerusalémě s Nasirey se posvětil podlé obyčege židowského, a sotwa kamenovánj ušel, an zbauřil se proti němu lid, poněwadž myslil, že uwedenjm Trofina Efesského do chrámu poskwrnil mjsto swaté. (Skut. 20.) Ano i sw. Petr zodpowjdati se musel bratřjm, t. g. křesťanům z židowstwa obráčeným, kterýmžto se bylo doneslo, že pokřtěnjm Kornelia, setnjka Řjmského, i pohanům bránu řjše Messiášowy byl otewřel. (Skut. 11.) Tak mocně wštjpená byla w srdci národu wáznost Zákona i řádů Židowských.

Nenj tedy wjře podobno, že prospěchu bylo by mělo slowo pauze člowěčj mezi národem tjmto, aby totiž k slowu kteréhokoli neyslowútněgsjho mudrce gen tytljk upustil od Zákona, někdy na Sinai potom skrze Mogžjše a Proroky zwěstowaného. Neučinil toho k pohrůžkám králů mocných, neřku-li aby to činil byl pauze k slowu rybářů Galilegských, bágky (gak se ljbj nynaěgsj maudrosti) roztrušgjcjch, konec sláwy starozákonnj zwěstugjcjch, a nad to nade wšeccko geště národ swůg winicjch, že zabil Messiáše, powěsiw na křjž Jezjše od Nazaretha. Twrdátě a nšjm židowským nesnesitelná byla tato řeč, a předce množstwj poslůchačů, množstwj srdecj wolných k wěřenj nalezala. Dwakráte kázal gediný Petr, a ay! osm tisjc Židů sklánělo hrdé sjge před ukřizowauým Jezjšem.

Následowně mocné, přemocné muselo býti slowo křjže, genž byl Židům pohoršenjm a Pohanům bláznowstwjm; mocné, přemocné muselo býti slowo

to, an peychu národnj a s mlékem mateřským wsáté předsudky přemáhalo, celým Judstwem hýbalo, a synažoĝu w smrtelné auzkosti přiwdádeło. Wšak gen Proroci, t. g. mužowé, o kterýchž se buď wědeło, anebo mysleło, že by od Boha posláni byli, gen Proroci nad srdcem národu wládlí. K Janowi, synu Zachariášowu, spěchali odewšad za Jordán, a proč? Že ho měli za proroka. Když Pán Kristus přišel do Jerusaléma, pohnulo se celé město, ba i vysoká rada bála se weřegně zatknauti geg, a proč? Že geg prawili býti některj Janem Křtitelem, ginj pak Eliášem, ginj pak Jeremiášem, aneb gednjm z proroků. Protož i Apoštolowé, celým národem lýbagjce, tisjce tisjců w službu křjže podrobugjce, něco prorockého do sebe mjtí museli. Měli pak: Prawdu, poslánj a pomoc s hůry od Otce swětel. *Po wšj zemi židowské rozšel se zwuk gegich, a nápotom do končín okršlku weškeré země slowa gegich.* (Žalm 18, 5.)

Wšak hned, gak počala se hlásati sláwa křjže Kristowa, začalo spolu plniti se proroctwj Simeonowo, genž o Božském nemlawňátku, spočjwagjcm na loktech swých, prawil: *Položen gest Tento ku pádu a ku powstánj mnohých w Israeli, a na znamenj, kterémuž bude odpjráno.* (Luk. 2, 34.) Wšem zgewil se křjž, ale ne wšem ku powstánj; kterjž se ho důwěrně uchopili, powstali gsau, kterjž wšak se hrdě wypjnali, padli. A když byl Pán *po celý den roztahowal ruce swé k lidu newěřjcmu a odmlawagjcmu,* obrátil se, a *nalezen gest od těch, kterjž ho nehledali, a zgewně*

ukázal se těm, kteříž se ho neptali (Řjm. 10, 20. 21.); onino pak mordowali proroky, a kamenowali ty, kteréž k nim poslal Kristus. Ba i w těch, genž u-wěřili, a w Kristu pokřtění byli, w těch, genž *týž pokrm duchownj gedli, a . . . týž nápoj duchownj pili; (pili pak z duchownj skály, kteráž ge následowala: skála pak byl Kristus) . . . ne we mnohých z nich zaljblo se Bohu.* (I. Cor. 10, 3 — 5.) Nebo gako w skrowné čeledi Páně mezi dwanácti zwolenými gedem byl dábel: tak i we wzrostagjej rodině Choti Kristowy naskytali se synowé nezbeduj; poněwadž, gak řekl Pán, *králowstwj nebeské podobno gest sji, wpuštěné do moře, a ze wšelikého plodu rybjho shromáždugjej* (Matth. 15, 47.) až do dne wytaženj sji a přebjranj ryb zalowených. Kteřjkoli s celým srdcem Pána, procházegjejho skrze slowo a křest, radostně uwjtali a přigali, djtkami Božjmi učiněni gsau byli a rozdjlu neznali mezi Židem a Řekem, obřjzkau a neobřjzkau; ale *množstwj wěřjgch bylo gedno srdce, a duše gedna . . . a oslawowali Boha, řkauce: Že i Pohanům dal Bůh pokánj k životu.* (Skut. 4, 32. 11, 18.) Kterěžkoli pak srdce zcela neodдалo se Pánu tak, aby wšecko we wšem byl gemu Kristus; w tomž zagisté mjsta přjležitěho nalezal i nepřjtel, kdežto by se ukryl a čjhal, až by usnula opatrnost, aby mezi pšenici pokory křestanské nasil kaukole hrdosti židowské. Dřjmaliť gsau mnozj, a nepřjtel bděl, a protož i záhy počal bog pokřtěné synagogy s Cjrkwj.

Eyhle, nowý auskok schytralého záhubce! Za-

slepenci tito domnjwali se, že horlj pro čest Božj, an zatjm wšj silau zasazowali se o to, aby nuzné a bjdné žiwly, od Boha zawržené, zachowali, nešetřjce toho, že w plnosti času poslal Bůh Syna swého na swět, a w něm že slunce sláwy nové nad Jerusalemem wzešlo. Stjn sláwy hágjce na swětlo nedbali, a tak, nechtjce snad ani, k zwelebenj řjše temnosti přispjwali, dogista alespoň co do nich bylo, prospěchu králowstwj swětla překázeli. Domnjwališ se, žeť obé učenj, staré i nové, dá se w gedno spogiti, a newzpomněli sobě, že řekl Pán: *Žádnj zagisté nepřisjwá záplaty sukna nového k rauchu wetchému: nebo odjgmá celost geho od raucha, a tak horšj roztrhnutj býwá; aniž lejw wjna nového do sudů starých: sic ginák rozpukagj se sudowé, a wjno se wyléwá, a sudowé se kazj. Ale wjno nové lejw do nových sudů, a býwá obé zachowáno.* (Mat. 9, 16. 17.)

Nechteli pochopiti, že, měla-li w Kristu požehnána býti wšecká pokolenj země, ráz židowské oddělenosti setřjti se musel w křesťanské wšecobecnosti tak, gako wody řek do moře wtékagjcejch rozeznány býti nemohau po wplynutj od wln mořských. Ozýwala se w nich geště peycha národnj, že gsau synowé Abrahamowi; a do hlawy gim nechtělo, že *mocen gest Bůh z kamenj, na břehu Jordánském lezjcejho, wzbuditi sobě syny Abrahamowy* (Mat. 3, 9.), nebo že by lidu wywolenému rowné mohl učiniti pohany, a tak i nynj se meylili, gako se meylili dřjwe, an podlé twářnosti saudjce horsili se nad Spasenjm od Galilée přicházegjcm, řjkagjce, co Bůh nikdy ne-

Časopis pro kat. duch. XV. 4. 6

řekl, že *Prorok od Galilee nepowstává.* (Jan 7, 52.) Když tedy viděli, an *sekera již přiložena gest ku kořenu stromu slávy starozákonnj, ovoce dobré nenesaucjho, sběhli se, aby překazili djlo to, a počali autok činiti na dům Božj, postawený na základ Apoštolský a Prorocký, kdež gest neyhlubšj úhelnj kámen Sám Kristus Ježjš, na němžto všeco stawcnj, přj-slušně wzdělané, roste w chrám swatý w Pánu.* (Efes. 2, 20. 21.)

Powstaly hádky a různice o Zákon Mogžjsůw, a z těch, genž hlasu Cjrkwe poslechnanti nechtěli, staly se rodiny kacjřské. Gsau pak následujcjcj: **1. Nazaréni, 2. Ebionéowé, 3. Cerinthiáni, 4. Elcesaité.** Poněwadž pak sekta Elcesaitůw pozdě teprwa vznikla, an Eusebius wznik a udušenj gegj do třetjho stoletj po narozenj Páně pokládá (Euseb. H. E. L. 6, c. 38.), otec pak Cerinthiánůw ģnostictwjm zapáchá; gen o Nazarénjch a Ebionéjch nynj pogednáme.

Nazaréni a Ebionéowé.

Z počátku asi všickni křesťané od židů na potupu Nazaréni nazýwáni byli, protože Ježjše Nazaretského wyznáwali; pozděgi však zůstalo gméno to sektě, kterážto w Krista wěřjc we všem podlé obyčcege židowského žiwa byla. Půwodně snad Nazaréni a Ebionéowé pod gednjm toliko názweim známi byli. Alespoň o Nazarénjch teprwa swatý Jeronym a Epifanius zmjnkujc; Ebionéy pak zná giž sw. Irenéus, a Origenes půwod názwu toho takto udává: „A předně prawj (Celsůw žid): Oni (totižto

Židé w Krista wěřej) prý, opuštěným zákonem otců bywše uchlácholeni, welmi posměšně byli gsau ošizeni, a uchýlili prý se k ginému žiwotu. Nepozoruge však (Celsus), že ti, genžto z Židů w Krista wěřj, zákon otců neopustili; nebo žiwi gsau podle přikázanj geho, a gméno swé magj od chudoby zákona, wyloženého podle významu slow; neboť Ebion židům znamená chudého, a Ebionéowo slowau ti Židé, genžto Jezjše za Krista přigali. (Contra Celsum L. II. No. 1. vide Analys. Schramii Tom. IV. pag. 214.)

Že pak obě sekty prastaré gsau, toho dosti patrná swědectwj nalezáme w spisech Apoštolských, z nichžto některé uwedeme.

Neyznamenitějšj hádka o zachowáwanj zákona Mogžjšowa strhla se w Antiochii, práwě w tom městě, kdežto neydřjwe gméno křesťané vzniklo. Swatý Lukáš o tom wyprawuge takto: *Některj přišedše z Judstwa (do Antiochie) učili bratrj: Že, nebudete-li se obřezowati podle obyčege Mogžjšowu, nemůžete spaseni býti. A když různici nemalau Pawel a Barnabáš měli s njmi, zůstali na tom, aby Pawel a Barnabáš a některj ginj šli k Apoštolům a staršjm do Jerusalema o tu otázku.* (Skut. 15, 1. 2.) Eyhle ráz Ebionéů na zachowáwanj obyčege Mogžjšowa dotjragjcejch a Apoštolstwjm Pawla, genž odpjral, pohrdagjcejch! Eyhle pak též půwodnj a společný ráz wšech bludařů w kacjře dospjwagjcejch, že nebywše ani powoláni ani posláni chtěj učiti, učjce pak smyslénkám vlastnjm zákazu řádné wrch-

nosti šetřiti nechtj, k Cjrkwi se odwoláwagjce, aby se nezdálo, že bludně učj, wúle pak nemagjce poslechnauti, když by Cjrkew proti nim rozhodla, což se obyčegně stává i pak státi musj, poněwadž učej takových lidj z Boha nenj a Cjrkew lháti nemůže. Tak to dělávali bludařowé od počátku, počjnagjce od bludařů do Antiochie asi w roce 51. po narozenj Páně přislých až do bludů nedáwno we vlasti našj a při Reyně roztrušowaných. Kdo hledá swé toliko sláwy, nemůže čest dáti Bohu, protože dvěma Pánům slaužiti nelze. Přišlo pak toto pohoršenj hned na počátku Cjrkwe z obzwláštnjho dopuštěnj Božjho, aby se widělo, kterak saud swůg pronášeti chce Duch swatý nad učejm bludným.

Apoštolé učiniwše sněm při tato rozhodli, a rozsudek swůg křesťanům do Antiochie zaslali. Wimizež w tomto sněmu Apoštolském ráz wšech sněmů budaucjch, a učmež se od wyslanců Páně, kdo gest ten, genž skrze ústa Otců na sněmu shromážděných mluwj. Psali gsau totiž Apoštolé křesťanům w Antiochii w tato slowa: *Apoštolé a staršj bratrj tēm, kterjž gsau w Antiochii a w Syrii, a w Cylicii bratrj, kterjž gsau z národu, pozdrawenj. Poněwadž gsme slyšeli, že některj wyšedše od nás zkormautili wás slowy, wywracugjce duše wáše, gimž gsme neporučili; lj-bilo se nám w jedno shromážděným, abychom wywołili muže a poslali k wám s neymilegšjmi našjmi Barabášem a Pawlem, lidmi, kterjž wydali duše swé pro gměno Pána našeho Ježjše Krista. Protož po-*

stali jsme Jůdu a Silu, kteříž i wám wyprawowati budou slowy též wěci. *Widělo se zagisté Duchu swatému i nám, žádného wjce na wás břemena newzkládati, kromě těchto wěcj potřebných: abyste se zdržowali od wěcj obětowaných modlám, a od krwe, a od udáweného, a od smilstwa; od kterýchžto wěcj budete-li se ostřjhati, dobře budete činiti. Mějte se dobře.* (Skut. 15, 23 — 29.) Tjnto wyřčenjm neyprwnějšho sněmu křesťanského platnost zákona Mojžšowa na wždycky odwolána byla, poněwadž tak lj-bilo se Duchu swatému, genž gest Utěšitel katolické Cjrkwe. Čtwerá pak wěc zakázána byla na čas, aby pohoršenj nedáwalo se Židům, a nepřekázelo se prospěchu křjže mezi obřjzkau; nebo tak radil Duch swatý skrze ústa Jakobowa (Skut. 15, 21.), řka: *Žc Mojžš od dáwných časů má po wšech městech, kdoby geg kázal w školách, kdežto na každau sobotu čítán býwá.* Tak zagisté až posud autrpnost má Cjrkew swatá s křehkostj lidskau, a showjwá, a od přjsnosti zákona upauštj, pokudž gen může a smj, aby snad wjce showjwagje djtkám Chotě nebeského nezarmautila. Běda pak těm, genž meznjky od Cjrkwe položené podlé nadánj vlastnjho přenásegj. Kteřjž totiž mjrnostj matky neoblomenj twrdě šjge swé pode gho zákona gegjho podrobiti nechťj, negsau giž owce blaudcej, politowanj hodné, blud sice hlásagcej, ale po prawdě taužcej a nalezenau ochotně přigjmagcej; alebrž kacjřowé auplnj, kteříž magj nám býti gako pohané a publikáni tak, abychom křesťanského milowanj gim neodpjrali, modlitbau na

ně nezapomjnali, a wšak po radě gegich neodchá-
zeli, na cestách gegich nestáwali a na stolicjch ge-
gich nesedali. (Žalm 1, 1.)

Nikoli pauze bludaři, ale naprostq kacjři byli
gsau ti, kteřjž asi w pěti letech po sněmu tomto do
Āalilée z Jerusaléma přisedše učili; „Že by Pawel
nebyl prawý Apoštol, an učj neposlušnosti k záko-
nu Mogžjšowu pauze proto, aby se zawděčil pohá-
nům, gešto každj křestan, chce-li spasen být, zákou
tento zachowáwati musj.“ Eyhle opět gedem z mno-
hotwárných auskoků kacjřských! Osoby sobě objrá,
proti kterýmž by bogowal, aby chudj duchem a
sprostého srdce newiděli, že se protiwj Cjrkwi a
Knjžeti pastýřů; w beranjm rauně skrywá se wlk
hltawý. Tyto, genž w Galacii zmatek způsobili,
mám za otce Ebioněů pozdnějšjch. Welký to zma-
tek býti musel a nebezpečnstwj krozné, an Apo-
štol národů zwlášťe za tauto přjčinau list Āalatským
napsal, a w něm hned na začátku strašiwau kletbu
na tyto bludaře wydal, řka: *Diwj m se, že tak rychle
uchylugete se od toho, kterýž wás powolal w milost
Kristowu, k giněmu Ewangelium: kteréž nenj giné;
než gsau některj, kteřjž wás kormauti a přewrátiti chtě-
gj Ewangelium Kristowa. Ale bychom pak i my, neb
Angel s nebe kázal wám mimo to, což gsme kázali
wám, prokletj bud. Gako gsme giž powěděli, a nynj
opět prawjm: Gestliže by wám kdo kázal mimo to,
oož gste přigali, prokletj bud* (Āal. 1, 6 — 8.) Tak
swatý Apoštol, tak po něm swatá Cjrkew, tak činj-
me i my, a hle, rod lidomilů neynowějšj nesnáše-

livých šlenců nám spjlá, poněwadž widj se mu a duchu swětkému snášeliwostj nazýwati to, co vlastně lhostegnost slowe?

Na těchto dwau swědectwjch Pjsma sw. budiž nám dosti, abychom se přeswědčili, že welmi záhy synagoğa pokřtěná proti Cjrkwi powstala; sekta Ebionéů s křesťanstwjm katolickým skoro w témž čase powstala, z Boha pak negsauc, brzo po wywráčenj a rozptýlenj wraždělné synagoğy sama též zahynula. Sekty z obřjzky poslé tedy prastaré gsau a w tom ohledu pro swědectwj, kteréž o Pánu našem wydáwagj, nám welmi důležitě. Nuže, což pak o Kristu Pánu wyprawugj?

1. **Nazaréni** právě totěz, co katolická Cjrkew; nebo gak se zdá, gméno gegich mezi bludaři zaznamenáno bylo snad pauze proto, že zákona Mogzjsowa, od Boha i od Cjrkwe zawrženého přjlišně si wázili, a křesťané gsauce po židowsku žiwi byli. Alespoň otcowé nic giného na ně nežalngj. Swatý Epifanius sám s gistotau newj, měli-liž Pána za pauhého toliko člowěka, čili za narozeného z Panny, a to swědectwj gim dáwá, že měli hebrejské Ewangelium sw. Matauše welmi přesné a důkladné. (Haeres. 29 a 30) Swatý Jeronym, genuž Nazaréni Beregstj w Sirii knihu Ewangelium swého powolili opsati, nic gim newytýká, leč že zákon Mogzjsůw přjliš zastáwali. (De viris illustr. c. 3, p. 30.) Ano sw. Jan Damascenský (L. de haeras.) pěkně o nich swědčj, řka: „Nazaréi Krista Ježjše wyznáwagj gakožto Syna Božjho; ale we všem podlé zá-

kona žiwi gsau.“ Magjce ale Krista za Syna Božjho, bez pochyby také, gak slušj, geg ctili; čehož by zagisté nebyli učinili, kdyby o Božstwju Pána Jesu Krista přesvědčeni byli nebyli, an wjme, gak přjsně zakázáno gest, w zákoně Mogžjšowě, bohů giných mjti mimo Boha Israelského. Uctiwost k zákonu Mogžjšowu ručj mi spolu za to, že ne lehko-wážně a bez rozmyslu, ale prawdau přemoženj, za prawé přigali náweštj swatých Apoštolů, gakožto mužů poslaných od Boha, kterýmž odpjratí nelze. A protož prawjm s Žalmistau: *Hospodine Pane nás, gak přediwné gest gméno Twé na wšj zemi! nebo wy-zdwižena gest welebnost Twá nad nebesa. Z úst nemluwnátek a těch, genž prsy požjwajj, dokonal gsi chwálu pro nepřátely Swé, aby zkazil nepřjtele a mstitele.* (Žalm 8, 1. 2.) Nazarění maličej, pod žiwly swěta slaužej, pod poručnjkem a správcem a přestaunem dobrowolně zůstawagjej, swědectwj dáwagj, že, *když přišla plnost času, poslal Bůh Syna swěho, učiněného z ženy, učiněného pod zákonem; ačkoli tomu rozuměti nechtj, maličej gsauce, že přišel Kristus proto, aby ty, kteříž pod zákonem byli, wykau-pil, abychom zwolenj synů přigali.* (Cfr. Gal. 3, 24. 4, 3 — 5.)

2. Špatná powěst ale gde o Ebionějch, kterýmžto mimo přjlišnau náchyllost k zákonu, nenáwist Pawla, zawrhovánj nowozákonnjch knih až na Ewangelium Mataušowo, i giné bludy se wytykagj. Neyprwé poslyšme, co se nám o nich wyprawuge.

a) Satwý Irenéus wá takto: „Ebioncové při-

pauštëgj sice, že swët učinën gest od Boha, i w tom pak, co se týče Pána, nenepodobně smeyšlj, gako Cerinthus a Karpocrates. Užjwagj pak pauze toho Ewangelium, kteréž gest podlé Matauše, a Apoštola Pawla nepřijmagj, prawjce geg býti odpadlým od zákona. Což prorockého gest, snažj se všetečněgi wykládati. Také se obřezugj a setrwáwagj w těch, genž gsau podlé zákona, obyčegjch a w židowském způsobě žiwota, že i Jerusalemu se klanj, gako by byl dům Božj.“ (*Lib. I. contr. haeres. cap. 26. no. 1. — Anal. Schram. Tom. II. pag. 63. no. 77.)**) Mám za to, že w Analysi P. Schramowě na mjsto: *non similiter* čjsti se musj *non dissimiliter*, an za gedno: učenj Ebionéů o Kristu Pánu podobá se w skutku učenj Cerinthowu, a za druhé: tentýž swatý Otec na giném mjstě o Ebionějch prawj: „Bůh tedy člowěkem učinën gest, a Pán sám wyswobodil nás, dage sám znamenj Panny. Nenj tedy prawdiwý wýklad některých, genž osmělugj se takto wykládati Pjsmo: *Ay mladice w životě bude mjti a porodj syna*; kterak to wyložil Theodotion Efesský a Aquilá Pontský, oba židé na wjru obráčenj, gichžto následugjce Ebionéowé z Josefa počatého Geg (totiž Kri-

*) *Ebionaei consentiunt quidem mundum a Deo factum, ea autem, quae sunt circa Dominum non similiter, ut Cerinthus et Carpocrates opinantur. Solo autem eo, quod est secundum Matthaeum, Evangelio utuntur et Apostolum Paulum recusant, apostatam eum Legis dicentes. Quae autem prophetica curiosius exponere nituntur, et circumciduntur et perseverant in his consuetudinibus, quae sunt secundum Legem et Judaico caractere vitae, ut et Hierosolymam adorent, quasi domus sit Dei.*

sta) býti prawj, rušjce, co do nich gest, tak welké zřjzenj Božj, wyprázdnugjce swědectwj proroků, gežto způsobil Bůh. (Contr. haeres. L. III. c. 21. No. I. — Schram Analys. Tom. II. pag. 225. No. 60.) *)
Totěz o nich zwěstuge

b) Eusebius Cesárénský, řka: „Ebionéowé Krista nepokládali než za člověka; zachowáwanj zákona za potřebné drželi; epístoly Pawlowy zhola zawrhowali, nazýwagjce geg odpadlcem od Zákona, gediné Ewangelium podlé Hebréů přigjmagj.“ Nowého pak o nich něco přidává, řka: „Swětj sobotu a neděli.“ (Hist. eccl. Lib. III. cap. 27. — Schram Anal. Tom. VIII. pag. 495. No. 12.)

c) P. Döllinger, odwoláwage se k spisům, kteréž při ruce nemáme, ugištuge nás, že Ebionéowé o Pánu Jezšji wyučowali takto: „Nebeský Messiáš Kristus, kterýž prý hned skrze prwnjho člověka prawau službu Božj na zemi zřjdl a skrze proroky obnowil, konečně prý s člověkem Jezšem při křtu w Jordáně se spogil, aby očištěné židowstwj všeobecným náboženstwjm učinil.“ (Lehrb. der Kirchengesch. Regensb. u. Landsh. 1836. I. Bd. S. 38.)

d) Konečně pak shledal geště P. Graveson,

*) *Deus igitur homo factus est, et ipse Dominus salvavit nos, ipse dans Virginis signum. Non ergo vera est interpretatio quorundam, qui ita audent interpretari scripturam: Ecce adolescentula in ventre habebit et pariet filium; quemadmodum Theodotion Ephesius interpretatus est et Aquila Panticus, utriusque Judaei Proselytae, quos secuti Ebionaei ex Joseph generatum eum (Christum) dicunt; tantam Dei dispositionem dissabentes, quantum ad ipsos est, frustrantes Prophetarum testimonium, quod operatus est Deus.*

že Ebionéowé „každého roku o welikonoci tagemstwj nowého zákona wykouáwali w chlebě přesném a w pauhé wodě.“ (Amat Graveson Hist. Eccl. ed. Aug. Vindelic. et Graecii 1737. in Fol. Tom. I. pag. 28.)

Z návěstj těchto wyswtá, že Ebionéowé o Spasiteli našem takto smeysleli:

I. Dělili osobu Geho na dvě, a sice

1. člověka gménem Ježíše, kterýž

- a) byl zemský,
- b) z Josefa počatý,
- c) z ženy narozený,
- d) člověk obyčejný,
- e) w Jordáně pokřtěný.

2. Messiáše gménem Krista, genž

- a) byl nebeský,
- b) hned na počátku swěta,
- c) učil Adama službě Božj,
- d) posjlal proroky,
- e) spogil se s člověkem Ježíšem při křtu.

II. Prawili, že tento Člověk - Messiáš - Jesu-Krist náboženstwj židovské všeobecným náboženstwjm učinil.

III. Gemu ke cti slawili 1. den posobotnj, a 2. weyročnj tagemstwj o welikonoci.

Hned na prwnj pohled widj se, že toto kacjřstwo nesrownáwá se s nyněšjmi zákonnjky ani ne-židovskými ani nekřesťanskými, genžto řjkagj, že Pán a Spasitel náš byl obyčejný člověk, a že smysleno gest na oslawenj Geho, co se o Něm neoby-

čegného, nadpřirozeného powjďá. Wždyť pak Ebionéowé Ježjše magj za pauhého člověka, totiž syna Josefowa! Wždyť, aby zdánj swé potwrdili, Pjsmu násilj činj! Z Mataušowa Ewangelium wylučugj, co gedná o početj panenském, a slowo Isaiášowo (Jes. 7, 14.) s Aquilan Pontským a Theodotionem Efeským „o mladici“ wykládagj. Zdaliz tedy nesauhlasj s neynowějšjm zákonnjkem Ewaldem, w němžto bez pochyby Pantheitský Bůh k wědomj o samém sobě přišel, a proto, co gakožto židowský *Jahve*, w Isaiáši sebe samému k wědomj přiwedsj, byl powědel, snadně pochopil. Škoda pak, že tento neustále wtělugj se a nkdý předce samostatný Bůh Pantheistů našjch podiwné má do sebe rozmary, gešto k sobě přišed w sedmdesáti wykladačjch a we wšech zákonnjch katolických slowům swým, skrze Isaiáše pronešeným, docela ginák rozumj, a o Panně následowně o gakémsi neobyčegném nadpřirozeném početj wykládá. Zatjm po neynowějšjm bláznowstwj nic nám nenj, an staré toliko bláznj wysleyháme, kterjžto sami nad tjm hlawau krautj a prawj: „My owšem Ježjše z Marie narozeného máme za pauhého člověka zemského; ale ten, kterémuž gsme uwěřili, nenj giž pauhý člověk, ale s člověkem Ježjšem w gedno spogený nebeský *Messiáš Kristus*.“ Tak mluj ti, kterj nepochopili, gakož i zádny nepochopj tagemstwj *Slova — Tělem — Učiněného*, a kterýmž nezdálo se wěřiti w pokoře, čehož nechápali.

Zdaliz pro člověka obyčegného, nic prorocké-

ho do sebe nemagcjcjho, nad to pak smrtj neyoha-
wněgšj odpraweného, byli by tolik opustili? Aby se
totiž odřekli sláwy starozákonnj, kteráž gim šla na-
de wšeccko, aby se ale poněkud odřekli národu a
gména Israelského, aby se w nenáwist wydali u ži-
dů, nic nezjskawše mezi křesťany; nebo židé nená-
widěli gich proto, že Jezjše Nazarethského přigjmali,
a křesťané štranili se gich, protože synažoŕau za-
páchali. Byl-li pauhý obyčegný člowěk, čjm asi ge
zjskal? Swatost a maudrost geho nezagjmaly ge tak
mocně, an wjme, že w mnohém učenj Geho sobě
nelibowali. Wjdagjce pak od maličkosti sláwu ob-
řadů starozákonnjch, zewnitřnj sprostnosti a nesláwy
obyčegů křesťanských gisté sobě nezamilowali, an
co do nich bylo zákon hágili, a o polehčenj břeme-
na starozákonnjho nedbagjce, co člowěku neyobjz-
něgšjho gest, obřjzku podrželi. A předce k wůli
tomuto synu Josefowu od starozákonnj služby Božj,
kterážto dála se skrze oběti, upustili, a neauhledné
tagemstwj, kteréž w chlebě a we wodě se u nich
konalo, sobě obljbili. Museli tedy přeswědčeni býti,
že w tom Jezjše od Nazaretha obgewilo se cosi ne-
obyčegného, nadpřirozeného, božského. A tak zagisté
o Pánu Jezjsi smeyšleli; neboť s osobau Jezjše, sy-
na Josefowa, spogowali wyššj gakausi bytost, smy-
šlenau osobu Krista Messiáše nebeského.

Zdaliz pak to nenj tolik, gakoby řjkali: „Ten
Jezjš, kteréhož za Messiáše máme, činil zázraky
mnohé a znamenj weliké.“ Nebo kdyby byl Pán
Jezjš Kristus nic znamenitého newykonal, alespoň

nic takowého, čehož se o Mogzjšowi a Eliášowi w Pjsemě dočjtali, což by řekli byli, že s Ježjšem spogil se Messiáš Kristus? Ebionéowé, třebať i křest byli přigali, židé zůstáwali, a židé od Messiáše weliká znamenj očekáwali; neboť podlé nadánj gegich i podlé Pjsma Messiáš měl býti druhý Mogzjš a Prorok wšech proroků. Protoť, gak swědčj swatj, Ewangelisté widauce židé, an Ježjš prodáwagjcej a knpugjcej wylánj z chrámu, a neljbě to nesauce, prawili: „*Gaké znamenj ukazugeš nám, že tyto wěci činjš?*“ (Jan II. 13. seqq.). Proto nemagjce dosti na znamenjch, kteráž Kristus činil na zemi, řjkali: „*Mistře, chceme od tebe znamenj widěti — s nebe.*“ (Matth. XII. 38, XVI. 1.). Protoť i Pán, znage srdce lidu, řjkáwal: „*Nečinjm-li skutků Otce swěho, newěрте mi. Pakli činjm, a nechcete mně wěriti, skutkům wěрте.*“ (Jan X. 37, 38.). Protoť i mnoho hluku býwalo o něm w zástupjch. *Nebo někteřj prawili: Že dobrý gest. A ginj prawili: Ne, ale swodj zástupy — a opět někteřj z Jerusalema prawili: Zdalíž toto nenj ten, kteréhož hledagj zabiti? A ay, zgewné mluwj a nic mu neřjkagj. Zdali gsau práwě poznala knjžata, že tento gest Kristus? — Mnozj pak uwěřili w něho a prawili: Kristus když přigde, zdali diwů wjce činiti bude nad ty, kteréž tento činj?* (Jan VII. 12, 25. 36, 31.). Synowé téhož plemena byli Ebionéowé. Přigjmagjce tedy Ježjše, syna Josefowa, za Messiáše, zdali tjm samým neoswědčugj, že záhy šla o Nēm powěst gako o diwotworci, a že tuto powěst prawdiwau býti shledali, an sice w Ukřižowa-

ném nebeského Messiáše nebyli by hledali. Pravdy pak se dopjdití nebylo jim těžko, gelikož w tétéž zemi žili, kde Pán se obgewil, a zagisté s mnohými zacházeli, kteří Pána wjdali a slýchali. — Konečně pak i to powáziti slušj, že podlé nadánj Ebionéů tento s Ježjšem spogený Messiáš-Kristus giž prwnjho člověka wyučowal prawé službě Božj a oslawowal se w prorocjch. Proroky pak znali gakožto muže schwálené od Boha znamenjmi a zázraky; následowně ten, genž se w nich oslawowal, wětšj nich býti musel, an byli gen wyslanci a služebnjci geho. I kdož newidj, gak welmi sami Ebionéowé Pána našeho nade wšecky proroky powýšugj? Nebo s Njm, gak prawj, spogil se nebeský Messiáš-Kristus, čehož neučinil žádnému z proroků dřewněgšjch. Bud' co bud', Ebionéowé, ač Ježjše dle půwodu měli za paubého člověka, předce w něm, gako učitelé člověčenstwa, spatřowali cosi nadčlowěčjho a nebeského, ač nepodstatně s Njm spogeného.

Wšak bytí i giného nebylo, zpráwa Ebionéů o křtu Páně wýtečné swědectwj dáwá o prawdomlwnosti swatých Ewangelistů. Ebionéowé totiž prawj, že při křtu w Jordáně s člověkem Ježjšem spogil se nebeský Messiáš Kristus. Z toho sandjm, že ač Jan tisjce tisjců lidj pokřtil, a Ježjše Samého práwě tak gako giné, předce pokřtěnj Ježjše slawněgšj býti muselo, nežli křtěnj giných kterýchkoli; že neobycněgého cosi státi se muselo při křtu Páně, totiž něgaké znamenj s nebe, an sice kterak by Ebionéům bylo připadlo, práwě křest Páně za tu dobu

wyhlásiti, kdezto stalo se spogenj Messiáše s Jez-
šem, gesto swobodné bylo gim, kteraukoli dobu ži-
wota Páně k tomu wywoliti. Někakým tedy, a to
patrným znamenjm s nebe ukázala se sláwa Krista
Božjho při křtu, an Ebionéowé zwěstugj, že tehdáz
Messiáš, ne zemský ale nebeský, ne duch proroka
některého, ale bytost člowěka i angelů wyššj, w Je-
zjše od Nazaretha sestaupil. Z toho zdá mi se pa-
trné býti každému, kdo widěti chce, že záhy se
widělo, powjdalo a wěřilo, což i my nynj wěřjme a
wyznáváme se swatým Mataušem řkancjm: *„Tehdy
přišel Ježíš od Galileé k Jordánu k Janowi, aby po-
křtěn byl od něho. — A pokřtěn gsa Ježíš, wystaupil
i hned z wody: a ay, otewřjna gsau mu nebesa:
a widěl (Jan) ducha Božjho sstupugjeho gako holubici,
a přicházegjeho na Něg. A ay, hlas s nebe řkancj:
Tentož gest syn můg milý, w němž mi se dobře zalj-
bilo. (Matth. III. 13, 16. 17.)* Počátek tedy we-
regného žiwota Páně i podlé bludařů těchto zaswě-
cen a oslawen byl událostj gakausi nadobyčegnau,
znamenjm welikým s nebe. A však totěž o wykro-
čenj Páně doljčiti se dá z obyčegů Ebionegských.

Oni totiž swětili mimo sobotu i neděli. Směle
tázati se mohu, i táži se každého, kdo znamenj času
tehdegšjho a powahu židů wůbec, zwláště pak nábo-
ženský saustaw Ebionéů náležitě powázil, aby mi
powěděl, co se mu zdá, za gakau asi přjčinau Ebi-
onéowé swětili neděli? Že sobotu swětili nenj di-
wného nic, an Zákon, gehož z celé duše se přidr-
zeli, tak welj, řka: *Šest dnj budeš pracowati, a dě-*

lati wšecká djla swá. Sedmého pak dne sobota Hospodina Boha twého gest. Nebudeš dělati žádného djla w něm, ty i syn twůg, i dcera twá, služebnjk twůg, i děvka twá, howado twé i přjchozj, kterýž gest w branách twých. Nebo w šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, i moře, i wšecho, což w nich gest, a odpočinul w den sedmý: protož požehnal Hospodin dne sobotnjho, a poswétil ho. (Exod. 20. 9 — 11.) Pročez pak tito tak přjsnj a horliwj hažitelé Zákona od práce odpočjwali i w den po sobotě? W Zákoně to nikde nestogj, že swým časem i den po sobotě zaswěcowán býti má. Sobotu swětili, protože Bůh toho dne stwořenj swěta dokonaw odpočinul, a to-muto dni požehnal. I komuž mnedle ke cti, k čjmu poručenj, na gakau památku slawili den osmý gako sobotu? Přjčina toho musela býti welmi znamenitá. Nebo dobře wěděli gsau, že na památku těch dobrodinj, kterážto neybljže a neywjce týkala se národu židowského, usřanoweny gsau byly swátky a slawnosti weyročnj, gako: slawnost Fáže, letnic a stánků; nikoli pak památky každotéhodnj; gen sobota, gakožto památka swrchowané lásky Božj, wšecky twory na nebi i na zemi obsahujcej, slawila se téhodne každého. Z toho sandjm, že ne památka nĕgakého dobrodinj židům zwláště prokázaného slawila se mezi Ebionéi dne osmého, alebrž památka události, kteráž se týká wšech pokolenj země, činu weleslawného, kterýž by hoden byl, aby z myslí a paměti národů newycházcel. An židé národnj památky, ku přjkladu poswěcenj chrámu, weyročně swětj-

wali toliko gednau, mnjm ze toto Ebiönégské slawenj dne posobotnjho na cosi wětšjho ukazuge. A načez? Což kdyby si byli připomjnali, že toho dne zase něgaké weliké djlo Božj dokonáno bylo, djlo hogné požehnánj a wselikau milost weskerým národům země nesauj? A gakéz? Toho nedozwjme se od Ebionéú, ale ku křesťanům autočiště wzjtj musjme; neboť i oni hned od počátku den posobotnj swětj. Prawj-li kdo, že bludaři tito proto swětili neděli, aby s křesťany měli něco společného: zdá mi se, že prawdy dotekl se gen z částky; neboť nezdá mi se, že by pauze křesťanům k wůli, bez giné důstatečné přjčiny, na wzdor Zákonn tak byli učinili. Wšak nechať i pauze křesťanům k wůli tak učinili; zdaliž newěděli, proč křesťané, zákon Mogžjšůw nezachowáwagj, zaswětili den posobotnj. Řjci, že newěděli, byloby pošetilé a směšné, an se wj, že se s tjm křesťané neskrýwali, ale weřegně wšem to zwěstowali, židům i pohanům. Nahlédni do listu swatého Barnabáše, a tam nalezneš toto nálezťj: „Protož i den osmý w radosti konáme, w kterýž i Ježš wstal z mrtwých, a když se byl ukázal, wstau-pil na nebesa,“ (Ep. S. Barnab. P. I. no. 15. — Schram. Analys. Tom. I. pag. 13. *); a máš-li při ruce prwnj ohranný spis swatého mučedlnjka Justina podaný Řjmským cjsařům; pohanům, i tam nalezneš o dni posobotnjm toto: „W neděli scházjme se wši-

*) *Idcirco et diem octavum in laetitia agimus, in quo Jesus surrexit a mortuis, et cum apparuisset ascendit ad caelos.*

ekni společně, djlem proto, že tento prwnj den gest, w kterýž Bůh stwořil swět, djlem proto, že Ježš Kristus náš Spasitel téhož dne wstal z mrtwých.“ (Apol. I. S. Justin. M. no. 67. — Schram. Analys. Tom. I. pag. 381. no. 70. *) Co židům i pohanům známého bylo, wěděliť gsau zagisté i Ebionéowé. Pakli wěděli, a proto den posobotnj s křesťauy ostatnjmi swětli: patrně dokazowali, že přjčinu tohoto zaswěcenj důstatečnau a prawdiwau býti seznali; následowně i oni totěž wyznávali, co swatý Pawel Korinthům napsal, řka: *Wydal gsem zagisté wám neyprwé, což gsem i přigal: Že Kristus umřel za hrjchy naše, podlé Pjsem: a že widjn gest od Petra, a potom od gedenácti. Potom widjn gest wjce než od pěti set bratrj spolu, z nich to mnozj gestě žiwi gsau až doswad, a někteřj zesnuli. (I. Kor. 15, 3 — 6.) Pakli však gediné z mrtwých wstánj Páně slawenjm nedele oswědčngj Ebionéowé, dosti nám budiž na tom, an to gest zázrak wšech zázraků, děg, na kterémžto gako na wěčné skále wzdělán gest dům wšj křesťanské wjry, naděge a lásky; nebo newstal-li Kristus z mrtwých, prawj Apostol národů, tedyj gest daremné kázanj naše, a daremnáť gest i wjra naše, a byli bychom shledáni i křiwj swědkowé Božj: nebo swědectwj gsme powěděli proti Bohu, že wzkrjsil, . . .*

*) *Die autem solis omnes simul convenimus, tum quia prima haec dies est, qua Deus, (. . . cum tenebras et materiam vertisset, . .) mundum creavit: tum quia Jesus Christus Salvator noster eadem die ex mortuis resurrexit.* Co w záworkách gest, netraufal gsem si přeložiti tak, abych prawého smyslu nechybil.

. . marná gest wjra waše, nebo geště gste w hřjsjch wasjch; tedyť i ti, kterjž zesnuli w Kristu zahynuli; gestliže w tomto žiwotě toliko naděgi máme w Kristu, bjdněgsj gsme nežli wsickni lidé (newstal-liť Kristus z mrtwých). Ale nynj Kristus z mrtwých wstal (I. Kor. 15, 14 — 20.); následowně blaženěgsj gsme nežli wsickni, kterjž o Kristu nic newědauce anebo wědauce w něho nedaufagj, a z celého srdce ho nade wšecko nemilugj.

Nynj, paut po bludišti pokřtěné ale cjrkwí se protiwcj synagožy dokonawše, pozastawme se maličko a wizme, co gsme putowánjm tjmto zjškali. Tázali gsme se bludařů židowstwjm natuchlých: Co wjte o Kristu našem? A oni prawili nám: 1. „Že byl Messiáš ten patriarchům zasljbený; 2. že byl při křtu znamenjm s nebe oslawen; 3. nadobyčegný člowěk weliké maudrosti a diwotworné moci; 4. že shlazen byw smrtj neybolestněgsj a neyohawněgsj z mrtwých wstal třetjho dne.“ Zdá mi se, že dosti výhodné, třebať obtjžné, gest putowánj takowé; protož trpěliwostj znouwu se zásobiwše obličeg swůg obrátjme k třetjmu šiku, gegž kujže temnostj postawilo proti cjrkwí Božj. Wyšedše z klikatých a blatiwých ulic města, přigdeme na cesty a mezi ploty a uzřjme chudé i mdlé, a slepé i kulhawé, aniž se honosj, že pozwáni gsau byli na swatbu Beránka; byli zagisté, ale neokusili wečeře Geho, poněwadž ljto bylo gim pro Beránka odrjci se wsj, wolů a swadcb pohanských.

3. Šik bludařů pohanstwjm zapáchagjech.

Stogjee nyny na pomezj pohanstwa, gakožto z Judstwa přjchozj ani netraufáme sobě dále pokročiti do této země tmawé, mrákotami přikryté, do země bjdy a temnosti, kdežto stjn smrti a žádný řád, ale wěčná hrůza přebýwá. (Job 20, 21. 22.) Nebo slyšeli gsme truchliwé nawěštj o pohanech z úst Apoštola národů řkancjho: *Zwěstuje se zagisté hněw Božj s nebe proti každé bezbožnosti a nesprawedlnosti těch lidj, kterjž prawdu Božj w nesprawedlnosti zadržugj; nebo což známé gest o Bohu, zgewné gest gim: Bůh zagisté zgewil gim. Nebo newiditelné wěci Geho od stwořenj swěta skrze ty wěci, kterěz gsau učiněny, rozumem pochopeny a spatřjny býwagj, jako Geho wěčná moc a Božstwj tak aby giž wýmhuwy mjti nemohli: protože poznawše Boha neoslawowali jako Boha, aniž děkowali; ale marni učiněni gsau w myšlenjch swjch, a zatmjno gest nemandré srdce gegich. A změnili sláwu neporušitelného Boha w podobenstwj obrazu porušitelného člowěka, i ptactwa, i howad čtwer-nohých, i zeměplazů. Protož Bůh wydal ge w žádosti srdce gegich w nečistotu: aby zhanobili těla swá na sobě samých, kterjžl změnili prawdu Božj w lež: a ctili a slaužili stwořenj raděgi než Stwořiteli, kterjž gest požehnaný Bůh na wěky. Amen. Protož wydal ge Bůh w žádosti ohawné. Nebo ženy gegich změnily přirozené sebe užjwánj w to užjwánj, kterěz gest proti přirozenj. A podobně i mužské pohlawj opustiwše přirozené požjwánj ženy rozpálili se w žádostech swjch gedni k druhým, mužské pohlawj s mužským pohlawjm mrzkost pásjce, a mřdu, kteráž na gegich blud slušela,*

sami na sebe berauce. *A* gakož nedbali *Boha* mjti w známosti, *Bůh* wydal ge w přeuvrácený smysl, aby činili to, což neslušj, gsauce naplněni wšj neprawostj, zlostj, smilstwem, lakomstwjm nešlechtnostj, plni záwisti, wraždy, swáru, lsti, šibalstwj, nadýmači, utrhači, *Boha* nenáwidjeć, horliwj, pyšnj, nadutj, nalezači zlych wěcj, rodičů neposlušnj, nemaudřj, rozpustilj, bez přjwětivosti, nezdrželiwj smluw, bez milosrdenstwj. *Kteřžto* poznawše sprawedlnost *Božj*, nerozuměli že ti, *kteřž* takowé wěci činj, hodni gsau smrti, a netoliko *kteřž* ge činj, ale *kteřž* činjcjm powoluj. (Rom 1, 16. seqq.) Nedomnjweyme se, že swatý *Apoštol* přjliš křiklawé barwy wolil a wěc ohawnějšj předstawil, než gaka w skutku gest. Nikoli; skrze ústa geho mluwj *Duch swatý*, a pohané sami k tomu ke wšemu se přiznawagj. Aníž řjkeyme: *Wygma* modlářstwj tytéž ohawnosti ztropili gsau i křesťané. Tak gest bohužel! ale ohawnosti takowé ztropili gsau gen ti křesťané, *kteřž* náboženstwjm swým o zem dali; pohany pak samo náboženstwj k tomu wábilo a nawádělo. *Osud*, wšeho mjra pán, włádl prutem železným, pod *kterýmžto* swjgelo se negen pokolenj smrtelnjků, ale i nesčjslné heyno bohů, bohyň, būzat a křjstků. W *Olympu*, sjdle bohů, tataž neprawost gako na zemi. Člowěk ponjžený k zwjřeti před hrobem hledal wšeho, za hrobem, gámau zahynutj, nic. Lid sprostý byl gako stádo bez pastýře na pauši. *Nágemnjci* totiž, schytralé popstwo, nic nedbali, že korunowanj wlcí s wlcaty swými braw hubili a požjrali, gen když mléko a wlnu z

ostatku bráti sméli. Mudrci holi pastýřské se štj-tili a gen zwoleným některým s welikau chlaubau trošek pozlátka swého za ryzj zlato prodávali; neboť nenaučil se we školách gegich člowěk ničemu, leč buď smysluému sebe milovánj, anebo hrdému w důstatečnost swau se důvěřovánj; aneb auplnému nad wyšetřovánjm prawdy zaufánj. Tak na západu. Obrátjme-li se na východ, setkáme se s patriarchy mudretwj a djlem i zákonnictwj neynowěgšjho, kterjž nám dlauhé wěci powjdagj o wěčném wšech wěcj z nesmjrného božstwj wpleywanj, gakož i o neustálém bogi dwau sauwěčných sobě odporných bytostj. I mudrcowé východnj poznawše Boha neoslawowali gako Boha; nýbrž smyslili gakési prostřednj bytosti mezi Bohem a člowěkem, gim spráwu weškerého swěta odevzdali, a na tomto základu spojwá gegich rozluštovánj metafysických otázek a potworné zákonodárstwj. Kterjž tohoto mudretwj se drželi, *Chaldegštj* anebo *Magowé* slauli. Pozděgi pak chtjce se národům na západu zaljbiti w saustawu swau Platonismus wpletli, a to, co by se nám holé bláznowstwj zdálo, oni *gnosis* čili wěděnj nebeských wěcj nazwali a sami sebe *gnostiky* čili wědaucjmi nazýwali. W nich pak seznáwcyne otce kacjřů, kterjž kabbalu židowskau zlaupiwše wznikagcj prawdu křesťanskau přimichovánjm židowsko - pohanských žiwlů porušowali. Nebude snad ani nemilé ani neuzitečné gnostictwj wůbec sobě prohlédnauti.

Gnostictwj wúbec.

Když byl wogwoda Macedonský mečem wjtěz-
ným celau Asii až k pomezjm Indickým panstw
swému podrobil; mudretwj řecké zasnaubilo se s
wýchodnjm a plod sňatku toho byl ģnosticismus čili
mudretwj auplnau známostj nebeských wěcj se wy-
chlaubagjej. Syrský mudrc *Jamblichus* w knize: *O
mysterijch Chaldeů a Egyptčanů*, popsal saustawu ge-
gich, gegjžto krátký přehled tuto klademe.

„Přirozenost bohů gest gednota čistá, duchownj,
dokonalá. Kterak by tato neyvyššj a auplná wšj lát-
ky prázdnot na látku mohla aučinkowati, nelze po-
mysliti; následowně nenj ani stwořitele ani ředitele
swěta. Musegjž pak gakési podřjzené, méně gedno-
duché bytosti býti, kteréž snáze na látku hrubau pů-
sobiti mohau, a tyž gsau stwořitelowé a ředitelowé
swěta. Od neyvyššj bytosti až do neynižšj
nenj žádné mezery, ale zponenáhla sestaupá se od
neyvyššjho ducha k hrubšjm a lhotným bytostem,
kteréž s látkau přjbuzny gsauce, schopny gsau na ni
působiti. Neyvyššj třjdy duchů těchto gsau moci,
mocnosti, panstw a t. d. Chce-li kdo s tě-
mito wznešenými bytostmi se spogiti, w čemž ney-
vyššj člowěka blaženost záležj, potřebj gest, aby
se wyprostil z služebnosti těla, kteréž duši od wzlét-
nutj k nebeským wěcem zdržuge. Manželstw odřjci
se musj člowěk, aby stal se dokonalým; do počtu
wywolených přigati býti nemohau, kteréžž tělu slaužj;
maso gjsti, zwjřata zabjgeti, ba i zabytých se dotý-
kati, poskwrňuge.“

Tohoto řeckovýchodnjho plodu gakožto laska-wá pěstaunka ugala se zvláště škola Alexandrinská w Egyptě a brzy rozhlásila se powěst gegj po celém tehďáz vzdělaném swětě. Mudroi z školy této wi-dauce tolik náboženských saustaw kolik národů, a wřesku nesčjslných sobě odporných národnjch bágj o bozjch snášeti déle nemohauce, gali se wšecky tyto různé částky w geden gediný celek spogiti; nebo měli za to, že w každé národnj saustawě a báci ně-gaký žiwel z částky toliko pogaté prawdy wězj al-legorij powitý gako baurec hedwábjm. Toto powitj odstraniti a čistý žiwel prawdy gakožto podstatnau část w saustawu gakausi wšeobecnau spogiti, byltě aukol řeckochaldegského mudrcwtj. Ay pohanský roz-um giž chápal, čehož mnozj křesťanštj rozumové po-chopiti nechťj, že člowěčenstwu poslaunžno a pomo-ženo býti může náboženstwjm gen tjm, kteréž w obličegi swém nese ráz wšeobecnosti čili katolictwjm! Marné wšak bylo podnikánj, marné vychlaunánj mu-drců Alexandrinských gako tuženj mudrcwtwa nyněg-šjho, kteréžto řjká, že wšecky mudrcké, pauze z rozumu wysaukané saustawy časem swým w gistau dosud geště nenalezenau wšeobecnau saustawu sply-nau. Blázni! newidj, že na nowých mlýnech staré bludy přemjlagj, a že potud prawdy se nedopjdj, dokudž nepočnau tu, kde gedinice pewný základ gest, totiž od wjry w Boha lidem se zgewiwšjho. Tak zagisté wedlo se ģnostikům starým. Nikde zá-kladu pewného, nižádných gistých prawidel nemagjce a wšecken wtip na pauhé allegorisowanj rozdjlných

bágy wynakládagjee mezi mudrčké sady swé wpletali gsau i sny a widěnj obraznosti rozčilené, a tak z mnoha rozličných bágy ntwořili gígantickau gednu, a tu *γνωστω* nazwati ráčili. To se rozumj, že tato báge hágy čili *gnosis* rozdjlna byla podlé rozdjlnosti stwůrečů swých, to gest: wtipu a obraznosti mudrečů gednotliwých. Boha newiděl žádný z nich; každý pak traufal si wědercem rozumu swého nesmjrné hlubokosti neznámého Božstwý wywáziti. *O quantum in rebus inane!* Kabbala židowská, welikých tagemstwý hledagjej w pjsmenách Zákona, w gegich čjslech, způsobu, čárkách a tytljčej, byla neli djtko alespoň bljzká přjbuzná mudretwý řeckochaldegského, zwláště an i ona wyplýwánj wšech wěčj z Boha zastáwala. Gnostikowé pak byli chuti otřelé, nic neoškliwili sobě, nechať to přicházelo odkudžkoli; wjtána byla gim saukrewnj kabbala. Po čase naskytlo se gim křesťanstwý; a negen nepohrdali gjm, ale bylotě gim nález prostomilý. Nowá saustawa, nowé tedy a spolu prostranné regdiště pro bugného konjka wtipu gegich. Gako pak chameleon mēnj se podlé barwy předmětu wedlegšjho, gako prý polyp takowau barwu mjwá, gakau látka, kteranz byl pohltil: tak i Gnostikowé postawiwše se wedlé ejrkwe katolické a prawd křesťanských se nahltawše směnili dosawadnj barwu swau židowsko-pohanskau a zdáli se býti pleti křesťanské. A s těmi nynj poněkudž se sezámjme.

(*Pokračowánj.*)

5. Obraz kleslého swęcenj dnů poswátných.

Od

Jakuba Macana,

faráře w Slabcjch.

Ze wšech přikázanj, kteráž wšemocný prst Božj na kamenných dckách, Mogzjši wůdci lidu Israelského daných, wyrýti ráčil, toliko třetj, a gen toto gediné na swém čele to welmi důležitě a významu plné napomenutj: *Pomni*, nese. Pamatug člowěče — gest smysl a obsah třetjho přikázanj Hospodinowa toho neustáwage bedliw bud', to wždy na mysli zachowey, a swědomitě ostřihati se přičiň, abys den swátečnj twému ustanowenj swatě stráwil. Ale přežel bud' Bohu! ze wšech přikázanj těchto, kteráž swrchowaná dobrota, a newystizitedlná maudrost Božská k tělesnému i duchownjmu prospěchu člowěčenstwa uděliti ráčila, žádné se za wěku našeho tak lehkowážně nerušj, žádné tak neswědomitě nepřestupuge, ano žádné nenalezneš tak potupené, tak pohrdané a w lehkost tak skleslé, gako práwě toto třetj, kteréž Božský zákonadárce našj paměti, našemu swědomj, a neybedliwějšjmu ostřihánj odporučiti ráčil. A dewětkrát spjš nagdeš, kteřj dewatero ostatnjch přikázanj wěrně zachowáwagj, než těch, genž by třetj podlé wůle Božj a předpisu cirkwe katolické plnili. Ano šetřjme-li pozorným okem počjnanj, gednanj a obcowánj křestanů w den swátečnj, gak bohaprázdným způsobem se dnowé Pánu

a swatým geho zaswěcenj rušj, poskwrňugj, zbano-
bugj: co diwu, kdybychom pro úzkost ducha lkali
a wzdychali, že se nyněšj lidstwo gako zrocuge
proti Božskému Stworiteli swému, aby třetj přikázanj
geho z knih swatých wymazalo, a ze srdce a swě-
domj lidského wyňalo, aspoň aby ostrihánj geho zpou-
nenáhla w zapomenutj šlo. Ach! kde pak máme za-
čjti a kde dokonati, abychom wšeccky způsoby ruše-
nj dne poswátneho náležitě wygáďřili, kteréž se ny-
nj tak zhusta spatřuge, a to negen w městech, ale
i na wenku we wesnicjch. Sotwa po něčem giném
poznáme, že gsme w obci křesťanské w den swáteč-
nj, leč že nalezneme rannjho času chrám plněšj, a
oděw widjme slušněšj, dle obecné mluwy, swáteč-
nj: ale způsoby a mrawy, počjnanj a gednanj w
těch dnech swátečnjch gsau, bohužel! málo, ach!
welmi málo swátečnj.

Nebudeť, domnjáme se, od mjsta, když nyněš-
šj skleslé nad mjru swěcenj dnů poswátnych srow-
náme s duchem cjrkwě katolické, kterýmž w způso-
bu tohoto swěcenj od počátku swěho wedena byla.

Gíž sw. Justin mučedlnjck, který w druhém
wěku křesťanském žiw byl, w prwnj swé obraně
křesťanstwa takto pjše: „Wšickni, kteréž w městech
a na wenku bydlj, na každý den poswátný w shro-
mážděnj se scházj; na počátku se čte buď něgaká
částka z čtenj prorockého aneb apoštolského, kte-
rěž pak biskup wykládá, k naučenj obracj, a k
wěrnému následowanj odporaučj. Potom všickni
wstanauce se modljme, a chléb a wjno a wodu obě-

tugeme, zač pak bishup djky činj, a lid: Amen, odpowjdá. Každému z přítomných se z posvěcené oběti částka udjly. Mimo to zámožnějšj ze swého gměnj wedlé ljbsti obětugj, z kterýchž obětj potom wdowy a sirotkowé, nemocnj a nešťastnj, pocestnj a cizinci podporowáni gsau.“ Odtud zřegmé gest, že prwotnj křesťané i kázanj i poswátne oběti přítomni býwali, i skutky lásky prokazowali.

Neumdleně bedliwý pastýř stádec Hiponenského, sw. Augustin, napomjnal obecj swých, aby se w sobotu k nešporám a k bděnj nočnjmu nagjti dávali, aneb přigjti nemohauce, doma se modlili. Obmeškánj služeb Božjch, konánj služebných pracj a swětských zaměstknáuj co neypřjnsněgi zapowjdal. (Scer. de tempore 244 et 251.)

W témž smyslu prawě cjrkwenj i druhý sněm Makonský we Francauzsku welj powiuné swěcenj dne zaswěceného. I sněm Arleský roku 813. přikazuje, aby we dnech Páně, žádných trhůw držáno nebylo.

Hned w prwotnj cjrkwj se neděle nazýwala dnem Páně, kterýžto čestný názew od sw. Ignáce, biskupa Antiochenského, přigala. Týž sw. mučedljnk neděli králownau všech ostatnjch dnů gmenuge.

Sw. biskupu, kteréhož cjrkw sw. zlatouústým nazýwá, zaljbiło se neděli gmenowati dnem swěta, protože dle smeyšlenj geho w ten den Bůh swětlo stwořil, syn geho Kristus Jezjš, kterýž se swětlem swěta nazwal, w ten den z mrtwých wstáti a Duch swatý w ten den na apoštoly sstaupiti ráčil. (Hom. 5. de resur.)

Ano i mocnářowé, kteřj Bohu a cjrkwj geho

posvěcené oddáni byli, prospěšné zákony k zvelebenj dnů posvátných vydali. Tak wedlé rozkazu cjsaře Valentiniána I. žádný auřad w den swátečnj nesměl křesťana k saudu powolati. —

Theodosius weliký starobylý zákon zemský obnowil a zostřil, wedlé kteréhož we dnech posvátných, žádná weřegná hra neb diwadlo nesmělo býti provozowáno. —

Nynj lucernu Sofoniášowu w ruce magjce pogďme, roznjcené horliwosti w swěcenj dnů posvátných, kteráž prwotnj křesťanstwo trávila, w tomto wěku hledeyme. Ale ach! co nalezneme? Owšem té starobylé přjprawy ke dni swátečnjmu, kteráž w nočnjm bděnj a w pobožném modlenj a chwalozpěwch záležela, wjce hledati nemůžeme. Gitřnj wánočnj, kteréz se až posawad zachowáwá, gedinká gest drahá a wzácná památka oněch nočnjch nábožných přjpraw, kteréz w cjrkwí prwotnj před každým dnem posvátným konati obyčeg býwal. Nám snad a bez pochyby ono wečernj všemi zwony zwoněnj přede dnem swátečnjm, kteréz slyšjce „slawěgj“ prawjme, aspoň na pamět uwěsti má, že se k slawenj dne swátečnjho hodně přjprawiti máme. I děgjť se až posawad přjprawy ke dni swátečnjmu, přjprawy slušné a chwały hodné, předce však wjce zewnitřnj než duchownj. S saumrakem totiž metau se ulice městské a náwsi, nářadj domownj se čistj: těla se migj a oblek swátečnj se přjprawuge. Že gsau dobré, Boha a spasenj swého celým srdcem žádostiwé daše, genž se ke dni swátečnjmu wraucj pobožnostj přjprawugj,

keráž horliwého následowánj zasluhge, negednau radostnau zkušenosť bychom stwrditi mohli. Ale ge-li těch množstwj weliké, genž beze wšj přjprawy den swátečnj počnjagj: o tak nenj počtu těch, kerjž ani nespomenauce na cjl ustanowenj dne poswátného, wšecken wjce k potupenj nežli k uctěnj nebeského Stwořitele swého tráwj, a hrjšně rušj.

Mjstři s swými towaryši pozdě na den swátečnj doděláwagj, ano až do služeb Božjch sem tam dopoledne pracugj, a proč? podle obyčege dne swátečnjho, ale obyčege přewráceného a nekřesťanského, aby se nahradilo, co se w modrý pondělek pronebalo, aneb w týdnau prozahálelo. — Krěmy na pivo a pálenku rannjho času w den swátečnj plněgšj gsau, než mnohé chrámy o welkých službách Božjch aneb při odpolednjm požehnánj. — We wenskowských obcjjch zbožj se nakládá, neb přiwáždj a odwáždj: krámoiwé kupečťj zwlašť židowšťj gako na wzdor a potupu maudrým zákonům zemským i w čas služeb Božjch zůstáwagj otewřeni, a byť by i pastýř duchownj na tyto zákony se odwoláwage takowé pohoršliwé zwyky odstraniti chtěl, málo kdy co prospěge, protože tí, genž by dle auřadu swého toho trpěti neměli, ruce magj swázané, a tak oči magjce newidj a ústa magjce nemluwj. Kdo gsau wšickni tito? známeť ge, nemagj Bohu, nemagj neděle.

Z mnohých djlen a fabrik mamona — sedmý den odpočnutj — dáwno wypudila. — Licitacj na pole, luka a pastwiny we dnech Pánu zaswěcených konati gde wjce a wjce w zwyk w týchž dnech času

letnjho bez potřeby a tjm samým bez powolenj duchownj wrchnosti práce polnj konati: obilj sklžjeti, na podzim zweř honiti, to — drahný čas giž k wěcem neslychaným nenáležj. Sami do chrámu negdauce, a mezi dnem swátečnjm a wšednjm rozdjlu nečinjce, i podřizeným swým tam gjti zbraňugj, tak že se na ně slova wtělené prawdy Božj obrátiti mohau, kterážto k fariseům takto mluwila: *Běda wám, zákonnjci a fariseowé pokrytci: že zawjrate králowstwj nebeské před lidmi: nebo sami tam newcházjte, a tēm, genž by wjti chtěli, wcházeti nedopaušjte.* (Mat. 23. 13.) Ale známe tyto, že nemagj ani Boha, ani neděle, ani lásky, kteráž *nečinj zlého, a nepohoršuge žádného.*

Učenj křesťanské w den Páně poslauchati, působj nšjm oškliwost: čtenj neb poslauchánj duchownjch knih plodj ospalost: domácj zpěwy hynau, kteréž našjm nábožným předkům w den swátečnj i wšednj pokrmem duše byly, gak toho zde onde geště zachowalé chrámownj kancionály i ručnj domácj kancionálky doswědčugj; diw pobožnosti a gako milost Bohu Stwořiteli swému že učinili, a třetj přikázanj Božj w celém obsahu swém že zachowali, bludně se domnjwagj, gen když mši swatau třebas we wšj rozřitosti, bez modlenj, bez chwálenj a klaněnj se Bohu slyšeli: ostatnj celý den Božj požadostech těla, a po rozkošjch swěta chodj. Kdo gsau tito? — Lidé nemagjci ani Boha ani neděle.

A co swěcenj dne swátečnjho neywjc poskwrňuge, náboženstwj naše zhanobuge, cjrkew naši po-

tapuge a dobrého křesťana hořkým pohoršením naplňuje, gsau oni až posavad o kostelných slavnostech tak zhusta držanj trhowé na všeliké krámské zboží, kde co žádáš, všecko hnedle na prodeg gest; kde se zapovězené hry konagj, a málo kdo bránj, leč kde horliwj pastýři sjdlj, kterjž dle příkladu Krista Pána stoly herců přewracugj. — A co řjci máme, čjtagjce tak často we weřegných oznámenjch, že se trhowé pro připadagjcej den swátečnj židowský na giný den odkládagj, proti čemu arci ničeho namjtati se nesmj: an se třebas w těch samých městech o kostelných slavnostech trh na wseligaké zboží trpj, a křesťané i židé prodáwagj a kupugj. I který horlitel pro čest a sláwu Božj zde w hořkosti srdce swého zwolati nemusj: Ach! tak se činj čest šábesu, a hanba neděli; čest židu, a hanba křesťanu; čest talmudu, a hanba Bohu!! —

Sotwa odpolednj služby Božj dokonány gsau: ay tu se hned široká bráwa všem smyslným rozkošem otwjrá, a lid gen na to myslj a k tomu se žene, aby kofljik swětských radostj gako gednjm daužkem wyprázdniťi mobil. Ti, kterjž w týdnou břjmně dne i horka nesauce se mózolili a ctitelé skrownosti býti se zdáli, we dnech Páně otroci nestřjdmosti a marnotratnosti se stáwagj. Ti, genž rannjho času na mdloby, kášel, hlavy neb zubůw bolenj, pjchánj, a na giný neduh nařjkagjce, služby Božj rannjho času obmeškali: odpoledne zapomněwše na všecku churawost přigjmagj a činj návštěwy, na weřegné procházce widěti se dáwagj, w hostinci neb w

krémě mnoho hodin wyrażenj požjwagj, a wečer diwadlo nawštěwugj, a ať krátce djme: tance a kra-tochwjle, hodowánj a šperkowánj, hry a regdy, taulky a zahálky, smilstwj a opilstwj, klewety a pomluwy, tyto a mnohé giné gsau wýstnpky, gimiž se tak ohawně zlehčuge den Páně, kterýž se wedlé dáwnjho nařjkánj sw. Augustina od dne wšednjho w tom rozecnáwá, že se w den wšednj pracuge, w swátečnj pak zahálj, a wjc zhřešj, než w giných dnech; a tak se stáwá, že den poswátný mnohým, gichž počtu nenj, wjee ku pádu nežli ku powstánj; spjše k zahynutj nežli spasenj pomáhá. *)

Tak ku pohoršenj pobožných křesťanů a k hanbě našeho swatého náboženstwj z paměti wylaučeno a gako wyobcowáno gest ono přikázanj, kteréž swrchowánj Pán náš neybedliwěgšjmu ostrjhanj našemu onjm slowem: *Pomni*, odporučiti ráčil; tak se dnové Pánu zaswěcenj přetwořugj we dni otrocké a swětské; tak se mamoně a ďáblu oddáwagj, tak se w službě těla hrjšně mařj a tráwj.

I kdož by, genuž čest Božj heslem gest, wšeho gehu počjnánj a gednánj, s prorokem nebědował: *Posmjwali se sobotám gehu*. Pláč 1, 7. W prawdě pozoragjee nynj židé a wyznawači giných náboženstwj spotwořené swěcenj dne poswátného u nás křesťanů, posmjwagj se neděljm a swátkům našjm;

*) Známe osobu, kteréž pro churawost zakázáno bylo, do chrámu Páně choditi pro wzduch tam wanaucj, zdrawj nepřjzniwý, ale radau uloženo bylo, pro wyrażenj mysli diwadlo denně nawštěwowati.

a Božský ustanowitel dne zasvěceného gisté by i nyní na křesťany, gako druhdy na židy, trpce nařjkati mohl: *Nowměsjců wašjch, i slawnostj wašjch nenáwiděla duše má.* (Isai. 1, 14.) *Nenáwidjmě a zawrhl gsem slawnosti waše: a nepřigmu wůně shromážděnj wašjch.* (Amos 5. 21.)

Ale nač toto želánj a bédowánj na skleslé swěcenj dnů Bohu a milým swatým geho zasvěcených? toť se protiwj duchu wěku nyněgsjho, kterýž suášenliwost žádá, wůbec vyhlašuge a wywýšuge.

Ale kdo to strpj, aby ústa swá stále měl zawřená, wida tolikera odpjranj zákonu Božjmu, a odwážliwé potupenj cirkwe Kristowy, aby se nestrachowal, že někdy musj s prorokem nařjkati: *Běda mně, že gsem mlčel.* (Isai. 6, 5.)

Odpustjž nám laskawě, kdokoliw toto odchýlenj od wěci čteš, a mēg ge za wýraz srdce, kteréž horliwost neporušené choti Kristowy tráwj.

Nač ale gen předce toto bédowánj na przněnj dnů poswátných? — abychom my, genž powoláni gsme, *abychom plenili a kázali, a rozptylowali a rozmetali, abychom stawěli i štjpi,* (Jerem. 1, 10.) gako zeď pewná se postavili proti tomu nešlechtnému poskwrňowánj dnů Páně, a o dobré prostředky se postarali, kterýmiž by se swědomitěgsj ostrjhánj třetjho přikázanj Božjho docjliti dalo.

Ta pak neyprw a nade wšeccko se wylledáwá, abychom my, genž na swjcen postaweni gsme, bychom owečkám swým dobrým obcowánjm swjtili, sami w swěcenj dne poswátného wěrní nalezeni byli,

abychom gich s dobrým swědomjm slowy apoštola nabjzeti mohli: *Budtež následownjci mogi, gako i gá gsem Kristůw* (I. Kor. 11. 1.), kterýž den Otci nebeskému zaswěcený dobrými skutky oslawowal. Blahoslawený gsi pomazaný Páně, kterýž žádného, zwlášť pak swátečnjho dne přjčiny nemáš s Titem žalostně wzdechnanti: *Přátelé! ztratil gsem den; nýbrž nesa trpěliwě břjmě duchownjch pracj a lopot w pokogi řjci můžeš: Zase gsem gedem den Páně k sláwě gcho a k wzdělánj wěřjch stráwil a dokonal.*

Potom, a toho swrchowaná gest potřeba, což nám i powinnost naše swatá káže, aby ti, kterýž duchownj správě našj gsau odewzdáni, w tom, kterýž gest cjl ustanowenj dne neděljho a swátečnjho, náležitě a důwodně byli wycwičeni; zwlášť pak aby způsob poznali, a w paměti zachowali, gak se křesťan toho dne zachowati, gak ho swětiti má, aby i wůli Božj wyplnil, i swaté žádosti cjrkwě katolické wšestranně učinil zadost. I chcemeť se opowážiti, ne učiti — *kdo čte, rozuměg* — nýbrž k laskawému toliko posauzenj položiti tuto některé ze zkušenosti wzaté dobré prostředky, gak by se swěccnj dne swátečnjho zwelebiti dalo.

Neyprwé by třeba bylo, aby se do rukau welmi mnohých wěřjch w shrnuté krátkosti dostal obsah wšech powinností, kteréž každý křesťan, gehož srdce slawenj Boha a Swatých gcho, gakož i spasenj duše hluboko zaujmá, w den swátečnj swědomitě konati má. Obsah tento snadby na způsob oněch pjsnj, kteréž dědictwj sw. Jana Nep. k pro-

spěchu a užjwánj ctitelů Božjch podává a 100 za 40 kr. prodává, wydán, a tauž cestau neywjce rozšjřen býti mohl, an by se na odplaty při zkauskách skolnjch ano i při odpolednjch cwičenjch křesťanských a při giných přjležitostech od nezištných a horliwých pastýřů duchownjch dobře použití dalo s tjm laskawým napomenutjm, aby do modlitebnj knihy byl wložen, a w každý den swátečnj rannjho času pobožně přečtěn. Mohl by následugjcej neb tomu podobný způsob mjti:

*Obraz dobrého křesťana w den swátečnj. *)*

1. Giž w swatwečer přede dnem swátečnjm pripravug se modlenjm, a opatř se úmyslem dobrým, že bljžjcej se den swátečnj swatě stráwjš.

2. Rannjm gitrem obnow tento spasitedlný úmysl, a odjwage se swátečnjm oblekem na tom se ustanow, že i swátečnj mrawy na sebe wezmeš.

3. Slyš a pobožnostj celau mši sw. neb gest neydražšj poklad, kterýž Kristus cjrkwí swé poswěcené pozůstawił; a nelze-li ti přigjti do chrámu, doma pobožnost wykoney.

4. Pomni na řeč Páně: *kdo z Boha gest, slovo Božj slyšj*, buď tedy horliwý posluchač učenj Božjho.

5. Co gsi slyšel na kázanj, to domácjm wyprawug, sám u sebe dále rozwažug, a k swému wzdělánj obracug.

*) Zde poslaužj čtenj od Dědictwj Swatojanského wydané knihy, zwané „Swatodennj pořádek“, gehož práwě III. wydánj wyšlo.

6. Nikdy a žádného dne nemáš hřesiti, tjm méně w den swátečnj, neb gest den Páně.

7. Buď toho bedliw, abys každého dne swátečnjho milosrdnými skutky poswětil, nebo tak následownjk Kristůw budeš.

8. Šest dnj pracug bedliwě, a dogdeš požehná-nj Bozjho. Ale w den swátečnj odpočjwey, sic zka-sjš, že odstaupj od tebe.

9. Zvlášť pak pilen buď wraucjho modlenj, děkuge Bohu Otci za prokázané milosti, a prose ho o budaucj potřeby.

10. Čti duchownj knihy ; nebo i skrze ně Duch sw. mluwj k tobě a mnohého naučenj, oswjcenj a zdokonalenj z nich dosjci můžeš. *)

11. Radug se, ale w Pánu, abys dne swátečnjho nezlehčil, bližnjho nepohorsil a swědomj swého neposkwrnil.

12. Konečně na skonánj dne swátečnjho vstup sám s sebau w saud, a zpytug swůg staw duchownj, které přikázanj gsi w téhodnu uběhlém vyplnil, které přestaupil, a silným předsewzetjm se ozbrog, že přjstj týden Bohu horliwěgi slaužití, a zákona geho swatého wěrněgi ostřjhati chceš.

Kdož wj, gestli by obraz tento, kdyby w hognosti přišel do rukau wěřjcej, s nebe nebyl požehná-n, zeby užjwánjm geho některj k zbožnému swě-cenj dne poswátneho se nawrátíli, aneb k němu roz-

*) Takowjch prospěšnjch a neywš lacinjch knih gest při Dědictwj Swatojanském dosti na prodeg. Red.

pálení byli; zvlášť kdyby se mu spokogenosti welebného duchowenstwa dostalo, tak že by mezi swými geho četné rozmnoženj se hledalo, na odplatu dobrého chowánj se ho rozdávalo, a w swátostnj zpowědi těch, kteříž se winnými přestaupenjm třetjho přikázanjm Božjho wyznáwagj, k pobožnému rozgjmánj geho zawazowalo. Bůh i maličkostj požehnáwá. —

Na osadách wenkowských negednau do roka se přihodj, že pastýř duchowuj na pauť chrámownj w okolj dožádán býwá, aby službau swau k zwelebenj přispěl; a teház odpolednj služby Božj w chrámu geho se nekonagj. *) Osadnjci, w gichžto srdcjch nábožnost geště newymřela, nařjkagj na dlahau chwjli, prawjce: „To ge dlahý den, gako moře, když člověk odpoledne do kostela přigjti nemůže.“ Tu by pečliwý a laskawý pastýř ten chwalitebný obyčeg uwěsti mohl, kteréhož w skutku giž nagedni z našinců s prospěchem užjwagj, že totiž swých oweček napomjnagj při rannjch službách Božjch, aby odpoledne do stánku neywyššjho w oznámenau hodinu s horliwostj se sešli, a pobožně se modlili a zpjwali. Čehož se zvláště w těch chrámjch lehce docjliti lze, kde ge křjžowá cesta, kterauž náš lid tak rád koná. — Garnjho a letnjho času čiňmež laskawé powzbuzenj, aby osadnjci negen w chrámu

*) To by se gen tam prominauti mohlo, kde duchownjho ne-nj; a i kde gest gen gediný, tak by si zpět připjliti mohl, aby předce geště před klekánjm ty odpolednj služby Božj wykonány byly. Neb předce lépe opozděné, nežli žádná.

farnjm, ale i we filiálnjch kosteljch aneb u křjže swatého odpoledne společné modlitby konali za zachovánj aurody zemské, za wyprošenj potřebného deště nebo gasna, za odvráčenj moru nebo nakažliwých nemocj a t. d.

Magjcech osadnjků wzbuzowati nepřestáweyme k odbjranj a bedliwému čtenj duchownjch knih, gichž nám nynj skladowé kniharštj, zwlášť pak dědictwj sw. Jana Nep. w hognosti poskytuğj. Nemağjcm pak sami čtenj prospěšné do rukau dáweyme, nebo tjmto způsobem gich proti mnohým hrjchům, kteréž zahálka plodj, ohradjme. —

Předstawených obcj, aneb giných slechetných mužů, wljdně požádeyme, aby nám aspoň gednau za měsje we wšj tagnosti a bez strachu prozrazenj zpráwu dali, ale dobrau prawdiwau, co se w obci zwlášť we dnech swátečnjch děge? trpj-li se kde tagné nočnj schůzky obého pohlawj? tropj li se karban? které přjbytky gsau podezřelé, které zachowalé? Prostředek to gisté wšeho uwáženj hodný, nebo tjm způsobem brzy, co hrjšného, napraviti, co pohoršliwého, zameziti, a co zákonům zemským odporného, pomocj auřadu swětského překaziti můžeme. *)

Že pak mládež w tomto wěku a neywjc we

*) Radno gest, aby se mládeži zakázalo w den ten, když u stolu Páně byli, hospody a giné weselj, weřegné neb saukromné nawštwowati. Gsautě tu přebolestné zkušnosti i w dnech plomocných odpustků.

dnech posvátných mnoho příležitosti k zlému má a widj, kdež svět na ni jako pawauk pawučinu rozprostjrá, aby gi do swých tenat polapil, a naklonil, aby podlé přewrácených způsobů a zwyků geho činila: protož budiž ona neybedliwějšj pozornosti našj odporaučena, aby we dnech těchto lákána a wedena nebyla do podezřelých mjst, kde se newinnost srdce zabigj, kázeň a bázeň Božj potlačuge, a dobré mravy rušj. Gsmeliť wedlé auřadu swého saudcowé mrawů, třebať newyhnutelně, abychom i gegich strážcowé a dohlžitelowé byli. Protož, z vlastnj i cizj zkušenosti gde tato dobromjněná rada, při odpolednjch cwičenjch křesťanských rodičům i odrostlým dětem laskawé napomenutj dáweyme, oněm, aby děti swé před nákazau swětskau neumdleně opatrowali: těnto, aby se s světem a přewrácenými obyčegi geho nesrowuáwali, aby neymilegšj rozkoš a zaljbenj měli, stále býti na očjch a pod strážj swých milých rodičů, anť tehďáž gsau jako kuřátka pod křjdloma slepice. Ubezpečme gich, že čas k času gednoho každého mrawné i rozpustilé chowanj w den swátečnj si znamenáme, a že toho w čas potřby, magjce gim u př. wyswědčenj dáti z nawštěwowánj cwičenj křesťanského, aneb připrawugjce ge k hodnému přigitj swátosti stawu manželského zgewně dokážeme, mrawným k potěšenj, rozpustilým k potrestánj.

Aby pak tyto prostředky k wětšjmu zwelebenj dnů zaswěcených s nebe od Boha otce swětel požehnány byly, gednoho geště swrchowaně gest třeba

abychom totiž bez přestánj se modlili za ty, kteréž nevyššj biskup a pastýř Jezš Kristus našj péči a ochraně swěřiti a odporučiti ráčil, bychom následnjci geho byli, kterýž se za učedlnjky swé modlil, a apoštola geho, který se nepřestával modliti za ty, gež skrze Ewangelium zplodil a Kristu zjskal. A gestli spravedliwý Job za swé děti se modlil a oběti přinášel za hřjchy gegich: ó budněz i my pilni modliteb za swé duchownj djtky, aby rostli w známosti wúle Božj, a zvlášť aby prospjwali w ostřjhánj třetjho přikázanj Božjho; nebo *nemohau býti zlj osadnjci ti, kteréž toto přikázanj swědomitě ostřjhagj*. Protož úpenliwan prosbau zawjrame, a we gměnu Krista Jezše tebe, duchownj w Kristu bratře a služebnjku poswátňj! žádáme: *Pomni, aby lid twüg den swátečnj swětíl*.

6. Slowo o potřebnosti cwičenj duchownjho zpěwu we školách.

Od

Josefa Hochmanna,

kaplana w Raudnici, w arcidiécesj.

Ze lidský zpěw wúbec potřebau srdce gest, a nábožňj čili duchownj zpěw zvlášť že gest prawý prostředek ku vzdělánj národu a podstatná částka společňých služeb Božjch, zádněmu w pochybnosti býti nemúže; komu by však předc proti všemu nadánj bylo, ten ať pozorně přečte wýborná pogedňanj o

hudebně, zpěvu, literátských společnostech a rorátech w několika swazcích tohoto časopisu obsažená. (II, 3. VI, 2 a 3. X, 1. XIII, 3); aneb ať šetrně u-
wážj, co tuto stručně kladu.

Z přirozenosti gest srdce naše tak uzpůsobeno, že, cjtj-li nějakou radost, i rádo prozpěwuge a tudy zwýšuge blahost swau, a zase, cjtj-li bolest, k zpěwu béře útočiště, aby si ulehčilo. Samot ptáče w powětřj se třepetajc a w hausti na wětwičkách se kolébagjc wyzpěwuge rozkošný swúg staw, anebo kwjly smutné dumy swé. Tak i naše mysl zpěwem se pohybuge a rozčiluge, však negen kdys sobě sami vlastnjm pěgcme hrdlem, nýbrž i když zpěwy z úst lidj giných ucha našeho docházegj. Tohoť máme bez čjsla důwodů w děgepisech. Wezměme n. p. Tyrtea. Komuz nenj známo, že, když Spartané proti Messenským, swým sausedům, po dwakrát byli nešťastně bogowali, k Athénským se utekli, prosjce o nějakého prostřednjka k wygednánj sobě pokoge? Ti gim poslali swého měšťana, dotčeného Tyrtea, kterýž byl na slowo wzatý básnjk, pěwec a fletista, ale však co do postawy welmi neauhledný. Přigda on swými ráznými zvlášť wálečnými pjsněmi, negen Spartany ku swornosti mezi sebau přiwedl, nýbrž ge i k takowé udatnosti nadechnul a rozplamenil, že gsau wj-
tězstwj dobyli. Tak i naši češtj předkowé pjsněmi, zvláště pak onau sw. Wogtěcha: „Hospodine pomilug my,“ k statečnosti se wzbuzowali, a powzbuzeni mnohá wj-
tězstwj zjskali. Wzpomeňme tu i na Husitské pjsně, na strašliwé výsledky rewolučnjch pjsnj na

západě (*Ça ira etc.*), na Waršawanku, a na to, proč za našich časů tak zvaný sbor dobrovolníků do pole táhna zpjwal: *Ad arma sodales etc.* Chtělť zagisté mysli sobě dodati a tak posilněn hrdinsky se potýkati s nepřjtelem.

Gestliže ale zpěw tak welikau moc při nás prowodj, u rozčilowánj našich citů giž k udatenstwj wogenskému: proč by nás neměl tjm wjce k zbožnosti a šlechetenstwj žiwota wnaditi, anť toto naše powolánj? — Progděme wšecky wěky pokolenj lidského, a shledáme, že ho skutečně tomu wždy bylo užjwáno.

Wšecká ta rozmanitá náboženstwj, co gich kdy bylo na swětě, w ničem se tak neshodowala, gako w tom, že k poctěnj Neywysšj Bytosti zpěw a hudbu wolila — zaswětila.

U tagemánjch *Egyptčanů* musil zpěw služby chrámowé a obětaj ceremonie prowázeti. Osiris, Hermes, Kalmus a g. pro zwláštj swé o hudbu zásluhy měli weliké u lidu gméno, ano božskau poctiwost. Byloť w Egyptě zákonem, aby děti w gistých třjdách zpěwu wyučowány byly.

U *Hebreů* zpěw byl obljběn a do wšech poswátjných obřadů wetkán. Gižť w pátém wěku po stwořenj připomjná Mogžjš gistého Malalóta t. g. chwalozpěwce Hospodinowa, w desátém Jubala, otce hudců a pištců (pozděgi — 600 let po potopě — Labana, kterýž prawj k Jakubowi: „Proč gsi bez wědomj mého utéci chtěl, aniz gsi mi oznámil, abych tě prowodil s weseljm, a s pjsněmi a s bubny a s

citerami?"). Za časů Mogžjše samého, genž byl w Egyptě wychován a tudy i w zpěwu a hudbě wy-
 cwičen, nalezáme giž slawné swátky — s hudbau.
 Po šťastném průchodu skrze rudé moře a zniknutj
 Egyptské poroby zpjwal Mogžjš s syny a s dcerami
 Israelskými pjeň (poznámenanau w Exod. 15. kap.)
 Hospodinu. Podobnau wjtěžnau pjsnj oslawila pro-
 rokyně (zpěwačka) Debbora wjtěžstwj Barakowo (k.
 Saudců 5.), a taktěž wjtěžného Jeffte uwjtala dce-
 ra geho w čele plesagjcjho zástupu panen Isráel-
 ských (tamž 11. k.). Před korunowanjm Saulowým
 založil Samuel, prorok a poslednj saudce Israelský,
 slowútné *prorocké školy* w Najothu, Rámě, Bethelu,
 Jerichu, Gildale a Jerusalémě, w nichžto se wyklá-
 dánj zákona, hudbě a básnictwj učilo. *Neboť proroci
 užjwali hudby a básnictwj za prostředek k oswjcenj a
 wzdelánj národů, předkládajce mu w krásných pjsnjch
 učenj o dokonalostech Božjch, o etnostech a powinnostech.*
 Hudbau proroci také sebe sami k nábožnému zápalu
 rozněcowali. Při přenešenj archy Páně do Jerusalé-
 ma hrál Dawid i celý dům Israelský před Hospodi-
 nem. Napotom ustanowil Dawid k oslawě služeb Bo-
 žjch 4000 Lewjtů zpěwáků a hudců, rozdělil ge na
 24 trjd, a dal gim 288 učitelů. On narjdl pro
 každý swátek, každý den, gakož i wúbec na wšecy
 možné, radostné i truchliwé přjhody určité zpěwy,
 žalmy a modlitby. Pro libozwučnost braly se ke
 zpěwu také *pacholata*. Wšak na neywyššj stupeň sláwy
 a nádhernosti roznesla se hudba po wystawěnj chrá-
 mu za Šalomauna. On negen že zachowal zřjzenj

a řád hudby, kterýž geho otec založil, nýbrž počet zpěvců a hudebníků velmi rozmnožil, a ge ney-
 stkwestnějšimi nástroji opatřil. Po smrti Šalomanno-
 vě znikly války, a národ se rozdělil na dwogj krá-
 lowstwj. Od té doby klesla sláva služeb Božjch, ná-
 sledowně i hudba. Klesalať a zase powstávala hud-
 ba až do wyvrácenj města Jerusaléma a zařetj Ba-
 bilonského. Ale i tu w otroctwj swém, že Israelité
 wšj lásky k ulewenj hoře swého leckdy něgakau
 pjeň prozpěwowali, z toho se uzawřiti dá, poně-
 wadž po 70 letech při swém návratu ze zařetj sbor
 200 — 245 zpěvcůw a zpěwkyň do Jerusaléma s
 sebau přiwedli. Leč znamenitě se giž hudba u Židů
 nikdy nezmohla, anobrž téměř dokona utichla, když
 Jerusalém po druhé wyvrácen a národ do všech
 swěta končin rozptýlen byl. — Z toko všeho gest
 widěti, že *služby Božj, starého zřeweného zákona s*
zřuwodem zpěwu a hudby se odbywaly.

U *Řeků* se wypowiedi orakulnj neginak než se
 zpěwem dály. Žáci Pythagorowi museli ráno při
 procitnutj, a wečer, když se na lůzko brali, prozpě-
 wowat. Apollowi ke cti zawzjwaly ty neyrozmani-
 tějšj hymny, ginžto se Řekové hned od *děťinstwj*
 učili. A kdož newj o Homérowi a Pindarowi? kdož
 o diwotworném Amfionowi a Orfeowi, kteříž swým
 rozkošným zpěwem a hudbau — gak bylo w zápalu
 tašeno — i kameny pohybowali, lesy a řeky po so-
 bě táhly, a neyljtějšj zwjřata skrocowali? (as tak,
 gako to naši pradědowé o wýtečném zpěwu Lumj-
 rowě w nadšenj bágeli.)

Za *řjmských* cjsařů byla budba nad mjru milována; mnozj z nich gi sami vášniwě provozowali.

U *Gallů* byli Druidowé a Bardowé; u *Němců* rytjřstj pěwci milosti (Minnesänger); u nás *Čechů* krom Lumjra Záwiš Witkowič, Budeč z' Leče a t. d.

Než ale wšak teprw uwedenjm *křestanstwj* dostal zpěw a s njm hudba wyššj a krásněgšj směr.

Giž přjchod Syna Bozjho na tento swět oslawen byl kúrem rytjřů nebeských, a odchod geho odsud též byl poswěcen pjsnj swatau. Pán zpjwal po poslednj wečeři hymnu s uředlojky swými. (Mat. 26, 30.) Ale i sic w žiwobytu swém pozemském zeť zpjwával, nedá se pochybowati, gelikož tak často nawštěwowal hudebnau synažoǵu, a tak zhusta melodických se žalmů dowolával. Za geho přjkladem napomjnali sw. apoštolé wěřejcjh ku chwalozpěwům. Tak dj sw. Pawel w listu k Efes.: „Naplněni budte duchem swatým, mluwjce w žalmjch a chwalách u pjsničkách duchownjch, zpjwagjce a w srdcjch swých plesagjce.“ W témž smyslu počjnali sobě i sw. otcowé, gako sw. Klément Řjmský, sw. Ignác Antiochenský, sw. Klément Alex., gehožto žák Origenes wyučowanjm zpěwu snažil se pohanům náboženstwj křestánské wléwati. Tertulian swěděj, že se křestáné w swých shromážděnjch wyzýwali, kdo by něco z pjsma sw. zpjwati uměl, aby do středu se postavil a Boha pjsnj zwelebil. Neyhorliwěgšj ale z otců sw. pěstanni poswátneho zpěwu byli sw. *Ambrož*, sw. *Augustin*, sw. *Jan Zlatoústj* a sw. *Řehoř Welikj*. Prwnj t. sw. *Ambrož* nařjdil, aby re-

gen kněžj aneb několik osob w kostele prozpěw-
walo, nýbrž weškeré shromážděnj. Z čehož nám
snadno pochopiti, kterak řjci mohl, že gest wěřjcy
wyučil, pjsněmi wjru křesťanskau osvědčowati. W
předmluwě k žalnu prwnjmu dj on takto: „Co
gest krásněgšjho nežli žaln? On gest chwála Božj
a ljbě zněgjcj wyznánj wjry křesťanské. Apoštol
přikazuje sic, aby ženy w chrámě mlčely; žalny
wšak výborně zpjwagj. K gich prozpěwovánj gest
schopen každý wěk, každé pohlawj. Starcowé, zpj-
wagjce ge, skládagj přjsnost a newrlost, mládenci a
panny swými gemnými hlasy bez nebezpečenstwj pě-
gj. Ony se dagj bez namahánj naučiti, a s chutj w
paměť se skládagj. Žalny sgednocugj rozdwogené,
a w mjr uwodj nepřátely. Kdož by neměl odpustiti
tomu, s njmž zároweň hlasu swého k Bohu pozdwi-
hugé! W žalnu gest naučenj i wnada pospolu.“ To
platj o wšech dobrých zpěwjcch. *Sw. Augustin* ney-
wjce tjm si zjskal zásluhu o zpěw cjrkwuj, že geg
s 40 pomocnjky swými w Britanii obecně zawedl, a
sám šestero knih o hudbě napsal. *Sw. Jan Zlatoušty*
nařjdl w cjrkwí Konstantinopolské při službách Bo-
žjch krásné střjdné pjsně, uwedl také neyprw nočnj
chory; k žalmům přidal „Gloria Patri.“ Ačkoli sw.
Nicetius, arcibiskup Trewerský, úmysl měl *wšecha pa-
cholátka*, gak mile se mluwiti naučila a prwnj dětin-
stwj složila, we zpěwu dát cwičiti, a k tomu cjli i
skutečně *zpěwnj školy* založil; ačkoli papež Sylwestr
takowěto školy rozšjtil, a w nich zpěwáky pro wj-
ce chrámů a kragin dal wychowáwati: předceť tepr-

wa sw. Řehoř *Veliký*, papež ku konci 6. stol., hudbu a zpěv dokonale a bytelně w život uwedl. Sám mistr gsa w hudbě, ustanowil škálu osmera tónů pro pjsně cirkewnj; w melodii žalmowé uwedl prostřed žalmu pád, rozdělil žalmy do duchownjch hodinck, opatřil ge antifonami, a složil hymny a nápěwy k nim. Neyhlawněgi se ale wyznamenal a památku swau zvěčnil zaraženjm wzornjch *zpěwáckých ústawů* w Řjmě, podlé nichž i hned ginde na muoha mjstech *zpěwnj školy* se zakládaly. W mále způsob Ğregorianského zpěwu po celé Ğwropě se rozšřil a ustanowil. Odtud školnj slawnost „na swatého Řehoře.“ *) Gako pak tento swatý otec, tak i cjsař *Karel Veliký* sám we swé dworské škole w zpěwu učiti pomáhal. Geho vlastnj dcera každodenně 3 hodiny se cwičjwala. Powzbuzen kapitulářem Cáčhowským (*Aachen, Ais-la-Chapelle*) wydal rozkaz, aby biskupowé u wšech kathedrálnejch chrámů a klásterů *školy* zakládali, w nichž by děti swobodnjch i *poddannjch rodičů* w zpěwu a giném se *wyúčowaly*.

Co se wšak zpěw a hudba w Anglii, Franceauzsku, Německu a i w Čechách pod prwnjm biskupem Českým Dětmarem a sw. Wogtěchem wje a wje zwelebowaly, zdá se, že we Wlašjch ochabowaly. Než tu ge (1022) Guido Aretinský, řeholnj Bencd. zase wzkršsil. Až do geho času znamenali gsau zwuky neb tóny latinskými literami; Guido uwedl punktj-

*) Tato by se měla právem, ne gak obyčegně na sw. Cecilii: ale na sw. Řehoře, 12. dubna, držeti. Red.

ky, či noty. Gemu se také připisuje vynalezení ključů, kontrapunktů a solmisování při zpěvu. Franko, kanovník Lutišský, vynalezl hudební mjru neb takt; a Jan de Murs, děkan Pařížský, přestávky. Tyto důvtipné nálezyce uvodím schválně proto, aby se nahlédlo, že hudba větší djelem od mužů duchovních čili církevních byla pěstována, a že tedy svaté církevní katolické na hudbě a zpěvu kostelním vždy velice bylo záleženo; což tím patrněji se ukáže, považme-li, že v celém 14. věku hudební umění nejvíce jen v klášterech se provozovalo, omezeno zcela na zpěvy chorální. Nechtě však tomu bylo tak, předce v Čechách za onoho času i lid obecný Bohu ke cti prozpěvoval. To dokazují duchovní písně zachované ve veřejné bibliotéce Pražské *) a zakládání literárních společností, kteréž nápis ostatnímu lidu dávaly. **)

V 15. stol. pečovala v Čechách nejvíce strana pod obhajobou o zvelebení zpěvu; an hymny překládala a mnohé nové podle slova písma sv. skládala, i také moc při mši sv. český jazyk uvésti pohlila. Po skončených válkách husitských znikli teprve u vlastním a dokonalým způsobem svým literáti neb literáti — muži to, v městech a obcích nejmocnější, z většího dílu usedli tam bakaláři a učení lidé (odkudž literáti); kteříž měli za úkol, před službami

*) Viz Dobrowský Gesch. II. Aufl. 251.

***) Viz Procházkový: Miscellaneen der böhm. und mährischen Literatur 1. B. III. Theil.

Božmi při nichž a po nichž w kostele pjsně zpjwati, a tudy kleslau tenkráté nábožnost pozdwihowati. Gěgich aučinkowánj bylo w skutku požehnané, neboť wštěpowánjm lidu dobrých zpěwů i dobré city w něm budili a mrawy geho slechtili. *)

Brzo však, a giž w 16. stoletj začala *nástrognj* či *figurálnj* hudba w kosteljch přewahu dostáwati a zpěwy sbornj wytiskowati. Některj hudebnj mistři libowali sobě w tak zwaných fugách, brawurách a swětských symfonijch; čjnuž chrámová hudba porušena wjc djwadeluj než bohoslužebné hudbě se podobala, a následně spjše ku pohoršenj než vzdělánj wěřjčjch slaužila. Byla by ale pro to samé bez mála na čisto z chrámů wyhoštěna byla, kdyby se gj *Orlando de Lasso a Palestrina* byl neugal. Ten složiw prawým cjrkewnjm duchem šestiblasau mši, provedl gi u přjtomnosti tehdegsjho papeže Marcella k takowé spokogenosti, že tento papež figurálnj hudbu opět při službách Božjch ponechatí ustanowil. **)

*) Takowjto literáti až podnes na mnoha mjstech, gmenowitě pak w Králowé Hradci, Tyništi nad Orlicj, Prachaticjch, Jaroměři, Nowém městě nad Metuj, Chrudjmí, Hořicjch, Turnowě, w Raudnici, pak i na Morawě w Blučině a g. welmi požehnaně sobě počjnagj, tak sice, že zvláště o Prachaticjch náš učený p. František Sláma we swém gadrném pogednánj „O literátských společnostech“ w t. č. X, 8. chwalně powěděl. . . . a tjm (literátskými zpěwy) se stáwá, že w Prachaticjch w létě w zimě chrám Páně i wšednjho dne při ranuj mši, při nž se česky zpjwá (ač prý tam w městě wjc němčina pauge), tak naplněn, gakož to w mnohém welkém městě ani na weliký swátek nebýwá.

**) Prawjm ponechatí, neb figurálnj hudba nikdy nehyla od cjrkwe nafjzena, brž toliko trpěna, dopauštěna. We mnohých diécjch, u p. Rénské-Koljuské a Lyonské nenalezla nikdy práchodu, g-

Dle Palestrinova způsobu veškerá hudba chrámovnj se zřídila, tak sice, že všecky hlasy gedem text slovo od slova zřetelně zpjwaly, a tudy prawau pobožnost rozmáhaly. *)

Mezi tjm však, co katoljci nástrognj hudby při službách Božjch wje a wjee uzjwali i naduzjwali, dali sobě protestanti na chorálnjch zpěwjch přewelice záležeti, kteréž, poněwadž byly w řeči národuj, drahně lidu přiluzowaly a tak straně Lutherowě prospjwaly. *Thomas a Jesu convers. omnium gent. Lib. 8. dj o tom :* „Ku podiwu gest, gak welice pjsně w mateřině složeně, kteréž nazwjce z Lutherowy djlny wysly, Lutherowě wěci napomáhaj. Netoliko chrámy a školy gimi se rozléhagj, alebrž i domy, djlny, náměstj, ulice a pole.“

Tau přjčinau widěli se i mnozj katoličtj biskupowě, — papežštj legáti se wyhnuli rokowanj o tu wěc na sněmu Tridenteském — přinuceny, také we swých okrsecjch *o pjsně w gazyku mateřském* se starati a ge co možná rozširowati. **) Sám cjsař Ferdinand I. byl k tomu welmi nápomocen. Ferdinand II. a III. (w 17. wěku) zpjwal pjsně: „Swatý Wáclawe, wéwodo české země,“ w chrámu sw. Wjta s lidem tak srdečně a hlasitě, že ge mezi všemi ostatnjmi slyseti bylo.

kož gi i teprw nedáwno w Pařžžském okrsku předešlý tamnj arcibiskup zapowěděl. Letos i w Řjmě zapowězena. *Red.*

*) Nynj to giž zase nenj tak, nýbrž Don Juanowě a Tankredowě hnedle by z mnohých našich swatů kochawě herny udělaly !

**) Ginak by bylo, kdyby se liğurálnjmu wysazenj w duchu cirkewnjm w českých mjstech mešnj pjsně české, w německých německě podložili. Gak giž na Morawě od Waňka a Nowotného se nacházegj. *Red.*

W osmnáctém věku, kterýž ohledně kostelní hudby zlatým věkem slauti může, horlili kujzata, kláštery — zvlášť jesuitský, i umělcové gako w závod, aby tuto hudbu na vrch dokonalosti pozdvihli. Slowútný Burney w dennjku swých hudebnických cest str. 2. wydává swědectwj, že když r. 1771, celau českau zemi, od seweru až k gihu byl prošel, ohledage, kterak zde sprostý lid hudbě se wyučge. *že negen w městech, nýbrž i we wšech wesnicjch, kdež se škola nacházela, děti obogjho pohlawj w hudbě se cwičily.*

W našem stoletj to sice tak nenalezáme; a wšak počjná se opět gakož o hudbu a zpěw wúbec, *) tak o duchowj hudbu a zpěwy zvlášť pilně dbáti. Roku 1826. znikla w Praze společnost milownjků hudby kostelnj, kteráž sobě za hlawnj a gediný cjl wystawila: *zpěw a poswátnej hudbu zwelebowati*, tudyž pak na wzdělánj a poswěcenj národa blahoděgně působiti.

Ó kým by se k tomu vysokému cjli také *řádná zpěwnj cwičenj na wšech obecných neboli triviálnjch školách* w celé slawné arcidiécesj a we wšech zemjch uwáděla! Kým by se to stalo! K tomuť vlastně čelj přjtomně toto pogeđuánj moge.

Z wšeho posud řečeného, daufám, ač dosti gest patrno a nedá se zapjрати, že zpěw negen přirozený gest wyraz citů lidských, nýbrž obzvláště mohútný

*) Konservatorj, a wedlé giných neynowěgšj zpěwnj školau p. Chládkowau w Praze.

prostředek ku vzdělání národů a k rozjícením v nich pravé, swaté nábožnosti. Od kolébky pokolení lidského až po tu dobu, w pohanství i w náboženství zgeweném — w staré Moggžšowě i w cirkwi Jezjše Krista, wždy ho bylo na počtění Swrchowané Bytosti užjwáno. Podlé gednosworného wyznání wšech sw. Otců gestí zpěw hlas cirkwe, úwazek křesťanské lásky, pramen požehání a neysladsj radosti, gestli pobožnost wšem stawům a wěkům přiměřená (*S. Basil., S. Amb. Praef. in Psal. etc.*) Proto samé také cirkew na soky pjsnj kostelnjch klatbu dala (*Tolet. Conc. II.*), a protož i c. k. nařjzenj wyšlo r. 1784., aby co denně mše sw. při zpěwu obecného lidu konána byla. Přes to ale každý snad a bez snadu z wlastnjho zkušej potwrdj, žeť nic tak wolně a přirozeně srdečných citů lásky, důwěry, wděčnosti a uctiwosti k Bohu, náklonnosti k bližnjmu a chuti ke wšemu dobrému newzbuzge, gako právě slawné prozpěwování zástupůw. *)

I kdož by tedy rád nezpjwal? !

Gedná se giž genom o to, ahychom přjgemně a rozmanitě zpjwali. K tomu pak gest nawedenj zapotřebj, kteréhož se w dotčených zpěwnjch cwičenjch přiměřeně udjly. Pohřjchu! w mnohých kosteljch

*) Geden z nejstřjzliwějšjch protestantů minulého stoletj napsal: „Gesänge sind zur Erweckung der Andacht während des Gottesdienstes, zur Unterhaltung derselben ausser dem Gottesdienste, auch insonderheit zur allgemeinen Verbreitung der wichtigsten Religionswahrheiten, die sich in dieser Gestalt selbst dem Geiste gemeiner Christen so leicht und auf eine so wirksame Art eindrücken, ein

buď nesauhlasně a tak draslawě se zpjwá, že to, což má býti chwalozpěwem, spjše gest rykem a hlukotem, genž by člowěka z chrámu wystrašil, anebo se wždy gen při gednom zůstawá a tudy netečnost ano oškliwost budj. O této druhé wadě zwlášť gestě důtkliwé slowo.

Obyčegně se slýchá při mšjch sw. gen : „Bože před twau welebnostj,“ „Giž gsem dost pracowal,“ a na neyweyš we dnech Marianských powždy : „Tisjckráté pozdrawugem tebe“ — giného nic. Totě wěru smutný obyčeg a z cela proti smyslu sw. cjrkwé katolické. Neboť tato rozwrhugé celý rok na gisté časowé djly, w nichž swaté, náboženské události swětiti welj, a přiměřuge gim negen perikopy a modlitby, nýbrž i samy barwy oděwu kostelnjho : chceť tedy zagisté, aby wěřjcy lid gegj w swých srdečných pocitech a zpěwjch s aumyslem gegjin se snášel, a giž adwentnj, giž wánočuj, brzy postnj, brzy zase welkonočnj, swatodušnj a g. hymny pège, božské prawdy a swatoswatá tagemstwj gegj rozgjmaj. Oslawenci nebeštj magj podlé wůle cjrkwé katolické zde na zemi ctěni býti a wzywáni : a kterak se to může djeti lépe, nežli pjsněmi, w nichž se žiwot gedneho každého Swatého prawdiwě a sličně wypisuge ? Giž

so heilsames und unentbehrliches Mittel, dass sie die grösste Aufmerksamkeit aller derer verdienen, denen wahre Gottseligkeit und Erbauung am Herzen liegt.“ (Wiz System der christ. Moral von Fr. V. Reinhard. 3 Bd. Reutlingen. Str. 743.) A zase gedem proslulý německý básnjc kdesi pège : „Wo man singt, da lass dich gerne nieder; böse Menschen haben keine Lieder.“

tedy chceme-li žádosti cirkve učiniti zadosť, mnoho pjsnj znáti a ge i zpjwati musjme. *)

*) Při mšech swatých magj se owšem, gak ctih. p. Wotýpka w II. 3. t. Č. ukazuge, gen takowé zpjwati, kteréž vlastně ke mši náležej, pjsně to, kněze neyswětěgěj oběť konagcijeho při wšech částkách mešnych prowázegje, aneb aspoň tak ztjzené, že w hlawnjch dobách mše swaté mysl přjtomných na drahou oběť Páně obracuj, gak u př. „Duch swatý s nebe sstupuge,“ aneb „Wyslyš naše wolánj“ ad. Poněwadž ale takowýchto pjsnj dosud welmi skrowný gest počet, než aby gimi žádaucj rozmanitosti dosjci lze bylo, a poněwadž každý spráwný katoljk dobře wj i wracně ctj, že se mše sw. koná podstatně proto, aby nám Bůh pro obětnj smrt Krista Ježjše syna swého milostiw býti ráčil: tedy mysljm, žeby se nechybowalo, kdyby někdy při mši sw. i také giná než přj-ně mešnj pjsně zpjwána byla, u př. adwentnj, postnj a t. d., marianská, swatojanská, za aurodu a t. d. Nebo oběť Ježjše Krista nezálež pauze w geho smrti, nýbrž i w tom, že pro nás se snjžiti a chatrné tělo lidské na se wzjti ráčil, že se postil a po celý wezdegěj žiwot swůg od zlowolnjků trauděn byl, že pro něg swatá geho matka hořké bolesti a geho swatj kruté mučednictwj podstaupili. Onť chce, abychom swaté ctili; a my ge ctjce geho samého oslawugeme. Nenj tedy na ngmu slušné pobožnosti při oběti Páně, gestliže při nj někdy adwentnj, postnj aneb pjsně k některému swatému Božjmu zpjwáme. Dále, mše sw. koná se negen na odpuštěnj hřjchů našich, nýbrž aby nám Bůh pro zásluhj Ježjše Krista wšeloc milostiw býti ráčil; aby tedy od nás odwrátil wšelikau nehodu — mor, wognu, hlad a t. d. I proč bychom tedy w čas panujecjch těchto strastj také při mši sw. za gich odwrácej Boha wzywati nesměli? Proč bychom nebyli měli letos, kdežto hrozajm wedrem wšecko prahlo, i také w tu dobu, an Ježjš s oltáře k swému nebeskému Otcj wolal: Smilug se nad nimi! — úpěnlivě zpjwati: „Bože Abrahamůw . . . my prosjme tebe, dey nám rosu s nebe, Pane Bože náš!“? Či magj takowéto pjsně přede mšj aneb po nj swé mjsto? We swátek to budiž, ale wšednj den — gsme rádi, když lid na půl hodinky se odprázdnj a do kostela přigde. Děti pak, ty dlauho zpjwati newydržj, a dokonce w zimě nemohau dlauho w kostele držány býti. Když p. W. saudj, žeby „weřegná služba Božj owšedněla, kdyby lid u př. w Adwent nic giného na mysli neměl, než samé a wždy to samé zwěstowánj angela Páně“: zdali podobným nemůžeme twrditi způsobem,

Nez ale kterak to? Mámeť sice hezkau zásobu pjsnj; máme krom starých kancionálů, z nichž ne-

žeby gakási lhostegnost ke službě Božj nastala, kdyby lid wezdy a sice ne skrze čtyry neděle, nýbrž skrze celý rok! den co den gedině poslednj hrozně doby a ukrutně zabítj Krista Ježjše opěwał? Přes to ale přese všecko: Náš missál tu neywětšj rozmanitost mšj swatých — rozumj se mimo *canon* — obsahuje. Tu máme adwentnj, wánočnj, postnj, welkonočnj, swatodušnj mše, tuť mše na wšecky cjrkewnj swátky, na dny Panny Marie a giných swatých, mše k rozličným potřebám: za pokog, za nemocné, za snaubence, za mrtwé a t. d. Každá z těchto mšj má swé zwláštnj a wlastnj djlky mešnj, a wšickni tito djlkowé (*Introitus, Oratio, Lectio, Graduale, Tractus, Ewang., Offert., Secreta,* někdy *Praefatio, Communio, Postcom.*) wztahuj se na to, o čemž ta mše. Gestliže tedy kněz rozličně se modlj při oběti sw.: proč by neměl taktěž i lid? pročby nesměl ou někdy při ušj pjsně zpjwati, kteréž negsau přjmo mešnj? Wšak on ge zpjwá a nedál by se tak snadno od nich odwěsti. Genom ať nepomjgj aspoň při pozdwihowánj w prsy se bige co neyskrauženěgi wzdechnauti: „Otče! gakos pohlédli na oběť neymilegšjho Syna swého tam na křjži a byl milostiw lidem: tak ach pohlédni opět zde na tu samau oběť těla a krwe geho — a buď nám hřjšným milostiw!“ —

W té wěci by se poslaužilo, kdyby našj zbožnj pěwcowé, gako u př. náš Winařický, Marek, Wacek, Holásek, a ginj na slowo wzatj, mešnj pjsně přiměřeně wýročnjm cjrkewnjm časům, složili; tak abydom měli mešnj pjsně: adwentnj, wánočnj, noworočnj, třikrálowé, postnj, welkonočnj, swatodušnj, k Božjmu těln, k uctěnj Panny Marie, k swatým Angelům, ke všem Swatým a na dušičky. Wzorek toho nacházjme giž w modlitebnj knjzce Rautenkrancowé. Wzdělagjli se na powědomé nápěwy: tedy tjm lehčegi a tjm spjše se zawedau. Náš slowútný Winařický giž na něčem podobném pracnge. Přidegme k těmto pjsnjam několik hudebnjch nástrogů a máme fiğurálnj národnjm gazykem: kde kněz při gazyku cjrkewnjm zůstává. Tjm se mnohé pohoršliwé chowánj roztržitých překazj. Častokráte wypadne na wenku fiğurálnj hudba až gest wzdělanému auzko a hrozno; a kdo nepřinese modlitebnj knjzku s sebau, zač se nynj tak nazwaný wzdělaný stydj, gakoby čjsti neuměl: tedy z darebné hudby pohorženj bere, a roztržitostj swau z toho wplýwgajcj, gen pohorženj dáwá. — Při pozdwihowánj bych radil, by se wsměš zachowalo, gak to na

geden i přes tisíce písni obsahují, krom kancionálu Fryčagova a jednoho menšího, v německém jazyce na nejvyšší rozkaz Řečí c. k. Milosti Marie Teresie tiskem vydaného a pak v češtině přeloženého, katolického zpěvníka s nápěvy, potom písni k veřejné i domácí pobožnosti též s nápěvy od c. k. pražského normálního ústavu vydaných, krom těchto máme ještě dva svazky písni Kamarýtových, a r. 1834. vyšlé, oněm ve Wjdní r. 1774. tištěným zpěvům (Katechetische Gesänge) podobné, dílo: „Písni a průpovědi od Kristiana Fryčka“ — kteréž jak svým vnitřním obsahem, tak správností rytmu přemnohé staré skladby daleko předějí; a konečně nový „Kancionál od Jos. Pohořelého“ — v kterémž nejedno tu nevyužívanější a nepotřebnější písni, brž i giná chrámová cwičení, zvláště adventní pobožnost „*Rorate*“ a křížová cesta, pogaty gsau. K těmto poslednějším píseníkům scházegjí melodie; ty se musejí díti z giných kancionálů obráti, díti z úst mistrných zpěváků slyšati, aneb musejí býti wnowě zhotoweny. Nejlepší druh kancionálů jest ten, kde každá píseň i s melodií, notami wygádřenau, počíná, jakož to nejen naši praotecowé, ale i staří Němci a Francouzowé měli, n. př. Berlinský rýmowný žaltář, aneb podlé něho: *Les Psaumes de David en vers. A Altona 1729.* Takového způsobu wydávala

Morawě, w brněnské diécesí zawedeno jest, že zpěw, hudba a warhany přestanau, kterým tichem welebnost tagemstwí pozdwihowáuj se powznese, a modlitěj hlubší wraucnostjí proniknout a pohnout býwá.

téz wysoce chwalitebná Společnost přátel hudby duchownj w Čechách — o njž gsem se giž swrchu zmjnil — ročně po dwau swazcjch (w gednom české, w gednom německé) duchownj pjsně. Polowička druhého i třetjho ročnjku sestává z starsjch, známých a owšem pilně wywolených; druhá pak polowice z dobrých, zcela nových zpěwů. K některým zpěwům gsau také hlasy pro faukacj nástroge hudebnj připogeny, aby se, na slawněgsj swátky w chrámjch provozowati mohly. Ó že wydáwanj těchto přepotřebných swazků tak záhy se přetrhlo! že pak až posud genom 3 ročnjky (1832 — 33 — 34) máme! Wěčná škoda bylo by, kdybychom se žádného wje dočekati neměli! Ale, nespauštěgine naděge! snad co neydrjwe slawná Společnost se zmůže a k opětnému wydáwanj přikročj. Snad nalezneme wje, než až potud, horliwých našeho krásného uměnj milownjků a welikomyslných podpůrců, kteřjz gj k žádanému cjlj dopomohau. *)

*) Kézby z Urozených každý tak hudbu chránowan podporowal, gako Geho Gasnost Ferdinand kniže z Lobkovic, wýwoda Račdnický, tento prawý Mecénas, tento w skutku pobožný rytjř zlatého rana, kterýž — gak nám o tom ušlechtilý p. Kampelj w letošnjch Kwětech č. 39 na wědomj dáwa — každoročně mnoho tisjč zl. na zwelebenj poswátné hudby welikomyslně obětuge! (K tomu co p. K. o podporowánj wěd a šjřenj nábožného ducha Geho knjžecj Gasnosti přešaně powěděl, náležj i to, že Geho knjžecj Milost na swých panstwjch rok co rok hodné školnj mládeži, gakož i těm, genž z protestantstwa k našemu apoštolskému náboženstwj přistaupili, mnohé krásné knjžky dobroljbezně udjleti ráčj.)

Wztahem na náš kostelnj zpěw, bylo by také přáti, kdyby mohowitj wůbec laskawě se propůgčiti a nám k tomu pomoci chtěli,

Gakkoli pak w této stránce geště ledcos ge k přánj, však se upjratí nedá, že posawadnj naše zá-soba pjsnj znamenitá gest a dostačna ku zpobožně-nj wěřejch. Než ale, kterak s nj — kterak s pj-sněmi těmito mezi lid? — toť hlawnj otázka! Zdali ředitelem kůru, giž samým, giž s několika záčky spogeným? Ó což to wydá pro celý kostel?! — Zdaž literáky, těmito wždy wjtanými budiči a pěsti-teli pobožnosti chrámowé? — Těmiť owšem spjše; alo gak, kde gich nestáwá? Aneb kde zpjwagj, gen pahým přirozeným sluchem wedeni? A byť pak i skutečně byli umělo pocwičeni: gak dlawho to musj trwati, než gim lid gen porozumj, nerci-li nazpamět se od nich pjsěň naučj! Aniz tedy tjm, aniz onjm během lze křesťanský lid náš přjhodně w duchow-njch zpěwech cwičiti; protož obracugi se opět k předpowěděnému způsobu, a mage tu swětostálaw praw-du na mysli, žeť *mlúdežj* wšolikeré wzděláwánj lid-stwa se započjti musj, má-li hluboké kořeny pustiti a swým časem pochotné owoce nésti; z té duše nawrhugi, a prosjm co gen prositi mohu: *aby se při wšech triwiálnjch školách řádná zpěwuj cwičenj zawedla.*

Komu by whod bylo zwěděti, kterak se u nás

abychom we wšech farnjch kosteljch — gakož to giž we mnohých gest — po stolicjch rozpoložené měli zpěwaj tabulky z tlustého tuhého papjru. Neylépe by bylo, držjm, kdyby se *čtwero* takowých tabulek neb desk zřjdiťi mohlo, a sice: gedni hlawnj s wšelikými lepšjmi menšjmi i ginými neyužjwaněgšjmi pjsněmi — na celý rok, pak ostat-nj na tyto doby cjrkwajho roku: 1) adwentnj a wánočnj, 2) postnj a welkonočnj, a 3) swatodušnj čas. Kostelnjk neb učitel by mohl strjdnáň těch listů mjiťi na starosti.

w Raudnici takowéto cwičenj giž po dvě léta we-
de, ten mæg toho zde wyspánj.

Wšecky děti 3tj a 2hé, gakož i wšecky schop-
něgšj 1nj třjdy zdegšj wzornj školy přidržowány
gsau, každý školnj den o 11. hod. — tedy po před-
polednjm liternjm učenj — segjti se do něco pro-
strauněgšj swětnice 1. třjdy. Tu se cwičj s pomocj
hauslj skorem až do poledne — wedlé potřeby :
gednau dwakrát w základnjch hlasowých tónech, po-
tom zas giudy w pjsnjch rannjch a wečernjch, kostel-
njch a wúbec wšech nábožných, i také někdy giných
newinných a na mrawnost blahodatně působjčjch pj-
snjch. Co se prwěgšjho wyncowánj, t. onoho w notách
týče, pokračugeť se w něm dle náwodu litoměřického
zpěwnjho učitele p. Friesera. *) Gak rozkošno gest
poslechnauti, an celá škola (180 dětj) u př. c akord
wezme, tak sice, že 3. třjdy chlapi c a děwčata e,
druzj pak chlapi g a k tomu ostatnj děwčátka c
osmici neboli oktáwu wyrázegj! — Stranu pjsnj:
Každý wers se několikrát opakuge, až ho děti umj,
a opakuge se wždy hned zas, gak mile se djtky gi-
nému přiučily; tjm způsobem se celá sloka a pak
celá pjeň progde. Druhý, třetj den se musj zno-
wu opakowati, až děti melodii úplně a textu z wět-
šjho djlu přiwyknau. Skoro wsichni magj swüg kancio-
nálek, buď tištěný, buď psaný, a přinášegj ho s se-
bau do školy, gako giné swé knjžky. Kdykoliw se

*) Viz Jahrbuch für Schullehrer von Jos. Jaksch, V. Jahrg.
1838. Prag. Kronberger und Weber. Sfr. 134.

nowá něgaká pjsen pěti má, napjše se w gedné třj-dě na tabuli, a záctwo si gi opjše. Před každým cjrkewnjm swátkem učeno té pjsni, kteráž k swátku k tomu slašj, a pak se ona w kostele zpjwá k pobožnému rozsrdečeněj a sauzpjwánj přjtomných. Weleobratný a horliwý skolnj pomocnjk p. Josef Sandský činj w tom všem bytnau služba — proti měsječné odměně 5 zl. w. č. Každé totiž zpěwné djtě, kteréž ge s to, dá měsječně 1 ěroš w. č. některé *podlé ljlosti* i wjc; co se segde, zaznamená se do katalogu zwlášť k tomu zřjzenéko, a zbude-li něco po zaprawenj těch 5 zl., ponechá se to na letnj měsjece, když nawštěwowánj školy řiděj a tjm samým i snůška od zpěwáků menšj gest, anebo se za to chudému záctwu skolnj potřeby zgednagj. Několikrát se giž přihodilo, že si ten onen zámožnj, umjrage, wyžádal (aneb to geho pozůstalj přátelé mji chtěli), aby mu naše skolnj mládež přišla na pohřeb a zpjwala, začěž gj darowáno, krom znamenitého obuwj, 10 — 25 zl. w. č. Ty se uložily u skolnjho dozorce, měsječně se z nich bralo po 5 zl. pro zpěwajho pomocného učitele, a dokud stačowaly, dotad se onino měsječnj ěrošjkowé newybjrali.

Takhle a na ten způsob mohau se při všech obecných školách zpěwnj cwičenj způsobiti. Wěřjmt owšem, že ge to snadněgěj při školách městských než

*) Proč ne. Platj se sem tam při pohřbu hudebnjkům za pjskánj marše, což k cjrkewnj pobožnosti pohřbu nepřináležj: proč by se nepožádala skolnj mládež k zpjwánj, a gj se podalo peněžitého k gegjnu prospěchu.

wesnických; ale však i při těch to možné, tak jako každé jiné učenj. Nic sem nepřipadá námjtká p. S., že wesnická mládež, nuzně oděná, w zimě ke kostelu přjsně přidrżována býti nemůže; — nic, gelikož vlastnj zpěwné *cwičenj* ne w kostele, nobrž we škole má mjsto. Co se letnjho času týká, kde wesnické děti školu málo, aneb gen o poledni nawštěwugj, řku, že tjm časem i maloměstské školy gsau malomocné, a o prázdninách — docela prázdné. W tom tedy času o *nigakém řádném* cwičenj na triwiálnjeh školách řeč býti nemůže, Přes to mohauce se gen někteřj dnové w týdenku, a i kterákoliw hodina k mjuěnému aučelu zwoliti. — Chtel-liž by kdo naujtati, že negsau wšecky děti zpěwu schopny, a u welikém sebe počtu že gedno druhému překážj, čjmž wšeobecné wyučowánj w krasohlase nemožno; tomu odpowjdám: dašné, poloněmé a hluché zádny za zpěwáky objrati nebude; a jiné, poněkud negáp-né w cwiku se nepokazj, nenaprawj-li se; ten ať připustj k mysli, co litom. gymn. préfékt důst. p. Effenberger, w uwedeném giž ročnjku p. Jakšowě na str. 136 dj: „Die Möglichkeit, denselben (Gesangunterricht in Volksschulen) zu gleicher Zeit 60 — 80 Schülern zu ertheilen, werden Jene — und derer sind gewiss Viele, — nicht bezweifeln, denen bekannt ist, was in einem grossen Theile von Deutschland an niedern und höhern Schulen im gemeinschaftlichen Gesangunterrichte Tüchtiges und Herrliches geleistet wird.“ — Z. strany platu, že wesničan i na ten šainowý ģroš chaulostiw, aby ho ne-

musil dáti, prawda gest newywratedlná; zatjm se ale těch ěrošů předce něco segde, potřebným školnjm pomocnjkům — snad všem! — lepsz něco než nic. Byť pak i žádného dokonce zwláštjnho plata od zpěwu nebylo, tedy to ležj giž w powolánj učitelowě neb *kantorowě*, zpěw co možná wzděláwati; gakože i duchownj auřad každého správce swého zawazuge, o zwelebenj zpěwu horliti, poněwadž ten bytně k swatocjrkewnj liturgii náležj, i daleko žiwěgšjm gest katechismem, nežli wjce méně srownaná slowa Kanisiowa. A wždyť na zásluhách bohaté swědomj také něco wážj! — Poslěze ať nás důmnenka p. S. nic nemeylj, žeby pjsěň djtkám wstjpená swým obsahem obyčegně ku potřebám dospělého lidu nedolehala. Gedná-li se tu o pjsně chrámowé — a o ty se tu předce gedná! — tedy mám za to, že *obyčegně* k potřebám i dospělegšjch dolehagj, a dolehati musegj, magj-li se gišák dobrými pjsněmi chrámowými oswědčiti; neboť ty a takowé musegj ke všem stawům a wěkům — k pánům i poddaným, učeným i sprostým, ctnostným i hřjšným, mužským i ženským, starým i mladaunkým, wstawowati se, sic bychom naše weřegně služby Božj nemohli nazýwati i *společnými*. Ano gá twrdjm, že wycwičenau mládežj práwě neygistěgi se dá náležitého zpěwu kostelnjho docjliti. Než, toto vlastně myslj p. S. sám, an chtěge literátské společnosti — gak owšem hodno a přezádaucno! — k nowému garému žiwotu wzbuditi a gim všude znik opatřiti, na konci swého pagedná-nj prawj: „Pakli gen o to we skole postaráno, aby

se mládež w zpěwu cwičila.“ To samé napsal wá-
 žený pan Wotýpka (II, 3. n. str. 453. t. Č.) w
 těchto slowjch: „Gsaut dítjky školnj, a nichž a skrze
 něž základ věci této dobré (šlechtěnj zpěwu) polo-
 žiti se může i dosti skrowným wynasnaženjm (ne
 tak skrowným). Právě při těch zdá se, gakoby zřj-
 zenj zpěwu mnohem wětšj prospěch slibowalo.“ W
 tentýž smysl i mnozj ginj saudnj mužowé, gako náš
 o dobré neunawěný wys. důst. pan Redaktor w
 swé předmluwě k Rorátnjm pjsnjm; zmjněný d. p.
 Effenberger; wzácný p. Pelikán a g. w. určitě se
 pronesli; — a magj dobře. Sudněž genom každý
 podle sebe samého: Zdali tu neywětšj část pjsnj,
 kteréž známe, tak gako modlitby „Otče náš,“ „Zdrá-
 was,“ „Wěřjm w Boha,“ „Desatero Božjch přikázanj“
 a dál, neumjme z mladistwých let? Djtě nezůstane wždy
 djtětem, nýbrž dospěge, a čemu se naučilo z mládj,
 to se obráž w duši geho i za let dozrálých. Pro-
 tož w dětinstwju se musj k wšelikému zdělánj du-
 chownjmu základ činiti, a následně i k zpěwu. Tenť
 se s dušj djtěcj gako w gedno sléwá, a gi Bohem,
 prawdau a ctnostj zewrubněgi naplňuge, než co giné
 koli, než holá řeč, spis, malba.

Nynj přege nám co swogatům, a přege nám
naše a lidské — podle přjkladu welikého Otce swého
Františka — náš dobrý *Ferdinand* — cjsaň! I kdož
 by chtěl geště duchowně spáti, aneb spěcj w gich
 malátněnj ponecháwati. „*Kohaut zpjwá hlasem, aby
 ten, kdož by spal, probudil se a wstal*“ — i tak
 tedy zpjweyme zpěwnj Slowané! Abychom dobře

zpjwati mohli, zakládejme si podle nawrzenj — při wšech triviálních školách řádná cwičenj we zpěwu. Těmi se gistégi udrzj vlastnj ráz národa; těmi — ať se opět zvlášť k bohoslužebné stránce obrátjm — wycjliti lze statných chornjků či literátů, a gimi zas překrásných úswitnjch neb rorátnjch pobožnostj. Skrze zpěwnj ústawy celá pokolenj dostanau lepšj wkus náboženský; nebudeť slýcháno při slawných processjch a pobřebnjch průwodech, při msjch za mrtwé a obecnjch špitálech wždy *gen*, a gakž bohužel! zkušenost učj, přečasto *bezsmyslne* odbýwané. „Zdráwas;“ w domácjch okrsejch, a w djlách, a w zahradách, na poljch a lukách, na cestách (zvlášť wandrownj) i na wodách, ráno, w poledne i u wečer — wšude a wždy rozléhati se budau chwalozpěwy Hospodinu, gako by tato země geđen kůr byla zpěwců nebeských. *) Kdo zná dobré pjsně, nezpjwá špatných; kdož pak ale dobré zpjwá, tomu gest, gako by měl wšeho dost, poněwadž, co nemá, to mu dosazuje důwěra w nebes Pána. Dobré zpěwy gsau lidu chudšjmu práwě to, co gsau bohatecům akademie, diwadla a plesy; wšak i wznešenj tohoto swěta duchownjmi zpěwy zjskagj: — šlechtictwj gegich dušj se powyšuge.

Gižť gsem tedy přednesl, co gsem měl w úmyslu a na srdci; čekám *gen* odewzdaně, kterak o tom se rozhodne. Nemá-li se toto mé nawrzenj za

*) Zdaž to nepohne srdcem člověka, když gdeje okolo piwowaru, když se piwo wařj, a čeled' okolo kotle utěšené staročeské pjsně zpjwá.

přjležitě, a stanowj-li se, *aby se při wsech triviálních školách řádnú cwičenj w duchownjch zpěwch uwedla*: ano i snad aby se při každoročnjch kanon. zkauškách o prospěchu mládeže we zpěwu přeswědčenj stalo, — z předloženého sobě poznamenánj wštjpejných dětem pjsnj některé sobě předzpjwati dadauce: tedy s ueywětšj ochotau a wděčnostj přigmi každý duchownj správce a školuj učitel takowéto dobrotiwé nařizenj, a wšemožně hled' ge naplniti. Budeť sice při tom negedna se naskytati obtjž, aneb se některé wlažné děti k zpěwu a kostelu nutkati dagj; aneb že počátečnjku nebude s opis pjsnj, anebo že se poplatečkowé laudawě scházeti budau: ale tomu všemu dá se wyhowěti, gen bude-li se chtjti opravdowě.

Neylepšj toho a všeho w přjtomném pagedná-nj „o způsobitedlnosti národnjch cwičenj we zpěwu“ praweného důkaz gest *a posteriori*; — ze zkušenosti se snadno a na gisto mluwj. Geště gednau odwoláwám se — a weř mi každý, gedině proto, abych powzbudil! — na Raudnickau zpěwnau školu. 180 djtek sedj tu pohromadě a zpjwá; w kostele klečj*) w řadách a utěšeně zpjwá; osadnjci se pobožnostj rozléwagj; a Pán, kterýžto řekl: „*Nebrňte maličkým přijti ke mně*“ — ó kž sobě z úst i těchto našich newinnůtek připrawuge čest a chwálu swau!!

*) Sem a tam nedowoluge se klečēt, aby přj nedostali w kolenách hanbu! — Co si ty nepřátelé náboženstw vše wynysšj, gen aby w srdecch mládeže zbožnosti zniknaut nedali! Řed.

7. Pražský chrám sw. Wjta, w dáli.

Od

Wáclawa Jar. Picka,

wrchnjho a práwnjho w Libljině.

Co to tamhle? hlas můg prawj, —
 Snad se mrak to šedý na chlum stawj,
 Aneb srážegj se mraky dwa?
 Nad mrakem se wznášj swětlo krásné,
 To snad slunce w záři milogasně
 Postupuge do znamenj Lwa?

Kdyby se to ale mraky pnuly,
 Bugné wětry předc by gimi hnuly,
 Slunce konalo by dál swůg běh;
 A to znamenj Lwa královskeho
 Nedalo by we dne lesku swěho,
 Až při záři lunny, stálic wšech.

Hoi to negsau, gak gsem myslil wezdy,
 Mraky, slunce ani Lwowy hwězdy,
Chrám to, wěž, na báni český lew;
 Totě Čechů Kába, Sion slawný,
 Tam hrob *krále českých kráľů dáwný,*
 Tam ctj *swatý Troglisť Čechů zpěw.*

Poznamenánj

oněch duchownjch w Arcidiécesj,

kterých

Neydústogněšj náš Arcibiskup Knjže Pán

ALOIS JOSEF

pro mnohočetné wytečné gegich zásluhy w správě duchownj a wedenj mládeže w letošnym 1942. roce milostiwě wyznamenati ráčil.

1. Hodnost tagemnjka udělena :

Janu Čtrnáctému, děkanowi w Neweklowě, Wotického vikariátu.

2. Hodnost osobnjho děkana udělena :

Josefu Holému, faráři na Hostauně.

Wáclawu Alex. Pohanowi, faráři w Poříči, bud. bisk. notáři.

Wawřinci Šaufowi, far. we Wrcholtowicjch, Arcib. bistrice. Vikáři.

3. Hodnost knjžecjho arcibiskupského notáře udělena :

Jýndci Čáslawskému, děk. w Benešowě, tagem. vikar. bistrického.

Wogt. Hronowi, kand. th. dokt., arcib. duch. tagem. a I. ceremonáři.

Janowi Krbcowi, rektorowi w duch. ústawu u sw. Giřj w Praze.

Wogtěchowi Ličkowi, faráři we Pcherách, Slanského vikariátu.

Danielowi Stiebrowi, kapitularu a faráři na Strahowě w Praze.

4. Kanownický kragek udělen :

Františkowi Schneidrowi, učiteli náboženstwj na polytech. ústawu.

Antonjnowi Rostowi, dokt. libomudr., présesowi na arcib. semeništi.

Wáclawowi Sigmundowi, spiritualowi na arcibiskupském semináři.

5. Hodnost osobnjho faráře udělena :

Karlowi Kratochwilowi, mjstnjmu správci w Kamayku.

O z n a m o w a t e l.

A) LITERATURA.

(Wzácný pozůstatek po našem slavném Zahradníkovi.)

1. *Die Hegel'sche Religions - Philosophie, verglichen mit dem christlichen Princip, von Eschenmeyer. Tübingen, 1834, bey Heinrich Laupp.*

Mnohý smyslem pominulý člověk dobromyslným, žertovným gest bláznem, a protož i maudrý někdy pro vyraženj myslí žertovně s njm pohrává, a gemu k vůli z pošetilého smyslu geho rozprávj. Mnohý z nowějšich filosofů německých rovně gest člověkem, genž ze zdravého smyslu vykročil, ale blázněm gest zvláštnjho způsobu, blázněm, s njmž nikdo žertovati nesmj; gestič blázněm učeajm; blázněm s vážnau, mudrckau twářj. K takýmžto bláznům náležej **Hegeliané** za časů našich. Hegel wzácně šeptá: »Das Universum in all seinen unendlichen Gegensätzen und Gebilden stellt die Geburtsarbeit Gottes dar, durch die Natur hindurch sich zum Geiste zu machen, und darin endlich sein Selbstbewusstseyn zu finden. Die gesammten Naturstufen sind nur die unreife, dämmernde Vorbereitung dazu; wie die endlichen Geister der Weltgeschichte, von den einzelnen Völkern bis zu den Individualitäten der Stämme, Familien und Personen herab, nur die vorüberschwebenden Phasen sind, durch welche die Arbeit des Weltgeistes, zu sich selbst zu kommen, verläuft.« To-li gest rozum: tedy newjm, gak se pošetilost vykládati má. Nicméně Hegeliani Ježíše Krista toliko předchůdcem Hegela, mistra swého, gmenugj, a o filosofii swé twrdj, že toliko ona prawým gest křesťanstwjm, kteréžto prý před Hegelem při rozumu nebylo. Proti těmto bláznjcjm Hegelianům, kterýchžto za duů našich gest mnoho, a kteréž panskau gakaus hrdošj na giné lidi, gegichžto hlavy se gestě nepohegelily, co na ubožáky hledj. Ctný Dr. Eschenmeyer statečně do pole wytáhl, a ostrowtipně ukazuje, že toliko nesmjrná nadutost hlásati

může, že Hegel byl duchem swatým, kterýž křesťanské náboženstwí vyčistil a opravil. Dle zdánj našeho bláznovská, směšná věc, gakaž gest Hegelianismus, mezi lidmi žádného přechodu nagiti nemůže, křesťanskému náboženstwí ani málo neuškodj, a gako každá giná ničemnost nikoli za žluč, horliwost a půtku prawého mudrce nestogj. Temným, zinodrchaným hlavám, patrným pošetlostem w učeném plástjčku se děge příliš weliká čest, má-li ge rozumný šlechetný muž za hodné odporování swého.

Vinc. Zahradnjk.

2. *Acht Predigten bei der Jubelfeier des eilfhundertjährigen Bestandes der Diözese Regensburg, gehalten den 6. — 13. September in der Domkirche zu Regensburg. Regensburg 1840. Bei J. G. Manz.*

Ze mně kázanj tato teprwé nynj pod oči přišla, nepodal gsem o nich diwje zpráwy, a kdyby zwláštňj příčiny nebylo, celé bych pomínal, ač z mnohé strany chwalitebná gsau a na staw wzdělanosti lidu německého, zwláště Řezenského za dobře provedena; ano druhé a předposlednj za wyborna pokládána býti musegj. Ginák gsau wesměs obsahu kagjejo, we wšech wane duch horliwosti a gak se u spisů duchowenstwa baworského giž napřed domýšljme, zpjragj se wšecjy z tuha a pewné o tu skálu, gžto ani brány pekelné nepřemohau. Prawj-li tamnj kap. děkan, p. Melchior Deppenbrock w čelnj řeči této shjrkj str. 21. »Schliesst mir nicht Scham und Wehmuth den Mund, wenn Ehrbarkeit und selbst der Sinn dafür entschwunden zu sein scheint; wenn ich gedenke, dass anderer Gräuel zu geschweigen, ein volles Drittheil aller unter uns Gebornen, die Frucht wilder sündlicher Lust sind;« gest to zagisté strašiwé z kazatelny pronesené wyznánj, gak hluboko w řjsi německé čistota mrawů a wáznost sňatku manželského sklesnauti musila! Geť to ale také bolestná wyhljďka na budaucnost; an kdekoliw giž sám prwotnj pramen lidské společnosti — sňatek totiž manželský — takowým rmutem se podkalil, nemůže padagfej z něho potok w postupu wěků bez kału geťe hustšjho býti. Totě ale přirozený běh wěcj. Kdekoliw kořeny stromu tak se rozrygj, se řežau a zatřjśnj; tam strom sám uwadně; a býť geťe w zemi se po něgaký čas udržel, owoce gcho genom

scwrklé a samau čerwoćoinau naplněno bude. Právě w říši německé to bylo, kde radili a začali w minulém a na počátku běžejho stoletj každé wěroučné neboli doğmatické kázanj s kazatelen wynjati; kde se nauka wjry — kořen to, něgakým surrogátem libomudrkým nahraditelný celého stromu náboženstw, — drtila, oře-závala a mačkala; kde se powšechně wolalo, že se owoce gen s wětwj česá, a těch že toliko hleděti potřebj; kde tudjž dlahá léta ze slowáren katolických gen o samých mrawjch, ctnostech, opatrnostech, láskách a hospodárnostech mluweno bylo; a ten slaul nesnášeliwý, newzdělaný kněz, kterýž wjry se dotýkage, powšechně té mjchanice hráz stawěti a rozeznawatelné zase známky mezi wěrami a newěrami zarážeti se odwážil. Bylť to wěk wšeccko uniformujcej; a bylo by se čemu diwiti, aby se tam nynj giněho owoce s radostněgěj k budaucnosti wyhljdkau spatřilo.

Neuchopil gsem však proto se péra, abych řeči tyto, pro německé posluchače, dobré i w sobě chwalebne také Čechoslowanům za wzor schwalowal. Němečtj zagisté kazatelowé — s řídkými wýminkami — budau při wšj wýmluwnosti gegich wždy poslednjmi, gež bych zwláště našim začátnjkům úřadu kazatelského za wzor a ku potřebě schwalowal. Přetěžko gest wyhowěti duchu německého gazyka w překladu do řeči našj, tak že toliko mistři obau těchto gazyků znalj, se ctj na poli tom obstogj; wje ale wáhy má to, že rozmowánj kazatelů německých našemu srdečnému lidu twrdé a nepřjstupné gest. — Co mne wlastně k zmjnce o těchto kázanjch w našem časopise pohnulo, gest *ta přjčina*, za kterauž řeči ty znikly, kázány a tištěny byly. Roku totiž 1840. proběhlo celých 11 stoletj, an se sw. Bonifaciem — apoštolem Němcůw — biskupská stolice w městě Řeznu byla zarazila. To sobě Řezenštj katoljci na paměť uwáděgjece slawili památku tuto schwalnjm *milostiwým letem*. „Právěm zagisté! Gest se třeba ne toliko na cestách s hory na prošlau cestu, nýbrž i z časowých hor, když celá stoletj po některé události w bezednau wěčnosti zapadawagj, chwili ohljdnauti. Ginákě by nás ustáwěné; před se kráčenj, minulosti s přjtomnostj nesrownáwanj ničemu nepoučilq, aniž srdce našeho k wděčnosti pozdwišlo. W zpomjnanj na požitá dobrodinj přigj-má a požjwá ge člowěk po druhé, ať že to genom gřž ohřjwané gjdlo gest, a swjzj barwa nowoty mu chyb,

ólówěk se gim předc nasycuge i silnj: A zpomjnanj na přestálá nebezpečnstwj, na nešťestj překonaná plnj duši sladkými city wděčnosti. Gakže nemá wzpomenutj na blahodatnau událost, kdy swětlo Kristowa náboženstwj neyprwé tmy pohanstwa, w kterémžkoliw národu, ptyliti začalo, národu tomu nowého žiwota, wděčných citů a silné wůle k upřímnějšimu owinutj se kolem téhož náboženstwj wdechnutí! Řezno — toto sjdlo římských cjsařůw a na počátku chůwa mladistwého w nás křesťanstwj slawilo tedy roku 1840. paměť swé giž před gedenácti sty lety zaražené biskupské stolice, gakž tyto řeči swědectwj skládaj, složiwši tak wraucj díky za posilu, gakauž kwetaucj tam tenkrát giž křesťanstwj zřizenjm biskupského pastýře obdrželo. *Roku 1845 mine celých 1000 let, an se křesťanstwj okřtěnjm čtrnácti Lechů našich w kmen Český w témž Řeznu neyprwé zašťpilo.* — Prusowé, Pomořané a ginj mnozj kmenowé slowanštj k seweru, bywše pozděgi mečem německého rytjřského řádu o prawdě Kristowa náboženstwj wyučowáni, ztratili dáwno wšecku národnost, wšelikau žilku gazyka swých předků, wšecku samostatnost, ano také tu mečem wnutkanau wjru. — Co by z nás mnohem bližšjch sausedů němec, se bylo stalo, aby naše obracowanj na wjru až na ty apoštoly bylo čekati musilo? — *Gakže tedy my roku 1845. welébnau tu událost tichého přjštj Kristowa mezi nás Čechoslowany hodně oslawjme?* Tisjc let, gaká to walná prostora ōasu! co naši pohanštj otcowé neyprwé háge Perůna opustiwše, před křížem kolena swá skláněli! Gaké twáři nabyla tato země od té doby w smýšlenj, w citech i w činech! Pykati-li či radowati se máme za přjčinau té veliké události? Podobné otázky, mysljm, že gsau nynj welice na času a gim toliko k wůli učinil gsem zmjnkou o swrchu dotčených řečech kagjejch w Řezně za přjčinau práwě zmjnépau držaných.

Fr. Sláma.

- 3: *Ideen zu einer technischen Kultur des Kanzelvortrages. Von Franz Jos. Früh, Pfarrer zu Gross-Seelowitz. Wien 1842. 8. pag. 96. 48 kr. C. M.*

Tato kniha gest nepochybně gediná w ohledu swém; neboť kde máme gaký spis, w němž by se dáwalo na-

wedenj, gakž by sobě kazatel při hlásánj swatého Ewan-
gelium netoliko wzhledem na deklamacij, nébrž i wzhle-
dem na posunky (gestus) počjnati měl? Že na gednom
i na druhém gest welmi mnoho záležjno, docela žádný
pochybowati nebude; gedná-li se ale kdy o prawidla,
kterýchž při deklamacij a posuncjch zachowati slušj, a
chce-li kdo komu wykazowati meze, w kterýchž by se
kazatel pohybowati měl: slýcháme naskrze téměř gedno-
hlasnau odpověd: »K čemu gakého obmezowánj? Neylé-
pe gest, když kazatel přirozeně přednášj, a to sice ne-
toliko wzhledem na wěc, nobrž i wzhledem na swau
wlastnj osobnost. Swatj apoštolowé neznali žádných řeč-
nických prawidel, a swatj otcowé cjrkewnj nestawěli ře-
čj swých na žádné umělé chůdky; a kdož gest, genž
by se opowážil dokládati, že snad špatně přednášeli a
špatně kázali? K čemu tedy gakého posunkowánj? Ka-
zatel nenj diwadelnj herec, aby snad w twářenj swém a
w rozkládánj rukau gaké sláwy hledal. Ano práwě tjm
by se nábožnému lidu znechutil a slowo Božj hanobil,
kdyby hledal na kazatelně uměleckých posunkůw, a po-
dobati se chtěl diwadelnjmu herci.«

Kazatel swatého Ewangelium nenj a nemá býti o-
wšem diwadelnjm hercem; kdyby ale bez proměny hla-
su a bez pohnutj rukau přednášel, anebo si počjnal tak,
aby geho posunkowé byli buď bez wýznamu, anebo se
docela proti wili smyslu geho slow: napotom také wjm,
že takowau deklamacij každý za chybnau wykládati bu-
de, a že řekne při wšj šetrnosti: »Takowá deklamacij
nenj přirozená.«

Z toho tedy ze všeho gde, že každý zawrhuge
při kazateli diwadelnj posunkowánj, a že každý žádá,
aby přirozeně deklamowal.

Wšak práwě to gest otázka, co to gest: přirozeně
deklamowati wůbec, a při křesťanském kazateli zwlašť.
Kdyby to každý wěděl od sebe sám, nebylo by dogista
žádného kazatele, kterýž by nepřirozeně deklamowal, a
nepřirozeně se twáčil.

Přirozená deklamacij a přirozené posunky gsau dle
mého smeyšlenj ty, kteréž dle uznánj všech rozumných
lidj se smyslem řeči dobře se shodugj. An ale nenj
možná, abychom slýšeli úsudku všech rozumných lidj,
dosti na tom, když se tážeme aspoň, gak se ti neyslaw-
něgšj mužowé všech wěků, kteréž se zpytowánjm, co
by přirozeného bylo, w přjpadnosti této wygádfili. A

právě dotčený spis giného není, než s velikou pilností učiněné sestavení úsudkův vlastní mnoholeté zkušenosti páně spisowatelovy, a mnohých na slovo vzatých řečníkův. Nebog se tedy nikdo, že by snad w této knize shledal školské nechutné pravidla řečnictwí, která by požadovala, aby křesťanský kazatel mnohem wíce času strávil s učením na zpaměť, než se samým wypracováním; nébrž velmi rozumná, krátká a důkladná pokynutí, gak by s prospěchem, a však přirozeně duchowní řeči své pořádal a přednášel.

W prvnj části, kterauž p. spisowatel nazwal: »Zusammenhang der technischen Kultur des darstellenden Kanzelvortrages,« gedná o veliké úloze, kteráž dána gest křesťanskému kazateli, aby byl vůdcem wěrného lidu na cestě spasení, a ukazuge, gak veliká toho potřeba gest, aby byl pánem srdce všeho lidu; uvažuge, že bylo-li slavným řečníkům u Rekůw a u Římanůw na tom velmi mnoho záležjno, aby swým uměním a swau příčinliwostí pracowali na zachování národní nezáwislosti a giných pauze politických wýhod: že křesťanskému kazateli mnohem wíce záležití má, na dosažení a na zachování duchowní swobody, ku kteréž dle wýpovědi swatého Pisma powolání gme co synové Boží. Pilným zpytováním sw. Ewangelium ukazuge zároveň, gaké prostředky nám swým vlastními příkladem pozůstawił Pán a mistr náš Kristus Ježíš, gichž bychom s prospěchem w hlásání geho swatého slowa užjwati mohli a měli. Protož zároveň napomíná křesťanského kazatele, aby nikdy negednal o takových věcech, kteréž buď w dalekém anebo w žádném spogení negsau se swatým náboženstwím, aby nikdy neukazowal swau osobní maudrost, nóbř aby gedině kázal Ježíše Krista, a to ukřižovaného. W 2. části dáwa nawedení, gak by křesťanský řečník *swobodné umělosti* nabył, učení swatého náboženstwí w krásných a nálezitých obrazích i slowem i posunkem přednáseti. Nazývá tu umělost swobodnou, aby ukázal, že w celém gednaní řečníkowě nic nuceného býti nemá, nóbř že všechno máti musj ráz spanilé přirozenosti. Umělau pak tuto swobodu w mluwení a gednaní gmenuge; poněwadž se žádný dokonalý řečník nenarodil, nóbř toliko pilným cwičením se gím stal. Částka 3. úwádí obecná pravidla na zvláštní předměty, a to sice, gak se kazatel při gednotliwých pohnutích srdce a mysli i w twáři i w posunku dle pravidel přirozenosti zacho-

wati má. Při čemž také o některých řečnických figurách gedná; a napotom w 4. částce w příkladech, podle abecedy sestawených ukazuje, který posunek s přirozeností věci samé neywjce, neyznačnīgi a neynenučenīgi se srownává; waruge pak kazatele, aby si přijliš auzkostliwě a otrocky nepočjnál, tak aby myslil, že každá gednotliwá průpowěd zwláštnjm posunkem prowázena býti má, poněwadž by právě to bylo nepřirozené. W poslednj částce wykládá zwláštnj přjčiny, z kterýchž kazatel o to dbáti má, aby právě, křesťanské, řečnické umělosti nabyt, a konečně některé dobré rady a prostředky učitelům kazatelským na ruku dává, gak by sobě wzhledem na swé učence s prospěchem počjnati měli.

Komu za 6 archůw 48 kr. dáti nenj mnoho, — wydanj pak gest welmi čisté — s potěšenjm tuto knihu čjsti bude. Kdož sám welikau pilnost na to wynakládal, a to z těchže přjčin, kteréž p. spisowatel w 5. části uwádj, aby právě řečnické umělosti nabyt: shledá utěšené potwrzenj we všem, gak si sám w kázanj počjná; a nepochybugi nic, že se mnohým dobrým věcem přiučj a w negednom ohledu gisté zdokonalj. Začátečnjům ale w auřadě kazatelském přál bych naskrze knihu tuto; neboť w humaniorách, byt by také dosti přjležitosti bylo, w deklamacij cwičiti se, studugjcej gest gestě welmi mladý, aby všecker náležitě pochopil, a w pastorálce nenj tolik času, aby se všecker řeklo tak, aby giž ničeho nezbywalo k auplnému zdokonalenj. Wůbec wšeliké studium na weřegných školách wlastně giného nenj nežli gistý náwod k studium priwátnjmu; gestliže ale tomu tak gest: těžko studowati bez přiměřených prostředkůw. Giž tjm by dost bylo zjškáno, kdyby začátečnj mage w rukau tuto knjzku před některými chybami w deklamacij byl warowán, kterýmž by newěda ani sám přiwyknauti mohl, a kteréž by po celý čas kázatelského úřadu welmi na něm wadily. Kdož wjce schopnostj k řečnictwj má, ten se snáže dowtjppj, cožby přirozeného bylo; méně schopný začátečnj přigjmey wděčně každý prostředek ku swému zdokonalenj. Lehko se řekne: »Warug se diwadelnosti a sprostnosti;« ukázati ale, která gest ta střednj cesta, kterauž křesťanský řečnj k ráčeti má, nenj tak lehko.

Fr. Hawránek.

4. Die heilige Priesterweihe, und als Zugabe die Pastoralinstruktion Christi an seine Apostel, vom Bischofe Michael Wittmann. Herausgegeben von Joh. Nep. Stütze. Augsburg 1842.

Práce tato Řezenského biskupa, kterýž w powěsti proslulého wrchnjho pastýře zemřel, vydána gest od faráře w hořegšjm i dolegšjm Finningu w tom úmyslu, aby duchowenstwu do rukau byl dán prostředek, kněžského ducha obnowiti. Wygádrugeť se o tom p. wydawatel w úvodu zkrátka, ale důkladně.

Poštěstj-li se mu, prospěti k dosaženj téhož aučelu, hodna bude práce geho, abychom gi do počtu ney-wýborněgšjch postavili. Nemohlé spolupracownjkům swým wětšj služby prokázati, než an ge w onom duchu slyj, kterýž ge nad gezerem tohoto swěta wznášj, aby tjm swobodněgi na rozšjřenj králowstwj Božjho pracowati mohli, a kterýž gim sily dodává, aby noc temnosti pro-razili a twář země obnowili! Gak sobě angely předsta-wugeme, takť má duch kněze neustále w dokonalostech prospjwati. Geho maudrost mnohých oswěcuje, geho dobrý příklad mnohých napravuge; a protož kdož wj o stromu žiwota, ten gdi, utrhni owoce, a podey knězi. Kdož obžiwuge ústroge žiwota, obžiwuge tagemné tělo celé swaté Cjrkwe.

Přehlednutj 245 stránek dotčené knížky přeswědčj čtenáře, že p. wydawatel aučele swého šťastně dosáhnul; — duchowně posilněn odložj gi z rukau.

A však mnohem wjce shledá každý w obsahu knížky této, než což skromnost pana wydawatele w předmluwě připowjdá. Prwnj oddělenj se zanášj wýkladem celého ritu swěcenj od tonsury až do swěcenj na biskupa. Každé swěcenj opatřeno gest předmluwan, kteráž geho podstatu wyswětluge; swěcenj samo gest podlé hlawnjch částek rozděleno, a gednotliwé částky gsau podlé rubrik římského pontifikálu sestaweny, a spolu w čistém německém překlada, k čemuž přidán gest wšude historický důwod a mravné naučenj. Giž pauhé upamato-wánj na neyswětěgšj okamženj žiwota musj mysl kněze welice zagmauti, a onau swatau horliwostj naplniti, kte-rauž byl roznjcen tenkrát, když mocnost swěcenj mu udělena byla; když ale záwěrek gednotliwých částek čjsti, to gest gegich cenu, wýznam a starožitnau důstog-nost se zwěčnělým spisowatelem rozgjmati bude: potápěti

se bude geho duch w hlubinách důstognosti, kterauž kněžstwj do sebe má, dřwiti se bude, že wlastnj swau důstognost pošud tak málo pochopil, — a tu wznikne w něm neukogená žádost, aby w skutek uwedl na sobě sám, což kněžstwj bylo Kristu Ježjsi, geho swatým apoštolúni, a po wšechen čas geho swaté Cjrkwi; aby w skutek uwedl, což se na něm při swěcenj w podobenstwj wykonalo, což se mu podstatně udělilo, a k čemuž požehnánj s nebe wzywáno bylo.

Poněwadž málo kdo a málo kdy udělenjm swěcenj na biskupstwj očistě se wzdělati může: wýklad téhož swěcenj gest každému dogista mnohem přjgemnějšj; a přidaná poznamenánj wzbudj zagisté uctiwost a důwěru k této wznešené důstognosti, kteráž plnost a wrch kněžstwj gest.

Toto wšeccko shledá kněz w prwnjm oddělenj; w připogené pak instrukcj pastýře krátký obsah wšech kněžských powinnostj, kteréž w mluwě swatého Ewangelium na srdce položeny gsau.

Zasluhuge-li tato kniha poraučenj každému knězi: měla by zwlášť podána býti těm, kteříž u bran swatyně stogj, kteříž se k swěcenj na kněžstwj chystagj. A wšak i laik na ni pozoren učiněn buď, aby poznal, co ge mu kněžstwj gest; a podá-li mu se do rukau, když se uděluje swátost swěcenj kněžstwa: každý gi s wděčnostj přigme.

Herrmann Dichtl.

6. *Malý Čech a Němec, čili prwopočátečnj české a německé cwičenj k mluwenj, od Jana Swobody, učitele prwnj a wzornj školy pro malé djlky w Praze na Hrádku. W Praze, 1843. Tisk a papjr synů Bohumila Háze. St. 192. Cena 24 kr. stř.*

Někdo se snad na tom pozastawuwati bude, že se tato swrchu dotčená kniha w tomto našem toliko bohoslowné uněnj obsahugjcjm Časopisu w známost uwozuge. Než ale zdali každý plod literatury našj, směřugjcj k našj mládeži wlastenské, a nám zwlášť duchownjm od Krista Pána poručené, nemá zraků našich k sobě wábiti? Zahrnuge knjžka tato w sobě prwopočátečnj cwičenj w řeči německé, řeči té, kteréž se mládež naše chtjc nechtjc učiti musj. A nenj-li mezi duchownjmi zwlášť

mladšími mnoho těch a takých, gešto se s wyučowaním djtek w německém gazyku w mjstech škol německých nemagjcejch zabýwagj? Těm tedy mjinjme se zawděčiti, oznamugjce gim tuto knjzku, kteráž gim za wybournau rukowěť w tomto wyučowanj slaužití může. Magjť zagisté zde stručné a přirozené nawedenj, gakby se djtě postupně a snadně celé německé mluwniči naučiti mohlo, a při tom negen gakby paměť swau welikau zásobau slow a myšlének obohatio, nobrž i rozum swůg zostřilo a wybrausilo. Podlé mého úsudku gesti tato knjzka, ač bez rytin a malby, pravý dětský orbis pictus. Prohlédni obsah gegj, a uwidjš, že zdržuge w sobě téměř wšecku pogmenowanj a wšecky ty věci, kteréž gen poněkud do oboru dětského rozumu sáhagj. Gestíť to lexicon dětj! Prawj sice w předmluwě pilný a wážený pan spisowatel, že zwláště pro neyautlegšj mládež knjzku tuto sepsal; chtěge poukázati, gak by se mohla sedmým rokem asi stáří swého učít mysliti a mluwiti. Než máme za to, že i dospělegšj mládeži, chtjcg se důkladně tomu wšemu naučiti, knjzka tato welice prospěge. Naše děti, učjcg se německému gazyku, ukрутně býwagj mučeny, a předce dlauho to trwá, než dost málo mluwiti se naučj. Samau theorij, samými wýměry trápny býwagj hlavy ubohé mládeže; na příklady ale — brevis per exempla via — málo býwá pomyslěno. Těmto nesnázm wyborně wyhowěl pan autor; a za tau přjčinau se domnjwáme, že se wšem těm welice zawděčil, genž priwátně mládež německému gazyku wyučogj. Neyposléze nemůžeme mlčenjm pominauti, že se sic bohužel w knize této 192 stránek magjcg 54 onylů nacházj, a wšak že gsau poznamenány a opraweny. — Tisk to gest i papjr synů Bohumila Háze.

J. V. Jirsjk.

8. *O smjšeném manželstw. Slovo lásky k mládenčům a pannám katolickým, od gednoho upřjmného gegich přjtele. *) W Praze, 1842. Tiskem a nákladem Anny owdowělé Špinkowé. 12. stran 53, za 6 kr. str.*

Od času tak řečené reformacj bylo dosti smjšených manželstw w sewernjch kraginách Ewropy, ačkoli

*) Od proslulého našeho Jirsjka,

Red.

gich 'swatá katolická Cjrkew zawrhowała, gakož zawrhowała wszeliká manželstwj prawowěrných křesťanůw s ginými kacjji: ale nehoriło se proti nim ze strany biskupůw a farářůw s takowau stálostj, gako práwě w našich dnech, aniž proti nim po ten celý čas tolik spisůw na swětlo wyšlo, gako za těchto poslednjch šest let. Bolestně nesla swatá katolická Cjrkew každé gednotliwé manželské spogenj katolického chotě s nekatolickým: nebylo ale třeba tak zgewného horlenj, gako w našich dnech; poněwadž z počátku podobných manželstew předce nebylo tak zhusta; a poněwadž se tak zgewně neukazowalo, že na welikau ugmu gsau katolické Cjrkwi. Wždycky to nerádi widěli duchownj správcowé, kdykoli se zasnaubenci dwogj wjry k manželskému sňatku hlásili, wždycky to zráželi; wždycky při tom užjwali pastýřské opatrnosti, aby, pokud se dalo mjrnými prostředky toho docjlitj, z takowého manželského sňatku nebylo nic: ale neprotiwili se gemu přjsněgšjm způsobem, aby dali na gewo křesťanskau snášenliwost; kterauž my sice nekážeme, gako strana nekatolická, ale raděgi konáme. Když ale za přjčinau takowého to showěnj počet nekatoljků wě všech kraginách znamenitě množiti se počal, ačkoli každého roku bylo wjce těch, kterjž ke katolické Cjrkwi přistupowali, nežli těch, kterjž odpadli; a když se ukázalo, že w některých kraginách zwlášt nekatoljci smjšeného manželstwj schytrale užjwati chtěgj co prostředku k potlačěnj a k wyhubenj prawé wjry: tenkrát nelze bylo mlčeti duchownjm správčům, aby gich z ospalosti newinil swět, a co leniwé wládaře aby gich neodsaudil gednau Kristus Jezjš.

Od těchto poslednjch šesti let bylo tedý o té wěci mnoho psáno, mnoho saukromj i weřegně rokowáno: a však což se posud psalo, týkalo se wjce duchownjch pastýřůw, než obecného lidu; s lidem se gednalo o tom w kázanjch; anebo kdež nowý takowýto sňatek uzawřen býti měl. Kázanj, když s pomocj Božj gest pracowáno a přednášeno, nepochyb j swého cjele; poněwadž se ale ustawičně o gedné wěci kázati nedá: zapomene lid po čase, čjmž gednau sebe wjc dogat byl a roznjcen. Přjgdau-li k duchownjmu správci zasnaubenci dwogj wjry: tenkrát se welmi nesnadně podařj gemu, aby katolickau stranu k tomu přiwedl, by odstaupila od předsewzetj swého. Aby ale duchownj pastýř takowému sňatku přjčkau byl giž tenkrát, když se prwnj známost děge, také

welmi často ho ta wěc zůstane tagna; čemuž tjm snáze přiswědějme, an zkušenost nás naučila, že negednau skryto bylo rodičům, a to kolikrát dosti za dlouhý čas, s kým dítky gegich magj známost.

Potřebné tedy a welmi spasitelné gest, aby to, což o smjšeném manželstw j w kázanj a u giných přjležitostj lidu se wyložilo, we zwláštjnch spisech k upamatowánj a k bedliwému uwáženj podáno bylo. A přjtoinná knjzka gest toho obsahu druhá, kteráž, djky Bohu, gednjm rokem pro lid náš na swětlo wyšla.

Negmenowaný spisowatel šetrj prostonárodnj mluwy, aby naskrze čtenářům swým pochopitelně mluwil; poněwadž ale čistá swatá prawda nepotřebuge žádného vysokého slohu ani uhlazeného mluwenj způsobu: celé pagednánj gest při wšj swé gednoduchosti wzhledem na řeč, gak náleželo dosti odůwodněno, srdečně a tkliwě přednešeno; tak sice, že nepochybugi nic, že ten, kterýž chladnau krwj tento spisek přečte, žádným způsobem a žádnau měrau se neodwážj, aby wstaučil w manželský snatek s osobau nekatolickau. Chladnau krwj, prawjm, kdož ten spjsek přečte: protož podawán budiž do rukau mládencům a pannám giž w tom čase, když do toho wěku přicházegj, w kterémž sice na proměněnj stawu swého pomysliťi mohau, ale geště žádné známosti nehledagj; neboť když by se giž známost stala s osobau nekatolickau: wjme ze zkušenosti, že tělesná náklonnost zaslepuge rozum, aby sebe gasněgšj prawdy nepoznawal. Aby se ale tato knjzka dostala do rukau mládencům a pannám, drjwe buď w rukau gegich rodičůw; neboť ti se o to postaragj, aby poznali synowé gegich a dcery, což gim k spasenj gest.

Aby každý nahlédnul, s gaku opatrnostj p. spisowatel sobě počjnal, w krátkosti podáme celý obsah. Předně prawj, že se w manželský staw wúbec s welikau opatrnostj wstupowati má; napotom klade, gaké opatrnosti katolickým mládencům a pannám zwlášť šetřiti gest třeba, což hogně důwody swatého Pjsma a wypo-wědni swatých Otcůw wyloženo gest. Načež se stawj, co se mjnj smjšeným manželstwjm. Po wyloženj toho následuge zápowěd starého i nowého Zákona manželstew podobných. Z předložených zápowědj wyplýwa sama sebau zápowěd manželského sňatku s osobau nekatolickau, an podobný gest manželskému sňatku s po-hanem aneb s kacjřem wěkůw minulých, gakž dobře wi-

děti gest z uwedeňých mjst Pjsma swatého a cjrkewnjch Otcůw swatých. Což posud wylóženo bylo wúbec, nynj následuge zwlášť zápowěd swaté Cjrkwe manželského sňatku Katoljka s nekatoljkem, při čemž summówně se uwáděj naržzenj rozličněj sněmůw, a Řjmských papežůw až do dnešnjho dne. Nynj pak následugj přjčiny, z kterýchž swatá Cjrkew takowého manželského sňatku schwalowati nemůže; a sice: 1. že w něm nenj prawé swornosti a gednoty, 2. že stogj w cestě domácj ano i weřejné pobožnosti, 3. že připrawuge katolické straně weliké nebezpečenswj, a 4. newyhnutelnau téměř záhubu. To wšeccko wylóženo gest z krátka, gadrně, srdečně a opodstatněno důwody slowa Božjho, naponjnanjm swatých Otcůw a cjrkewnjch spisowatelůw, gakož uwedenjm zkušenosti smutné. Závěrek gest ze wšeho neysrdečnějšj, kterýž se podobá napomenutj starostliwého, dobrého, zkušeného otce na djtky swé, aby nechtěli wstaučiti w sňatek manželský, kterýž ge o časné i o wěčné blaho připrawiti může. Přál bych toliko, aby w kněžce této zwlášť pogednáno bylo w oddělenj gednom, gakého se dopaušj hřjchu ten, kterýž w takowý manželský sňatek wstaučiti zamejšlj. Arci, to gest zlé giž w nebezpečenswj se wydáwatj; gsauť ale lidé, kterýž by se domjwali, že s milostj Božj w takowém nebezpečenswj neklesnau; ačkoli p. sp. str. 49. welmi dobře dokládá, že nenj tak lehko se nadjti, aby gim Bůh potřebné milosti swé udělil. Kdyby se gim ale zwlášť na powáženj dalo, že giž uzavřenjm takowého sňatku těžce hřešj proti Bohu, proti geho swaté Cjrkwi, a proti sobě samému: dalo by se tjm spjš očekáwati, že mnohý tjm wjc se ustanowj na tom, pohrdnauti gakýmkoliwěk, sebe wýhodnějšjm spógenjm, než aby swau duši poskwrnil tak welikým hřjchem.

Poněwadž na konec prawda gest: *«Longum iter per praecepta, breve et efficax per exempla»*: k přánj gest, aby tato kněžka, gelikož nenj připogena k té, kteráž wysla letošnjho roku nákladem Dědictwj swatojan-ského, *) aby aspeň od welebných duchowňjch správcůw zároveň poraučena byla lidu, a poněwadž formát skoro tentýž gest, aby do gednoho swazku spogowána byla; tato gakožto theorie na mjstě prwnjm: ona gakožto praktické pouaučenj na mjstě druhém.

*) *Obraz smjšeného manželstua*, za 10 kr. — Přjštjm rokem přjgde w Časopisu pogednáňj „Noc před noujím rokem“ a doplnj trog-hist o tomto zástogi.

neydřjwe docjlily toho, aby w Čechách ani gednoho smjšeného manželstw uzawřeno nebylo. Negsau-li nekatoljci lhostegni u wjře, zároveň takto smeysleti budau. Neřjkey nikdo, že by takowau žádostj swatá katolická Cjrkew gewila nelásku proti nekatoljkům. Ona ge dogista miluge, za ně se Bohu modlj, trpěliwě snášj mnohé nátisky od nich učiněné; to ale žádný od nj žadatí nemůže, aby tuto lásku gewila rušenjm swaté vůle Božj, duchownjm nebezpečenstwjm swých milených djtek, a rozšiřowanjm neswornosti we swém vlastnjm domě. Až protestanté w giných wěcech budau s námi gedno, prawowěrnj katoljci rozmeysleti se nebudau, manželstwjm wcházeti w přjbuzenstwj gegich; dokud ale s námi u wjře gedno býti nechťj: neylépe gest i nám i gim, když katoljk s osobau katolickau, a nekatoljk s osobau nekatolickau wstaupj w manželský sňatek.

Fr. Hawránek.

R) ROZLIČNOSTI.

Poslednj vůle

Geho Oswjcenosti Augusta Longina Knjžete z Lobkovic, Wýwody Raudnického, Presidenta c. k. dworské komory w hornictw, atd. atd.

dne 17. března r. běž. we Wjdni zemřelého.

† † †

We gménu Neyswětěgšj nerozdjlué Trogice, Boha Otce, Syna i Ducha swatého.

Gelikož smrt gednomu každému člowěku gista, hodina gegj však negista gest: tedy gá August Longin, knjže z Lobkovic, wýwoda Raudnický, s náležitým uwáženjm, při smyslech dokona zdravých i zdravj dokonalém, následně poslednj vůli swau ustanowugi; a tjm spolu rušjm, cokoli gsem dřjwe wzhledem smrti swé najjdił.

1. Duši swau nesmrtedlnau poraučjm s myslj skraušenau welemilosrdnému Stwořiteli a neyswětěgšjmu Spasiteli; zá-
dage swěta saudce sprawedliwého, by s nj nenakládal dle
weliké winy gegj: alebrž dle swého newystihlého milosr-
denstw; aby gj milostiw býti račil, skrze krew swau swatau,
gíž on za wšecky hřjšnjky wylil; za tauž přjčinau též prosjm
neyblahoslawědgšj Pannu Marii, swého swatého Angele
• strážce a wšecky zástopy Swatých o přjmluwu.

2. K spasení duše mé, ať w neykratšjm čase 100 māj swatých w rozličných kostelch se čte; gichžto 50 od weleb-
ných otců řádu Kapucinského odčtěno mji žádám.

3. Z mého gměnj ať se tři mše swaté založj, kteréž každoročně po wšecky časy za mau ubohau duši čteny býti magj; a sice gedna na den mého úmrtj, druhá na den mého narozenj t. g. 15. Března; a třetj na den mého zasnabenj t. g. 10. Listopadu.

4. Tělo swé smrtedlné poraučjm zemi, z njžto swąg počátek wzalo, a z njžto opět powstane, by Spasitele a Saudce swěta spatřilo a wešto bud' w život wěčný, neb w neskončené zahynutj; od něhožto mě wšemocný Bůh neymilostiwěgi zachrániti račiž.

5. Na důkaz, že gsem k stawu hornickému patřil, ať tělo mé w hawjřské raucho gsauc oděno, w rakew se položj. W rukau žádám mji křjž, a u nohau swých kladiwo a dláto.

6. Až známky gisté smrti se ukážj, ue wšak dřjwe, žádám pohřben býti. Pohřeb můg ať gest slušný, ale beze wšj zbytečné stkwostnosti. Odpočjwati žádám w hrobce Hořjnské w Čechách, mnau wystawěné, ať umru, kde koli. Kdyby wšak hrobka ta do toho času wystawěna nebyla, tedy gest můg dědic wšeho statku zawázán, by gi co neydřjwe dostawěl a těla mých drahých rodičů, prarodičů a ostatnjch mých přjbužných na Hořjnském hřbitowě odpočjwagjech do nj přjgal.

7. Měllibych w swém nyněgšjm důstogenstwj, gakožto přednosta komory dwornj w záležitostech mincj a hornictwj zemřji: tedy žádám, aby se wšickni mně podržzené hornj úřednjci a hornjci za ubohau duši mau modlili; a prosjm co neyponjženěgi Geho Majestátnost o milostiwé powolenj, by tato má žádost gegich předstawěnými gim oznámena byla.

8. Wšecky, gichžto gsem snad urazil, nebo kterým ne-
wědomě a mimo předsewzetj bezprávj učinil, prosjm skrze milosrdenstwj Božj pokorně za odpuštěnj.

9. Swé nad mjru milené panj manželce děkugi za gegj mně proukázanau stálan lásku a wěrnost, by gj Bůh onu blaženost, kterauž mě zde na zemi způsobila, hogně odplatil.

10. Swým dobrým djtkám, gichžto srdcem planancjm milugi, ndělugi swé otcowské požehnánj; napomjnage gich, by zachowaly swrehowanau lásku a úctu k přewýhorné matce swé; wěrnost země Pánu; aby se wezdy přidržely swaté řjmské katolické cjrkwě; s tau wýstrahau otcowskau, by s nižádným w sňatek manželský newstaupily, kterýž by náboženstwj katolického, aneb stawu gegich rowěň nebyl.

11. Zákonnj legáty *ad pias causas* ať dwacateronásobně gsau zvýšeny, nežli zákon předpisuje.

12. Chudým, w kterém mjestě umru, ať se dvě stě zlatých w stříbře dle uznánj mé panj manželky rozdagj; gakož i ustanowugi, by se mezi mé poddané dle uznánj gegjho 1000 zl. w stříbře neydéle w roce rozdělilo. Též žádám, by se neydéle w roce po úmrtj mém přjbramské hornické tak nazwané bratrské pokladnici 600 zl. w stříbře vyplátilo, a od nj w gistotu se uložilo; aby těmi úroky neystaršj zaslaužilý hawjř, gsa té podpory potřebným, podělen byl. Tento starý hawjř se zawazuge, aby se každan sobotu u záračného obrazu Rodičky Božj na swaté Hoře geden Otče náš a Zdráwas Maria za mau ubohau duši, a geden Otče náš a Zdráwas Maria za hogné požehnánj hornj pomodlil. Při dokázané nemoci může tyto modlitby i doma wykouati; má ale mjsto té cesty na swatau Horu růženec se modliti; k čemuž geg geho vlastnjm swědomjnm zawazugi.

13. Mogi domácj úřednjci a sluhové, kterj za času smrti mé 30 let w službě mé stáli, kdyby pro stárj neb giný neduh službu zastáwati nemohli, anebo, kdyby ge můg auplný dědic bez winy gegich ze služby propustil, magj swau celau nyněgšj službu, gakožto pensj užjwati.

Wšickni ostatnj, kdyby w roce po mém úmrtj bez winy swé od mého dědice wšeho statku propustěni býti měli, magj celoročnj službu gako za odstaupenau k požadowánj.

K stwrzenj této poslednj wíle mé psal gsem gi vlastnoručně, swým vlastnjm gménem gi potwrdiw, we Wjdni dne 7. Srpna roku wšelenj Pána našeho Spasitele tisjetého osmistého třicátého dewátého.

Augustin Longin

Knjže z Lobkowic,
Wjwoda Randnický.

Padesátileté jubileum oblečenj Geho Excellencj,

Neydústogněgšjho Pána, Pana

Jana Ladislawa Pyrkera,

Patriarchy-Arcibiskupa Jagerského, c. k. tagné rady, rytjře železné koruny třjdy prwnj, dědičného wrchnjho župana spogených stolic Hewešské a Solnocké a t. d.

do řádu Cisterciáckého

w Lilienfeldě Bakauském.

Tištěných zpráv o této nadobyčegně slawnosti, z ruky neydústogněgšjho pána patriarchy - arcibiskupa milostiwě mi

propůgčených, lépe použití nemohu, leda sdělením gich českým ctitelům původnjho skladatele, „Perel poswátný ch.“ Zpráva tato z popisu p. F. Weidmanna a z kázanj wys. důstogného opata Lilienfeldského sestawená, považug se poněkud za doplněk žiwotopisu Goho Excellencj, který gsem na konci překlada spisn dotčeného přiložil.

Dne 18. řjgna 1792 přigal nynj oslawený patriarcha - arcibiskup Jažerský w Lilienfeldě řeholnj oděw cisterciácký; letos w týž den slawila se tam padesátá výročnj památka oblečenj geho způsobem nad obyčeg slawným a tklivým. Dychtiwě očekáwaný wznešený jubilant přigel do Lilienfeldu den dřjwe, před pátau hodinau odpolednj. Slawně uwjtán a provázen opatem a konwentem a shromážděnými hostmi uhjral se neydřjwe do kostela, kde se giž pod wysokými klenbami zwuky warhau rozléhaly, mistrrowskau rukau proslaweného rytjře z Neukoma probuzowané. Před oltářem wykonal neydůstogněgšj patriarcha tiehau modlitbu. Gaké city pronikaly w té poswátné době pohnuté srdce wznešeného kmeta! Před padesáti léty připutowal sem chudý mladjk : a dnes we sláwě knjzete cirkewnjho vstupowal do té swatyně! Gakých přjhod přečkal během tohoto půlstoletj! Gaká wzpomjuánj prohjala myslj geho! — Po wykonánj pobožnosti z kostela do prelatury uведен, přjwětíwě se zahýwal s hostmi přítomnými. Na wečer wypalowaly se ke cti Goho Excellencj strogené ohně; ginotagitelné obrazy, mažicky ozářené, dobře se podařily. Po těch provozowala se we skwostném, podobiznami ejsařů ozdobeném sále kantata, k hudebnj komposicj Rombergowě, od pana I. F. Castelli skládaná. Z nj čtenářům tohoto časopisu udělugi následugjcej dogemné strofy :

Bass.

Mit Demantgriffel steht es
Im Schicksalsbuch geschrieben :
Was Staub ist, soll zerstieben,
Was Hauch ist, soll verweh'n,
Was blühet, soll verblühen,
Was glühet, soll verglüh'n,
Was irdisch ist, vergeh'n.

Doch darum keine Thränen!
Lasst lauten Jubel schallen,
Das Irdische mag zerfallen,
Der Stamb, er sey verzehrt!
Eins, weiss ich, kann nicht sterben,
Eins trotzet dem Verderben,
Eins spottet der Verwesung :

Alle Stimmen.

Ein Geist, der Tugend ehrt.

Sopran.

Ein Herz voll ächter Tugend;
Voll engelreiner Triebe,
Voll Gott- und Menschenliebe,
Bleibt ewig jung und schön;
Ist Hauch des Mundes Gottes,
Ist Blitz der Flamme Gottes,
Ist Abglanz seiner Klarheit,
Kann ewig nicht vergeh'n.

Schön ist der Pfad der Künste,
Schön Ard're zu regieren,
Schön ist's, das Schwert zu führen,
Woraus der Lorbeer spriesat;
Doch Dem ward vom Gesckicke
Das Herrlichste verliehen,
Der so, wie Du, die Brücke
Von Gott zum Menschen ist. *)

Gitro dne letošnjho 18. řjgna pripravilo slavnosti té Zádauej pohodu. Zé všech stran hrnul se lid w údolj Lili-
enfeldské. O půl dewáté přigela Geho c. k. Wysost, ney-
oswjceněgšj arciwéwoda Jan, aby osobně poctil tuto slavnost
swau wysokau přjtomnostj. Po dewáté wyšel průwod do
chrámu Páně w tomto pořádku: Školnj mládež, služebnjci
a auřednjci klášternj, duchowenstwo w rochetách, konwent we
flokách, páni opatowé w pluvjálech a pod infulj z řádu ci-
sterciáckého, totiž: z Lilienfeldu, ze Swatého křj-
že, z Nowého kláštera Zawjdenského, ze Swět-
lé (Zwettel) w Rakausjch, ze Žirce (? Zirtz) w Ubrách; po
nich pět opatů z řádu Sw. Benedikta a sice z Meziluk
(Melk), z Chotěwic (Göttweih), od Skotů z Wjdně, z
Altenburku a ze Seitenstetten; opat řeholnjch
kanownjků Herzogenburškých, dwa infulowanj probo-
šti z Jagern (Erlau), dwa kanownjci Swatohypolitštj
(Sct. Pölten); posléz Geho cjs. Wysost, neyoswjceněgšj ar-
ciwéwoda Jan a neydúst. arcibiskupský pan Sufragan wj-
denský, biskup Helenopolský (in parte inf.) Buch-
mayr, magjce mezi sebau Geho Excellencj neydústogněg-
šjho patriarchu - arcibiskupa Jağerského.

*) Z Prahy Gemu byl wýborný zpěw zastán od Malost ranského
gymnasiálnjho pana professora Wácl. Swobody, w způsobu žiwoto-
pisu. Přáli bychom, aby w našem *Ost und West* tiskem wyšel.

Red.

Průwod zawjrali: Komoňj Geho cjs. Wysosti, hrabě Morzin, pan wrchnjk c. temu ležejho we sw. Hypolitn, pan kragšký čtwtře za wjdenským lesem, a ostatnj wzácnj hosté. Průwod wážně se pohybowal otewřenau řadau zástopu klečejho lidu. Očitý swědek p. F. Weidmann zaznamenal na důkaz, w gak žiwé a dobré památce wznešený jubilant, gakožto býwalý farář Tyrnický u lidu se zachowal, tuto tkliwau scenu: klečje mezi zástupem a zwljkağje polohlasitě zwola-la staričká plaňanka (Aelplerin): „Er ist's! Er ist's! Es ist unser guter Herr Pfarrer!“ —

U wrat kostelnjch podával důstogný pan přewor kro-penku weházejcjm. W kostele před kazatelnu se zastawil průwod. Tam se neyprwé usjdlil Geho c. Wysost, arciwé-woda Jan a geho Excellencj patriarch-arcibiskup; wedlé w prwuj stolici wjdenský pan Sufragan; za nimi hrabě Mor-czin, pan wrchnjk a pan kragšký. Páni opatowé, ostatnj duchowenstwo a hosté měli mjsta swoge we stolicjch w pra-wo a w lewo. Pan opat Lilienfeldský wstaupiw na kazatelnu pronešl text Syrach 11, 13.; a w řeči swé wyobrazil žiwo-bytj wznešeného pana jubilanta; připomjnage geho přiget' do řadu, geho účiniwost w úřadech klášternjch a požehnané práce na winici Paně. „Byl on pastýř, gakého chce mji Hospodiu,“ pokračowal wýmluwný pan opat, „pastýř, kte-rého zuagj owce, a on zná gich a žiwot dáwá za ně. Žiwa gest posawad a žiwa bude déle geště památka geho w osa-dách Tyrnické a Annaberské. Roku 1809 měli býti tyto wesnice wylaupeny a ohněm popleněny nepřjtletem rozgítře-ným, že zde mnoho swých lidj ztratil. Přjsně a zgewně zněl přjkaz nepřátelského generála (La Brugere); ucho ge-ho oslychalo wšelike prosby, i pláč a nařjkánj obywatelůw nešťastnjch. Wogsko se giž wyprawowalo na plen i chy-stalo zápalné hlawně! — Než dobrý pastýř, nebezpečn-stwjm pohrdage, postawil se před nepřjtele; nebezpečj, bjda a hořekowánj lidj ku zkáze obětowaných pogalo, pobnulo, rozplamenilo geg k neytkliwěğšj přjmluwě; — horliwost ge-ho řeči obměkčila huěw a ukrotila mstu nepřátelskau, až pak slowo: Milost! Milost! se ozýwalo w okolj — a osada byla ochráněna!“ — Dále připomjnual řečnjk zá-sluhy Jana Ladislawa w trudnjch časech za opata zwoleného o klášter a kážeň wnitřnj; i podotknul, gak po-wýšen na biskupstwj Spišské, na patriarchát Benátský a arcibiskupstwj Jagerské wезде-ğšjch statků wynakládal ke cti Božj a k úlewě bjdy lidské; gmenowitě wystawěnjm welebného chrámu Páně w Jagru; welikomyslným darowánjm pěkného domu we

Wjdni chudým a slepým, a založením pohostinských saukromjch domů w Gasteinu a Warch Karlowých pro nemohowité a churawé wogenské důstojnjky, na něž on — sám syn důstojnjka wogenského — zvláště pamatowal. Konečně wytknuw kazatel nábožný a vlastenský směr spisů Pyrkerowých, důtkliwě wštěpowal posluchačům následugcej prawdy a naučenj z žiwota jubilantowa wyswjtagcej :

1. Že saudy a cesty Božj gsau podiwné ; pročž důwěruě ukládegme swúg osud w ruce Páně ; a
2. pamětlivi marnosti wěcj pozemských, wěšj pěči wěnuग्me duši a wěčnosti, než tělu a swětu ; dále
3. Že sice wzdělánj a učenost ozdohuj muže : uměnj ale pýchau naduté, že prawá poštilost ;
4. pak že ke cti Božj a k zewnitřnjmu zwelobenj služab Božjch owšem přispjwati : neyspjše ale we swém vlastnjm srdci Bohu milý chrám stawěti a čistý zachowati, i
5. wždy lásky a dobročinnosti k hližnjmu pilni býti máme.

Posléz obrátiw se k neydůstogněšjmu jubilantowi citty wracujmi, zawjral : „Budiž tedy Ty, kterýž před padesáti léty w ponjženosti mezi swé bratry wstupil, nynj ale zde powýšený nad námi stogjš ; hudiž ty dnes tlumočem a hlasatelem wracujch djků a synowských proseb našjch ! Dey při oběti neyswětěšj wystaupiti wůni modliteb našjch přede trůn Swrchowaného, aby wylil hognost požehnánj swého na weškerau cjrkew swatau obecnau, a na hlau gegj widitelnau, na milowaného mocnáře našeho, na milowanau cjsarownu a celý cjsarský dům, na drahé záwdawky lásky manželské a radosti otcowské přítomného zde arcikujžete, na celau zde shromážděnau osadu křesťanskau, na tento dům a na přebýwagcej w něm — we gmenu Otce i Syna i Duchu Swatého ! Amen.“

Po kázanj pohnul se průwod do presbyterium, kde před tumbau slawného zakladatele Leopolda z Babenberku připrawené stálo klekádko se stolicj pro cjs. Wysost Arciwěwodu, a w lewo klekátko pod baldachynem pro neydůstogněšjho patriarchu-arcibiskupa. W prawo měli páni opatowé, w lewo po straně tamby neydúst. pan Sufragan, pan komořj hrabě Morczin, a ostatnj hosté, kanownjci a t. d. mjsta swá. Mezi tjm co se neydúst, patriarcha w pontifikalie oblekal, odešli páni opatowé z řádu cisterciáckého do sakristie a k assistencj oblečení nawrátili se k oltári a sice wysoce důstogný pan opát Žirecký za ceremoniaře, pan opát Nowoklásterský za diakona, pan opát Swětelský za Subdiakona, páni opatowé Swatokřížský a Lilienfeldský za akolythy.

Skwostné ornáty pontifikantowy a pánů assistentů, tehdáž poprwé potřebowané, gsau dar Geho Excellencj Pana patriarchy klášteru Lilienfeldskému. Počala mše. K ni se na kůru provozowala welká mše Bethownowa. Při obětowánj zpjwala se od jubilanta skládaná a od rytjře z Neukom w hudbu uwedená modlitba w gazyku německém. Po skončené mši s Te Deum wracel se průwod wýpsaným swrchu pořádkem při slawenj všech zwonů do prelatury, neydřjwe do pokogů Geho cjs. Wysosti, a Páně Patriarchy Excellencj.

Při tabuli provozowaly se přjslušné kusy hudebnj. Zwláště dogjmala všech pánů bostů od Geho Excellencj skládaná a panem rytjřem z Neukom do čtyr hlasů sazenná pjsěň, kterauž tuto w gazyku půwodnjm kladu :

An Lilienfeld,

Am 18. Oktober, 1842.

von

J. L. Pyrker.

Sey mir gegrüsst im tiefsten Grund der Seele,
 Stift Lilienfeld im wonnig schönen Thal!
 Mein Glückstern wollte, dass ich dich erwähle
 Zum Lebensziel, und lohnend war die Wahl,
 Wenn ich des Daseyns frohe Stunden zähle,
 Und auch die schlimmen, wechselnd, ohne Zahl,
 So winkt mir jenes Fest empor zu schauen,
 Und alle Hoffnung auf den Herrn zu bauen.

Ein armer Jüngling kam ich hergezogen,
 Und sah mich scheu in deinen Hallen um;
 Sie wölhten hoch sich über mich zum Bogen,
 Und blickten nieder, düster, starr und stumm;
 Doch hatte mich die Hoffnung nicht betrogen,
 Es zeugten mir den Weg zum wahren Ruhm,
 Im Lauf so mancher feierlichen Stunden,
 Die weisen Brüder, die ich hier gefunden.

Sey du fortan, wie deine Alpen ragen —
 Hoch auf, und hell im Morgenrothe erglüh'n,
 Zum hehren Ziel in allen künft'gen Tagen,
 Für die, die hier im Seelendienst sich müh'n,
 In ihm des Tages Last mit Freuden tragen,
 Und, Gott gestärkt, vor keinem Schreckbild flieh'n;
 Dann wird gewiss in deinen heil'gen Mauern,
 Der Erde schönstes Glück für immer dauern!

Podobný dogem spůsobila národní hymna též od Jeho Excellencj k Mozartowské slavnosti w Solnohradě sepsaná a od rytíře z Neukom hudbau opatřená. Panem opatem Lilienfeldským pronesené toasty na c. k. Majestáty Cjsaře a Cjsařowny, na weškerý neyoswíceněgšj dům rakaušský, na C. Wysost přjtomného arciwéwodu a na Excellencj pana Jubilanta prowázeny byly všeobecným zaplesáním. Po těch wzágemně pronesl pan patriarch arcibiskup přjpitek neydůstogněgšjmu panu Sufraganu Wjdenskému, wysoce důstognému panu opatu a konwentu Lilienfeldskému, druhým pánům prelátům, duchowenstwu a ostatnjm pánům hostům. O půl šesté hodiny nastaupil neyoswíceněgšj arciwéwoda swau zpátečnj cestu do Brandhofu. W hodinu sedmou byl koncert na sjni cjsarské. Schillerowa pjseň o zwonu, Rombergem do hudby sazená, wýborně se provozowala. We wečeřadle přednášel pak pan F. Weidmann báseň ke cti Jeho Excellencj. Tjm se skončila tato pěkná a neobyčejná slavnost.

Medalie na tuto památku u welikosti dwau dolarů pěkně vypuklým rázem bytá, wykazuje poprsj Jeho Excellencj s opisem: IOANNES. LADISLAVS. PYRKER. PATRIAR. ARCHI-EPPVS. AGRIENSIS. Na druhé straně wyobrazen gest klášter Lilienfeldský s nadpisem: ANNO. 1792. DIE. 18. OCT. SACR. ORDINEM CISTERCIENS. CAMPILII. INGRESSVS. a s dolejšim podpisem: EIVSDEM. DIEI IWBILAEVM. IBI. CELEBRAT. ANNO. 1842.

Českým ctitelům wznešeného jubilanta, půwodnjho skladatele „*Perel poswátnejch*“ libé bude năwěštj, že rytaiu podobiznu Jeho Excellencj w knihkupectwj Kronbergra a Řiwnáče w Praze na malém náměstj staroměstském dostati lze.

Karel Winařický.

Slavnost w Liboci bljž Prahy.

Od

Jana Val. Jirsjka,

faráře w Minicjch.

Den 23. w měsji Kwětnu l. P. 1842 stal se osadě Libocké welmi památným. Tamněgšj starožitný chrám Páně, kterýž gest pod patronátem weleslawných stawů Če-

ských, byl již l. P. 999. ku památce swatých Božjch mučedlnjků Fabiana a Sebastiana založen. Gakkoli w následugjcjch stoletjch dwakrát byl oprawen i poněkud zweličen, však nedostával přec k wznešenému powołánj swému, poněwadž wzhledem osady na počet znamenité, přjliž malým byl; a pak poněwadž jižžij w zřjceniny se chěl obrátiti. Wida nowého chrámu Božjho welikan potřebu, tamněgšj horliwý duchownj pastýř a spolu welezaslaužilý arcibiskupský Wikář, důstogný pan František Lampa, o to se wšj silau se ucházel, by milá osada geho nowým chrámem Božjm opatřena byla. I stalož se, že neywyššjm dworským dekretem od 11. Čerwna 1841. čjslém 17059. wzdělánj nowého domu Božjho bylo milostiwě powoleno, a spolu 20,495 zl. 46 kr. dobrých peněz na ten cjl a konec wykázáno. Starý chrám byl již 18. Dubna 1842. rozbaarán a odnesen, a na to počal hned 9. Kwětna pražský stawitel Brust, kterýž mimo maljřské a warhanické práce weškero ostatnj djlo za 18,865 zl. na se přigal, k nowému daleko prostranněgšjmu chrámu základy kopati. To když se stalo, byl 28. Kwětna we tři hodiny odpoledne základnj kámen položen. Kladl geg a poswětil Neydůstogněgšj pan Wilém Tippmann, na ten čas pražský swětjčj biskup, obstaupen gsa desjti přisluhugjcjmi duchownjmi, u přjtomnosti stawowského referenta a wyslance, wysoce prozeného pana Wáclawa rytjře Bohuše, purkhrabského auřadu ředitelē pana Matěge Doležala, stawowského staweb dohljžitele *pana Thom. Wahly*, a posléz u přjtomnosti mnohočetného se wšech stran přisělého lidu wěřjčjho a nábožného. Základnj kámen byl wytesán ze šediwého mramoru, kterýž u prostřed byl wydlabán a wjkem z téhož kamene opatřen, by se do něho skřjně položitj mohla. Do této skřjně z bjlého plechu urobené následugjcj položeny byly wěci: plán starého i nowého kostela, německý opis wýše dotčeného dworského dekretu, kterýmž wzdělánj nowého tohoto domu Božjho powoleno bylo, latinský památný list u přjčině této zhotowený, oba tyto listy na pargaměnu, dále Schematismus od roku 1842. *) list pražských německých nowin od 23. Kwětna **) a wšecy druhy konwenčnj běžjčj střjbrné mince téhož našeho času; gakož gsau: dwauzlatnj, zlatnj, půlzlatnj, dwadcetnj, desetnj, pětnj a t. d., a konečně formuláře nowých Banknot. Prwé ale než se onyno wýše dotčené listy do skřjně uložily, byly přjtomným

*) Proč ne také duchownj katalog ?

**) Proč ne také list českých nowin ?

přečteny, a sice onen německý dworský dekret panem Matěgem Doležalem, purkhrabského auřadu ředitelem: památný latinský list ale, pro swau wybornost zde nžže položený, čten byl od swého důmyslného půwodce, welebného pana Vincencia Sluky, faráře w Bohnicjch, kterýž snad w pracech chronographických nemá we vlasti našj sobě rovného. *)

Weliké dobrodinj stane se osadě Libocké tjmto nowým prostranným a krásným domem Božjm; a dobrodinj toto tjm wětšj ceny nabude, pouěwadž zároweň při tomto nowém chrámu stáwati bude i geště gednoho kněze, gehož wyžiwenj s dwěma sty zlatými na strjbrě pogištěno gest, a sice tak, že farář s 48 zl. náboženský foud s 85 zl. 20 kr., a weleslawuj Stawowé, gakožto milostiwý patron, s 66 zl. 40 kr. přispjwati budú.

Giz wšak zde ku konci stůg wyše řečený wyborný chronograph panem farářem Slukau složený.

LIBOCH tēMPLI Veteris praecIDitVr actas,
 AptIVs assVrgens VIVAT In orbe alIs!
 MoLes Ista saCrI FERNANDo Cæsare, rege, —
 paX VIget In regnIs, — soLVItVr, et strVItVr.
 AyspICat VsqVe strVeM sCHREKk praesVL ALoYsIVs æDIs,
 figet et In sanI festa TROPHAEA slAV.
 Res agItVr CaroLo statVVM sVb praesIDE CHOTEK,
 AVgentVr Largo Vota faVore proba.
 naVat VAENGLER CasIMIrVs rebVs agendIs
 CVras soLertes, IVsta IVbens flerI
 InstIgat DoLEŽAL MatthIas officIOsVs,
 sIt Labor eXsVperans, VtIle sVrgat opVs.
 CVnctas eXpenso ConatVr pIgnore partes
 ornanDas oplfeX BrVst operante ManV.
 LAMPA noVæ IVbar æDIs aVet francIsCVs honorVs,
 ortIbVs e zeLo sæpIVs InstItrat.
 Consors antonIVs, MoDVLator, fVngItVr MORA,
 IVaCIVs In obseqVIs, parte LaborIs, agens.
 CongrVa LIDMANSkI sVppLetVr ab aVXILLIante;
 Vberlore LItat regia gaza stIpe,

*) Za přičinau slawného korunowánj Neymilostiwějšjho našeho Pána a Krále Ferdinanda V. učinil welebný pan farář Sluka weliké množství welmi podačených a důwtipných chronographů, gichžto mně welmi ljto gest, že bez pochyby w zapomenutj přigdau.

noborat a statibVs MerCeDis ternIo LVCra
 annVa, Vita qVibVs Lætlor Ire qVeat.
 transIt et a paroCho teres aDstIpVLante lVVaMen,
 obtVLIt e paVCIs VlrIbVs apta foras.
ThoMas WaHLa hoVæ sVtVræ prænotat æDIS
 L'BoCIæ CorpVs sVb statVente typo.
 æDes L'BoCII ter seXta MensIs AprILIs, —
 fato testa VetVs, — Verbere ConqVatItVr.
 nona sVblt MaJI, BRVst æqVa noVI LoCa fanI
 sVsCeptVrVs nDIt, LIneat, aptat, habet.
 flt septena qVater MaJI, LapIs, angVLVs, æDIS
 LaVtæ L'BoCII fIgItVr In sonItV.
 EXortVs TIPPmANN, sataLensIs eplsCopVs, æDIS
 L'BoCIæ gnaVos præses InaVgVrat hos.
 LongaVa, prope nestorea qVater, æDe soLVta,
 DenVo sVaVe reCens æDIfICatVr opVs.
 VlrIbVs hæC proCERVM FABIANI Latlor æDes
 atqVe SEBASTJANI pLena noVatVr; — AVRI
 FELIX LIBOCIVM FABIANI seDe reCepta
 atqVe SEBASTJANI præstat, oVatqVe noVa.
 CVLVI DIVI, FABIANI honorI
 AC SEBASTJANI, popVLI saLVItI,
 hæC parant æDIS proCERES Colentes
 saCra noVatI.

Přehled stavu zaležitostj cjrkewnjch ve Španieljch, ode smrti poslednjho krále Ferdinanda VII. až do nyněgska,

sloužē ze státnjch nowin Pruských přeložen
od

Jana Krbce,

rektora u sw. Giřj na hradě Pražském.

(Pokračovánj.)

První kroky, kterýmiž se měla k tak nazvané opravě (Reform) duchovenstva příprava dělati, byly učiněny, když pan Martínez de la Rosa předseda (presidentem) kabinetu byl, skrze ministra spravedlnosti Garellyho. Tento našel dekretem od 22. Dubna 1834. sestavenj cjrkewnj junty (sboru), sebrané z přednostů (prelátů) cjrkewnjch i feholnjch, kteráž uloženo měla, připrawovati nové zřizenj duchoven-

stwa. Při tom ale gj bylo wýslovně předeptsáno, udati, kterak by w potřebné přjpadnosti s neyvyššj hlawan cjrkwě w těch wěcech bylo možno se srozuměti. Prwnj aukol, gegž junta odbyti měla, bylo zhotowenj zewrubné cjrkwenj statistiky, na gegjmžto základu by se nowé rozdělenj (rozmezenj) cjrkwenjho territorium (pozemj) a nowá saustawa k nadáu (dotacj) duchowenstwa ponawrhnutí mohla. K tomu ejli podala junta všem biskupům a řeholujm přednostům určité otázky, na kteréž z neyvětšj částky bez odporu a důstatečně odpowěděno bylo.

Téhož dne (22. Dubna 1834.) zapowěděla vláda všem klášterům w zemi přigjmati nowácky (uovicios).

Když potom hrabě *Toreno* předsedau kabinetu se stal, pokročila vláda, a to giž beze všeho ohledu na papežskou stolicí, w cjrkwenjch opravách; a sice prý z částky proto, aby wěregnému mjněnj, kteréž se skrze násilné krvawé počjnuanj proti řeholnjkům na gewo dalo,*) zadosti učinila; a z částky zase, aby gistých finančnjch záměrů dosáhnouti mohla. Dekret od 25. Čerwence 1835. narjdl zrušenj (mužských) klášterů, w kterýchž se nenalezalo neyméně 12 mnichů, řeholnj sliby složiwšjch. Tjmo způsobem bylo wjce než 900 klášterů wyzdwiženo, a gich gměnj k zaprawenj státnjch dluhů určeno.

Poslednj kroky k auplnému zrušenj muišstwa učinil *Mendizabal*. Dekret od 11. Řjgna 1835. narjdl opět wyzdwiženj welikého počtu (mužských) klášterů k státnjmu prospěchu, a oznámil gegich budancj wšeobecné zrušenj.

14. Prosince 1835. předložila naddotčená cjrkwenj junta vládě 17 základnjch prawidel (zásad), na kterýchž nowý staw španielského duchowenstwa spočjwati měl. Spolu wyřkla tu naděgi, že papežská stolice nakloněna bude, kde to cjrkwenj zákony žádagj, swé přiwolenj dáti; a nahjdla se sama vládě, wypracowati žádost (preces), genž by se strany té wěci papežowi podati měla. Ale papež giž byl ku konci r. 1835. swého zwoleného posla arcibiskupa Niceyského, ze Španiel nazpět powolal, poněwadž tam ani geho auřednjho charakteru uznati, ani na geho předložené námjtky dbáti se nechtělo.

1: Unora 1836. wyřknul papež, mage řeč w tagném konsistorium, zřegmě swé stjžnosti proti madridské vládě, a

*) (a o kterém se domejšleti lze, že co vláda zbudila, ale spoň ráda widěla, nikoli pak nezabraňowala; hlawnj wěc byly finančnj záměry.)

wygádlil se, že všecká gegj na ugmu práw cjrkwě a duchowenstwa wydaná nařjzenj za neplatná powážuge. Zatjm ale zůstal w Řjmě, gako kdy prwě, španielský plnomocnjk, gehožto gednánj se ale toliko na wymahánj potřebných dispensarj obmezowalo. —

Nadřečená cjrkwěj junta, dokončje dne 25. Unora r. 1836. swau práci, rozešla se. Wšak na gegj předložený náwržek (plán) žádný ohled se newzal, ano 8. Března r. 1836. potlačil Mendizabal, obdržew od kortesůw hlas (votum) důwěrnosti, všecky mužské kláštery, ženské pak řeholnictwo ustanowil ponechati do wymřenj. Při tom stáhl všecko gegich gměnj na zaprawenj státujch dluhů. Do swěta rozpuštěnj mnichowé byli w neysmutněgšj staw uwrženi; nebo k gegich wýžiwě wysazená summa gim nikdy nebyla placena. Ta dělala spolu s onau na wýžiwu řeholnic wykázanaa — as 47 milionů realů, skoro tolik co 11,750.000 zl. w str. — Při hotowenj nowé konstituce od r. 1837. přišla též otázka na to, zdali by se krom katolické cjrkwě také giná wyznánj wjry we Španieljch trpěti měla. Gen málo deputowaných mluwilo k prospěchu takowého snášeliwého zákonu (tolerancj); konečně byla tato otázka toliko fakticky (ze skutku) rozhodnuta, an gedenáctý článek nowé konstitucj prawj, že národ se zawážuge, obřad a duchowenstwo katolického náboženstwj, ku kterému se Španielowé přiznawaj, wydržowati. —

Konstitucj kortesowé sesadili r. 1837. wýbor, který měl opět wypracowati nový náwržek (plán) k oprawenj a nowému zřjzenj duchowenstwa. Wětšj počet spoluauďů tohoto wýboru ale sestáwal z duchownjků, genž se k Jansenistickým zásadám přiznawali; i také známý deputowaný Don Ferrin Caballero, o gehožto radikálnjm smeyšlenj žádně pochybnosti býti nemůže, měl w tom sboru mjsto a hlas.

Wětšina (Majoritát) tohoto wýboru předložila swau práci 19. Kwětna r. 1837., w njžto wystawila tu zásadu, že španielské duchowenstwo dle předpisu starého ustanowenj španielské cjrkwě od papeže gakožto prostředka gednoty katolické cjrkwě odwislé zůstati má. Pod tjmto ustanowenjm chtěj ale nowotiwj španielšj kanonisté rozuměti tak nazwanau biskupskau saustawu (systema episcopale) cjrkwě, dle kteréž papež toliko prwnjm mezi rovnými (primus inter pares) býti má. Žádně patronátnj práwo, leč králowské nemělo déle býti uznáno. (Kterýmžto ustanowenjm byla práwa papeži w konkordátě od r. 1753. přiznaná zřegně uražena.)

Biskupové mají mti právo, a sice pauze od *wlády* k tomu gsauce *zmocnění*, udělowati we swých diéciesjch rozhrěšenj (absoluce in casibus papae reservatis) a dispensace (in impedimentis matrimonii et aliis), které dosawad papeži wyhrazené byly. Tribunály (auřadowé práwnj), totiž nunciatury rytjřských řádů a kruzady *) a t. d. měli zrušenj a počet dnj swátečnjch zmenšen býti. Komissj ta ponawrhla dále zrušenj 17 starých a založenj 5 nowých biskupstwj. Mimo to se geště ponawrhlo, aby wýlohy na služby Božj a wýžiwu duchowenstwa od národu, kortesy ustanoweným způsobem, placeny byly. Tento návrh, gjmžto by španielské duchowensto pauhým služebnictwem státu a od říjmské stolice skoro úplně neodwislým se stalo, byl od konstitugjcejch kortesů po dosti zběžném rokowanj za zákon přigat; wšak ale mnozj preláti, neywětšj djl kapitol, ba giných sborů (korporacj) dělali námitky proti těm návrhům; a králowna panownice (regentka) rozpustila kortesy, neudělje tomu shlasowanému (votirten) zákonu potvrzenj.

Giná od konstitugjcejch kortesů ustanowená komissj ponawrhla zrušenj odvodu desátků a prwotín, a také wšecky statky cjrkewnjho duchowenstwa měly býti za gměnj národu wyláššeny. Djl wýnosu z tohoto zbožj měl slaužit k wybytj (Aussteuer, snad rozpuštěného řeholnjho) duchowenstwa; k zaprawenj ostatnjch potřebnjch wýloh na služby Božj; na wýžiwu duchowenstwa měla býti zwláššinj daň uwedena. Ačkoli pak i kortesowé i wláda se w tom srownawali, že by bylo řeba, desátky zrušiti; wšak z ohledu na způsob, gak a kdyby se to w skutek dáti, a co giného na to mjsto wěstí mělo, tu byli rozdjlného mjněnj. Nebo lid gest byl na odwáděnj desátku in natura, kterýž ted' skoro wšude na polowici i na třetinu byl ztenčen, tolik nawyklý, a měl tuto daň tak pewně za předpis samého náboženstwj, že se předce

*) Cruzada, wlasly Crociada, byl auřad wjce důchodnj, do kteréhož se platilo za uwolenj w dnech postnjch, že se směla gistá gjdla w čas postnj požíwati, as tak gako u nás, že sinjme w postě gjsti gjdla mljčná, wagečná a maštěná. Dal pak tento ústaw skoro prwnj přjčinu k nedorozuměnj s wládau. Ta na uprázděné mjsto komissara tohoto ústawu předložila papeži muže, kteréhož on se zdwihał potwrditi, pak ale potwrdiw ho, obmezil swé indultum postnj na rok, gešto gjdy na 10 let se dávalo. Pak ale brewen ku Kardinálu Toledskému dowolil sw. Otec, aby zpowědnjci přjmo to postnj indultum každému dávali, pod wýminkau skrowné almužny pro chudé. To arci wládu urzelo, z přjčin snadno pochopitelných: neb to we swém manifestu zřegmě sw. Otcí wytýká; a přj sám Ksarťer opět od říjmské stolice obnowenj tohoto auřadu a platu žádal.

w některých kragjch, k upokogenj swědomj, odváděli desátky potagino in natura, i w plné prwotnj mjře. Konstitucjnej kortesowé tedy ustanowili, aby se desátky pro zajm geště geden rok odváděly. Za r. 1837. dělal desátek na 122,871.870 realů tolik as co 30,717.967 zl. 30 kr.; w r. 1838. wstoupil na 145,970.996 realů neb 36,492.749 zl. w stř. Od r. 1839. se giž gen polowice desátku wybjrala.

Když ku konci r. 1837. hrabě Ofalia staupil w čelo kabinetu, kterýž si opětne uspořádánj státnj vlády uležil, uznalo toto řizenj zeimské za potřebné, duchowenstwu, w přesuutném položenj postawénému, přjzuiwěgšj a geho důležitému powolanj přiměreněgšj staw zgednati. Wláda nahljžela, žeby k tomu směrugjckj kroky genom spolu působenjm papežské stolice wywedeny býti mohly, protož sestawila komissj, kteráž by se o to radila, zdali a gakau cestau by se opět wygednávánj s Řjmem počjti mohlo. Všickni audowé té komissj, wygmauce pana Kallatrawu, hlasowali, že geště přjhodná doba nenastala, kroky k odbytj až do r. 1835. s papežskau stolicj nedokončených otázek opět obnowiti. Naproti tomu nawrhoval pan Kallatrawa, aby vláda Papežowi wyswětlila, gak přjliš španělská cjrkw skrže nyněgšj gednánj řjmské stolice trpj. Když pozděgi prétendent Don Karlos ze španělského poloostrova wpuzen byl, poslal ministr Perez de Castro býwalého státnjho podtagemnjka (Unterstaatssekretär) zahraniněnjch záležitosj (der auswärtigen Angelegenheiten) Dona Juliana Willalbu, gakožto politického gednatele do Řjma; uležiw mu, běžejzj záležitosti tam odbýwati a se přičiniti k obnowenj potřzených poměrů (potahů, Verhältnisse, Beziehungen) mezi Španěly a Řjmem. W témž čase také přikázala francauzská vláda swému poslanci u papežské stolice wygednávánj pana Willalby podporowati. Tento byl w Řjmě osobně přjwětiwě přigat, Papeži předstawen, a gakož španělský gednatel (chargé de la correspondance et del' agence générale d' Espagne) připuštěn.

Wšak ale přjzuiwá wyhljčka, kteráž se tjmto způsobem k obnowenj španělské cjrkwwe otewřela, byla opět na dlouhý čas zničena, skrže pozdwiženj w měsčci Zářj. r. 1840., kteréž směřowalo k poděkowánj králowny panownice, a po kterémžto ono poděkowánj skutečně následowalo. Rewolučnj junty, we všech kragich utwořeně, dopauštěly se proti duchowenstwu neyhrubšjch násilných skutků, vyháněly biskupy a faráře z gegich sjdel, a dosazowaly na gich mjsta duchownjky nepowolané (nesplnomocněné) a pro wýstřednj swobodomejšlenj swé znamenité; započaly také nowé obmezowánj osad, neležjce se ani dost málo cjrkwewnjch auřadů. Gme-

nowitě zbwila Madridská junta neywětšj část přjsedjcch u cjrkwijnho saudu nunciatury, nazwaného rota, gegich práwomocenstwj.

Od dáwných časů saudil (dáwal nález) auditor (wýslecha, saudnj přjseda) papežské nunciatury w Madridě w prwj instancj w ciwilnjch a hrdelnjch rozepřjch řeholnjho duchowenstwa, a potwrzowal neb zawrhowal co appellačnj instancj nálezy či úsudky arcibiskupů a biskupů. Karel III. chtě takowé wykonáwánj papežské práwomocenosti we Španěljch obmeziti, předstawil to Kljmentowi XIV., a wydobyl od něg papežské bréwa od 26. března 1771., kterýmž bylo auditorowi geho práwo odegmuto, a na to mjsto u nunciatury w Madridě zřjzen tribunál (práwnj auřad) pod gménem rota dela nuntiatura apostolica. Španělská koruna obdržela práwo, přjsedy tohoto saudu Papežowi předkládati (présentowati), kterýžto gim ze své strany ndělowl potwrzenj. Při tom si wymjnil Papež gménowánj následugjcch auřednjků, totiž přjsedy či auditora nunciatura, fiskála nunciatury a rotj, a tak nazwaného abbreviádora; s tjm však obinezemj, aby lito gmenowané osoby španělské koruně přjgenné byly (personae gratae). Tito saudcowé nemohli býti ginák s auřadu složenj, leč mocj platného nálezu dle cjrkwijnho práwa, kterýž pak za apoštolský se powožowal. Dle úsudku všech znalců (we věcerh zběhlých mužů) nebylo we Španěljch žádného tak neodwislého a tak dobře spořádaného tribunálu, gako gest byl tento.

Když nuncius, kardinál Tiberi, w Kwětnu r. 1834. Španěly opustil, wzložil (gak giž oznámeno), s přiwolenjím španělské vlády, odhýwánj gemu přináležejcjo cjrkwijnho řjzenj prozatjím na přjsedu nunciatury Dona Francesca Fernandez de Campomanes. Pozděgi (30. Čerwua 1835.) oznámil arcibiskup Nicevský, gehožto poslanstw (poslanecký charakter, známka) we Španěljch uznáno nehylo, spawělskému ministernjmu předsedowi, že Papež, ohlédage se na churawost zmjnuěného Campomanesa, ustanowil, aby na ten pád, žeby sám auřadowati s to nehyl, Don José Ramirez de Arelano, fiskál nunciatury, geg zastáwal. Španělské ministerium uznalo toto panu Ramirezowi de Arelano udělené plnomocenstwj; běžcej záležitosti nunciatury odhýwati, wýslowně za platné; a když byl pan Campomanes 12. Čerwence 1838. umřel, oznámil Ramirez vláďě, že sám auřad mjstoředitele (Viceregens) přegal gest.

Když pak on, dle toho auřadu, rozličné předklady prozatjímnmu panownictwj podal, žádage naprawenj toho, čeho rewolučnj junty w Zářj 1840. proti práwům duchowenstwa

se dopustily, odewzdalo panownictwj geho stjžnosti neyvyššjmu dwornjmu saudu (wjcekrát giž podočtenému neyvyššjmu tribunálu). Pozorowati tu slušj, že (cjrkewnj saud) rota dle swé powahy pod žádným tribunálem nestála; a dále že skoro všickni přjsedcjej neyvyššjho dwornjho saudu, co známý s horliwj podporowatelé Zářowého pozdwiženj, skrze rewolučnj juntu dosazeni byli. Přsedaau byl často gmenowaný Kallatrawa; přjsedcjejmi, Don Antonio Gonzalez, nyněgšj ministernj president; Don José Alonzo, nyněgšj ministr sprawedlnosti gako fiskál, a Lopaz, známý deputowaný. Dle wýroku neyvyššjho tribunálu zrušilo nowé (Esparterowo a spolednjků) panownictwj cjrkewnj saud rotu, wzložilo geho auřadowáuj na neyvyššj tribunál, a dalo mjstoředitelē roty Ramirezza přes hranice wywěsti. Na to následowala papežská allokucj od 1. března 1841: proti té vydala Španielská vláda swúg manifest od 30. Čerwence t. r. Mezi tjm se přjsně pokračowalo proti duchownjkům, kteřjž chtěli papežské allokucj přjstup zgednati. Wětšj počet kapitol zpěčowal se nynj, prwé na přjmluwu vlády k auřadowáuj připuštené kapitolnj wikáte (gubernatory) déle za takowé udáwati; a newidj se, gak by vláda uprázdnuhá biskupstwj bez urownáuj s Papežem konečně a platně (definitive) osaditi mohla. Od té doby wyhlásil kongres (sněm národnj) také wšecky statky cjrkewnjho duchowenstwa za gměnj národu a určil ge k zaprawenj státnjho dluhu. Zákon, gjmžto se způsob nyněgšjho nadáuj duchowenstwa a služeb Božjch ustanowuge, gest giž od kortesů přigat. S uwedenjm tohoto zákona dogde konečně vláda swého záměru, totiž učiniti duchowenstwo panhým služebnictwem státu.“*)

Pozorugeine zagisté s potěšenjm, že w tomto přehledu katolická cjrkewnj wěc, gak se w tuhle dobu we Španieljch nacházej, dosti nestranně a prawdiwě wypodobněna gest; což tjm wděčněgi wyznati slušj, gešto se gindá — tam w Sewero-němcejch, nehruhě k přjzni katolických záležitostj mluwjwalo, a zwláště to neprawé, — gen newědomé lági obecné domněnj za prawdu mělo a wydáwalo, gako by w Španieljch, Portugalech a wúbec we wšech katolických státech gen samá čirá tma wšecko přikrýwala, a to winan katolické cjrkwē. Zdá se tedy, že i w této straně katolikům za sprawedliwé činiti počjná, wšem gak potěšitelné gest, tak také wšem, zwláště oné straně, prospěšné bude. —

*) Přeložil z německého Wácl. Dolanský.

Cesta po Rjši, roku 1841.

(Pokračovánj.)

W dalším mém pokračovánj na cestě moj-*po Rjši*, jak gsem w letošnjm swazku 1. připowěděl, uložil gsem sobě wzácným čtenářům Časopisu našeho uwěsti w známost, jak gsem tam jak *duchowenstwo* tak *kostelnjky* a *lid obcenj* shledal.

Drjwe, nežli ku krátkému wyprawovánj tomuto přikročjm, buď mi popráno, drjwe geště něco o *kosteljch wúbec* podotknauti.

Když gsem před dvěma lety Saskau Lužici procházel, byl gsem tam nad těmi welewysokými wěžemi, s přewysokými autlými špicemi nad mjru potěšen; kteréž mi, takorčka, na mnoho mil přiwoławaly: „Zde gest Dům Božj, zde brána nebeská.“ Gsautě wesměs šjhle wyzděny, čisté objleny a gehle gegich čisté ozeleněny; kteréžto barwy u Sasů gsau národnj, a zde spogeny, chrám, mjsto i kraginu okrašlugj. Utěšený gest pohled tčhto majestatuých wěžj; kteréž což mocný prst křesťanstwa, člowěku — kam chrámy Páně práwě wedau, k nebi okazugj, a na mysl a na srdce člowěka mōcně aučinkugj. Tyto gsau kde přiměreněgšj, než ony newkusně baňaté nadutiny muobých staweb we vlasti našj, gako by se těmto k nebi nechtělo; neb gako by tam čeliti nesměly. — W nowěgšjch časech newyzdjawj se wjce, což proti zaujcenj welice bezpečilo, a gen chwáľiti se musilo; obzwláště když wěž čisté objlena a špice gegj čisté olegowau barwau očerweněna byla; což zase Čechů gsau barwy národnj. Nynj, kde při zádušj gest wjce prostředků, obkládagj se cjnowaným plechem, a wětšjm djlem proti zazrzawěnj čerwenau olegowau barwau se obložj. Ale práwě na proti tomu držjm za to, že by se pro okrasu města a kraginy hned obarwiti neměly. Wybral-li se gen plech dobře pocjnowaný a stlaukl-li gen klempjř tabuli k tabuli přjsně: potrwá krytba takowá do sto let, a město podržj zářj tuto okrasu swau ku swé ozdobě; až by teprwa po dlauhém čase zčernalá natřenj barwau potřebowala. Pohledněme gen na Morawu, a spatřjme cjnowaným plechem pobité, barwau nenatřené krásné wěže w Modřici u Brna; w Blučině u Raghradu, a tři bāně neholiž kuple na seminárnjm chrámu Páně sw. Michala w Holomauci. Proč ty zůstaly neobarweny, an se tam také spořiti umj. — Ó, gaka to welebná krása, když slunce wzešlo, a paprsky geho e na tčhto do blankytného nebe strmjčjch wěžj obrážegj;

to občerstwj oko každého a rozweselj mysl geho; gako by stálice Syrius, Wega neb Kapella k zemi se byli sněžily. Z té přičiny gsem letos chwálil wěz na rádnjm domě w Německém Brodě; wysokau špici bâně Sw. Nepomucenského kosteljčka na Zelené hoře nad Žďáreckým klášterem na Morawě; a wěže pohřebního kostela w Bechyni. — Předstawme si ten pohled náš stowěžaté Prahy, kdyby wšecky cjuowané wěže gegj neobarwené byly zůstaly: zdažby se Praha, — gako Petrohrad a Moskwa, pro pozlacené wěže swé zlatohlawými, — zase střibrolesklan gmenowati nemohla?

Wstupme giž do *Bawor*, a tu se od hranic našich také mnoho s wěžmi pozdnějšj stawby segdeme; čjm ale wjce k Rýnu se přibližujeme, tjm wjce gich gothického welebného slohu spatřjme. Toto welebné pohlednutj rušj wěže nowé stawby, prawé stawitelské nemotory od Augsburga okolo Mnichowa k Lancutu dolů. Wysoké wěže, na kterýchžto ústech ležj střecha gako sedlo, a podobu tomu wýstawu dáwá, gako by to byl w způsobu wěže wzhůru pnaněj se špýchar. Tu gsem wzpomněl na naše autlé, panenské Teynské wěže; a přál gsem Praze štěstj k tomu gegjmu wěžolesu, který gi před celau Říšj krásjš; a přál gsem štěstj weškeré vlasti k gegj wěžowaté Praze, gak se gj — wygina gen poněkud Kolju nad Rýnem, — po celé Říšj newyrowná město žádné.

Wstupme nynj do oněch četných *chrámů Páně*, které gsau weškeré Říše neyhrdějšj sláwan a neywelebnějšjm bohartwjm. Počneme od Waldsassu, pokračugme k Norimberku, Würzburgu, k Mohuči, ku Kolju; obraťme se pak k starobylému Augsburgu, k slawnému Mnichowu, a milému Straubinku, a prohljdneme gegich anprawnost: a wyznáme, že we swé wnitřnj krásě uzawjrajj prawé katolické bohatstwj. — W poslednjch dwau mjstech gest weliké pořadj kaplj po stranách w kostele s oltáři přemistrnými, prawě wkusnými železnými mřžemi uzawřených. Sem i tam i podkúr vysokými až k podiwu přemistrnými mřžemi od ostatnjho kostela oddělen gest; tak že nábožný lid, při uzawřenj těchto mřžjz, předece po celý den w otewřeném podkúru k pomodlenj do kostela wolný přjstup má. — Obdiwowal gsem tu i také kostelnj stolice, které wesměs wšecky blyštjcem se mosazným plechem pobity gsau; a to tak čistě, gako by práwě co zrcadlo uhlazeny byly. Co ge tu nákladu, gen aby anprawně wypadaly!*) — Swjeny po oltářjch, gak za meze české wkročjš, po celé Říšj, kde střjbrné negsau, wšude nađeš mosazné w kulowato saustrowané.

*) We Francouzku penagdeme stolic k sezenj žádných, gen stolice gednotliwé, kterých kostelnice za plat pügčuge.

Před velkým oltářem stoji všude dva velikány swjenu, též mosazných. (Cjunového nespakřjš ni gediného.) Tu poznati gich lze, gaký byl způsob gegich formy od dáwných stoletj. — Tabernakula velkých oltářů gsau w Baworsku wětšjm djlem po celý týden žlutau hedbáwnau záclonau slušně zastjnéna, a gen w neděli se odkrywaj. Ano w Mohuči ge střjbrný velký oltář stafirowaným dřewěným obloženjm zakryt; kteréž gen tenkrát se odepne, když neyd. biskup sám pontifikálnj slaužj. — Nemohu řjci, že bych se byl kde nad roztlučenými okny, nad smečmi a pawučinami, nad prachem po oltářjch, a nad sochami bez audů a bez křjdel byl horšil. — Wně kostela, neboliž okolo kostela všeco čisto; neb kdo by kostel znečistil, w Řjši gednjm zlatým, w Pruské Řjši tolarem, we Francauzjch třemi franky trestáu býwá. To na všech kosteljch nalepené se čte. — Tež i psi do kostela bráti pod přjsným trestem zapowěženo gest. Z toho gsem sandil, že duchowenstwo ge tu náboženstwjm proniknuto; že zná a powědomo sobě má powolanj swé; že powažuge stawenj toto za prawý dům Božj a bránu nebeskau; a že sobě pilně připomjná, že domu tomu přjslušj swatost po všecy dny; že ne z kostela, ale při kostele žiwi gsau. — Kde gsem ge widěl při oltářjch Božjch, *ó nábožné, přjkladné Baworsko!* tu gsem pozorowal w powabách gegich, že pamatuj, že tu gsau služebnjci Božj a rozdawači tagemstwj Kristowých. — Pamatowati budu, co žiw budu, na to potěšenj, kteréž gsem w Cáchách (Aachen) zažil při službách Božjch. Bylatě práwě *Summa* o 9té hodině. Kapitola tam přjtomná zpjwala spolu s choralisty po celau mši zwláštňj zpěwy. Wšecy oracj, i préfacj i pater noster, ano i samé Dominus vobiscum zpjwaj se při warchanech. Gak kanownjk při assistencj, kteréž má obzwláštňj ntěšený způsob w obsluhovánj, (tak gsem to našel i w Řezně, Špýru, w Strasburku a Frýburku.) gak oracj, préfacj, neb pater noster začne, zdwihne se weškerá kapitola ze swých sedadel, a obrátj se a po celau modlitbu obrácena zůstane k oltáři. Tu gsem widěl a slyšel gedneho duchownjho spolu zpjwati; ten se ale nezdál tak zpjwati na zemi, ale gako giž w nebi. Geho wřelá wraucnost w hlase, i we wšj powaze až do neyhlubšjch útroh srdce mého mne pohнула. Prál gsem sobě, kdyby bylo možná býwalo, wjce gegich pobožnostj widěti a slyšeti. *Kázanj* gsem slyšel w Špýru od wydawatele Časopisu Katholika, od kapitolnjho děkana, a nyněgšjho biskupa, *Weise*, o významu biskupských insignij. Tam třjdá kapitolnj děkan s farářem s kázanjm každau druhau neděli, o druhé hodině odpolednj. Nešpory se zde zpjwaj hned po Welké. — Druhé kázanj slyšel gsem w Mnichowě w Ludwiko-

wě třjďě, w Theatinském kostele proti králowskému palácu. Kostel byl až wen přeplněn. Geden dworský kaplan kázal převýborně o wýmluwách proti dobrým skutkům.

W Strasburku slyšel gsem zase *Katechismus*. Mezi dvěma piljři u protšřed kostela stály njzké stolice, a na nich nepokogná francauská mládež. A pan katecheta chodil od gedné stolice k druhé; ale welmi temně mluwil, tak že bljzko stojcuj gsem ho neslyšel. Gak řekl Amen, gako by do dětj pumu hodil, — a wen to bylo z kostela. Slyšel gsem tam *Nonu* též zpjwati, kterau dwa hluboko huhňagcuj posauny prowázely. Z počátku mne to zarazilo: pak se mi to, co prastaré a welebné, dosti ljbiło. *Křtjt* do domu potkal gsem w Mnichowě. Kněz gde w rochetě oblečen s biretem, a na prsau w burse nese swaté olege, a ministrant ostatnj potřebnosti před njm we zwláštnj skřjnce.

Hřbitowy widěl gsem w Bádenu, Mnichowě a Passowě. Neyrozhlášeněgšj po Řjši gest Mnichowský, u welikánských pořadjch, na stkwostné památnjky welice bohatý. Hroby čerstwými kwětowěnci četně obloženy. Swrchu hřbitowa ge okrauhlá sň, obsahujcuj w sobě mnoho hrobownjeh komnat, kde množstwj nádherných památnjků, i také památnjky w kapljeh za okny. W středu té okrauhlé sňě gest za sklem kaple, s oltářem a krucifixem, a 6 swcuj hořcejeh. Před njm ležel w otewřené rakwy práwě zemřelý Direktor králowských musej se wšemi řady. W prawo a w lewo welké sňě; tu ležely práwě zemřelé paničky, přistrogené gako kněžny do bálu, a 8 djtek, wše w otewřěnyh rakwjeh, ustrogených gako k baletu; a plno, plno kwětinowych wěnců. Oprawdu čarowně to wypadalo. A odtud se gim pak wede pohřeb, w předepsanau hodinu. — Neywjce se mi ljbiło, při každém hrobě na kamenném špaljčku, neholiž w památnjku wsazená mramorowá kropenčeka s malým kropáčkem, aby každý okolo gdaucj ten hrob swěcenau wodau pokropiti mohl.

Oblek duchowenstwa se od našeho ljšj. Wrchnj oděw, gegž Sutan gmenuzj, ge poloklerika z černého sukna a dobre šatj s krátkým stogjcjm ljmecm, zadu s knofljky, na kůtka sáhajcuj, s předu c welikými řjďšjmi knofljky; na hoře gedem, dwa knofljky, pak od polau otewřený. Wšecky nosj punčochy, střowjce a weliké přesky; dle kterých se každý pozná, že gest kněz; neb gen duchowenstwo se tak nese.

Oděw francouzského duchowenstwa gest zcela Řmšký; tak gak gsme zde Emigranty widjwaly. Talar šitý gako seminárnj klerika pod opasem, která má wlak na dwa i tři

otfawjce dlaubý, gegž kněz w kostele spustj, a pláštk abbéowý. Klobauk nosj třjhranný; wšickni w střewjcyjch s přeskami. W swětském oděwu nesetkal gsem se se žádným.

Krog kanownjků gsau kappy gako u nás; gen w Cáchách gsau pauhé mozety černé. W Špýru, Freyburku nosj se fialowé, w Řezně, w kardinálské barvě. A gde se w takowých talárech, rochetách, mozetách do kostela giž od domu.

Bud' mi nynj wolno o *služebnjcjch kostelnjch* něco uwěsti. Neudálo se mi sice s tak mnohými a po delšj čas zacházeti; ale kterýchž gsem poznal, gen s chwalou o nich zmjnití se mohu. — Prwnjho dle srdce mého nalezl gsem w proboštském kostele u sw. Martina we Frankfurtě, w městě katoljkům ne dwakrát přjzniwém. Nacházj se tam w sakristii střjbrných nádob poswátých znamenitě; ale to wše držj tento muž w takowé lesklé čistotě, gako by to dnes z ruky střjbrnjka, neboliž zlatnjka bylo přišlo. „To gest mau neyutěšeněgšj zábawau, prawil on; mne gediné chrám Páně těšj; proto také gemu rád mau pjli obětugi.“ — Náramných shledal gsem tam na sebe vysoko nastřměných skřjnj, neboliž almar s oděwy kostelnjmi. Pluwíalů až welikánských, přenákladných, po obrubě neydražšjm zlatým třepenjím olemowaných. A co kasul a dalmatik; a to wše wisj na welikánských ramenách, kdež od každého wysela šňůra, kterauž každý oděw oku k pohljdnutj přitočen býti může. Každý kus obložen gest plátnem; wše w té neyzachowalegšj au-prawnosti a čistotě. A prádlo, gako by dnes, z batistowého plátna ušito, od neyauprawněgšj pradleny geptišského kláštera přinešeno bylo. — Zwlastnj chwalau gsem ho pochwálil; a když gsem mu uzualost za poslauženj podáwal, pozastawil gsem se nad odpovědj geho: „Neslaužim zde tak za penjeze, gak pro lásku Božj; a ge mi wzácněgšj, když gsem odplacen spokogenosj wzácných hostů z daleka nad mým pořádkem.“

Po něm, co se týče čistého a bedliwého chowanj poswátých oděwů, chwáliti musjm kapelnjka w Mohuči; kdež ornáty od Napoleona darowané se nacházegj; a kapelnjka w Strassburku, kdež gediných welikánských koherců, w Europě neyzwácněgšjch, čtrnácte se nacházj; a to wše w tom neykrásněgšjm pořádku.

W Mnichowě, w Freyburku a Cáchách nosj kapelnj oděw černý, kterýž se od klerik našjch semináristů málo ljšj. Ginde gsem geg pozorowal čerwené barwy, ne ale tak čisté gak u nás gest w způsobu. Po Rýně w kathedrálnjch kostelnjch předcházegj w neděli geden, při pontifi-

kálnjch dwa portjři s náramnými klobauky, širokými pantaljři, a přeskami na střevjcech, pak náramnými holemi k welkému oltári duchowenstwo. W Strasburku chodil geden i w všednj den před kněžem k oltárj gdaucem i nawracujcem se, a po několika krocejch wždy holj třikráte na zem zaklepal. Ginák honil děti w chrámu Páně pobhagjřj. Tato kostelnj stráž s klobauky na hlavě we swatyni nechtěla se mi libjři.

Ornáty po Řiši nemagj portami znamenáné kražle, gako u nás; ani se pod pás nepřiwazuj; gen se knězi přes hlavu powěšj. Také náramce dalmatik se nepodwazuj, ale bohatě nabrány, gako epulety, přes rameno wolně se nesau; což welice přjwětiwě šatj. Dalmatiky nezáležegj z třj tabulek, nobřž z třj dolů plynancjch sešitů. We Francanzjch, a od tamtud po Badensku, Württembergsku a Baworsku gsau ornáty na zadnj půli w křjž sešité; by znamenali: *Jugum meum suave et onus meum leve est*. Těž, že kněz we mši swaté Neyswětěgšjho Krista předstawuge, kterýž swůg křjž nesl: proto také w tom smyslu ta modlitba, kteranz kněz při obljkáňj kasule řjká: Pluwiály gsau zpodem obraubeny zlatým třepenj čili franclemi; vysoko sktwostné biskupské a arcibiskupské docela s zlatými buliony. W Cáchách dwa pluwiály od swatého Bernarda, pošity drahými perlami, magj po celé obrubě as sto sřjbrných zwonků gako kornautky; což na raucho neywyššjho kněze Arona wzpominá.

Alby nalezl gsem w Cáchách, gak geště nikde ginde. Gak wisj na řjuse, žádný gich nepozná, neb gsau gen na pět prstů šjroké. Totiž, každá alba ge snad ze sta welkých záhyb ušitá; ty se w pět prstů šjře tak na sebe složj, gako wenku ministranti ručnjček při oltári k utjranj sem tam přehybaný skládagj; a tak složená gen gako pět prstů široká pentle wypadá. Teď se na pěti mjstech délky bjlymi na prst širokými kalauny pewně swáže, tak že celá gako ze samých S složená wyhljžj; a tak se powěšj. Nynj gich tak po řjmsách wisj, co gich pro kapitoiu, a ostatnj duchowenstwo zapotřebj. (I ministrantů komže gsau tak složeny.) Gak který kněz do sakristie ke mši swaté přigde, tu se takowá alba z řjmsy segme, rozwáže a kněz do ni obleče, tak že w samých záhybách stogj, což se skwostně nese; pak swlečená se každá zase tak složj, a opět swázaná zase powěšj. Tamnjm kostelnjkům dá to arci wjce práce, nežli našjm; naproti tomu se zase časté prauj uspořj.

O ministrantech gen chwálu mohu pronesti. W oděwu se od našich rozeznawagj gen w ljmecjch; které gsau po délce gako lisiny, čalauny pošity; z kterých trapečky wisj. We

Francauzjch gest gich oblek jako seminárnj, kleriky s podpasnicj, a na hlavě baret, w podobě obráceného kwětino-wého hrnku, a náramnau chocholj, vše vysoko čerwené barwy. Bjlé košilky nenosj.

Ke mši vycházegjemu knězi se w Limburské diécēsij u sakristie nezazwonj; ani tam takowých zwonků nemagj. Kněz nagednau wygde k oltáři beze všeho znamenj. Při offertorium rozswěcugj ministranti na postrannjch welikých swjcnch swjčky, kteréž po přigjmánj zase zhasnau. K Sanktus a Pozdwihowánj se na ručnj zwonek gen gednau ciukne, a wjce se dále nezwonj, ani při přigjmánj. Zdálo se mi, gakhoby Giessenské theologické studie, kde celá universj gest protestantská, liturgiku silně homoipatisowali. — Což bychom tam také wadau gmenowati mohli, gest, že řjkage každá diécēsij swau německau agendu má, a i w katechismech se ljšj.

Školy držely w ten čas práwě své prázdny. Předce se mi w gednom chrámu Páně nad Rýnem dostalo, školnj mládež w gegj pobožnosti widěti. Klečeli na nizaunkých klekadlech. Školák se předmodljwal, pro sluch náš nemilým blasem, Otče náš, do polau: a od polau domodlila se weškerá škola; pak následowal při warhanech werš mešnj pjsně. Na to modlila se zase školačka Otče náš do polau, a od polau zase celá škola s druhým weršem. Tak se to střjdało až do konce mše sw.

Podotknauti lze, že mládež roku knězi neljbá, nohrž gen ho za ruku wežne a nj wolně potfese, a slowem „Guten Tag“ pozdrawj.

Nynj přikrořngi, bych o *lidu samém* něco podotknul. Ne-očekáwal gsem, čeho gsem spozorowal: neb gsem se domnjwal, že po Řjši při konstitučnjm státujm řjzenj gest lid swobodněgšj, a při tom welikém počtu protestantů, že budau katoljci porošeněgšj, t. g. wlažněgšj; a předce gsem se tu a tam nad geho vysokau zhožnostj podiwil. — Giž w Bamberku we farnjm kostele odpoledne, kdež u prostřed na vysokých nosidlech mezi 50 vysokými swjcemi stála náramná socha rodičky Božj, kteráž gisté s nosičá potřebowala, tu byl okolo nj prawý daw lidu přicházegjeho a odcházegjeho. We Würzburku setkal gsem se o páté rannj w městě s několika tisjci, kteřj z biskupského kostela vycházeli, a, wdálj od města, do kostela sw. křjže procesjmi šli. Ne za kněžem w chumáči, k rozřžitosti a pohoršenj; ani, gako w kragjch ehwalitebný pořádek, po dwau, ale: dvěma řadama; tak že gedna řada šla podle samých domůw

w prawo, a druhá podle samých domůw w lewo; a tu celá ulice, po celé délce prázdna zůstala. To procesj záleželo z wjce osad, a tu zase z wjce cechů, neboliž giných oddělenj. Wšickni mužšj nesli hořejj swjce; a w čele každého oddělenj, středem ulice, kráčel sám jediný muž, kterýž křjž nesl. W prostředku téhož procesj kráčel, gak se mi prawilo, děkan městský a kanownjk, kterýž pod baldachinem Neyswětěgšj Swátost nesl, před kterauž mnoho assistantů a seminaristů kráčelo. Za pontifikantem kráčely dále ženské, a w tak slušném vysoko chwały hodném pořádku, gak gsme giž mužstwo zpořádané widěli. Neyswětěgšj byla nešena až před město; a když procesj dále pokročilo, nawrátilo se kněžstwo zase nazpátek do města. I zpěw byl pořádný a pohnutelný.

Když gsme wygely z daleko rozlehlých Spesartských lesů, samých dubin a bukowin, (kde w reformacj sedlská wogna neystrašněgi zuřila,) setkali gsme se s procesjm od birmowanj z Aschaffenburku se wracujcjm. I toto kráčelo w tom pořádku, gak gsem ge práwě při Würzburku popsál. — Ginák gsem zase widěl pohřeb westi w Trevirupo, kde weškeřj truchljej za rakwj a za knězem, ne párem, ale geden za druhým, pokračowali. Ženské se u domu od mužských oddělily, a w tom samém pořádku ginau ulicj kráčely. Před oběma byla w čele černá korauhaw nešena, wogenské podobná. Wšickni šli slušně a zbožně.

W takových chrámech Páně, gak gsau Bamberský, Řezenský, Freyburšský, Strassburšský, Špýrský a Koljnský, kteréž náš Swatowjtský w Praze přes 30—40 až 50 tisíc quadrátnejch střewců w prostrannosti přewyšugj, tratj se lid přjtomný, kdyby také byl sebe četněgšj: ale w Brýsachu, w Cáchách, w Mnichowě, w Laucutě, w Straubinku, w Passowě, a w Linci, — tu bylo podjwanj, gakého tu nábožného lidu w chrámech Páně. Zpowědnice byly obklopeny gakto u nás o plnomocných odpustejch. — Wyznalo mi tamnj duchowenstwo: „Posluhowanj swatými swátostmi, horliwě a nennawené nawštěwowanj nemocných slaužj nám, mezi tak četným a smělým protestantstwem za neyšťastněgšj prostředek lid náš w katolictwu, w katolické cjrkwí a we wšj cjrkwenj slušnosti zachowáwati, wzděláwati a utwřzowati. — W Mnichowě gest na 80,000 obywatelů far welice málo. Naproti tomu má každé oddělenj města swé zvláštnj kněze pro nemocné (Krankenkuraten), kde 4—5 duchownjch pod gednjm přednjm w gednom domě pospolu přebýwagj. Každému swobodno pro kterého koliw z nich si poslati, a od téhož se zaoptřiti dáti; který pak nemocného swého pilně nawštěwuge.

Tato horlivá služebnost zachovává také tamnj duchowenstwo u všeho lidu u veliké wáznosti.

G-šitě gednau obracjm se do Cách (Aachen) na prahu Holandska ležjcejch, tam kde kalwinstwo žezlo wede, bych čtenárům našjm, w sausedstwu a w směsici takowé, lid tento nábožný ukazal. — Bylo to při zpjwané, o 9té. Hlawnj chrám Páně, kterýž Karel Veliký založil, a kde pohřben ležj, a kde napotom řjmšj cjsařowé korunowáni byli, byl nábožným lidem naplněn. Kdo byl w stolici, neb při zábradlj, by si modlitebnj kunjzku před sebe položiti mohl, a kdo nemage kunjžky, gen na zemi klečel, modlil se tak s roztaženým ramenama, gako kněz, když při mši swaté cirkewnj modlitby se modlj neb zpjwá. Předstaw si to každý, widěti takto ten lid u wracnosti pohřjžený, a kdo gsi srdce citliwého, gistě hnutj w duši pocjtjš; a mně wěřiti budeš, že mi horko do oěj wstau pilo, gak gsem to shljdl. — Ó gak ge milo katolickému srdci, když se shledá s prawau a wřelau wracností.

Gak gsem ty národy shledal w pobožnosti: tak gsem ge také shledal w slušnosti. — Wěřil by kdo, že gsem na tak předlauhén cestowánj, přes 500 mil, kde gsem kněze nikde nezapřel, žebřati nikde newiděl? Nikde, by člowěk celými zástupy obtěžowán byl; a buď do kostela tam, neb z kostela wen cestu zde zastupujejm vyplácti se musil. Častokráte bych rád mnohého potěšil: ale nebylo člowěka, kterýžby almužnu byl žádal neb přigal. A když gsem w Munichowě, w kostele sw. Michala u kropeničky gedné almužnu podáwal. „Negsem takowá; odpověděla mi, a my zde ani prositi ani almužny přigjmati nesmjme.“ — Gaká žádost tu w srdci mém stau pila, každý si lehko sám powj, a mně porozumj.

Geště chcei zde také podotknauti, o lidu toho ku kněžjm počestnosti; zwlášitě od Munichowa dolú k Lancutu, Heindlingu, Straubingu a Passowu. Chodil gsem po kosteljch, když mše sw. nebylo, prohljžel gsem oltář po oltáři, a památujky; a lid — wětšim djlem klečel w stolicjch. — Gak gsem se od stolice k stolici přibljžowal, wstáwal lid gedné stolice po druhé a klonil se. I táži se průwodčjho, bylo to w Lancutě: „Proč pak ten lid powstává a se klonj?“ — „Proto že na nich kněze poznáwagj a tudy gim swau počestnost proukázati chtěgj; gak ge to u nás w způsobu.“ — Wěru, takowý lid si cestujej musj zamilowati, a na něg i po čase a we vzdálj s wracjem žehnánjm pamatowati.

Na přes rok se ohljdneme, gakých nadřečené chrámy Páně znamenitosj a klénotů w sobě obsahuj.

Pešina.

N e k r o l o g.

I. *Melichar Josef Mahr, opat Teplský.*

Den 9. zářj b. r. polekal a wysoce zarmoutil weškerý konwent kapitularů kláštera Teplského (w arciděcesj Pražské) a weškeré obywatele a hosti w Marianských láznjch, an w ten den, proti všemu nadánj, mrtwicj tam klesl wysoce důstogný a neyweyš etěný a wažený pan *Melichar Josef Mahr*, infulowaný opat wéwodského kláštera prémonstratů w Teplé, prélat w kralowstwj Českém, přednosta libomudrckého ústawu w Plzni, arcibi-kupský notár, spoluaud národnjho Museum, spolku přátel ku zwelebenj kostelnj hudby, powzbuzenj na wzdelánj uměleckého ducha, ústawu pro zapatřenj dorostlých slepých, a konservatorium hudebnjho uměnj, a t. d. Dwa dny před swau smrtj těžkosti na prsau a w žilách cjtíl, a hned lékařské pomoci užjwal; geho osud sklamal ale lékařské domněnj a uměnj, neb náhle tu byla smrt, kde se teprw gen o rozstonánj mluwilo. — Wjdnost geho milostnau a přjwětiwost k wyššj a nižšj, službowolnost a pohostinstwj geho neljčené ke všem hostům Marianských láznj, a srdečnost a upřjmnost ke všem bližšj geho ctitelům a přátelům budau sobě wděčně připomjuati, a o těchto neywyššj chwály hodných vlastnostech geho dlanho wyprawowati všickni i w těch neywdáleněgšjch kraginách, kterýmž se udalo geho poznati. — Po 10 let zastáwal w Marianských láznjch, (gen as na dvě hodiny od kláštera Teplského wzdalěných,) auřad inšpektora nebolž dozorce těchto láznj, k též kapitole přináležejčjch. Bystrost ducha geho ageho neunawená péče a horliwost také gako opata a wrchnosti zwelebila mjsto toto a lázně tyto giž z gegich počátku tak wysoko, že cizozemci w swětě zběhlj ten slawný pokrok, kterýž pod dohlženjm a přičiněnjm geho to lázněské mjsto učinilo, obdiwujj; kteréž směle Českým Wisbadnem gmenowati můžeme. Wywedl w čase šesti let swého opatského řjzenj tolik potřebných, nákladných a wkusných stawb, že bylo se po každý rok co obdiwowati. — Práwě se zanášel s plány a rysy a wygednávánjm o wystawenj nowého, prostranného, chrámu Páně wkusné stawby, když geg překwapila smrt k zármutku wysokému bratrj, poddaných i hostj! — Došel stárj wěku gen 53 let.

Přjběhy celého žiwotyj geho; popsánj milostných powah geho; prospěšná zawedenj w kláštere geho a po četných farách duchowenstwem domácjm obsazených; uwědoměnj zásluh geho o patronátj chrámy Páně a školy; a co

wšecko založil, zawedl, wzdělal a pěstowal ke cti a chwále Božj, k oslawenj swaté katolické cjrkwě, k prospěchu poddaných, k uspokojenj ano k potěšenj geho zásluhy uznáwagjjejch lázeňských hostj a k utěhčenj podporowánj a zaopatřenj chudých chorých a nemocných, slowem obšjrný *Žiwotopis* geho slušně žádá a důwěrně očekáwá redakcej od tak mnoha w spisowatelstwj wěhlasných pánů kapitulárů Teplských; čjmž nám přispěgj, aby tak slawnému opatskému přednostowi i w Časopise našem stál památnjk slušný a zaslaužený.

P.

II. *František Sales. Krügnner, opat Osecký.*

Dne 5tého listopadu usnul w Pánu následkem silného zaujrenj plíc a gater neydůstogněgšj opat řádu Cisterciáckého w Oseku, zemský prélat, dozorce a generálnj wikář klášternjch panen w Lužici, *František Sales. Krügnner*. Že smrt geho tak na bljzko, tohož nepředzwjdal; ač neočekáwaně přigjti nemohla, gelikož weškeren zesnulého žiwot nic giného nebyl, leč neustálá přjprawa k oné znamenité hodině smrti. Wnitřnj geho a plamenná láska k Bohu a k bližujmu, porházegje z neyhlubšjeh útroh duše uslechtilé, byla prwnj ozdoba žiwota geho. Wychowán byw w kázni a bázni Božj záhy poznal marnost wšelikého pozemského baženj; a spanilý duch geho s celau silau tauhy ginošké wyšinul se k oněm statkům wyššjím, genž za tau giž přičinawu gedině prawými slugj, poněwadž na wěky trwagj. Tjmto úmyslem wstoupil do řádu cisterciáckého, kdežto po 37 let od profess geho uplynuwšjch, přispjwagjej milostj Božj i vlastnjm přičiněnjm, z oněch něžných paupatj ctnostj wykwellá krása, kteráž wšech k němu se bljžjjejch mocně přiwinowala. Kdokoli geg poznal, nebyl s to obdiwowati přjnost geho k sobě; mjrnost wšak a laskawost k giným; podjl, genž gewil na wšem, cokoli dobrého a krásného; gakož i dobročinnost, takřka neobmezenau, gžžto giným pomoci usilowal. Zwlastnj geho i oswjcená nábožnost, spogená s dětinskau sprostnostj, neykrásněgšj to důkaz srdce čistého; bystrý a gasný geho duch, kterýž wšecky wýgewy času swého pogmul, a na wáze sprawedliwé oceniti uměl; newyslowná upřimnost geho w obcowánj s ginými, spogené s přenárarnau duše mocnostj, njžto w čas potřeby i wšelikau wášeň skrotil; konečně ona sjla, kteraužto každau obět, giž náboženstw a vlast, wědy a uměnj žádaly: přinesti byl s

to; vše daleko široko bylo známo, o tom na mnoho stranách tak často se mluwjalo, že by dosti malého pokynutj bylo potřebj a giž by každý obraz geho w celé spanilosti měl před očima.

Co vlastně geho život krásnilo a zdobilo, byla hluboká geho pokora, kteráž vždy w geho mluwenj i w geho gednánj patrně se gewila. Geho weliké zásluhy o swůg klášter, neyprvé totiž co nowicmistr a professor bohoslowj, pak co tagemujk, genž w oněch těsných a krutých letech 1813 a 1814 neywjce sám brjmě zewnitřnj spráwy nesl, na to pak co probošt w Morgensternu, gemužto účinkowánj geho všech wznešených ano i samého králowstwj saského dwora pozornost zjskalo; a konečně nynj, od 14tého ledna roku 1835. totiž sauhlasem bratřj swých za opata zwolen, powždy wznešenost úřadu swého, a to gak u wnitř, tak zewnitřně pogistiti a ztwrditi se snažili, — tyto všecky zásluhy, na to geho poměr a znamenitá uznalost swých duchownjch a swětských předstawených, rozsáhly pak spolek a to s neyznamenitějšjmi rodinami, se znamenitými muži gak w Čechách tak w cizině a opětowané powolánj německým králem k prwj hodnosti cirkewnj; slowem, všjm oplýwal, cožby člověka k samolibosti přiwábiti mohlo; geho však nikoliw.

Gsa pln Boha, neměl w srdci swém ani mjstečka, kdežby se onen potagný a nad mjru záhubný rez byl mohl usaditi; celý gsa pogat wznešenau wědau powolánj swého, cokoli činil, za nic nepowažowal přirownáwage to k tomu, co by byl činiti měl, a byloť to w ustech geho obwyklým přjslowjm, že newj, gakby gedenkřát před saudcem wědným obstál, kdyby co aud žiwého těla geho, naděge w milosrdenstwj geho neměl.

Gelikož duše Geho takowauto etnostj wynikala, nemohlyť gi mnohonásobné zkaušky a starosti minauti. Doby obtjžné, w nichžto co probošt w Mariensternu a neyposléze co opat kláštera swého měl působiti, bolestně geg častokráte dogmuly. Kdo může wyslowiti, čehož autlá duše geho pocjtila, když se upřjmné a opravdowé snaze geho po prawdě žádaného prospěchu někdy nedostalo. Neywětšj však utrpenj geho přicházela ze wnitř, a gakoby w prawdě genu k tomu byl zrozen, aby po celý život swůg trpěl. Giž w mladosti swé mnohdykráte byw nawštjwen; w dospělém wěku třikřáte geg Bůh na pokrag hrobu postavil, a płuze geho newymluwnau zdrženliwostj a zapjránj sebe samého se stalo, že tělo geho hauřjm giž dřjwe nepodlehlo. A však ač weliké býwalo utrpenj geho, zwaště w nemoci poslednj, předceť nižadný nářek, aniž tiché reptánj z úst geho slyšeti nebylo. Gakož w žiwotě vždy w Bohu se kochal, přigjmage i to neyrmutnějšj milerád z ruky geho, tak i w poslednjm

okamženj wyprázdenil čjší bolestnau s wěrau tak žiwau, galkážto gen dokonalým býwá podjlem. Smrt geho bylať neylepšjm potwrzenjm žiwota geho.

Hle, toť gest onen muž, genžto w cisterciáckém klášteře oseckém 5. listopadu o 12. hodině polednj, gsa stár rokú 62, krásný běh swúg dokonal, gsa obstaupen sborem trachljech synů a bratřj, gichžto wždy co wěrný otec milowal, zanechaw gim w žiwotě i smrti památku neydražšj na wždycky. Ať žige onen duch, gegž wzbudil i pěstowal; a uskutečnj, nikdý nezahyna, ony záměry, kterýchž zwěčnělý, záhau smrtj gsa zachwácen, dosjci nemohl.

Justus autem, si morte praeoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Sap. 4, 7.

Ž á d o s t.

Welewzácné pány Spisowatele slušně žádáme, aby texty Pjsma swatého a výroky swatých Otcůw zvláštňj bedliwostj uwáděli: an korrektorowi z mnoha přjčin nelze, každau citacij w Pjsmu swatém aneb w swatých Otejh se hledati.

O l t á ř j k y.

Došla na Redakcj mnohá žádost, aby se wěděti dalo, kde onen klempjř w Praze bydlj, u něhož tak zwaný „oltářjk k nemocným“ k dostánj gest; aby poslowé nemusili pro zopeptánj až na *Hradčany* tu obtjžnau cestu konati.

Mistr gegich, **Augustin Opitz**, bydlj w Široké ulici, w prawo, druhý dům od krage k Nowoměstskému radnjmu domu, čjslo 16.

Takowý oltářjk záležj ze čtyřhranné skřjny, w kteréž we zvláštňjch oddělenjch ležj: swjčky, swjcnjky, tři cjnové piksly: pro swaté olege, pro swěcenau wodu a pro sůl, pak lůžko pro bawlau. W prostřed gest mjsto (nenj-li z hrubé látky) pro rochetu, pro štolu, pro modlitebnj knjžku, křjžek a zwoneček (ge-li skrowný). Na wjku, ge přidělaná swjtilna s držadlem k nešenj, kůžj obšitá. † Když se lucerna s horěj swjčkau s wjka wyzdwihne, otewře se wjko, wyložj se a postawj křjžek mezi dwa swjcnjky s swjčkami. Před křjžek postawj se ony tři piksličky a před ně bawlau na očištěnj prstů; a wyndá se modlitebnj knjžka a zwonek. Nynj se otewřená skřjuka zvláštňj plechowau tabulkau přeložj, na kteréž se korporal rozestře, na ten se z bursy Neyswětěgšj, a podlé apparátu purifikatorium položj; — a tu stogj ten

auprawný, čistý, skrowný oltářjček před námi! O něm se může říci, že chová ono „Sancta, sancte tractanda;“ a ne o těch mošných a kožených pytljkách, až k nechuti! obzvláště když wisj na slaupku na zábradlj schodů na ejni, — Caetera vobis cogitate ipsi! —

Ministrant to lehce unese w lewé a zwonek w prawé ruce; a když se gede k nemocnému w kočáře, lehko wedle kněze to odpořjwá. — Celý tento apparát ge z plechu, wně zlatozelenau, a wnitř bjlaw olegowau barwau natřen; což auhledně stogj. Gestj to wynález redaktora hned z času geho duchownj spráwy; a klempjř *Opitz* dal si říci, tuto auhlednau práci gen za *osm zlatých* na strjběře přepauštěti.

Giž mnoho far, gak po Čechách tak i po Morawě, ano i w samých Rakausjch se tjnto apparátem zaopatřily; a lze přáti, aby ony ohyzdné pytljky a mošny wšudy odstraněny a tyto oltářjky zawedeny byly. — Gak to pro duchownjho má na sobě mnoho pohodlj: tak to i weškerým farnjkům pro tu zvláštňj swau anprawnost a slušnost gistě přigde wděk. — A kde u chudého častokráte stolice neb pauhá lawice musj býti oltářem: tu tjnto *oltářjkem* wšecká nesnáž bude na gednau odstraněna. R.

Literatura česká.

Perly poswátné.

Kómuž z vlastenců našjch gest gméno neyslawnějšjho z básnjků wěku našeho, gméno „*Pyrker*“ neznámo? — Weškerá Europa stawj geg, po Homéru w básněnj epickém za neydokonalejšjho; a nenj wzdělaného národa, genž by básně geho německé w překladu neměl. I'w gazyku našem dostalo se gemu překladatale neyšťastnějšjho, kterýž sám w hexametu wůbec slawný, *Pyrkerow* „*Perlen der heiligen Vorzeit*.“ pod gménem *Perly poswátné*, we třech swazcých práwě tiskem wydal; a to gest — *náš Winářický*. — Kdo se radugeš, kdo se chlubjš, že literatura naše bugně zkwjta: gistě popjřjš tjnto klenotem ozdobiti knihownu swau, a potěsiti a wzdělati mysl swau. — A proto, že *Perly poswátné* pězj neyslawnějšj přjběhy *starozákonnj*: tedy se duchowenstwu zvlášt poručeny činj. Gednotliwý swazek prodáwá se po 20 kr., a gest k dostánj, gak u redakcj časopisu pro katol. Duchowenstwo: tak i we wšech knihkupectwých.

R o r á t e.

Těchto přeutěšených, právě rozkošných pjsnj adwentních, — gichž sebránj a zawedenj w hlawnjm chrámu Páně sw. Wjta w Praze **Kartu IV.** a geho prwnjmu arcibiskupowi Arnoštowi připisugeme, — wyšlo právě 4té wydánj; a gest u redaktora theol. Časopisu, a u kostelnjků zámeckých po 10 kr.; w knihkupectwjch ale po 12 kr. we stř. k dostánj. — Zdaž to nepohne myslj člověka, zpjwati zpěwy takowé, kterými giž před 500 a 600 lety předkové našj nábožně se bawjwali, a wřelau wraucnost swau k neyswětěgšj Rodičce Božj roznjcenau dušj swau oswědčowali. — *Na hradě Pražském se tyto zpěwy každý rok w kapli sw. Wáclawa o 6té ramj prospěwujj.* — Wydánj těchto cirkewnych zpěwů gest ale gen otisk onoho **Rorate**, kteréž se w biskupském chrámu Páně Králowé-Hradeckém po 500 let nepřetrženě zpjwá.

Gestli by ale w přjštjm pátém wydánj i ony wystjdaue zpěwy se žádali, kteréž mnohá města pro sebe zvlášť zpjwagj: text se nám zděliti, a počet pak odběratelů z oných měst nám oznámený, tak četný býti by musil: aby gimi učiněná wyššj wýloha tisku úplně se zaprawiti dala.

P o p u l á r n j d o ě m a t i k a.

Pod tjmto názem vydalo *Dědictwj Swatofjanské spis*, kterýž tolik do sebe má wýbornosti, že giž o něm po Čechách i po Morawě geden gde hlas, že nemáme w obzoru theologického w gazyku českém spisu, genžby tolik dokonalosti do sebe měl a tak nad mjru prospjwal, gako kniha táto. Držime za to, že gest giž k chwále dosti, když gen podotkneme, že pérem slowútného spisowatele našeho, minického faráře **J. V. Jirsjka** psán gest. — A w skutku nenj národa, by měl doěmatiku, a to půwodnj, pro neysprostěgšj lid, kteráž celé náboženstw w řeči neyplynněgšj a neysrozumitelněgšj obsahuje; a proto, že při každém článku wjry spolu i mravné naučenj z něho wplywagjej stogj: to činj knihu tu nade wšj cenu wzácnu a dwogzásob spasitelnau. Kdyby gj nebylo *Dědictwj Swatofjanské* wydalo, stála by w knihkupectwj za 2 zl. neyméně 1 zl. 30 kr. ná stř.; ale wydaná tjmto spasitelným ústawem, 636 stránek obsahujej a wázaná, gen po 45 kr. se prodáwá. Na knihu tu zvlášť *wrchnosti* pozornj činjme, kteréž ten chwalitebný držj obyčeg, gak žáky we školách, tak i hodně sausedy w dědinách prospěšnými knihami podělowati. Polowice wydánj, totiž 1500 wýtisků, gest giž rozebráno.

Swatodennj pořádek.

Spjsek tento wýborný wyšel od *Dědictwý Swatojanského* giž dwakráte w 6000 wýtisech, a w krátkém rozebrán byl. Geho prospěšnost tak wysoce se uznala, že se geště po něm ze wšech stran poplávánj stáwá. Obstaralo tedy *Swatojanské dědictwý třetj wydánj*, a sice w ceně ney-lewnějšj, gen po 3 kr. na stř. ! — tak že i tomu neychud-šjmu usnadněno gest, tauto práwě zlatan knjžkau se zaopa-řiti. Na rozdáwky we školách gest neyppřiměrenějšj. Z ohledu weliké láce žadá *Dědictwý*, by si gi welebné duchowenstwo cestau wikariátuj ohgednávati obljbilo, neb pcta. p. knihkup-cům nelze tu podávati.

Obraz smjšeného manželstwa.

W tomto spjsku vydalo *Dědictwý Swatojanské* swým nákladem nové čjso, a sice *čjso XIVté*; o kterém se řjci může, že by w rukách každého duchownjho otce býti mělo; a dobře použité swůg prospěch učinj. Cena gest 10 kr. stř.

Časopis na rok 1843.

Redakcj bylo od wysoce důstogné Arcibiskupské konsistoře na-řzeno, wšem panům spisowatelům Časopisu pro katolické duchowen-stwo za gegich ochotné přispjwánj, gewiti, gak šetrně se horliwost gegich uznáwá, kterau wzácné a wjtané plody wzdělanosti a bystro-sti ducha swého redakcj k upotřebenj w listy tyto ochotně podávati, a tjm duchownim bratřim swým, čtenářům našjm, wděk přicházeli. Zásluha gegich gest tu tjm wyššj, že tak beze wšeho zisku, w skut-ku prawau láskau prawě lásce tak laskawě se propůgčowali. — Wy-soce důstogná konsistoř zwe ge skrze redakcj swau k dalšjmu chwa-litebnému pokračowánj a k wěrnému setrwánj; tak gakž i od ostat-njch, kterým prozřetelnost wěcná zwláštnjch darů udělila, důwěřuge, že chwalohodný přjklad předchůdců swých spisowatelských ochotně následowati budau.

Wšem ale stůg přjtomno, a upřjmně považ každý, že práce spolu i proto inusj býti wybraušenějšj, an giž i cizozemštj časopi-sowé z našeho čerpajj, a tamnj wzdělané čtenářstwo na mužné pok-roky literatury našj s obdiwem pozoruge. Pro, cirkew geho a bra-try naše horliwě pracowati, buď utěšenau zásadau a úkolem gednoho každého z nich.

Wycházeti bude giž *žestnůctj ročnjk* Časopisu našeho obyčeg-ným způsobem čtwrtletně, za obyčegnau pralewnau cenu, *dwau* zla-tých na střjře. Pressy synů Bohumila Haase, kterj Arcibiskupskau knih-tiskárnu w Pražském seminári přegali, pilně se o to přičini, aby Časopis auprawau gegich wzácnějšjm se učinil; a tak gak spisowatelů tak i odběratelů přilákal. — Sgednocená přjčinliwost na wše strany whod poslaužj.

Redatej.

Obsah swazku čtvrtego.

Pogednánj.

1. Cjrkew katolická gest slaup a utwrzej prawdy . . . 579
2. O modlibě Páně 607
3. O smíšených manželstwjch 634
4. Wěděla-li starobylost o Kristu? — A co wěděla? . . . 652
5. Obraz kleslého swěcej duň poswátných 683
6. Slowo o potřebnosti cwičenj duchow. zpěwu we školách 698
7. Pražský chrám sw. Wjta w dáli. (Báseň.) 724

Oznamowatel.

a) Literatura.

1. Die Hegelsche Religionsphilosophie 725
2. 8 Predigten bei der 1100jährigen Jubelfeuer 726
3. Ideen zu einer technischen Kultur des Kanzelvortrages 722
4. Die heilige Priesterweihe 733
5. Malý Čech a Němec 734
6. O smjšeném manželstwj 738

b) Rozličnosti.

- a) Poslednj wúle G. O. Aug. Long, Knjzete z Lobkowic 738
- b) 50leté jubileum G. E. Jana Ladislawa Pyrkera 740
- c) Slawnost w Liboci 746
- d) Přehled stawu záležitostj cjrkewnjch we Španěljch . . . 749
- e) Cesta po Řiši roku 1841. (Pokračowánj) 756
- f) Nekrolog. 1) M. J. Mahr ; 2) F. S. Krügnier 766
- g) Žádost. Oltářjky 768
- h) Literatura česká 769
- i) Časopis na rok 1843 771

Redaktor: Wáclaw Pešina, kanownjk na hradě pražsk., kons. rada.

O b s a h

wšech čtyř swazkůw patndctého ročnjho běhu,

Z Dogmatiky.

Proč katol. křesťanu cjrkew geho milá a wzácná	I. 3. II. 208 III. 470
Co gest a co nenj powěra	I. 22
Katolictwý	II. 195
Která cjrkew „cjrkwj ewangelickau“ slauti má	III. 419
Cjrkew kat. gest slaup a utwrzenj prawdy . . .	IV. 579

Z Morálky.

Marnotratný syn	II. 436
O modlitbě Páně	IV. 607
Obraz kleslého swěcenj dnů poswátých	IV. 683

Z Cjrkewnj historie.

Žiwot sw. Otty	I. 106
O ukrutných mukách 14 Františkánů w Praze .	II. 94
Swatý Cyprián w děgich swého wěku aučinný .	I. 234
Wěděla-li starobylost o Kristu, a co wěděja ?	III, 387. IV. 652

Biblické studium.

Ginotagitelný wýklad widěnj u proroka Ezechiele	II. 284
---	---------

Z pastýřského bohoslowj.

Katolické cwičenj o smjšených manželstwých .	I. 36
Rozwedenj manželů od stolu a lože	I. 55. II. 254
Kázanj k slaw. narozenj Panny Mariě	I. 68

Exhorta před sw. biřmowánjm	I.	86
Něco o nawšřewowanj hospod od duchownjch	II.	307
O smjšených manželstwjch	III. 504.. IV.	652
Kázanj při installacj	III.	452

Z Liturgie.

Wyhlášenj za swatého	II.	272
Obrana stkwostnostj w kostelch a katol. ceremonij II.		296
O potřebnosti cwičenj duchownjho zpěwu we školách IV.		698

B á s n ě.

I. 112. II. 315. III. 519. IV. 724

O z n a m o w a t e l.

obsahuge Literaturu a Rozličnosti.

Přistaupení Vlchy, w roce 1841.

W kragině		kwe se nawrátilo			Wjce katoljky se stalo než odpadlo
		IV.	auhrnkem		
W Čechách	Praž	9	58	} 264	226
	Král	30	147		
	Lito	7	46		
	Bud	1	13		
Na Morawě a w cjs. Slezku	Holo	12	52	} 136	105
	Brně	11	43		
	Wra	13	41		
W Rakausjch	Wjd	4	26	} 61	49
	Hyp	1	6		
	Line	3	24		
	Soln	1	5		
W Štýrsku	Segc	2	10	} 13	10
	Leok	—	3		
W Haliči	Lwo	3	29	} 45	45
	—	—	2		
	Přem	1	8		
	—	—	1		
	Tarn	—	5		
W Krainsku a Korytanech.	Lubl	—	—	} 16	16
	Gurl	—	16		
	Lava	—	—		
W Tyrolsku	Trien	—	3	} 11	11
	Brix	1	8		
w " "	Tržiš	—	3	}	
w " "	Hořic	—	—	}	

Wypisuge se konkurs ku vzdělánj:

A. Důkladné generálnj dogmatiky, a

B. Patrologie; kteréž by základem byly čtenj theologických.

Geho cjs. král. Majestátnost ráčila nevyšším rozhodnutjm od 20. Srpna 1842., neymilostiwěgi přigmanti návrlh pro vzdělánj:

A) Důkladné generálnj dogmatiky, s předeslánjm stručné encyklopédie bohoslownjch wěd, k potřebě pro 1nj theologický ročnj běh; a

B) Nowé knihy Patrologie.

Wypisuge se tedy z nařizenj slavné dwornj komissj nad studie-mi od 10. Zárj 1842. N. Exh. 5467. přítomný konkurs ku vzdělánj dotčených knih k theologickým weřejným čtenjm.

Aby ale tyto knihy k wytknutému směřowaly aučelu, dáwaj se, wzhledem na gegich uspořadanost, tato pokynutj:

K A) W Encyklopedii, kteréž má býti úwodem do bohoslownjch wěd, wyložen bud' pogem, powaha a aučel wědecké theologie; poukázáno bud' mjsto, kteréž mezi weškerými wědami zaujmá; a naznačeny bud'tež potahy, w kteréšchž stojj k ostatnjm wědám, gmenowitě k filosofii. Podán bud' přehled weškerých wěd, w kteréž se děljj; poukázána bud' spogenost, kteraž se wespolek slučugg; a wyložena bud' podpora a doplněnj, kteréž sobě wespolek poskytguj.

Obecná dogmatika pogištgug pole bohoslownj proti sausednjmu libomudreckému poli; wykládey a odúwodňug pogemny, gimij se celá theologie řjdj; a wšak nic méně se nezanášeg přjprawau a odúwodňowánjm pro zwláštňj dogmatiku.

Přigaty bud'tež do nj wšecky předměty, kteréž se nynj wúbec w nj pogednáwajj. Genom na články o wáznosti, neporušenosti a děgepisné wěrohodnosti swatého Pjsma odkazowáno bud' toliko; poněwadž to, což vlastně náležjj do děgepisno-kritického úwodu k swatému Pjsmu, w obecné dogmatice obšjrně pogednáwati se nedá; naproti tomu učenj o Božjm wauknutj a o Božské powaze Pjsem swatých w obecné dogmatice auplně a důwodně wyloženo bud'.

Při wšech ale do oboru obecné dogmatiky náležegjch předmětech naskrze brán bud' ohled na dokládánj nowěgšjch filosofů. Tato kniha wzdelána bud' w gazyku latinském, a obsahug 35 neb 40 archů tištěných.

K B) Při Patrologii, kteréž podobně w latinském gazyku wzdelána býti má, hleděno bud' zwlášt na aučel, kteréhož se při theologických čtenjch dosjei může.

Tjnto studium obrácena bud' totiž pozornost nastáwagjch duchownjch na wěrohodné swědky austnjho podánj, a ulehčeno bud' gim, aby se tomu, k čemuž se při weřejných čtenjch času nedostawá, pozděgi priwátnj pilnostj doučili.

Aby se ale téhož aučela dosáhlo, obsahug Patrologie:

1. Učenj a) o wáznosti swatých Otcůw, netoliko wzhledem na dogmatiku a wýklad swatých Pjsem: nébrž i wzhledem na morálku, ascetiku a pastorálku.

b) Posudek gegich spisů a rozluštěnj obtjžnostj u wýkladu gegich.

2. a) Wýpis žiwota a působenj swatých Otcůw,

b) Hlawnj obsah gegich spisů,

c) Náležitý wýbor mjst, gimiž posluchači bezprostředně poznati mohau, gak důležitj gsau to swědkowé swaté tradicj.

Anaf se katolická prawda na swatém Pjsmu a Tradicj zakládá, newyhnutelně potřebj gest, aby se mladj bohoslowci s neyznamenitějšimi prameny pro swatou tradicj wjce seznámili.

K tomu nepostačuje krátký obsah gegich neyznamenitějšich spisů ani tenkrát, kdyby gedno druhé mjsto gako na příklad anebo na důwod w něm wetkáno bylo. Potřebj gest, aby bohoslowec aspoň wzhledem na neydůležitějšj, od nepřátel pojpraná učenj uplné přesvědčenosti nabył, že wšecká učenj tato we spisech cjrkewnjch Otcůw nazwjce na slowo, naskrze pak dle gasného smyslu obsažena gaau. W proukázánj spisowatelské činnosti swatých Otcůw wywolena budtež takowá mjsta, w nichž se článkům wjry, kteréž se bud' we swatém Pjsmě neobsahugj: anebo, ač magj základ we swatém Pjsmě, přednětem rozepři se staly, obzwláštnj swědectwj dáwá.

Při tom se ale obmezug spisowatel na dogmatický aučel toliko; poněwadž by se ginak tato kniha newyhnutelně nad mjru obšjrnau stala, a mimo to pozornost studugjeho genom meylila.

Uwede-li se kde wjce než gedno mjsto, gakož toho nazwjce bude potřebj; zachowán bud' w sestawenj wždy gednostegný pořádek. — Rukopis této knihy obsahug 25 až 30 archů tištěných.

Wyhotowené rukopisy zaslány budtež do konce Prosince 1844, bud' bezprostředně, bud' prostředkem wysoce slawného zemského řjzenj, se zachowánjm obyčegných prawidel cjs. král. dwornj komisj nad studiem: aby ge ocenila.

Za wyhotowenj rukopisu, kterýž wšechněm žádostem učinj zadost, a za neydůkladnějšj bude uznán, pogištuge se odměna 200 kusů dukátůw; s tjm doloženjm, že spisowateli vlastnictwj geho djla zůstane.

Z nařjzenj wysoce slawného Gubernium od 11. Řjgna 1842. N. Exh. 55035 uwádj se dotčený konkurs w dalšj známost.

Od kněžecj arcibiskupské konsistoře.

W Praze dne 22. Řjgna, 1842.

František Tippmann, m. p.,

kněž arcib. kons. présea.

Aloys Renner, m. p.,

kons. rada.

